

ULUSLARARASI MEDYA KURULUŞLARININ TÜRKİYE UZANTILARI

İSMAİL ÇAĞLAR, KEVSER HÜLYA AKDEMİR, SECA TOKER

ULUSLARARASI MEDYA KURULUŞLARININ TÜRKİYE ÜZANTILARI

COPYRIGHT © 2019

Bu yayının tüm hakları SETA Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı'na aittir. SETA'nın izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik (fotokopi, kayıt ve bilgi depolama vd.) yollarla basımı, yayımı, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

SETA Yayınları 143
I. Baskı: 2019
ISBN: 978-605-7544-55-1

Baskı: Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş., İstanbul

SETA | SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI

Nenehatun Cd. No: 66 GOP Çankaya 06700 Ankara TÜRKİYE
Tel: +90 312 551 21 00 | Faks: +90 312 551 21 90
www.setav.org | info@setav.org | @setavakfi

SETA | İstanbul

Defterdar Mh. Savaklar Cd. Ayvansaray Kavşağı No: 41-43
Eyüpsultan İstanbul TÜRKİYE
Tel: +90 212 395 11 00 | Faks: +90 212 395 11 11

SETA | Washington D.C.

1025 Connecticut Avenue, N.W., Suite 1106
Washington D.C., 20036 USA
Tel: 202-223-9885 | Faks: 202-223-6099
www.setadc.org | info@setadc.org | @setadc

SETA | Kahire

21 Fahmi Street Bab al Luq Abdeen Flat No: 19 Cairo EGYPT
Tel: 00202 279 56866 | 00202 279 56985 | @setakahire

SETA | Berlin

Französische Straße 12, 10117 Berlin Germany
Tel: +49 30 20188466

ULUSLARARASI MEDYA KURULUŞLARININ TÜRKİYE ÜZANTILARI

İsmail Çağlar, Kevser Hülya Akdemir, Seca Toker

SETA

SIYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI
FOUNDATION FOR POLITICAL, ECONOMIC AND SOCIAL RESEARCH
مركز الدراسات السياسية والاقتصادية والاجتماعية

İÇİNDEKİLER

TAKDİM | 7

GİRİŞ | 9

BBC TÜRKÇE | 13

DEUTSCHE WELLE TÜRKÇE | 51

AMERİKA'NIN SESİ (VOICE OF AMERICA, VOA) | 81

SPUTNİK TÜRKİYE | 103

EURONEWS TÜRKİYE | 131

CRI TÜRK (ÇİN ULUSLARARASI RADYOSU-TÜRKİYE) | 157

INDEPENDENT TÜRKÇE | 173

SONUÇ VE ÖNERİLER | 191

TAKDİM

20. yüzyılın başında kamu yayıncılığıyla ortaya çıkan uluslararası medya organları zamanla küreselleşmenin etkisi ile özel medya kuruluşları aracılığıyla çeşitlenmiş ve devletlerin resmi siyasi propaganda aracı olmanın ötesinde farklı misyonlara hizmet etmeye başlamıştır. Bu misyonlara dünyanın farklı noktalarına doğdukları ülkenin sesini iletme idealinin yanı sıra uluslararası bir kamuoyu oluşturma ve bu uluslararası kamuoyu için dikkat çekici haberlerin derlendiği global bir bilgi havuzu kurma iddiası eklenmiştir. Ancak uluslararası medya organları zaman içerisinde bu misyona uygun bir habercilik anlayışı geliştirememiş, global alanda önemli siyasi, ekonomik ve sosyolojik etkilere sahip ülkeleri merkeze alan yayın politikalarını belirli siyasi algılara göre şekillendirmişlerdir. Türkiye de AK Parti ile oldukça hız kazanan gelişim döneminin etkisiyle global arenada kazandığı saygınlığın ve siyasi başarıların neticesi olarak uluslararası medya kuruluşlarının her geçen gün daha fazla dikkatini çekmektedir. Dünyanın tanınan medya kuruluşları, Türkiye hakkında daha fazla haber paylaşmanın ötesinde Türkçe yayın yapan haber mecralarına yenilerini eklemişlerdir.

Bu rapor belli başlı uluslararası medya organlarının Türkiye uzantılarını incelemek üzere hazırlanmıştır. Rapor yabancı basının Türkçe servisleri aracılığıyla Türkiye'nin global alanda nasıl resmedildiğini ve bu medya organlarının Türkiye algısı üzerinde nasıl bir siyasi iklimin etkili olduğunu anlamayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda öncelikle incelenen medya kuruluşlarının kısa bir tarihçesine yer verilmiş ve ardından da mecraların Türkiye siyaseti için önemli olduğu düşünül-

len gelişmelere karşı verdiği tepkiler ve bu doğrultuda geliştirdikleri haber dili incelenmektedir. Bununla beraber mecraların çalışan profili, Türkiye’de eskiden çalıştıkları kurumlar ve Twitter paylaşımları dikkate alınarak araştırılmış, bu doğrultuda hazırlanan network ağıyla her bir mecranın Türkiye’de yakın olduğu medya organları tespit edilmek istenmiştir.

Rapor uluslararası yayıncılık alanında sesini duyurmuş seçili mecraların Türkiye algılarının daha iyi anlaşılmasına hizmet etmek amacıyla hazırlanmıştır. Ayrıca çalışma kapsamında sunulan network analiziyle Türkiye’nin global medya ağı ortaya konulmak istenmiştir. Bu bağlamda uluslararası medya organlarının Türkiye algıları üzerine oldukça kapsamlı analizler sunmaktadır. Raporun benzer çalışmalara katkıda bulunması dileğiyle...

Prof. Dr. Burhanettin Duran
SETA Genel Koordinatörü

GİRİŞ

20. yüzyılın başlarında ortaya çıkan ve en önemli iletişim araçlarından biri haline gelen medya önceleri sadece doğduğu bölge odaklı çalışmalara imza atsa da global kültürün gelişimiyle birlikte sınır ötesi bir habercilik anlayışına erişmiştir. Küreselleşmenin sınırları ortadan kaldıran ortak bir yaşam alanı sunmasıyla haber alma ve üretme anlayışı da zamanla bu yöne evrilmiştir. Bu nedenle devlet kanalları ve özel sektörün önde gelen medya kuruluşlarının uluslararası yayın politikasına geçtiği gözlemlenmiştir. Medya kuruluşlarının yayın politikası global alanda önemli siyasi, ekonomik ve sosyolojik etkilere sahip ülkeleri merkeze almaktadır. Türkiye de her geçen gün sağlamlaştırdığı uluslararası arenadaki rolüyle birçok medya organının Türkçe yayın yaptığı bir ülke konumundadır.

Avrupa ve Amerika'da kapitalizmin tırmanışa geçmesi global kültürün ve uluslararası kamuoyunun doğmasına zemin hazırlamıştır. Ekonomik alanda yaşanan sıçrayış çeşitli ekonomik ortaklıkları güçlendirirken farklı çatışma ve savaşların da kapısını aralamıştır. Kaldı ki 20. yüzyılın başında Avrupa merkezli yaşanan iki dünya savaşı sonrasında ABD ve Sovyetler arasında ortaya çıkan Soğuk Savaş dönemi ekonomik, politik ve sosyolojik değişimin neden olduğu sancılı süreci gözler önüne sermektedir. Uluslararası medyanın doğuşu ise hem devletlerin derinleşen ekonomik bağlarının hem de üzerinde mutabık olunan ya da çatışmaların doğmasına sebep olan etkileşim alanının genişlemesiyle zorunlu hale gelmiştir. Uluslararası ilişkilerin gelişimiyle "kamu diplomasi"sinin¹ ortaya çıkışı

¹ Bruce Gregory, "Public Diplomacy: Sunrise of an Academic Field", *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, Cilt: 616, Sayı: 1, (2008), s. 616.

ve beraberinde devletlerin kamu yayıncılığına yönelmesi de uluslararası medya organlarının gelişimini hızlandırmıştır.

Kamu diplomasisi İkinci Dünya Savaşı yıllarında ağırlıklı olarak “propaganda” maksadıyla kullanılsa da Soğuk Savaş döneminin sona ermesiyle demokrasi, sivil toplum, küreselleşme kavramlarının öneminin artması sebebiyle devletlerin yumuşak gücünü temsil etmek için kullanılmıştır.² Benzer şekilde uluslararası medya da önceleri daha çok devlet merkezli bir propaganda amacına hizmet etmişken küreselleşmenin artmasıyla özel kuruluşlar altında çeşitlenmiş ve uluslararası kamuoyu için ortak bir bilgi havuzu oluşturma ve bu bilgileri dağıtım görevi üstlenmeye başlamıştır.³ Bu bağlamda Ankara’nın yükselen siyasi gücüyle orantılı olarak genişleyen etki alanı uluslararası medya görünürlüğünü artırmakla beraber çeşitli konular hakkında Türkiye’ye duyulan merakı da celp etmektedir. Dünyanın önde gelen medya kuruluşları bu etkiye kayıtsız kalmayarak Türkiye ile ilgili özel dosyalar ve çalışmalar hazırlamanın ötesine geçmişlerdir. Türkçe yayın yapan haber siteleri, televizyon ve radyo kanallarına online haber servislerini de eklemiş ve her alanda haber sayısını artırmışlardır. Çoğunun eleştirel bir tonla haber servis ettiği görülse de bu durum Türkiye’nin uluslararası arenada etkili bir konumda olduğunu göstermektedir.

Bu rapor önde gelen uluslararası medya organlarının Türkiye uzantılarını incelemek üzere hazırlanmıştır. Rapor Türkiye’nin global alanda nasıl resmedildiğini anlamak ve uluslararası medya organlarının Türkiye algısının nasıl bir siyasi konjonktüre göre şekillendiğini tespit etmek maksadıyla kaleme alınmıştır. İlk olarak AK Parti ile başlayan sıçrayış dönemi dünya kamuoyunun gözlerini Türkiye’ye çevirmiştir. Sonrasında yaşanan Gezi Parkı Şiddet Eylemleri ve 15 Temmuz darbe girişimi Türkiye iç siyasetine olan ilgiye ivme kazandırmıştır. Birçok uluslararası medya organı –başta Doğan Medya’ya ait mecralar olmak üzere– Türkiye’deki hükümet karşıtı medya organlarıyla iş birliği yapmıştır. Doğan Medya Grubu’nun Demirören Holding’e satılmasından sonra ise uluslararası medya organlarının Türkiye uzantılı haber mecralarında fark edilir bir haber artışı gerçekleşmiştir. Bu bağlamda rapor Batı medyasının Türkiye uzantılarının sahip olduğu yerel etkileşim ağını ve Türkiye algısını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

2 Joseph S. Nye Jr., “Public Diplomacy and Soft Power”, *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, Cilt: 616, Sayı: 1, (2008), s. 94-109.

3 Eylem Yanardağoglu, “Uluslararası İletişim ve Kamu Diplomasisi: BBC Dünya Servisi Haber Merkezi Örneği”, *Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Süreli Elektronik Dergi*, Sayı: 38, (2014), s. 116.

Raporda öncelikle ilgili medya organlarının kuruluş süreçleri incelenmekte, sonrasında Türkiye için önemli kırılma noktası olduğu düşünülen çeşitli siyasi ve ekonomik olaylara verdikleri tepkiler ve bu doğrultuda ortaya koydukları haberler derlenmektedir. Son olarak her bir medya organının bünyesindeki personellerin öncesinde çalıştığı diğer medya kurumları tespit edilmekte ve bu kurumlar bir ağ haritasıyla gösterilmektedir. İlgili ağ haritası üzerinden incelenen mecranın Türkiye’den en çok hangi medya organlarıyla yakınlığa sahip olduğu tespit edilmek istenmektedir. Ayrıca çalışanların Twitter paylaşımları da incelenmektedir.⁴ Çalışanlarının Twitter’daki etkileşimleri üzerinden bu mecranın Türkiye’de yakın olduğu diğer medya kuruluşları anlaşılmasına çalışılmaktadır. Bu bağlamda Twitter’da son altı ayda (Ekim 2019-Mart 2019) gerçekleştirdikleri paylaşımları dikkate alınmaktadır.⁵

Rapor uluslararası yayın yapan medya organlarının daha iyi tanınması ve Türkiye’deki faaliyet ve bağlantılarının anlaşılması açısından önem taşımaktadır. Rapor kapsamında ortaya konan network analiziyle Türkiye’nin global medya ağına ayna tutulmaktadır. Rapor aynı zamanda bu minvalde yapılmak istenen diğer çalışmalara bir zemin sunmayı da amaçlamaktadır.

4 İncelenen mecraların çalışanları katkıda bulunanlar ve sürekli çalışanlar olarak ikiye ayrılmıştır. Katkıda bulunanlar mecraların network analizine dahil edilmemiştir.

5 Metin içerisinde mecraların çalışanlarının “sosyal medya hesabı” olarak zikredilen sosyal medya platformu her zaman Twitter’dır. Diğer sosyal medya platformları incelemeye dahil edilmemiştir.

BBC TÜRKÇE

GENEL BİLGİLENDİRME

Dünyanın en eski devlet kanalı olan British Broadcasting Corporation (BBC) İngiltere'nin kamu yayın organı olarak 18 Ekim 1922'de Londra'da kurulmuştur. Devlet kontrolünde radyo yayıncılığıyla medya alanında hizmet vermeye başlayan BBC'nin ilk televizyon test yayını 1932'de başlamıştır. 1934'te düzenli fakat sınırlı yayın oluşturulmuş ve nihayetinde BBC Televizyon Servisi kurularak 1936'da genişletilmiş yayın halka sunulmuştur.⁶

BBC dünyanın en eski devlet kanalı olmasının yanı sıra yürütmüş olduğu “kamu politikası” ile medya organları arasında farklı bir konuma sahiptir. Radyo yayınıyla hizmete başlayan kurum Avrupa'da 1930'ların savaş atmosferi nedeniyle öncelikle “güvenlik endişesi” altında yayın yapmıştır. Ayrıca Britanya hükümeti tarafından kolonilerle iletişim kurmayı sağlayacak bir araç olarak değerlendirilmiştir.⁷ İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ise BBC tüm iletişim kanallarını Nazi işgaline mukabil bir karşı propaganda aracı olarak kullanmıştır.⁸ Avrupa'nın büyük bir bölümünün Nazi işgali altında olmasından kaynaklanan iletişim eksikliği BBC'nin Dünya Servisi aracılığıyla doldurulmaya çalışılmıştır. Bu nedenle fark-

6 “History of the BBC - 1930s”, BBC, <https://www.bbc.com/timelines/zqbfyrd>, (Erişim tarihi: 21 Ocak 2019).

7 James Woods, *History of International Broadcasting*, (The Institution of Electrical Engineers in Association with the Science Museum, Londra: 1992).

8 John McCarthy ve Charlotte Jenner, “Brave New World Service: A Unique Opportunity for the BBC to Bring the World to the UK”, Commonwealth Broadcasting Association, (2011), s. 5.

lı dillerde yayın politikasına kısa sürede geçiş yapıldığı görülmektedir. Nitekim İkinci Dünya Savaşı'nın başında İngilizce hariç yedi dilde yayın yapan medya kurumu savaş sonrasında yayın dilini kırk beşe kadar yükseltmiştir.⁹

Günümüzde televizyon, radyo ve internet yayınlarıyla haber servis eden ajans otuz üç farklı dilde içerik üreterek geniş bir ulaşım ağı örmüştür. BBC uluslararası siyasi ve ekonomik konularla ilgili haberlerin yanında birçok bilimsel ve kültürel araştırmayı da okuyucularıyla buluşturmaktadır. Yaklaşık 21 bin kişilik personeliyle dünyanın en büyük medya organı olarak kabul edilmektedir. BBC'nin tüm haber kanallarına haftalık olarak yaklaşık 166 milyon kişi erişmektedir.¹⁰ Bununla beraber dönem dönem kurumun finansal açıdan kısıtlamalar yaşadığı görülmektedir. Kamu kesintilerinden etkilenen medya kuruluşu birçok dilde radyo yayınına son vermiştir. Ancak BBC her ne kadar 2008'de yaşanan kamu kesintileri nedeniyle Türkçe radyo yayınına son verse de Dünya Servisi alanında Arapça ve Farsçadan sonra yayıncılığını devam ettirdiği üçüncü dil olarak Türkçeyi muhafaza etmiştir.¹¹ BBC Türkçe Servisi 20 Kasım 1939'da kurulmuştur. İlk yayınları savaş dönemine tekabül ettiği için Türkiye kamuoyunu Alman propagandasından koruma üzerine odaklanmıştır. 1940'lardan itibaren bölgede etkisini artıran Alman propagandasının Türkiye'ye tesir etmemesi için BBC 1942'de Türkçe yayınlarını on beşer dakikadan günde beş bültene, 1946 sonrasında da günde bir saate çıkarmıştır.¹² Bu durum BBC Türkçe Servisinin BBC Dünya Servisi içerisinde ayrıcalıklı bir konuma sahip olduğunu işaret etmektedir.

BBC'nin Türkiye'ye dair yürüttüğü propaganda süreci savaşın bitimiyle son bulmuştur. 1950'lerin başından itibaren devlet talebiyle kurumun yayın politikası propagandadan "kültürel diplomasi"ye çevrilmiş ve bu doğrultuda Türkiye BBC'nin Dünya Servisi listesinde Ortadoğu bölümünden Güney Avrupa bölümüne taşınmıştır.¹³ Türkiye'ye dair yürüttüğü yayın dilinde devlet ilişkilerinin etkisi açık şekilde görüldüğünden bu dönem için medya kuruluşunun tarafsızlığından bahsetmek mümkün değildir. Çoğunlukla ana haber merkezinin ürettiği haberlerin çevrildiği Soğuk Savaş döneminin sonuna kadar devam eden bu süreci BBC

9 BBC, *Voice for the World: 50 Years of Broadcasting to the World 1931-1982*, (BBC External Services, Londra: 1982), s. 9-10.

10 "About the BBC", BBC, <https://www.bbc.co.uk/aboutthebbc>, (Erişim tarihi: 25 Ocak 2019).

11 Eylem Yanardağoglu, "Küresel Haber Ağlarında Haber Üretim Sürecinin Dönüşümü BBC Dünya Servisi Türkçe Bölümü Örneği", 1. Uluslararası Medya Çalışmaları Sempozyum Bildirisi, Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi, 20-23 Kasım 2013. s. 13.

12 Arnd-Michael Nohl, "Changing Expectations: Notes from the History of the BBC's Turkish Service", *Middle East Journal of Culture and Communication*, Cilt: 3, (2010), s. 171-191.

13 Nohl, "Changing Expectations: Notes from the History of the BBC's Turkish Service", s. 177.

Türkçe bölümünün ilk şeflerinden Andrew Mango “merkezi ve tepeden inme” olarak tarif etmektedir.¹⁴ Mango 1960 Darbesi sonrası Türkiye’deki olayları açık şekilde haberleştiremediklerini, bu durumun yoğun çabalar sonucunda ancak 1971 Darbesi sonrası kısmen değişebildiğini söylemiştir.

BBC Türkçe Servisinde haber toplama ve yazma teknikleri açısından daha profesyonel bir eğilimin doğmasında TRT ile kurulan ortaklıkların etkisi görülmektedir. 27 Mayıs 1971 Darbesi’nin ardından BBC Türkçe personelinin yetiştirilmesi için TRT ile bir değişim programının yapılması BBC Türkçe’nin teknik anlamda yetkinlik kazanmasını hızlandırmıştır.¹⁵ Kamu yayını yapan iki medya kuruluşunun gerçekleştirdiği bu iş birliği siyasi ve diplomatik ilişkilerde de bir iyileşme olduğunu göstermektedir. Bu nedenle 1980 Darbesi sonrası BBC Türkçe’nin çeviri haberin ötesinde güncel olayları yorumlamaya dayanan daha açık ve sansürsüz bir yayın diline geçişi iki ülke arasında değişen dengelerin bir sonucu olarak yorumlanabilir.

1980 Darbesi’nin ardından TRT üç yıl boyunca yönetimi ele geçiren darbecilerin etkisi altında yayın yapmıştır. Darbe yönetimin etkili olduğu bu üç yıl boyunca BBC Türkiye uzantısının haberlerine daha çok önem vermiştir. BBC bu dönemde İtalyanca, İspanyolca gibi dillerde yayınlarını bitirirken Türkçe yayınlarını yüzde 50 artırmıştır.¹⁶ Bir dönem yasaklı olan arabesk müzik BBC Türkçe radyosunda çalınabilmiştir. Ayrıca 1980 Darbesi sonrasında yasaklı siyasiler BBC Türkçe’ye konuşmuştur. BBC Türkçe radyosu kısa dalga üzerinden uluslararası yayın yaptığından darbe döneminde ulusal yaptırımlara tabi olmamıştır.¹⁷

1990’ların başında Türkiye’de artan özgürlük ve demokrasi beraberinde yeni ve özelleşmiş medya kurumlarının doğuşunu da getirmiştir. Özel yayıncılığın ortaya çıkmasıyla TRT tekeli son bulmuş ve bu durum BBC Türkçe’nin yayın politikasında bir yenilenmeye gitmesine sebep olmuştur. BBC Türkçe Servisi özel yayıncılığın başlamasıyla öncelikle bağımsız habercilik yaptığı iddialarını güçlendirmeye çalışmıştır. Servisin zamanla haber üretim aşamasında da yenilenmeye giderek “saha gazeteciliği”ne yöneldiği görülmüştür.¹⁸ Her ne

14 Yanardağoglu, “Küresel Haber Ağlarında Haber Üretim Sürecinin Dönüşümü BBC Dünya Servisi Türkçe Bölümü Örneği”, s. 6.

15 Yanardağoglu, “Küresel Haber Ağlarında Haber Üretim Sürecinin Dönüşümü BBC Dünya Servisi Türkçe Bölümü Örneği”, s. 7.

16 Beybin Kejanlıoğlu, *Türkiye’de Medyanın Dönüşümü*, (İmge Yayınevi, Ankara: 2004), s. 235.

17 “BBC Türkçe Tarihi: 1939’dan 1980’e”, BBC Türkçe, 6 Kasım 2009.

18 Yanardağoglu, “Küresel Haber Ağlarında Haber Üretim Sürecinin Dönüşümü BBC Dünya Servisi Türkçe Bölümü Örneği”, s. 9.

kadar 1998'den itibaren internet gazeteciliği gündeme gelmeye başlamışsa da BBC Türkçe radyo ve televizyon ağırlıklı haber üretimine devam etmiştir. Bu doğrultuda Türkiye'de açılan yeni medya kuruluşlarıyla çeşitli ortaklıklar gerçekleştirilmeye başlamıştır.

BBC Türkçe'nin NTV ile gerçekleştirdiği yayın ortaklığı bu ortaklıklar arasında en dikkat çekenidir.¹⁹ 9 Kasım 1996'da yayın hayatına başlayan NTV ile ilk olarak 2001'de radyo yayını aracılığıyla ortaklık kurulmuştur.²⁰ BBC Türkçe ve NTV ortaklığında BBC Türkçe Servisinin hazırladığı ve NTV televizyonunun yayımladığı "Dünya Gündemi" adlı haber programı 2008'de yayımlanmaya başlamıştır.²¹ Bu ortaklık NTV'nin Gezi Parkı Şiddet Eylemleri döneminde Dünya Gündemi programını yayımlamaması üzerine BBC tarafından 14 Haziran 2013'te duyurulan açıklamayla askıya alınmıştır. Her ne kadar BBC Küresel Haber Dairesi Başkanı Peter Horrocks tarafından yapılan açıklamada BBC'nin yayıncılığına yapılacak herhangi bir müdahalenin kabul edilemez olduğu ve bu nedenle ortaklığın askıya alındığı ileri sürülse de²² durum tarafsız yayıncılık anlayışının ötesinde bir meseleye dönüşmüştür. Türkiye siyasi tarihi için önemli kırılma noktalarından biri olan Gezi Parkı Şiddet Eylemleri döneminde BBC tarafsız yayıncılık ilkelerini çiğneyerek şiddeti övücü içerikler yayımlamak istediği için NTV programı yayımlamamıştır. Bunun dışında BBC Türkçe halihazırda Mynet Haber ve *Hürriyet* ile ortaklık yürütmektedir.²³

BBC Türkçe gerçekleştirdiği ulusal kanal ortaklıkları aracılığıyla 2000'lerde daha fazla saha haberciliğine yönelmiş ve iç gündemin nabzına göre daha fazla haber üretmeye başlamıştır. Bu değişimin en önemli sebebiyse internetin kullanım sıklığının artması, internet haberciliğinin önem kazanması ve haber edinme yollarının önce radyodan televizyona ve ardından televizyondan internete kayması olmuştur. BBC Dünya Servisi dönemin İngiltere hükümeti tarafından yüzde 25'e yakın bir bütçe kesintisine uğramıştır. İnternetin artan önemiyle birlikte BBC ilgisini internet sitelerine yönlendirmiş ve birçok dilde olduğu gibi Türkçe radyosunun da yetmiş iki yıllık yayınına böylelikle son vermiştir.²⁴ BBC Türkçe hem

19 Emine Çağlakaya ve Akın Altuğ, "Televizyon Haberciliğinde Küresel Etkileşim Örneği Olarak NTV-BBC İlişkisi", *Global Media Journal TR Edition*, Cilt: 7, Sayı: 14, (2017).

20 Hüseyin Sükan, "Hüseyin Sükan'ın 70. Yıl Mektubu", BBC Türkçe, 15 Kasım 2009.

21 "BBC'den Televizyon Yayını: NTV'de", BBC Türkçe, 3 Haziran 2008.

22 "BBC, NTV'yle Ortaklığını Askıya Aldı", BBC Türkçe, 14 Mart 2019.

23 BBC Türkçe'nin iş birliği yaptığı kuruluşlar için bkz. "BBC Türkçe'nin İş Birliği Yaptığı Kuruluşlar", BBC Türkçe, 24 Haziran 2013.

24 Yanardağ, "Küresel Haber Ağlarında Haber Üretim Sürecinin Dönüşümü BBC Dünya Servisi Türkçe Bölümü Örneği", s. 10.

radyonun eski işlevini kaybetmesi hem de finansal sebeplerden dolayı 27 Mayıs 2011'de Türkçe radyo programlarına son vermiştir.

Günümüzde halen Londra merkezli yayın yapmakta olan BBC Türkçe internet sitesi ve sosyal medya hesaplarıyla paylaşımlarını artırmaktadır. BBC Türkçe'nin Twitter, Facebook ve YouTube kanalları mevcuttur. Dünyanın elli merkezinde iki yüz elli kadar BBC muhabiriyle sitenin haber içeriğini oluşturmaktadır.²⁵ Türkiye iç gündemine dair konuların saha haberciliği ve özel dosyalar halinde ayrıntılı şekilde incelendiği görülen haber içeriklerine ek olarak yurt dışındaki çeşitli dergiler ve BBC World sitelerinden alınan yazılar da çevrilerek BBC Türkçe sayfasında yayımlanmaktadır.

BBC Dünya Servisi gerçekleştirdiği ulusötesi yayıncılıkla uluslararası kamuoyu üzerinde oldukça etkili bir mecraadır. Dünyanın köklü yayın organlarından biri olarak BBC zamanın gerekleri doğrultusunda kendini güncelleyebilmiş, değişen teknolojik ve siyasi dönüşüme göre habercilik anlayışında dönemsel yenilenmeye gitmiştir. BBC'nin geçirdiği bu dönüşüm Türkiye uzantısı olan BBC Türkçe üzerinden de anlaşılabilir. BBC'nin Türkçe bölümü geçirmiş olduğu süreçten anlaşıldığı üzere mecranın sahip olduğu dünya servisleri arasında etkili ve önemli bir konumdadır. İngiltere hükümetinin kamu yayın aracı olan BBC'nin Türkçe uzantısına verdiği değer üzerinde şüphesiz iki devletin sahip olduğu siyasi ve ekonomik ilişkiler önemli birer değişkendir. Bu bağlamda BBC Türkçe'nin Türkiye'ye dair takip ettiği yayın politikası ve uluslararası kamuoyuna sunduğu Türkiye algısı mecranın ülkemizin son dönemde yaşadığı önemli siyasi olaylara verdiği tepkiler üzerinden incelenmeye çalışılmaktadır.

KRİTİK OLAYLARDAKİ TAVIR

15 Temmuz Darbe Girişimi

15 Temmuz darbe girişimi sadece Türkiye'de değil tüm dünyada şaşkınlıkla karşılanmıştır. Demokrasi karşıtı böyle bir girişime demokrasi ve millet iradesini destekleyen tüm kurum ve kuruluşların kayıtsız şartsız karşı çıkması beklenirken birçok uluslararası medya kurumu gibi BBC Türkçe de darbe girişimi gecesinde Türkiye'nin yanında olmak konusunda çekimser davranmıştır. Mecranın ilk andan itibaren servis ettiği haberlere bakıldığında darbe girişimine karşı güçlü bir kınama ve birlik mesajı içermeyen bir dil kullandığı görülmüştür. Darbe girişimi ve failleri üzerine çok kısa bir süre odaklanan BBC Türkçe bu olayın ardından

25 "BBC Türkçe Servisi Hakkında", BBC Türkçe, 29 Haziran 2015.

darbecilere karşı başlatılan gözaltı ve tutuklamaları hükümete yönelik asılsız iddialarla daha fazla gündeminde tutmuştur.²⁶

BBC Türkçe, 24 Temmuz 2016

BBC Türkçe, 28 Kasım 2016

Onlarca kişinin hayatını kaybettiği ve yüzlerce vatandaşın yaralandığı, devlete karşı yapılmış böyle büyük bir tehdit karşısında yaşanması çok muhtemel olan gözaltı kararları, tutuklamalar ve olağanüstü hal (OHAL) kararı eleştirilere maruz kalmıştır.²⁷ BBC Türkçe iki yüz elli insanın şehit olmasına yol açan darbe girişiminin faili FETÖ'ye karşı yer yer suçlayıcı ifadeler kullansa da darbenin bir sorumlusu olarak da Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı göstermiştir.²⁸ Orduda FETÖ'nün güçlenmesine sebep olarak Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın "Kandırıldık" cümlesi gösterilirken orduda yapılan tasfiyelerin de bu olayda etkili olduğu eklenmiştir.²⁹ BBC Türkçe darbe girişiminden sonra ise suçlulara işkence yapıldığına yönelik haberler yayımlamıştır.³⁰ Olağanüstü durumlarda her devletin azami güvenliği sağlamak amacıyla ilan ettiği OHAL kararını da yine Batılı ülkelerin eleştirileri bağlamında okuyucusuna sunmuştur.³¹

26 Övgü Pınar, "Profesör ve Gazetecileri Tutuklayan Bir Ülke Kendi Geleceğini Hapse Atar", BBC Türkçe, 24 Temmuz 2016.

27 Selin Girit ve Göktay Koraltan, "15 Temmuz Darbe Girişimi Sonrası OHAL'le Değişen Hayatlar", BBC Türkçe, 13 Temmuz 2017.

28 "Erdoğan: Rabbim de Milletim de Bizi Affetsin", BBC Türkçe, 3 Ağustos 2016.

29 Çağıl Kasapoğlu, "15 Temmuz Darbe Girişiminin Arkasında Kim Var?", BBC Türkçe, 20 Temmuz 2016.

30 Selin Girit, "Gözaltında İşkence İddiaları: 'Yüreğimin En Pis Yerine Yazdım'", BBC Türkçe, 28 Kasım 2016.

31 "Almanya: OHAL Mümkün Olduğunca Kısa Tutulmalı", BBC Türkçe, 21 Temmuz 2016.

GÖRSEL 2. 15 TEMMUZ DARBE GİRİŞİMİNİN HABERLEŞTİRİLMESİ

Gülen'den darbe girişimi yorumu: Bu bir senaryo, içinde kendi insanları da var

© 19 Temmuz 2016

f b t v Play

Erdoğan: Rabbim de milletim de bizi affetsin

© 3 Ağustos 2016

f b t v Play

BBC Türkçe, 19 Temmuz 2016

BBC Türkçe, 3 Ağustos 2016

15 Temmuz darbe girişiminden birkaç gün sonra BBC'nin Fetullah Gülen ile görüşme yaptığı ve bu görüşmeyi haberleştirdiği görülmektedir. Öte yandan FETÖ elebaşı Gülen'in darbeyle ilişkili yorumları ve hükümetin içinde yer aldığı bir senaryo olduğuna yönelik sözleri manşetten paylaşılmıştır.³² BBC Türkçe tarafından üretilen söylemlerin bütününe bakıldığında darbe girişiminin hükümete yaradığı ve hükümetin hukuka aykırı hareket ettiği iddia edilmektedir. Darbecilere yönelik ilk tedbirler alındıktan sonra kamunun FETÖ'den arındırılması çalışmaları³³ üzerinden Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın rakiplerini tasfiye işlemlerine başladığına yönelik bir algı çalışması yürütülmüştür. Sadece darbe girişimiyle alakalı kişilerin değil Erdoğan'a muhalif her kesimin benzer korkular taşıdığı savunulmuştur. Eleştirel tavrıyla bilinen *Leman* adlı karikatür dergisinin darbe girişimi sonrası hazırladığı, darbe girişimine karşı çıkan insanları aşağılayan kapak nedeniyle derginin mahkeme kararıyla toplatılması hükümetin muhalefete baskı uyguladığı algısına neden olacak şekilde haberleştirilmiştir.³⁴

32 "Gülen'den Darbe Girişimi Yorumu: Bu Bir Senaryo, İçinde Kendi İnsanları da Var", BBC Türkçe, 19 Temmuz 2016.

33 "Sağlık Bakanı Akdağ: 6 Bin Personel Açığa Alındı", BBC Türkçe, 13 Ağustos 2016.

34 "Lemanda, Darbe Girişimi Sayısından Sonraki Tedirginlik", BBC Türkçe, 27 Temmuz 2016.

**GÖRSEL 3. 15 TEMMUZ DARBE GİRİŞİMİ ARDINDAN
LEMAN'IN TOPLATILMASININ HABERLEŞTİRİLMESİ**

NEWS | TÜRKÇE

Haberler | Video | Fotoğraf | Dergi | Spor | Ekonomi | Bilim | Teknoloji | Sağlık

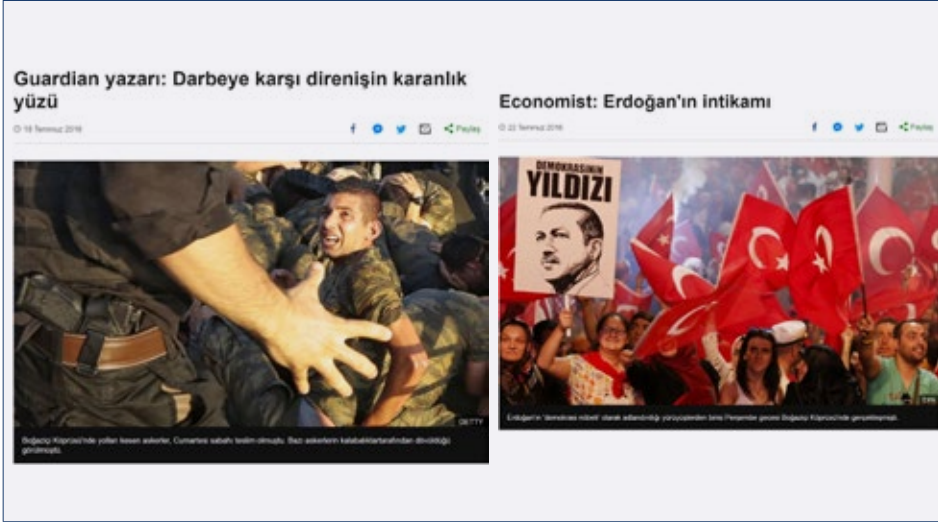
Leman'da, darbe girişimi sayısından sonraki tedirginlik

BBC Türkçe, 27 Temmuz 2016

BBC Türkçe darbe girişimi sonrası *Wall Street Journal*, *Guardian*, *Economist* gibi farklı mecraların spekülasyon haberlerine kendi sayfasında genişçe yer vermiş ve bu haberleri gündemde tutmaya çalışmıştır. Özellikle *Economist*'te yer alan “Erdoğan’ın İntikamı” başlıklı haber tartışma konusu olmuştur. Makalede Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın “iktidar hırsı uğruna bir gecede büyük bedeller ödendiği”³⁵ ifadesi geçmektedir. Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın demokrasiyi hızla çökertmeyi amaçladığı ve bu amaca yönelik üç ay OHAL ilan edildiği iddia edilmiştir. BBC Türkçe’nin darbenin hemen ardından darbenin failleri ve suçluları yerine ülkenin Cumhurbaşkanı Erdoğan’ı hedef alan bu içerikleri haberleştirmesi demokrasinin ilkeleriyle örtüşmemektedir.

³⁵ “Economist: Erdoğan’ın İntikamı”, BBC Türkçe, 22 Temmuz 2016.

GÖRSEL 4. 15 TEMMUZ DARBE GİRİŞİMİNE KARŞI DİRENİŞİN HABERLEŞTİRİLMESİ

BBC Türkçe, 18 Temmuz 2016

BBC Türkçe, 22 Temmuz 2016

BBC Türkçe'nin en çok üstünde durduğu haber temalarından biri de Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın kitlesel tasfiyelere başladığı,³⁶ öğretmen ve dekanların görevden alındığı³⁷ üzerinedir. FETÖ bağlantısı bulunan memurların tasfiye edilmesini ve kamu kuruluşlarının darbe destekçilerinden temizlenmesini amaçlayan uygulamaları “muhalifleri” tasfiye olarak nitelendirmesi dikkate değer bir noktadır. Haber örneklerinden de anlaşılacağı üzere BBC Türkçe Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın darbeyi kendi amaçları için kullandığını ifade eden ve Türkiye'nin antidemokratik bir alana çekildiği algısını besleyen paylaşımlarda bulunmuştur.

Terörle Mücadele/PKK-Hendek Terörü ve HDP'li Vekillerin Tutuklanması

Haziran 2015 genel seçimlerinin ardından Türkiye birçok terör saldırısına maruz kaldı. PKK bölgede yol kesme, araba ve şantiye yakma, polis ve asker şehit etme gibi birçok kabul edilemez şiddet eylemi gerçekleştirdi. Bununla beraber DEAŞ'ın ve PKK'nın farklı şehirlerde düzenlediği terör saldırıları terörle topyekun bir mücadeleyi elzem hale getirdi. Son olarak Suruç'ta yaşanan terör saldırısı ve PKK'nın Şanlıurfa'da iki polisi şehit etmesi üzerine devlet bölgeyi teröristlerden temizlemek üzere askeri operasyonlar başlattı.

36 “Darbe Girişimi İngiltere’de Manşetlerde: ‘Kitlesel Tasfiyeler Başladı’”, BBC Türkçe, 18 Temmuz 2016.

37 “15 Temmuz Darbe Girişimi: Binlerce Öğretmen Görevden Alındı, Dekanların İstifası İstendi”, BBC Türkçe, 19 Temmuz 2016.

Ancak Türkiye'nin PKK'nın şehir uzantılarını ve silahlı terör örgütü mensuplarını sivil halkın arasından temizlemek üzere başlattığı şehir operasyonları BBC Türkçe tarafından daha çok HDP'li milletvekillerinin gözünden aktarılmıştır. Her ne kadar HDP'li milletvekillerinin terör örgütüyle bağlantısı ve daha önce devletin terörle mücadelesi hakkında bölge halkında tepkiye neden olacak yalan ve spekülasyon haberler aktardıkları defalarca kanıtlanmış olsa da BBC Türkçe HDP milletvekillerine güvenilir haber kaynağı muamelesi yapmıştır. Teröre ve terör örgütü mensuplarına karşı başlatılan güvenlik operasyonları görmezden gelinmiş, adeta devlet ile bölge halkı arasında doğan bir çatışma olarak gösterilmek istenmiştir. HDP milletvekillerinin bu operasyonların “devlet terörü” olduğuna dair açıklamaları ise özellikle vurgulanmıştır.

GÖRSEL 5. CİZRE OLAYLARININ HABERLEŞTİRİLMESİ

HDP milletvekili: Cizre'de vurulan iki sivilin cenazelerini taşıdım

Selin Gök
İstanbul, BBC Türkçe
© 11 Eylül 2015

Cizre'deki HDP'li vekil: Bebeği kucagında anne vuruldu

Hatice Kamer
İstanbul
© 10 Eylül 2015

BBC Türkçe, 11 Eylül 2015

BBC Türkçe, 10 Eylül 2015

BBC Türkçe muhabirlerinin bölgeye dair iletildiği haberlerde³⁸ sık sık 1990'lar- da Kürt halkının yaşadığı zorluklar ve kayıplar hatırlatılmış, bağlantısı olmadığı halde Cizre olayları sırasında da benzer şekilde bölge halkının mağdur bırakıldığı imajı oluşturulmuştur.

38 Hatice Kamer, “Cemile Çağırğa'nın Annesi: 'O Gece Kızımın Cesedini Koynuma Alarak Uyudum'”, BBC Türkçe, 13 Eylül 2015.

GÖRSEL 6. CİZRE GÜVENLİK OPERASYONLARININ HABERLEŞTİRİLMESİ

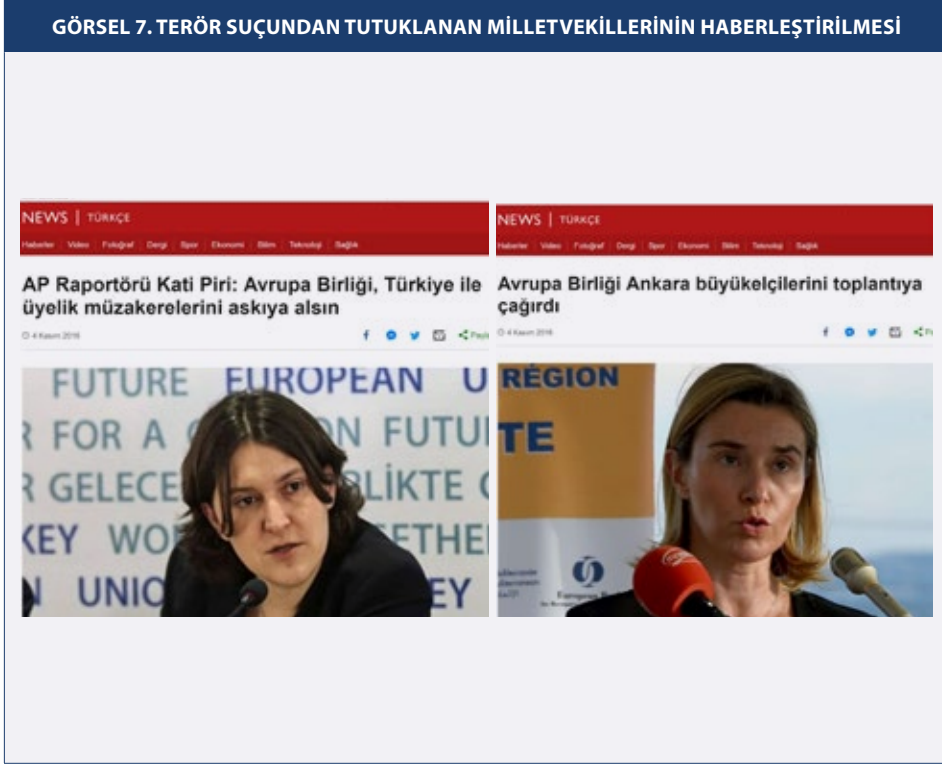

BBC Türkçe, 13 Eylül 2015

BBC Türkçe PKK'nın şehir yapılanmasıyla mücadele sürecinde terör karşıtı habercilik yapmadığı gibi terör örgütüyle bağlantısı olduğu tespit edilen HDP'li milletvekillerinin tutuklanması sürecinde de hükümeti "antidemokratik" olmakla suçlamıştır. Selahattin Demirtaş ve Figen Yüksekdağ'ın da aralarında bulunduğu HDP milletvekillerinin tutuklamaları sonrası mecranın yayımladığı haberlerden HDP'li milletvekillerinin başta terör örgütünü desteklemek olmak üzere çeşitli suçlardan gözaltına alınması ve tutuklanması sürecini demokrasiye karşı bir darbe olarak yorumladığı anlaşılmaktadır. İlk tutuklamaların gerçekleştiği 4 Kasım'da gün içerisinde canlı anlatım için bir sayfa açılmış ve oradan Sırrı Süreyya Önder'in "Biat etmeyen kim varsa demokratik siyasetten tasfiye ediliyor"³⁹ açıklamalarına yer verilmiştir. HDP'li milletvekillerine yöneltilen suçlamaların içeriği-

39 "Demirtaş ve Yüksekdağ Tutuklandı", BBC Türkçe, 4 Kasım 2016.

ne dikkat çekmek yerine tutuklamaların uluslararası kamuoyu tarafından tepkiyle karşılandığı mesajına ağırlık verilmiştir.⁴⁰ Avrupa Parlamentosu (AP) raportörü Kati Piri'nin "Türkiye'nin çizgiyi aştığını ve diktatörlüğe kaydığını" iddia ettiği açıklamaya haberlerde genişçe yer verilmiştir.

BBC Türkçe, 4 Kasım 2016

BBC Türkçe, 4 Kasım 2016

Diğer yandan meclis Başkanı Erdoğan'ın bu tutuklamaları "hukukun işletilmesi" olarak yorumlamasına yer vermiş ve "Diktatör demişler bana, hiç umurumda değil" cümlesini başlık olarak yazarak Erdoğan'ın kendisine yöneltilen eleştirileri ciddiye almadığını vurgulamıştır.⁴¹

Tutuklanan milletvekilleri terör örgütüne yardım gibi ciddi bir suçlamaya muhatap olmuşlardır. BBC Türkçe ise haberlerinde suçlamalara ve dosyanın içeriğine odaklanmadan, iddiaların gerçeği yansıtıp yansıtmadığını sorgulamadan konuyu sözde demokrasi ekseninde hükümete yönelik bir eleştiri malzemesi olarak kullanmıştır.

40 "AP Raportörü Kati Piri: Avrupa Birliği, Türkiye ile Üyelik Müzakerelerini Askıya Alsın", BBC Türkçe, 4 Kasım 2016; "Avrupa Birliği Ankara Büyükelçilerini Toplantıya Çağırdı", BBC Türkçe, 4 Kasım 2016.

41 "Erdoğan: Bana Diktatör Demişler, Hiç Umrumda Değil", BBC Türkçe, 6 Kasım 2016.

GÖRSEL 8. ERDOĞAN'A KARŞI SÖZDE DİKTATÖR SÖYLEMİNİN HABERLEŞTİRİLMESİ

BBC Türkçe, 6 Kasım 2016

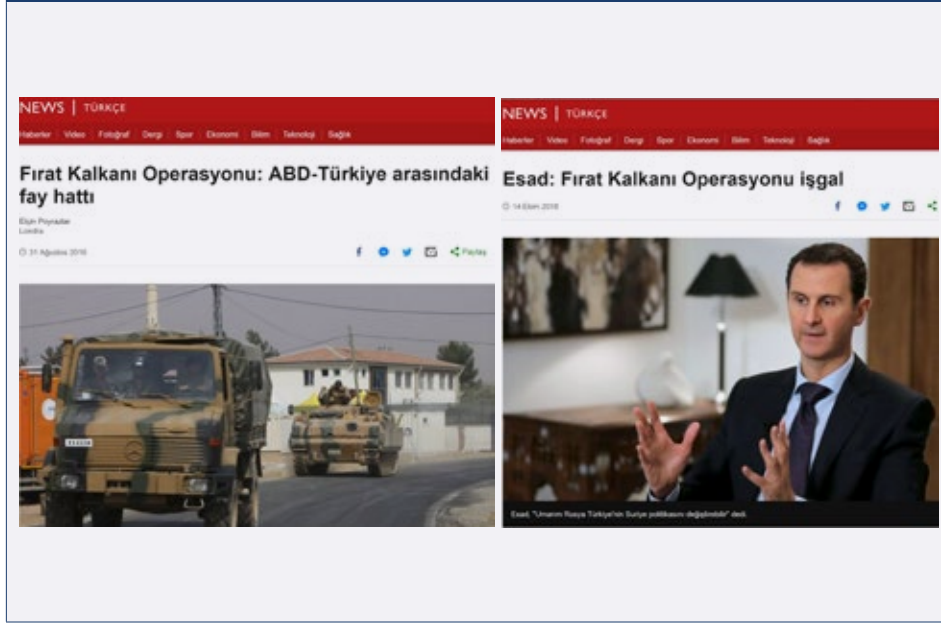
Türkiye'nin Suriye Politikası (Fırat Kalkanı ve Zeytin Dalı Harekatları)

Suriye'de etkisini arttıran DEAŞ ve PKK'nın Suriye uzantısı YPG tehdidi nedeniyle Türkiye'nin sınır güvenliğini sağlamak adına başlattığı Fırat Kalkanı Harekatı (FKH) BBC Türkçe tarafından dikkatle takip edilmiştir. Ancak süreç boyunca gerçekleştirilen haberlerde sınır güvenliğinden ziyade teknik konular aktararak bu hareketin ABD ve Rusya ile olan ilişkileri nasıl etkileyeceği üzerine yorumlar yapılmıştır. Haber içerikleri Türkiye'nin ABD ile 15 Temmuz darbe girişiminin ardından gerilen ilişkilerinin bu hareket sonrası daha da bozulacağını söylerken Rusya ile daha dengeli ilişkiler kurmak üzere hareket ettiğini iddia etmektedir.⁴² Ayrıca Esad'ın Türkiye'ye yönelik "işgalci" suçlamalarını da gündeminde tutmuştur.⁴³

42 Elçin Poyrazlar, "Fırat Kalkanı Operasyonu: ABD-Türkiye Arasındaki Fay Hattı", BBC Türkçe, 31 Ağustos 2016.

43 "Esad: Fırat Kalkanı Operasyonu İşgal", BBC Türkçe, 14 Ekim 2016.

GÖRSEL 9. FKH'NİN HABERLEŞTİRİLMESİ

BBC Türkçe, 31 Ağustos 2016

BBC Türkçe, 14 Ekim 2016

BBC Türkçe Zeytin Dalı Harekatı'nda da (ZDH) benzer bir haber politikası takip etmiştir. Askeri operasyonun detaylarına ve devlet adamlarının konuyla ilgili görüşlerine yer veren haberi Amerika, Rusya ve Suriye'nin verdiği tepkileri içeren haberler izlemiştir. Haber içeriklerinde sık sık Suriye'nin operasyondan haberdar olmadığına vurgu yapılmıştır.⁴⁴ Ardından Rusya'nın ve ABD'nin kaygıları aktarılmaya başlanmıştır. Fehim Taştekin'in "Zeytin Dalı'nın vadetmediği barış" başlıklı yazısına yer verilmiştir. Taştekin yazısında Türkiye'nin bölgedeki savaşı alevlendirdiği halde ironik şekilde barışı simgeleyen "zeytin dalı"nı harekat adı olarak kullandığını söylemiştir.⁴⁵

Bu süreçte SETA Güvenlik Araştırmaları Direktörü Murat Yeşiltaş'ın "Afrin Terörle Mücadelede Stratejik Önemde"⁴⁶ başlıklı yazısının BBC Türkçe tarafından paylaşılması ise dikkat çekicidir. Mecra her iki operasyonu da aktarırken Türkiye'nin amaç ve hedeflerine odaklanmak yerine uluslararası arenada uyandırdığı tepkilere dikkat kesilmiştir. Ayrıca Rusya ve ABD gibi önemli müttefiklerin kaygılarını ön plana çıkarmayı tercih etmiştir.

44 "Zeytin Dalı Harekatı: Türkiye, Afrin'e Operasyon Başlattı", BBC Türkçe, 20 Ocak 2018.

45 Fehim Taştekin, "Analiz: Zeytin Dalı'nın Vadetmediği Barış", BBC Türkçe, 21 Ocak 2018.

46 Murat Yeşiltaş, "Analiz: Afrin Terörizmle Mücadelede Stratejik Önemde", BBC Türkçe, 21 Ocak 2018.

GÖRSEL 10. ZDH'NİN HABERLEŞTİRİLMESİ

BBC Türkçe, 21 Ocak 2016

Mega Projelere Verilen Tepkiler (Yavuz Sultan Selim Köprüsü ve İstanbul Havalimanı'nın Açılışı)

BBC Türkçe Türkiye'nin önemli projelerinden Yavuz Sultan Selim Köprüsü ve İstanbul Havalimanı için farklı haber dilleri kullanmıştır. Yavuz Sultan Selim Köprüsü'ne dair oldukça az ve yorumdan uzak haber yaparken İstanbul Havalimanı hakkında olumsuz yorumları ön plana çıkarmıştır.

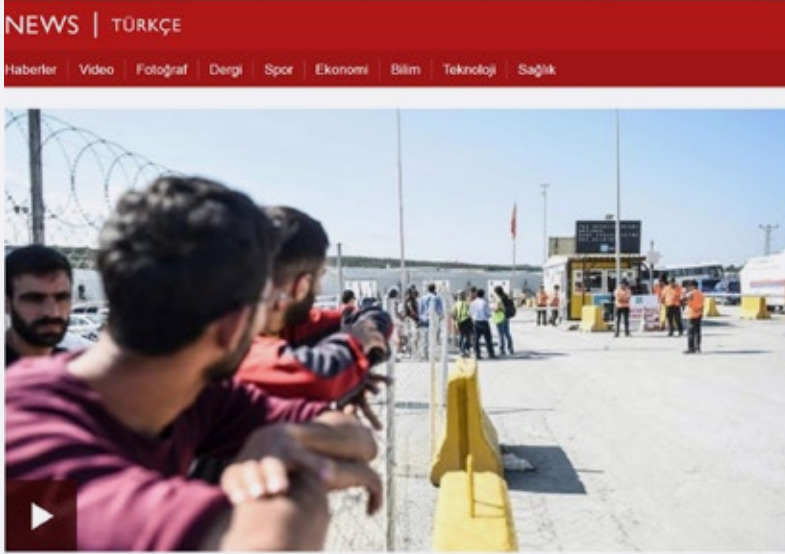
Haber sitesi İstanbul'un mega projelerinden olan Yavuz Sultan Selim Köprüsü'nün açılışını sadece bir haberle geçmiştir. "Yavuz Sultan Selim Köprüsü Açıldı"⁴⁷ başlıklı haberde projenin detayları ve açılış konuşmalarına yer verilmiştir. Medya organının Türkiye için oldukça önemli olan bu gelişmeye gereken ilgiyi göstermediği açıktır.

BBC Türkçe İstanbul Havalimanı'na dair ise tartışmalı konuları ön plana çıkarmış ve havalimanı hakkında farklı kesimlerin yönelttiği tepkilere odak-

47 "Yavuz Sultan Selim Köprüsü Açıldı", BBC Türkçe, 26 Ağustos 2016.

lanmıştır. Yayımlanan bir haber içeriğinde “Havalimanı ihalesi Türkiye’de daha önce tartışmalara neden oldu. Projenin ismi 17 Aralık yolsuzluk ve rüşvet operasyonunda da geçti”⁴⁸ ifadeleri kullanılmıştır. Havalimanının açılışına yakın bir zamanda işçilerin eylemleriyle ilgili haberlerin ön planda olduğu görülmektedir. İlgili haberler eylemlere katılan işçilerin daha iyi koşullarda çalışmak istediği için tutuklandığını öne sürmektedir.⁴⁹ Bununla beraber BBC Türkçe Mimarlar Odası’nın havalimanı inşaatına dair gündeme getirdiği alanın inşaat için uygun olmadığı ve birçok ağacı kesildiği gibi dayanaksız olduğu iddialarını sorgulamadan ve farklı bir bakış açısına başvurma gereği duymadan kesin bilgi olarak aktarmıştır.⁵⁰

GÖRSEL 11. İSTANBUL HAVALİMANI’NIN HABERLEŞTİRİLMESİ

İstanbul Yeni Havalimanı işçileri: 'Şantiye açık cezaevi gibi'

BBC Türkçe, 2 Ekim 2018

Üretilen haber içeriklerinden BBC Türkçe’nin mega projeleri tüm boyutlarıyla aktarmadığı, projelere dair olumsuz ve çoğu zaman asılsız eleştirileri ön plana çıkardığı görülmektedir.

48 “İstanbul’da Üçüncü Havalimanı için İlk Adım”, BBC Türkçe, 7 Haziran 2014.

49 “İstanbul Yeni Havalimanı İşçileri: ‘Şantiye Açık Cezaevi Gibi’”, BBC Türkçe, 2 Ekim 2018.

50 İrem Köker, “İstanbul Havalimanı: İhale Sürecinde Neler Yaşandı, Proje için Hangi Garantiler Verildi?”, BBC Türkçe, 29 Ekim 2018.

Ekonomik Dalgalanma

Amerikan vatandaşı olan Rahip Andrew Brunson'ın FETÖ soruşturmasından tutuklanmasının ardından ABD tarafından Türkiye'ye karşı alınan yaptırım kararının sonucu olarak yaşanan ekonomik dalgalanmayı BBC Türkçe yoğun şekilde haberleştirmiştir. Haberler öncelikle ABD ile Türkiye arasındaki ilişkiyi konu alırken iki taraftan da devlet yetkililerinin yaptığı açıklamalara yer verilmiştir.⁵¹ Bu dönemde dolar kurunun yükselişi üzerinde Türkiye'nin ABD ile yaşadığı siyasi gerginliğin ve Washington'ın yaptırım tehditlerinin etkisine odaklanılmamış, yaşanan kur dalgalanması yalnızca Ankara'ya yönelik olumsuz eleştiriler ekseninde aktarılmıştır. BBC Türkçe dolar kurunun değişimini yorum yapmadan haber olarak geçtiği gibi⁵² kamuoyunu olumsuz yönde etkileyecek haberler de paylaşmış, doların yükselişini uzun soluklu bir ekonomik krizin habercisi olarak sunmuştur.⁵³

BBC Türkçe, 11 Ağustos 2018

BBC Türkçe, 14 Ağustos 2018

51 "Dolar/TL Kuru Yeniden 7'yi Aştı", BBC Türkçe, 13 Ağustos 2018.

52 "Trump'ın Son Yaptırım Açıklaması Sonrası Dolar/TL Kurunda Yeni Rekor", BBC Türkçe, 10 Ağustos 2018.

53 Fundanur Öztürk, "Türk Lirası'nın Değer Kaybı İş Piyasasını ve Gündelik Yaşamı Nasıl Etkiledi?", BBC Türkçe, 16 Ağustos 2018; Özge Özdemir, "Türk Lirası'ndaki Değer Kaybı Döviz Borcu Olan Şirketleri Nasıl Etkiliyor?", BBC Türkçe, 9 Ağustos 2018.

Dolar kurunun yükselişinden neredeyse Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı sorumlu tutan mecra Erdoğan'ın "Batı'yla atışması"nın son bulması gerektiğini belirtmiştir.⁵⁴ Erdoğan'ın doların değer kazanmasını "ekonomik savaş" olarak halka sunduğu söylenmiş ve ABD ile Gülen'in iadesi ve YPG gibi konular nedeniyle gerginleşen ilişkilerin kopma noktasına geldiği ifade edilmiştir.⁵⁵ Görüldüğü üzere BBC Türkçe ekonomik realitelerle çelişecek şekilde dolar karşısında Türk lirasının değer kaybetmesini Türkiye'nin içerisine çekildiği ekonomik savaştan bağımsız bir şekilde değerlendirmeyi tercih etmiştir.

BBC TÜRKÇE ÇALIŞANLARI

Raporun bu bölümünde BBC Türkçe çalışanları üzerinden mecranın ana akım dışında yer alan radikal ve marjinal tutumları incelenmektedir. Çalışanların siyasi aktivizmlerinin BBC Türkçe'nin yayın çizgisinde belirleyici olduğu düşünüldüğünden bu aktivizm Twitter performansları ve daha önceki çalıştıkları kurumlar üzerinden ele alınmaktadır.

BBC Türkçe'nin sitesinde yazar ve editör kadrosu bulunmamaktadır. Twitter hesabından takip ettiği kullanıcılar üzerinden BBC Türkçe editörleri ve BBC muhabirlerine ulaşılmaya çalışılmıştır. BBC Türkçe'nin çalışan listesi için resmi sitedeki talep formu doldurulmuş fakat bir yanıt alınamamıştır. Aşağıda isimleri yer alan çalışanlara Twitter onaylı hesaplar ve "www.bbc.com/turkce" sitesindeki haberler aracılığıyla ulaşılmıştır.

Yabancı Muhabirler

- **Mark Lowen** (twitter.com/marklowen)

BBC Türkçe adına 2014'ten itibaren çalışan İngiliz gazetecidir. İstanbul muhabiri olarak çalışan gazeteci daha önce Sırbistan ve Yunanistan'ın BBC muhabiri olarak görev yapmıştır. Mark Lowen'in Twitter'ı etkin şekilde kullandığı görülmektedir. Twitter üzerinden Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı ve "yandaş" olduğunu düşündüğü birçok gazeteyi eleştiren söylemlerde bulunmaktadır. Paylaşımlarında sık sık *Daily Sabah* ve *Yeni Şafak* gazetelerine yönelik eleştirilere yer verirken *Bir-Gün* gazetesinin haberlerini alıntılıyıp başlıklarını İngilizceye çevirerek dolaşıma sokmaktadır.

54 "Liradaki Düşüş İngiliz Basınında: 'Kriz Domino Etkisi Yaratabilir'", BBC Türkçe, 14 Ağustos 2018.

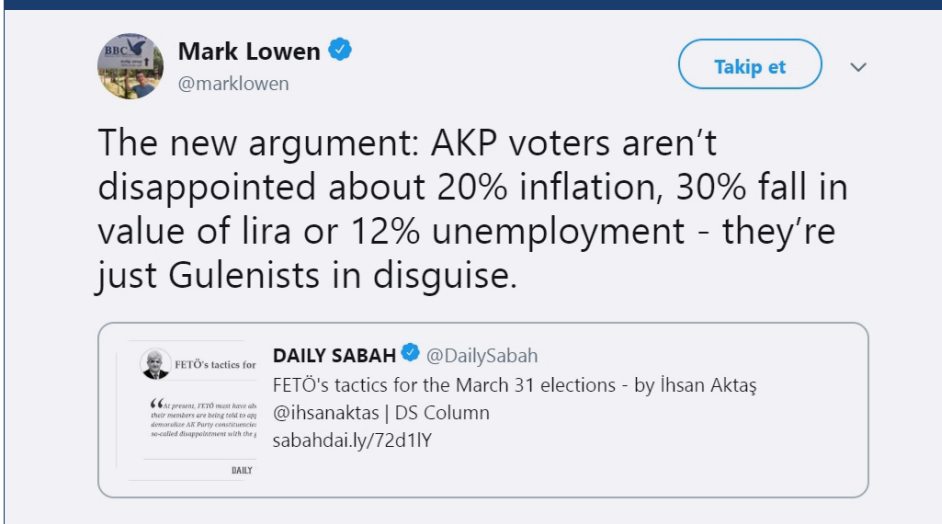
55 "Erdoğan The New York Times'a Yazdı: ABD Tek Taraflılığı ve Saygısızlığı Bırakmazsa Yeni Dost ve Müttefikler Arayışına Gireceğiz", BBC Türkçe, 11 Ağustos 2018.

GÖRSEL 13. MARK LOWEN'İN YENİ ŞAFAK'I ELEŞTİRDİĞİ TWEET ÖRNEĞİ

Mark Lowen, Twitter, 11 Mart 2019, <https://twitter.com/marklowen/status/1105008954441125888>, (Erişim tarihi: 8 Nisan 2019)

GÖRSEL 14. MARK LOWEN'İN DAILY SABAH'I ELEŞTİRDİĞİ TWEET ÖRNEĞİ

Mark Lowen, Twitter, 9 Mart 2019, <https://twitter.com/marklowen/status/1104494509696737281>, (Erişim tarihi: 8 Nisan 2019).

BirGün'ün yanı sıra T24 ve *Cumhuriyet*'in de haberlerini paylaşmaktadır. Gazeteci *Yeni Şafak* tarafından ise “uydurma haber” yapmakla suçlanmıştır. *Yeni Şafak* 15 Temmuz darbe girişimi sonrası FETÖ yanlısı haber yaptığını söylediği Mark Lowen'in Cemal Kaşıkçı cinayeti sonrasında da cinayete yönelik bilgi ve belgeleri itibarsızlaştırmaya çalıştığını ve uydurma haberler yaptığını belirtmiştir.⁵⁶

Türk Muhabirler

- **Fundanur Öztürk** (twitter.com/fundanurozturk)

BBC'nin Ankara muhabiri olarak çalışmaktadır. Öğrencilik hayatında dört ay *Radikal*'de staj yapan Öztürk 2016'da İzmir Ekonomi Üniversitesi'nden mezun olup BBC'de işe başlamıştır. Sosyal medyada genel olarak Türkiye iç gündemiyle ilgili konular üzerine paylaşımlarda bulunmaktadır. Genelde BBC Türkçe Servisinin haberlerini paylaşmıştır. Sosyal medyada gündemde olan tartışmalı kadın cinayetleri, istismar, tecavüz haberlerine karşı tepkisini sıkça dile getiren Öztürk Türkiye'de kadın haklarının yetersiz olduğu yönündeki görüşlerini bu haberler ve silesiyle beyan etmektedir.

- **Efe Öç** (twitter.com/efeoc)

BBC Türkçe'nin video haberleriyle ilgilenmektedir. 2016'dan beri BBC Türkçe'de çalışmakta olan Öç daha önce birçok farklı medya kuruluşunda çeşitli görevlerde yer almıştır. 2003'te Habertürk, 2004-2006 arası SkyTürk ve 2007-2011 arası Flash TV'de çalışmıştır. 2011-2012 arasında Londra, Paris, Berlin, Washington'da ofisleri bulunan İstanbul merkezli NewTR News Agency'de görev yapmıştır. İstanbul ofisinde yayın koordinatörlüğü yapmıştır. 2014-2015 aralığında TRT Belgesel kanalında “Bi Çiftlik” programını yapmıştır. Sosyal medya platformu Twitter'ı çok fazla kullanmamaktadır. Kullandığı zamanlarda ise BBC haberleri ve kişisel paylaşımlarına hesabında yer vermektedir. Zaman zaman *Karar* ve *Cumhuriyet* gazetelerinin haberlerini de hesabından paylaşmıştır.

- **Aynur Toraman** (twitter.com/aynur_toraman)

BBC Türkçe'nin Londra muhabiri olarak görev yapmaktadır. Twitter üzerinden yaptığı paylaşımlara bakıldığında hükümete karşı eleştirel tonda bir söylem kullanmaktadır. Türkiye'nin yerel mecralarından ise *Evensel* gazetesi ve BBC Türkçe'nin birçok paylaşımını kendi Twitter hesabı üzerinden dolaşıma soktuğu görülmektedir.

⁵⁶ “BBC Destekli Karalama Kampanyası”, *Yeni Şafak*, 18 Kasım 2018.

GÖRSEL 15. AYNUR TORAMAN'IN BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ KONUSUNDAKİ RETWEET ÖRNEĞİ

Evrensel, Twitter, 18 Aralık 2018, <https://twitter.com/evrenselgzt/status/1074990273321713666>, (Erişim tarihi: 1 Nisan 2019).

Basın özgürlüğü üzerine sıkça paylaşımda bulunmuştur. Türkiye'de gerçeğin peşinde olan gazetecilerin tutuklandığını iddia eden haber içeriklerini paylaşmıştır.

- **Onur Erem** (twitter.com/onurerem)

Üniversite öğrenciliği döneminde *Radikal*'de staj yapmıştır. 2016 sonbaharından beri BBC Türkçe'de çalışan Erem daha önce *BirGün* muhabiri olarak görev yapmıştır. 2016'da kendisine 15 Ekim 2015 Ankara saldırısıyla alakalı yaptığı bir röportajdan dolayı dava açılmıştır.

GÖRSEL 16. ONUR EREM'İN RETWEET ÖRNEĞİ

RSF Türkçe, Twitter, 6 Şubat 2019, https://twitter.com/RSF_tr/status/1093175127204872193 (Erişim tarihi: 8 Nisan 2019).

Gündemdeki siyasi konulara dair paylaşımlarda bulunmaktadır. Cumhurbaşkanı Erdoğan'a hakareten yargılanan *Evrensel* gazetesi genel yayın yönetmeni Fatih Polat'ı savunan paylaşımları retweet ederek tekrar dolaşıma sokmuştur.

- **Özge Özdemir** (twitter.com/ozgeozdemir)

BBC Türkçe'nin Londra muhabiri olarak çalışmakta olan Özge Özdemir 2013-2015 arasında ise *Milliyet* gazetesinde çalışmıştır. Kültür sanat, seyahat üzerine denemelerinin yanında ekonomi alanında da çeşitli yazıları mevcuttur. Bir dönem Bloomberg HT kanalında da muhabir olarak görev yapmıştır. Özdemir'in ekonomi başlıklı haberler kaleme alsa da güncel siyasete çok girmediği daha çok gezi, edebiyat ve araştırma paylaşımları yaptığı görülmektedir. BBC Türkçe'nin birçok haberini kendi hesabından paylaşan Özdemir zaman zaman 140journos, *BirGün*, *Habertürk*, DHA gibi mecraların içeriklerine de sosyal medya hesabında yer vermiştir.

- **İrem Köker** (twitter.com/ikoker)

Gazetecilik hayatına 2003'te Reuters'ta başlayan İrem Köker 2006'ya kadar burada editör asistanı olarak çalışmıştır. 2006-2007 arasında *Referans* gazetesinde⁵⁷ muhabir olarak çalışmış, 2007'de tekrar Reuters'a dönerek 2008'e kadar finans haberleri bölümünde yer almıştır. 2008'den 2009'a kadar *Hürriyet Daily News*'te çalışan Köker 2009-2014 arasında *Hürriyet*'te haftalık köşe yazarı olarak yazılar kaleme almıştır. 2016'dan itibaren BBC bünyesinde çalışan İrem Köker günümüzde Londra'da BBC Türkçe için görev yapmaktadır. Güncel siyaset ve ekonomi alanında yazı ve haberler yayımlamaktadır. Bununla beraber Türkiye gündemini meşgul eden konular hakkında da sık sık paylaşımlarda bulunmuştur. Kadın cinayetleri, taciz ve tecavüz olaylarına karşı yayımladığı yazılar birçok kişi tarafından paylaşılmıştır. Genel olarak sosyal medya hesabında BBC Türkçe'nin haberlerine yer verdiği görülmüştür.

- **Öykü Altuntaş** (twitter.com/OykuAltuntas)

Öncesinde Doğan Haber Ajansı'nda çalışan Öykü Altuntaş Londra'da ikamet etmekte ve BBC Türkçe için buradan haber yapmaktadır. Güncel konulardan ziyade Türkiye'nin uzun vadeli tartıştığı konularla ilgili çalışmalar yapmaktadır. Sanat ve edebiyatla ilgili alanlarda BBC Türkçe'nin hazırladığı haberlerin paylaşımına sık sık yer vermiştir. Eleştirel bir çizgisinin olduğu anlaşılan Altuntaş kendi sosyal medya hesabından BBC Türkçe'nin yanı sıra T24, *Guardian* gibi haber sitelerinin ve başörtüsünü çıkaran kadınların kurduğu "Yalnız Yürümeyeceksin" platformunun paylaşımlarını ve kadın hareketleriyle ilgili yapılan haberleri paylaşmaktadır. Kendi yazılarının bulunduğu blogda⁵⁸ Türkan Saylan ve Hüda Kaya'dan övgüyle bahsettiği görülmektedir. Her ikisi de siyasal iktidar olarak tanımladığı hükümete yönelik çeşitli eleştirilerde bulunmuştur.

- **Berza Şimşek** (twitter.com/berzasimsek)

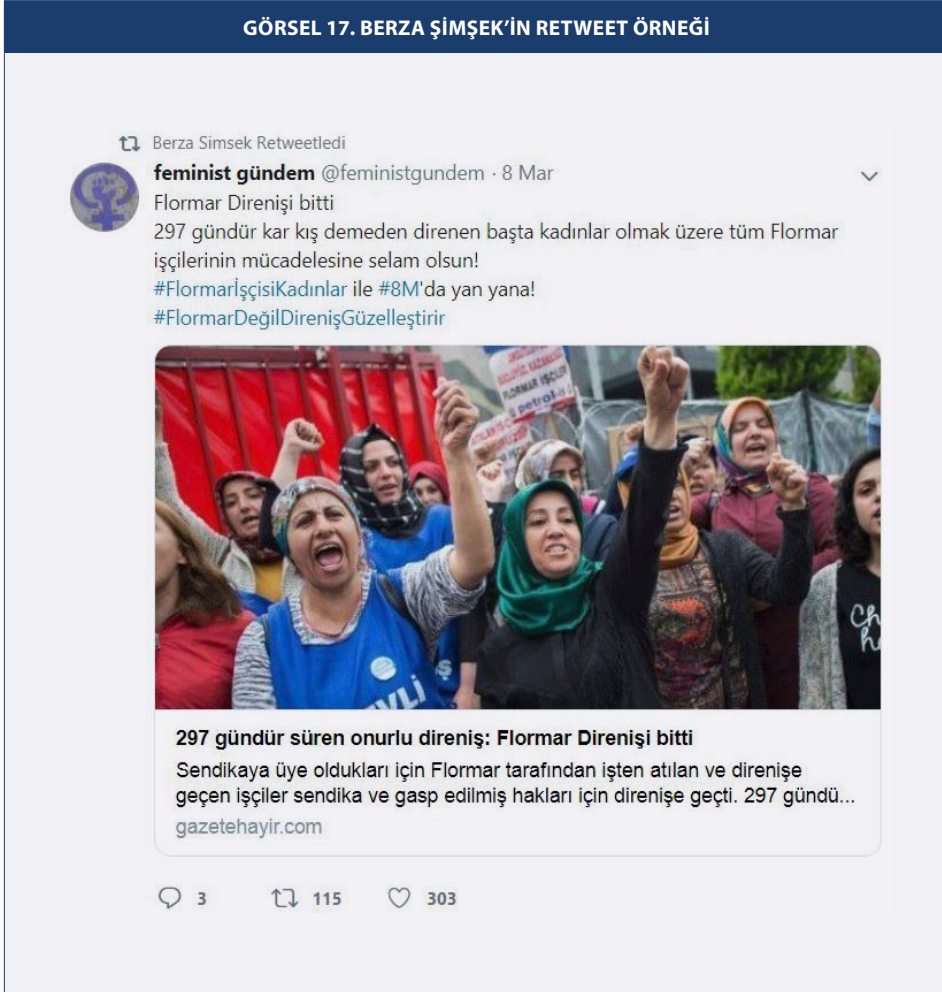
BBC Türkçe'nin İstanbul-Londra muhabirlerindendir. 2007'de Amnesty International'da yaklaşık altı ay ve ardından da 2009-2011 arasında *Cumhuriyet* gazetesinde çalışmıştır. 2011'de öğrenci olarak Londra'ya giden Şimşek burada bulunan Channel 4'da staj yapmış ve ardından BBC Türkçe'de stajyer olarak görev almıştır. Yine aynı yıl içerisinde TRT'nin Londra merkezinde kısa bir dönem çalışmıştır. TRT'den sonra *Hürriyet*'te yaklaşık bir yıl görev yapmıştır. 2013-2016

⁵⁷ *Referans* gazetesi 2004'te Doğan Holding'in bünyesinde bir ekonomi-finance gazetesi olarak kurulmuştur. Tirajı yeterli olmadığı için 2010'da kapanmıştır.

⁵⁸ "Türkan Saylan: Korkusuz Bir Eğitim ve Halk Sağlığı Savaşçısı", 6 Ocak 2018, <https://oykualtuntas.wordpress.com/2018/01/06/turkan-saylan-korkusuz-bir-egitim-ve-halk-sagligi-savascisi/>, (Erişim tarihi: 10 Mayıs 2019).

arasında Associated Press'te çalıştıktan sonra 2016 itibarıyla BBC Türkçe Servisinde gazetecilik yapmaya başlamıştır. Times of Israel sitesinde yazıları yayımlanmıştır. BBC Türkçe'nin diğer muhabirleri gibi eleştirel bir bakış açısıyla paylaşımlarda bulunmaktadır. 8 Mart Kadınlar Günü vesilesiyle kadın hakları konusunda paylaşımlara ağırlık vermiştir.

GÖRSEL 17. BERZA ŞİMŞEK'İN RETWEET ÖRNEĞİ

Feminist Gündem, Twitter, 8 Mart 2019, <https://twitter.com/feministgundem/status/1103895580147822593>, (Erişim tarihi: 4 Nisan 2019).

T24, Bianet, Evrensel, Cumhuriyet, Diken, BirGün, DW Türkçe ve Sınır Tanımayan Gazeteciler gibi hükümet karşıtı söylemleriyle ön plana çıkan mecraların haberlerine yer verdiği görülmektedir. Türkiye'nin önemli toplumsal meselelerinden biri olan kadın cinayetleri, kadına şiddet, kadın meclisleriyle ilgili de çokça paylaşım yapmıştır. Bunun yanı sıra Demirtaş ve Öcalan ile ilgili paylaşımları dikkat çekmektedir.

GÖRSEL 18. BERZA ŞİMŞEK'İN ÖCALAN'A DAİR YAPTIĞI PAYLAŞIM

Kazete, Twitter, 17 Mart 2019, https://twitter.com/Kazete_/status/1107383126836371456, (Erişim tarihi: 5 Nisan 2019).

- **Murat Nişancıoğlu** (twitter.com/mrtnis)

Sekiz yıldır BBC Türkçe'de editör olarak çalışmaktadır. Genelde BBC'nin yaptığı haberleri paylaşmaktadır. Twitter hesabından yaptığı paylaşımların tamamen şahsi paylaşımlar olduğunu söylemiş ve retweetlerinin onay anlamına gelmediğinin altını çizmiştir. Bununla birlikte şahsi yorumlarının ağırlıklı olarak Madımak olayı anması, Selahattin Demirtaş röportajı, "Cumartesi anneleri", Türkiye'de tutuklu bulunan Amerikan vatandaşlarına dair sorular gibi konular üzerine olduğu görülmüştür. 2016'da Twitter'da dönemin AA genel müdürü ile "BBC'nin Sultanahmet saldırısının görüntülerini yayımlaması" üzerine tartışma yaşamıştır.⁵⁹ Hükümet karşıtlığı paylaşımlarından anlaşılan Nişancıoğlu, Ruşen Çakır'ın Medyascope programlarına katılmıştır.

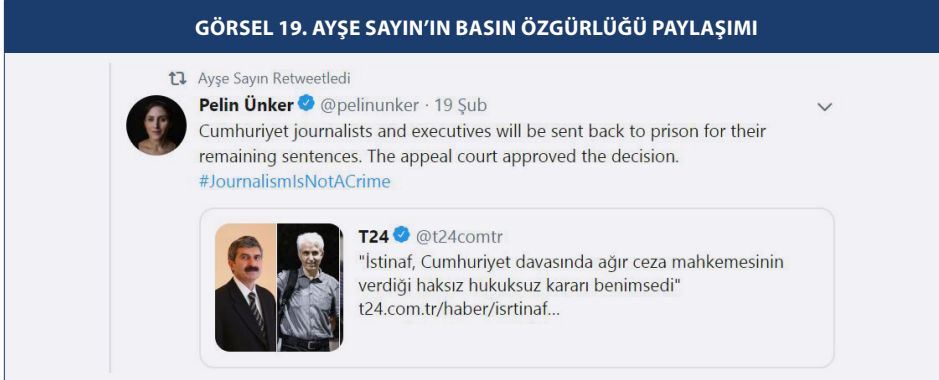
- **Yusuf Özkan** (twitter.com/ozkanyusuf)

BBC Türkçe'nin Hollanda muhabiridir. BBC Hollanda merkezli Avrupa haberlerini hazırlamaktadır. Daha önceden *Cumhuriyet*, *Milliyet*, ATV ve *Star*'da çalışmıştır. Türkiye gündeminin yanı sıra dış haberlere dair paylaşımlar yaptığı da görülmektedir. Twitter hesabında daha çok BBC Türkçe Servisi haberlerini paylaşmıştır.

59 "AA ile BBC Türkçe Twitter'da kapıştı!"; Sözcü, 12 Ocak 2016.

- **Ayşe Sayın** (twitter.com/aysesayin)

Yıllarca *Cumhuriyet* gazetesinin meclis muhabirliği görevini yürüten Ayşe Sayın 2018’de yapılan yönetim değişikliğinden sonra buradan ayrılmış ve BBC Türkçe muhabiri olarak çalışmaya başlamıştır. Eski *Cumhuriyet* gazetesi Ankara temsilcisi olan ve MİT tırları davasında Can Dündar ile beraber tutuklanan Erdem Gül üzerinden basın özgürlüğü paylaşımları yapmıştır.

Pelin Ünker, Twitter, 18 Şubat 2019, <https://twitter.com/pelinunker/status/1097748802080030720>, (Erişim tarihi: 1 Nisan 2019).

Meral Akşener ve Gürsel Tekin’in seçimlerle ilgili söylem ve reklam çalışmalarını sıkça hesabından paylaşmıştır. Medyascope TV’de Ruşen Çakır ile söyleşisi bulunmaktadır.

- **Selin Girit** (twitter.com/selingirit)

Üniversiteden mezun olduktan sonra tiyatro ve performans çalışmalarına yönelmiştir. 2006’dan bu yana BBC Türkçe’de gazeteci ve muhabir olarak çalışmaktadır. Sosyal medya paylaşımlarında genelde BBC’nin haberlerine yer vermektedir. *Evrensel*, Sınır Tanımayan Gazeteciler, Diken gibi yayın kuruluşlarının haberlerini sayfasında paylaşmıştır. “Gözaltında İşkence İddiaları: Tanıklar Anlatıyor” başlıklı haberiyle Göktay Koraltan ile birlikte görüntülü haber dalında Metin Göktepe Gazetecilik Ödülü’nü almıştır. Bu haberde 15 Temmuz gecesi tutuklanan askerlere işkence yapıldığı iddia edilmiştir. Selin Girit Türkiye iç siyasetiyle yakından ilgilenmektedir. Kadına şiddet, kadın hakları ve özgürlükleri ve mülteciler Girit’in ilgilendiği temel konu başlıklarıdır. Girit 15 Temmuz’a dair kaleme aldığı yazılarda işkence iddiaları ve OHAL sebebiyle yaşandığını ileri sürdüğü mağduriyet hikayelerine geniş yer vermiştir. Ancak 15 Temmuz gecesi Türk halkının verdiği mücadeleye ve darbeciler tarafından şehit edilen ya da zarar gören kişilerin hikayelerine yazılarında ve Twitter paylaşımlarında değinmemesi dikkat çekicidir.⁶⁰

⁶⁰ “15 Temmuz Darbe Girişimi Sonrası OHAL’le Değişen Hayatlar”, BBC Türkçe, 13 Temmuz 2017.

GÖRSEL 20. SELİN GİRİT'İN RETWEET ÖRNEĞİ

İrfan Aktan, Twitter, 21 Mart 2019, <https://twitter.com/irfanaktans/status/1108684691153080321>, (Erişim tarihi: 2 Nisan 2019).

GÖRSEL 21. SELİN GİRİT'İN 15 TEMMUZ İLE İLGİLİ HABER ÖRNEĞİ

BBC Türkçe, 13 Temmuz 2017

- **Aylin Yazan** (twitter.com/aylinyazan)

Sabancı Üniversitesi'nden mezun olduktan sonra City University of London'da habercilik yüksek lisansı yapmıştır. Türkiye'ye döndükten sonra CNN

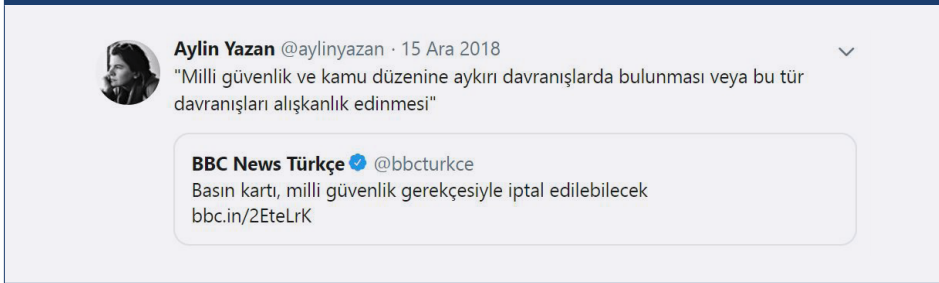
Türk'te Dış Haberler Servisinde çalışmış, 2009'da Washington DC'de CNN Türk muhabiri olmuştur. Ardından Aljazeera Türk kanalında da kısa bir süre çalışan Aylin Yazan BBC Türkçe Servisinde yaklaşık beş yıldır görev yapmaktadır. Sosyal medya paylaşımlarında genelde BBC'nin haberlerine yer vermektedir. Kadın cinayetleri, kadınların iş hayatına ve siyasete katılımlarıyla alakalı haberler yapmıştır. FETÖ'den aranan ve aynı zamanda kapatılan *Bugün* gazetesinin yazarı olan Yavuz Baydar'ı retweet etmesi dikkat çekicidir. Basın özgürlüğü konusuna da paylaşımlarında yer vermiştir. Türkiye iç siyasetine ve ekonomisine yönelik haberleri mevcuttur.

GÖRSEL 22. AYLIN YAZAN'IN RETWEET ÖRNEĞİ

Yavuz Baydar, Twitter, 25 Ocak 2019, <https://twitter.com/yavuzbaydar4/status/1088787001980141570>, (Erişim tarihi: 2 Nisan 2019).

GÖRSEL 23. AYLIN YAZAN'IN TWEET ÖRNEĞİ

Aylin Yazan, Twitter, 15 Aralık 2018, <https://twitter.com/aylinyazan/status/1073924798001102848>, (Erişim tarihi: 2 Nisan 2019).

- **Osman Kaytazoğlu** (twitter.com/kaytazog)

Radikal'in Dış Haberler Servisinde üç yıl çalışmıştır. Ardından Habertürk TV'de dış haberler editörlüğü yapmıştır. Aljazeera Türk'te haber prodüktörü ola-

rak çalışan Kaytazoğlu şu an BBC Türkçe Servisinde görev yapmaktadır. Sosyal medya paylaşımlarına bakıldığında daha çok BBC haberlerini paylaştığı görülmektedir. Bununla beraber *New York Times* ve *Washington Post* gazetelerinin haberlerine de zaman zaman kendi sayfasında yer vermiştir. BBC'nin sitesinde Türkiye'nin iç siyasetine yönelik haberleri mevcuttur. Türkiye'nin günlük hayatında ve toplumsal yapısındaki değişimlerle de ilgilenmektedir. Çağıl Kasapoğlu'yla beraber yaptığı Medipol Başakşehir'in başarı ve taraftar durumuyla alakalı video haberi çok ses getirmiştir.⁶¹

- **Enis Şenerdem** (twitter.com/EnisSenerdem)

2005'te *Referans* gazetesinin⁶² Dış Haberler Servisinde mesleğe başlamış ve 2007'ye kadar burada çalışmıştır. 2008-2014 arasında CNBC-e'de yaklaşık beş yıl çalıştıktan sonra BBC Türkçe'ye geçmiştir. Halen BBC Türkçe'de çalışan Şenerdem sosyal medyayı aktif kullanmamaktadır. Zaman zaman Reuters, *Economist*, *New York Times* gibi uluslararası yayın kuruluşlarının haberlerini paylaşmıştır. BBC Türkçe'de Türkiye dış politikasına ve ekonomisine yönelik haberler yapmaktadır.

- **Ebru Doğan** (twitter.com/EbruDogan10)

1997'den bu yana BBC Türkçe Servisinde çalışmaktadır. Sosyal medya editörlüğü, haber editörlüğü, sosyal medya sorumluluğu gibi birçok görevi üstlenmiştir. Şu an BBC Türkçe'de dijital medyayla ilgilenmektedir. Sosyal medyayı aktif kullanmamıştır.

GÖRSEL 24. EBRU DOĞAN'IN RETWEET ÖRNEĞİ

Fehim Taştekin, Twitter, 23 Haziran 2017, <https://twitter.com/fehimtastekin/status/878258211303837698>, (Erişim tarihi: 2 Nisan 2019).

61 Çağıl Kasapoğlu ve Osman Kaytazoğlu, "İlk Yarının Lideri Medipol Başakşehir: Türk Futbolunda Bir Başarı Modeli mi?", BBC Türkçe, 24 Aralık 2018.

62 *Referans* gazetesi 2004'te Doğan Holding'in bünyesinde bir ekonomi-finance gazetesi olarak kurulmuştur. Tirajı yeterli olmadığı için 2010'da kapanmıştır.

News York Times, *Guardian*, BBC gibi uluslararası medya organlarının haricinde kişisel bir paylaşım olarak Haziran 2017’de açlık grevi yapan Nuriye Gülman ve Semih Özakça’nın haberlerini paylaştığı görülmüştür. Habercilik geçmişinde dijital dünyayla ilgili haberleri sıkça işleyen Doğan, teknoloji ve sosyal medya araştırmalarıyla da ilgilenmiştir.

- **Zeynep Erdim** (twitter.com/zeynep_erdin)

BBC Türkçe’de uzun yıllardır prodüktör olarak çalışmaktadır. Sıklıkla basın özgürlüğüyle alakalı paylaşımlar yapmıştır.

GÖRSEL 25. ZEYNEP ERDİM’İN TWEET ÖRNEĞİ

Zeynep Erdim, Twitter, 20 Şubat 2019, https://twitter.com/zeynep_erdin/status/1098193931668545536, (Erişim tarihi: 4 Nisan 2019).

2016’da otuz yedincisi düzenlenen Emmy’nin “En İyi Belgesel ve Film Ödülleri” gecesinde mültecilerle ilgili “Avrupa’da Mülteci Krizi” başlıklı dosyasıyla “En Kapsamlı Haber Ödülü”nü almıştır.

- **Göktay Koraltan** (twitter.com/goktay)

Uzun zamandır BBC Türkçe bünyesinde kameraman olarak çalışmaktadır. Selin Girit ile birlikte 15 Temmuz gecesi tutuklanan askerlere işkence yapıldığını iddia eden haberi yapmıştır. Bu haber vesilesiyle Metin Göktepe Ödülü’ne layık görülmüştür. Sosyal medyayı daha çok haber paylaşımı için kullanmıştır. Çoğunlukla Türkiye’nin Ortadoğu ülkeleriyle olan ilişkilerine yönelik haberler paylaştığı gözlenen Koraltan 2011’de Arap Baharı sırasında Libya’da bulunmuştur. Bu görev esnasında gözaltına alınmıştır. Birkaç gün gözaltında kaldıktan sonra serbest bırakılmıştır. Sosyal medya hesabından daha çok BBC Türkçe, Associated Press, *Guardian*, *New York Times* gibi uluslararası mecraların haberlerini paylaştığı görülmüştür.

- **Çağıl Kasapoğlu** (twitter.com/CagilKasapoglu)

Mesleğe 2006'da CNN Türk'te başlamıştır. Ardından muhabir olarak *Daily Star*'da kısa süre bulunmuştur. Sonrasında Beyrut'a giden Kasapoğlu *Hürriyet Daily News*'in muhabiri olarak görev yapmıştır. Çalışma hayatına *Radikal*'de yaklaşık iki yıl çalışarak devam eden Kasapoğlu son yedi yıldır BBC Türkçe'de çalışmaktadır. Aktif bir Twitter performansına sahiptir. Dünyadan haberleri çokça paylaşan Kasapoğlu'nun son dönemde Türkiye'nin Venezuela ile yakınlaşmasının sebebi ni araştırdığı haberi göze çarpmaktadır.⁶³ Ayrıca Türkiye'de büyük tartışmalara neden olan ve gerçekliği sorgulanan başörtüsü takma kararından vazgeçen kadınların sosyal medya paylaşımlarıyla ilgili haberi dikkat çekicidir. Sosyal medya paylaşımlarının içeriklerini bir video habere çevirmiş ve "Başörtüsünü Çıkaranlar Anlatıyor" başlığıyla haberleştirmiştir.⁶⁴ BBC ve Reuters gibi uluslararası yayın kuruluşlarının yanı sıra "Yalnız Yürümeyeceksin Platformu", "BBC 100 Women", "Kadın Cinayetleri" gibi kadınlarla ilgili sorunlara eğilen platformların haberlerini de sıklıkla Twitter paylaşımlarında yer vermiştir.

- **Mahmut Hamsici** (twitter.com/mahmut_hamsici)

Öncesinde *Radikal* ve *Taraf* gazetelerinde çalışan Hamsici günümüzde BBC Türkçe bünyesinde gazetecilik yapmaktadır. Twitter hesabına "RT"lerin onay anlamına gelmediğini yazmıştır. Twitter hesabında daha çok BBC Türkçe'nin haberlerine yer vermiştir.

- **Alper Ballı** (twitter.com/alperballi)

2004'ten bu yana BBC Türkçe Servisinde çalışmaktadır. Son iki yıldır Londra'da bulunmakla beraber BBC Türkçe'deki işine devam etmektedir. Sosyal medya hesabını çok sık kullanmamaktadır. Paylaşımlarını genelde BBC Türkçe haberleri oluşturmaktadır.

- **Ece Göksedef** (twitter.com/ecegoksedef)

Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimleri ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde lisans eğitimi alan Göksedef Aljazeera'de diploması muhabiri olarak görev yapmıştır. Ardından bir yıl Fransa'nın başkenti Paris'te bulunan Science-Po'da siyaset eğitimi almıştır. Habertürk'te editör, TRT World'de baş editör olarak çalışmış, Middle East Eye'in Türkiye muhabirliğini yapmıştır. Şu an ise BBC Türkçe'de gazeteci olarak çalışmaktadır. En etkin kullandığı sosyal medya mecrası olan Twit-

63 Çağıl Kasapoğlu, "Türkiye ve Venezuela Neden Yakınlaştı?", BBC Türkçe, 3 Aralık 2018.

64 Çağıl Kasapoğlu, "Başörtüsünü Çıkaranlar: Neden Bu Kararı Alıyorlar, Neler Yaşıyorlar?", BBC Türkçe, 4 Ocak 2019.

ter’da çeşitli mecraların haberlerini paylaşmış, gündeme dair bilgi vermeyi tercih etmiştir. Haberlerini paylaştığı mecraların başında Middle East Eye ve BBC yer almaktadır. TRT World ve CNN haberlerine de sayfasında zaman zaman yer vermiştir. 2018’de yabancıların özel izinle girebildiği Kuzey Kore’ye bir ziyarette bulunmuş ve bu ziyareti BBC Türkçe için haberleştirmiştir.⁶⁵ Kuzey Kore’yi “yasaklar ülkesi” olarak niteleyerek yoksulluk ve eşitsizliğin ülkede çok yaygın olduğunu belirtmiştir. Ortadoğu, Arap dünyası ve Türkiye siyasetiyle ilgilenmektedir.

- **Hatice Kamer** (twitter.com/HaticeKamer)

Diyarbakır’ın Silvan ilçesinde doğmuştur. Ege Üniversitesi Tarih Bölümü’nden mezun olmuştur. Birçok sinema atölyesine katılıp özel bir prodüksiyon şirketi bünyesinde televizyon programları hazırlayıp sunmuştur. Güneydoğu Gazeteciler Cemiyeti Yönetim Kurulu üyesi olan Kamer BBC Türkçe’nin yanı sıra Batı Alman Radyo Televizyon Kurumu (WDR) Türkçe ve Kürtçe yayınları, Amerika’nın Sesi radyosu Kürtçe yayını muhabiri olarak görev yapmıştır. Diyarbakır’da mukim BBC Türkçe çalışanıdır. Çağdaş Gazeteciler Derneği’nin 2017’de internet gazeteciliği dalında Diyarbakır ve Cizre’de uygulanan sokağa çıkma yasağıyla alakalı yaptığı haberle ödüle layık görülmüştür. Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleriyle ilgili haberler geçmektedir.

- **Neyran Elden** (twitter.com/neyranelden)

Daha önce Fransız Haber Ajansı (Agence France-Presse, AFP) ve France Televisions’da staj yapan Elden 2014-2015 arasında *Aujourd’hui la Turquie*’nin Strazburg temsilcisi olarak çalışmıştır. 2017’de BBC’de ve 2018’de Netflix’de ve İtalya’nın önemli televizyonlarından Radiotelevisione Italiana’da görev yapmıştır. Ardından önce Alman RTL televizyonunda ve Deutsche Welle’de görev almıştır. 2015-2019 arasında Associated Press’te serbest gazeteci olarak çalışan Elden 2019’dan itibaren BBC Türkçe’de çalışmaktadır. Kendisine ait bir internet sitesi olan gazeteci burada belirli konu başlıklarında farklı mecralara yazdığı ya da video olarak yayımladığı çeşitli haberleri paylaşmıştır. Bu konu başlıklarını Türkiye’de basın özgürlüğü, Trakya’da doğa mücadelesi, Türkiye’nin göçebe kesimi, LGBT üyeleri gibi içeriklerden seçmiştir. Türkiye’de basın özgürlüğü hakkında *BirGün*’ün on beş yaşına girmesi üzerine DW Türkçe’ye hazırladığı video haberi dikkat çekicidir. Haberde Türkiye’de eleştirel yayın yapan *Cumhuriyet*, *Evrensel*, *Sözcü* ve *BirGün* gibi sayılı mecranın kaldığı ancak hepsinin devlet baskısıyla mücadele içerisinde

65 Ece Göksedef, “Dünyanın En Kapalı Ülkesi Kuzey Kore’den İzlenimler: ‘Burada Asla ve Asla Yasak Yok’”, BBC Türkçe, 5 Ocak 2019.

olduğu iddia edilmiştir. Twitter’da genellikle *BirGün*, DW Türkçe ve BBC Türkçe paylaşımları yapmıştır. İncelenen tarihlerde Twitter’ı az kullandığı görülmüştür.

- **Övgü Pınar** (twitter.com/ovgu_pinar)

Mesleğe 2003’te *Milliyet* gazetesinde başlamıştır. On yıl burada çalıştıktan sonra Roma’da “babelmed.net” isimli siteye geçiş yapmış ve burada yaklaşık dört yıl muhabirlik yapmıştır. *Cumhuriyet* gazetesinde çok kısa bir süre görev yapan Pınar Eylül 2013’ten itibaren BBC Türkçe için çalışmaktadır. Bir süre için Sputnik Türkiye’ye de Roma’dan haberler geçmiştir. İtalya’da ikamet eden Pınar genellikle AB-Türkiye ilişkileriyle alakalı haberlerle ilgilenmektedir. Twitter’da genellikle BBC başta olmak üzere diğer Avrupa gazeteleri ve muhabirlerinin haberlerini retweet etmiştir.

- **Ege Tatlıcı** (twitter.com/egetatlici)

Bahçeşehir Üniversitesi mezunu Tatlıcı mesleğine Bahçeşehir Üniversitesi’nde video grafiker olarak görev almış ve ardından Habertürk’te çalışmıştır. Sonrasında kısa bir dönem “140journos” isimli mecrada video editörlüğü yapan Tatlıcı Mart 2019’dan beri BBC News’te video gazetecilik yapmaktadır. Ege Tatlıcı Twitter hesabını aktif kullanmakla birlikte hesabını gizlemektedir. Yerel seçim öncesi BBC’nin çok ses getiren “İstanbul’un Erdoğan’lı 25 Yılı: Mağduriyet, İcraat, Semboller ve Rant”⁶⁶ isimli video haberin kurgusunu yapmış ve 2 Nisan 2019’da da “Ekrem İmamoğlu: Beylikdüzü’nde Yaşayanlar Eski Belediye Başkanları için Ne Diyor?”⁶⁷ başlıklı bir haber yayımlamıştır.

Katkıda Bulunanlar

- **Serkan Demirtaş**

1995’te ODTÜ’den mezun olduktan sonra *Cumhuriyet* gazetesinde çalışmaya başlamıştır. Dokuz yıllık süreçten sonra 2004’te *Radikal* gazetesinde görev yapmıştır. Son olarak 2008’den beri on bir yıldır *Hürriyet Daily News*’te çalışmaktadır. Genelde Türkiye dış politikası hakkında yazılar kaleme alan Demirtaş uzun yıllardır Türkiye’nin Suriye, İran, Rusya politikası ve AB ile ilişkileri üzerine BBC Türkçe’ye haber yapmaktadır. *Hürriyet Daily News*’te kaleme aldığı yazılardan Türkiye dış politikası hamlelerini desteklediği anlaşılmaktadır. Özellikle Türkiye’nin Suri-

66 İrem Köker ve Ege Tatlıcı, “İstanbul’un Erdoğan’lı 25 Yılı: Mağduriyet, İcraat, Semboller ve Rant”, BBC Türkçe, 27 Mart 2019.

67 Berza Şimşek ve Ege Tatlıcı, “Ekrem İmamoğlu: Beylikdüzü’nde Yaşayanlar Eski Belediye Başkanları için Ne Diyor?”, BBC Türkçe, 2 Nisan 2019.

ye politikası üzerine yazdığı yazılarda hükümet politikalarını olumlu bir şekilde işlemiştir. Sosyal medya hesabına rastlanmamıştır.

- **Mahfi Eğilmez** (twitter.com/mahfiegilmez)

Maliye müfettişi olarak çalışma hayatına başlayan Eğilmez Washington Büyükelçiliği ekonomi ticaret başmüşavirliği görevinde bulunmuş ve ardından hazine müsteşarı olmuştur. Dünya Bankası, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası guvernörlüğünde bulunmuştur. Şu an Altınbaş Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak ders vermektedir. İktisat üzerine muhtelif mecralara yazan, yorumlayan ve aynı zamanda kitap yazarı da olan Eğilmez Türkiye ekonomisi hakkında yaptığı yorumlarla sık sık gündeme gelmektedir. BBC Türkçe sayfasının Türkiye ile alakalı ekonomi yazılarının birçoğu Eğilmez'in kaleminden çıkmıştır. Özellikle doların artışıyla ilgili BBC Türkçe'ye birçok yazı yazmıştır. Ekonomiyle ilgili yazdıkları genelde olumsuz bir durum özeti sunmaktadır. Sosyal medyayı etkili şekilde kullandığı görülen yorum ve çalışmalarını Twitter üzerinden de düzenli olarak paylaştığı görülmüştür.

- **Ergin Yıldızoğlu** (twitter.com/EYILDIZOGLU)

GÖRSEL 26. ERGİN YILDIZOĞLU'NUN TWEET ÖRNEKLERİ

Ergin Yıldızoğlu, Twitter, 1 Mart 2019, <https://twitter.com/EYILDIZOGLU/status/1101537931611779072>, (Erişim tarihi: 13 Ocak 2019); Ergin Yıldızoğlu, Twitter, 13 Ocak 2019, <https://twitter.com/EYILDIZOGLU/status/1084455776196923392>, (Erişim tarihi: 14 Ocak 2019).

1993'ten beri *Cumhuriyet* gazetesi yazarı olarak çalışan Yıldızoğlu, genelde ekonomi alanında yazılar yazmaktadır. Aynı zamanda kendisine ait bir blog üzerinden de *Cumhuriyet*e yazdığı yazıları paylaşmaktadır. Twitter paylaşımlarından siyasal İslam'ı ve AK Parti'yi "dünyanın lanetleri" arasında gördüğü anlaşılmaktadır.

Yine Twitter hesabından eski CHP milletvekili Eren Erdem'in terör suçlamasıyla tutuklanmasına büyük tepki göstermiştir. Ağırlıklı olarak "İslamcı faşizm" gibi ifadelerle AK Parti'ye karşı bir nefret dili geliştirmiştir. Sosyal medya paylaşımları AK Parti'yi siyasal İslamcı ve faşist bir yönetim olarak gördüğünü ve bu nedenle hükümet karşıtı bir duruşa sahip olduğunu göstermektedir.

- **Fehim Taştekin** (twitter.com/fehimtastekin)

GÖRSEL 27. FEHİM TAŞTEKİN'İN TWEET ÖRNEKLERİ

Fehim Taştekin ✓
@fehimtastekin

Takip et

YSK listesine göre 1854 yılında doğmuş 165 yaşındaki Ayşe Ekici ilk kez oy kullanacak. Soyadları olmayan 148'lik Ayşe nine ve 149'luk Zülfü dede de oy kullanacak!!! Zeki-Metin'lik skeçler:) Nasıl bir çukurdur bu!

148 yaşındaki Ayşe ve 149 yaşındaki Zülfü oy kullanacak!
YSK'nin 31 Mart yerel seçimleri için açıkladığı listede, soyadları olmayan 148 yaşındaki Ayşe ve 149 yaşındaki Zülfü isimli kişiler tespit edildi. Bazı yerlerde seçmen sayısının iki katına çıktığı...
cumhuriyet.com.tr

Fehim Taştekin ✓
@fehimtastekin

Takip et

Kürtler şeytanın bacağını kırdı: Kürdistanî İttifak
İttifak - Fehim Taştekin almon.co/35r5 via
@AlMonitor

Kürtler şeytanın bacağını kırdı: Kürdistanî İttifak
İktidar, 'seçimde HDP kazanırsa yeniden kayyum atanır' tehditlerini tekrarlarlarken Kürtler arasında kesinlikle olmaz denilen birlik sağlandı. Yedi parti HDP çatısı altında birleşti.
al-monitor.com

Fehim Taştekin, Twitter, 16 Ocak 2019, <https://twitter.com/fehimtastekin/status/1085454141261053952>, (Erişim tarihi: 17 Ocak 2019); Fehim Taştekin, Twitter, 16 Ocak 2019, <https://twitter.com/fehimtastekin/status/1085285413961506816>, (Erişim tarihi: 17 Ocak 2019).

Radikal gazetesinde uzun yıllar köşe yazarlığı yapan Taştekin, Duvar ve Al-Monitor platformlarında zaman zaman çeşitli yazılar yayımlamaktadır. BBC Türkçe'nin yanı sıra Sputnik Türkiye için kaleme aldığı görüş yazıları da mevcuttur. Kürt meselesiyle ilgilenen ve solcu bir gazeteci olarak tanınan Taştekin kapatılan IMC TV'de haftalık olarak yayımlanan "Sınırsız" isimli programı hazırlamıştır. Daha çok dış politikayla ilgili konular bu televizyon programının içeriğini oluşturmuştur. FETÖ'den firari Yavuz Baydar ve Ergun Babahan'ın "ahvalnews" isimli sitesinde yazılar yazmış ve o sitedeki haberleri paylaşmıştır. Sosyal medyayı aktif olarak kullanan Taştekin'in paylaşımları arasında AK Parti'nin seçimlerde hırsızlık yaptığına yönelik iddialar mevcuttur.

31 Mart 2019 yerel seçimlerini ise daha çok Kürt milliyetçisi partiler perspektifinden değerlendiren yazar AK Parti ve MHP'nin kurduğu ittifakın Kürt partilerini HDP çatısı altında birleştirdiğini söyleyerek "Kürdistan" vurgusu yapmıştır. PKK ile açık bir bağı olan HDP'yi destekleyen bu söylemleri kendisinin siyasi duruşunu ortaya koymaktadır.

GENEL DEĞERLENDİRME

BBC Türkçe, BBC International ile ortak bir "editorial değerler" listesi yayımlamıştır. Bu listeye göre BBC Türkçe haberlerinde gerçeklik, doğruluk, tarafsızlık, fikir çeşitliliği, dürüstlük ve bağımsızlık gibi etik değerler ön plandadır. Özellikle tarafsızlık ve fikir çeşitliliği bağlamında "çatışan değişik görüşleri irdeleyerek belli başlı tüm bakış açılarını yansıtmak, bir konuyu işlerken nesnel davranmak, gereken durumlarda profesyonel görüşlerine yer vermek ama siyasette patlak veren uyuşmazlıklarda tek başına belli bir görüşü asla öne çıkarmamak"⁶⁸ kuralları yer almaktadır. Rapor kapsamında incelenen olaylarda geliştirdiği haber dilinden de anlaşılacağı üzere BBC Türkçe tarafsızlık ve fikir çeşitliliğini göz ardı ederek haber servis etmektedir.

Mecranın rapor kapsamında incelenen olaylarda kullandığı haber dilinin tek taraflı olduğu açıkça görülmektedir. 15 Temmuz darbe girişiminin ardından bile hükümeti suçlayıcı noktaları ön plana çıkarmış, PKK terörüyle mücadelede devleti Kürt vatandaşlara zarar vermekle suçlamış, Türkiye'nin sınır güvenliği için Suriye'ye düzenlediği operasyonlara yöneltilen "işgal" ifadelerini parlatmış, hükümetin mega projelerini dahi eleştirmiş, ekonomik dalgalanmayı sadece hükümeti eleştiren ekonomistlerin gözünden aktararak "Erdoğan'ın yanlış siyaseti"ne

68 "BBC'nin Editorial Değerleri", BBC Türkçe, <http://www.bbc.co.uk/turkish/ilkeler/ch1.pdf>, (Erişim tarihi: 10 Nisan 2019).

bağlamış ve yine Erdoğan'a yönelik "diktatör" ithamlarını sık sık haber başlığına çekmiştir. Bu bağlamda BBC Türkçe'nin kendi yayın ilkeleriyle uyum sağlamayan haberler ürettiği görülmüştür.

Mecranın editoryal değerleriyle çelişecek şekilde fikir çeşitliliğine önem vermediği ve tek sesli bir haber politikası takip ettiği bünyesinde barındırdığı çalışan profilinden de anlaşılmaktadır.

BBC Türkçe muhabirlerinin önceden çalıştığı kurumlar, ele aldığı konu başlıkları ve sosyal medya paylaşımları üzerine yapılan incelemelere göre mevcut hükümete karşı eleştirel bir çizgide birleştikleri söylenebilir. Hemen hemen bütün çalışanları eleştirel tonda yazı ve haberler kaleme alırken sosyal medyada etkileşim içerisinde oldukları medya organlarının da benzer bir çizgide olduğu anlaşılmaktadır. Hem geçmişte çalıştıkları mecralar hem de halihazırda sosyal medya hesapları üzerinden paylaşımda bulundukları gazeteler ve internet siteleri benzerlik göstermektedir. *Cumhuriyet*, *Radikal*, CNN Türk, *Hürriyet Daily News*, *Milliyet* ve *Habertürk* BBC Türkçe muhabirlerinin daha önce çalıştığı kurumların başında gelmektedir. Çalışanların Twitter paylaşımlarında da bu mecralara ek olarak *BirGün*, *Evrensel*, *Bianet*, Halk TV ve T24 gibi ana akım medyanın dışında kalan kuruluşlarının ön planda olduğu görülmüştür.

BBC'nin kuruluşundan itibaren yayın politikası üzerinde Britanya hükümetinin siyasi ikliminin oldukça etkili olduğu hatırlandığında –her ne kadar BBC International'ın haber dili daha objektif olsa da– BBC Türkçe'nin yayın dili iki ülke arasındaki siyasi ilişkide pürüzler olduğu imajına neden olmaktadır. BBC Türkçe çalışanlarının geçmişte çalışmış oldukları veya katkıda bulundukları kurumlar esas alınarak oluşturulan ve ilişkilerin net görülmesini sağlayan Görsel 28'de ortak olan mecraların ağırlıklı olarak *Cumhuriyet*, *Habertürk* ve *Radikal* olduğu görülmektedir.

GÖRSEL 28: BBC TÜRKÇE'NİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

DEUTSCHE WELLE TÜRKÇE

GENEL BİLGİLENDİRME

Deutsche Welle (DW) Konrad Adenauer'in başbakanlığı döneminde 3 Mayıs 1953'te Köln'de kurulmuştur. Soğuk Savaş döneminde "Almanya'nın Sesi" olarak yayın yapan medya kuruluşu yayın hayatına Nazi Almanya'sının dünya kamuoyunda oluşturduğu algıyı kırmak ve yurt dışında yaşayan Almanları bilgilendirmek amacıyla başlamıştır.⁶⁹ Radyo yayınlarıyla halka hitap eden medya kuruluşu Berlin Duvarı'nın çökmesinin ardından misyonunda birtakım değişiklikler yapmıştır.⁷⁰ Almanya ve Alman halkı merkezli yayın yapmanın ötesinde özgürlük, demokrasi ve insan hakları adına mesajlar ileten global bir yayın kuruluşu olma yolunda ilerlemiştir. 1960'ta DW bağımsız bir kamu yayıncısı unvanını almıştır.⁷¹ Ancak DW her ne kadar vizyon ve misyonları içerisinde bağımsızlık ve tarafsızlığı sıklıkla vurgulasa da Almanya için lobi yapma ve kamuoyu oluşturma faaliyetlerini hiçbir zaman tam olarak bitirmemiştir.⁷² Merkel'in DW'ye seslendiği bir konuşmada "federal hükümetin sürekli desteğine güvenebileceğini"⁷³ söylemesi bu durumun en açık göstergesidir.

69 Metin Kasım, "Hitler Döneminde Propaganda Aracı Olarak Radyo", *Selçuk İletişim*, Cilt: 6, Sayı: 4, (2011), s. 66.

70 Selami Özsoy, "Almanya'daki Türk Medyası ve Kamusal Bir Alman Kurumu: Deutsche Welle", *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 7, (2010), s. 1.

71 Erhan Kılıç, "Uluslararası Kamu Yayıncılığında Kamu Haberciliğine Bir Örnek: BBC Türkçe Servisi", (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya: 2010), s. 49.

72 Emrah Budak, "Türkiye'de Yayın Yapan Uluslararası Haber Organları Üzerine Ekonomi-Politik Bir İnceleme", *Pesa International Journal of Social Studies*, Cilt: 4, Sayı: 3, (2018), s. 348.

73 www.dw.com

DW kamu yayıncılığına 1992’de radyonun yanı sıra televizyon programlarını da dahil etmiş ve uluslararası bir mecra olarak etki alanını genişletmeye çalışmıştır. Günümüzde ise otuz farklı dilde radyo, televizyon ve internet yayını yapmaktadır.⁷⁴ 24 saat kesintisiz İngilizce yayın yapan kanalına dünyanın her yerinden erişim mümkündür. Genel yayın direktörü Peter Limbourg olan DW Almanya’da Bonn ve Berlin merkezli olarak yayınlarını sürdürmektedir. Radyo ve internet yayınları Bonn’da gerçekleşmektedir. Kısa dalga radyo yayınlarına 2011’de son vererek bu programları internet platformuna taşımıştır.⁷⁵

DW yayın yaptığı dillerin konuşulduğu ülkelerdeki yerel medyayla güçlü bağlantılar kurarak etkileşim ağını genişletmektedir. Hazırladığı haberleri ülkenin önemli radyo, televizyon ve internet gazeteleri üzerinden de servis ederek okunma sayılarını ve tanınırlığını artırmaktadır. Bu bağlamda dünyanın farklı yerlerinden yaklaşık 5 bin medya kuruluşunu kendisine partner edinmiştir.⁷⁶ Ayrıca DW mobil uygulaması ve “m.dw.de” online servisiyle tüm internet kullanıcılarına hizmet sunmaktadır.⁷⁷ Medya kuruluşunun Facebook ve Twitter hesaplarından da haber akışı takip edilebilmektedir. Asya ve Afrika’da da kısa süreli yayınlar yapan DW’ye haftalık olarak yaklaşık 160 milyon kişi erişmektedir.⁷⁸ Yaklaşık bin 500 çalışanı ve altmış farklı ülkeden bir o kadar da serbest çalışanı bulunan yayın kuruluşu federal vergi kaynakları tarafından finanse edilmektedir.⁷⁹

DW’nin Türkçe yayınları ise 1 Temmuz 1962’de başlamıştır. DW Türkçe’nin merkezi Almanya’nın Bonn şehrindeydir. DW Türkçe kuruluşunun ardından sık sık takipçi kitlesini artırmak ve daha geniş bir kesime ulaşmak adına Türkiye’deki yerel medya organlarıyla iş birliği kurma yoluna gitmiştir. TRT ve NTV Radyo gibi kuruluşlarla ortak çalışmalar yürüten DW Türkçe’nin “DW ile Avrupa” adlı haber programı 2012’de bir yıl boyunca TRT Türk’te yayımlanmıştır.⁸⁰ Soğuk Savaş sonrası propaganda haberciliğinden evrensel habercilik anlayışına evrilen misyon değişikliği DW Türkçe Servisine de sirayet etmiştir. DW Türkçe bu yeni habercilik anlayışı çerçevesinde sadece Almanya hakkında Türkiye’yi bilgilendirmekle kalmayıp Türkiye ile ilgili önemli meseleleri ve Türkiye’yi ilgilendiren

74 “Who We are?”, DW, <https://www.dw.com/en/about-dw/profile/s-30688>, (Erişim tarihi: 14 Şubat 2019).

75 Özsoy, “Almanya’daki Türk Medyası ve Kamusal Bir Alman Kurumu: Deutsche Welle”, s. 9-10.

76 “Who We are?”.

77 Mobil, DW Türkçe, <https://www.dw.com/tr/dw-d%C3%BCnyasi/mobil/s-10212>, (Erişim tarihi: 16 Mart 2019).

78 “Who We are?”.

79 “Deutsche Welle Act Understanding Germany”, DW, <https://m.dw.com/downloads/36383966/dwgesetzen.pdf>, (Erişim tarihi: 14 Mayıs 2019).

80 “DW ile Avrupa’ Her Hafta TRT Türk’te”, DW Türkçe, <https://www.dw.com/tr/dw-ile-avrupa-her-hafta-trt-t%C3%BCrkte/a-16062382>, (Erişim tarihi: 14 Şubat 2019).

konuları da haberleştirme ve çeşitli yorum yazılarıyla zenginleştirme yoluna gitmiştir. DW Türkçe bu haberlerin hedef kitlesi olarak Türkiye'deki karar vericileri ve sınırlı bir eğitilmiş kesimi belirlediğini söylemektedir. İnternet haberciliğinin gelişmesiyle DW Türkçe de hedef kitlesini genişletmiş ve mecrayı “bağımsız bir haber kanalı olarak gören herkese” hitap ettiklerini belirtmiştir.⁸¹

Günümüzde DW Türkçe yayınlar sorumlusu Erkan Arıkan'dır. DW'nin Türkiye'deki partnerleri CNN Türk, NTV, Mynet, haberler.com, izlesene.com ve Bundesle'dir.⁸² Uydu üzerinden hafta içi günde yarımşar saatlik radyo yayını yapan DW Türkçe buna ilaveten Türkiye'deki çeşitli partnerleri için de özel paket programlar üretmektedir. Radyo yayınları başta NTV Radyo ve Açık Radyo olmak üzere Türkiye'nin çeşitli bölgelerindeki ulusal, bölgesel ve yerel kanallardan FM bandı üzerinden dinlenebilmektedir. NTV'nin BBC Türkçe ile olan ortak yayını Gezi Parkı Şiddet Eylemleri döneminde taraflı yayın yaptığı için durdururken benzer bir durum DW ile olan ortaklıkta yaşanmaması dikkat çeken bir noktadır.

DW Türkçe'nin internet sayfasındaki en önemli başlıklardan biri “Almanca öğrenim” bölümüdür.⁸³ Medya kuruluşu dünyaya dair haberleri iletmenin yanı sıra Almanca öğrenimini de teşvik etmekte ve bu konuda okuyucularına geniş bir eğitim içeriği sunmaktadır.

DW Türkçe Şubat 2012'de yeni bir yapılanmaya gitmiştir. Kanalin logosu değişmiş ve Türkiye'deki basın partnerleri vasıtasıyla konuk olarak tartışma ve yorumlama programları içeriğine eklenmiştir.

DW kurulduğu günden itibaren farklı dillerde yayın yapmakla beraber süreç içerisinde bazı dillerdeki yayınlarını bitirmiş ya da küçülme yoluna gitmiştir. Örneğin Türkiye'ye yakın olan Bosna, Hırvatistan, Makedonya ve Arnavutluk servislerinde zamanla küçülmeye gidildiği görülmesine rağmen Türkçe Servisi söz konusu mecranın zamanla büyüyen ve gelişen bir parçası olmuştur. DW'nin yıllardır uyguladığı “gazeteci yetiştirme programı” için aradığı kriterlerden birinin çok iyi derecede İngilizce ve Almanca bilmenin yanında Türkçeyi de iyi derecede bilmesi zorunluluğu DW'nin Türkçe Servisine verdiği önemi göstermektedir.⁸⁴

81 Özsoy, “Almanya'daki Türk Medyası ve Kamusal Bir Alman Kurumu: Deutsche Welle”, s. 11.

82 “Partnerlerimiz”, DW Türkçe, <https://www.dw.com/tr/yayinlarimiz/partnerlerimiz/s-10196>, (Erişim tarihi: 14 Şubat 2019).

83 “Almanca Öğrenin”, DW Türkçe, <https://www.dw.com/tr/almanca-%C3%B6%C4%9Frenin/s-2604>, (Erişim tarihi: 14 Şubat 2019).

84 “DW'nin İki Dilli Gazetecilik Eğitimi”, DW Türkçe, <https://www.dw.com/tr/deutsche-wellenin-iki-dilli-gazetecilik-e%C4%9Fitimi/a-41583708>, (Erişim tarihi: 14 Şubat 2019).

Türkiye'nin stratejik önemi, siyasi arenadaki başarısı ve Almanya içerisinde belli bir yer edinmiş olan Türk nüfusu Almanya'nın Türkiye ile ilişkilerine de yansımıştır. Türkiye sadece bilgilendirilen değil aynı zamanda kendi iç siyasi gündemi nedeniyle de merak konusu olan bir ülke olarak Alman haber servislerinin dikkatini çekmektedir. Bu minvalde DW Türkçe'nin Türkiye için önemli olarak görülen belli başlı politik, ekonomik ve sosyolojik olaylarda sergilediği habercilik dili gelecek bölümde incelenmiştir. DW her ne kadar kendisini bağımsız bir kurum olarak tanıtmaya çalışsa da Alman hükümetiyle olan bağı dikkate alındığında Türkçe Servisinin yayın politikasının Türkiye-Almanya ilişkileri üzerine fikir vereceği açıktır.

KRİTİK OLAYLARDAKİ TAVIR

15 Temmuz Darbe Girişimi

15 Temmuz darbe girişimi henüz yedi ay önceki demokratik seçimi yüzde 49,5 gibi bir oranla kazanan iktidara karşı gerçekleşen gayrimeşru bir harekettir. Ancak DW darbe girişimiyle ilgili haberleri iletme konusunda yoğun bir mesai harcamış olsa da içeriklerin darbe karşıtı olduğunu söylemek oldukça zordur. Mecra darbe girişimiyle alakalı fotoğrafların ve yorumsuz aktarılan haberlerin yanı sıra Avrupa Birliği'nin (AB) ve Alman medya kuruluşlarının darbeye ilgili görüşlerini sıkça haberleştirmiştir. Darbenin Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ı daha da güçlendirdiğine yönelik paylaşımlar yapmıştır.⁸⁵ Haberlerde darbenin Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın işine geldiğini ima eden ifadeler ve bu meseleyi "otoriterliği" için kullanacağı vurgusuna yer vermiştir.

DW Türkçe Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın darbeyi kullanarak kendisine muhalif olanlardan kurtulup kendi pozisyonunu sağlamlaştıracağına yönelik yorumları derleyip haberleştirmiştir.⁸⁶ Gözaltıların hukuk devletini tehlikeye attığını,⁸⁷ Türkiye'nin diktatörlüğe⁸⁸ hatta İslamcı bir diktatörlüğe⁸⁹ doğru evrildiğini belirten haberler yapmıştır. Darbe girişiminin hedefi ve FETÖ'nün darbe planlaması konusunda çok fazla haber yayımlamayan DW Türkçe daha çok tutukluların işkence gördüğünü⁹⁰ iddia etmiştir. Ayrıca FETÖ elebaşı Gülén'in darbeye

85 Wulf Wilde, "Lüders: Erdoğan'ın Eli Daha da Güçlenecek", DW Türkçe, 16 Temmuz 2016.

86 Ahmet Günlaltay, "Erdoğan Tek Adamlık Peşinde", DW Türkçe, 17 Temmuz 2016.

87 Gezal Acer, "Erdoğan'ı Tutmak Neredeyse İmkansız" DW Türkçe, 18 Temmuz 2016.

88 Jülide Danışman, "Bir Ülke Ne Zaman Diktatörlüğe Kayar?", DW Türkçe, 20 Temmuz 2016.

89 Alexander Kudascheff, "Yorum: Türkiye İslamcı Bir Diktatörlük Yolunda", DW Türkçe, 19 Temmuz 2016.

90 "Af Örgütü'nden Türkiye'ye İşkence Suçlaması", DW Türkçe, 25 Temmuz 2016

alakalı açıklamasını referans göstererek asıl sorumlunun Recep Tayyip Erdoğan olabileceği yorumunu manşete çekmiştir.⁹¹ Bu haber içeriklerinden de anlaşılacağı üzere tüm dünyanın gözleri önünde gerçekleşen bir darbe girişimi sonrası DW Türkçe'nin haber dili kendi misyonu olduğunu iddia ettiği tarafsız ve gerçek haber anlayışıyla çelişmektedir.

GÖRSEL 29. ERDOĞAN'IN DİKTATÖR OLDUĞUNA İLİŞKİN İDDİALARIN HABERLEŞTİRİLMESİ

'Erdoğan tek adamlık peşinde'

Alman gazetelerinde işlenen yorum konularının başında, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın boşanmış darbe girişiminden sonra izleyebileceği tutum geliyor.

Yorum: Türkiye İslamcı bir diktatörlük yolunda

Türkiye'de cuma gecesinde bu yana yaşananlar birçok sorunu beraberinde getirdi. DW Genel Yayın Yönetmeni Alexander Kulaschewski - darbe girişiminin önceden planlanmış ölenler için bir fırsat dönüştürüldüğü görüşünde.

DW Türkçe, 18 Temmuz 2016

DW Türkçe, 19 Temmuz 2016

Terörle Mücadele/PKK-Hendek Terörü ve HDP'li Vekillerin Tutuklanması

Silahlı bir dağ yapılanmasından şehir yapılanmasına ve hatta siyasi yapılanmaya kadar zamanla varlık alanını çeşitlendiren PKK terör örgütüne karşı Türkiye kararlı mücadelesini halen sürdürmektedir. Bu süreçte örgütün etkinlik alanını genişlettiği bölgenin şehir yapılanmalarına karşı başlatılan askeri operasyonlar ise DW tarafından bir “iç savaş” algısıyla duyurulmuştur. Yaşananların bir iç savaş olduğu, sokaktaki insanların bu savaşın bir tarafı olmak istemediği iddia edilerek vatandaşların Türk Silahlı Kuvvetlerinin (TSK) şehir operasyonlarını desteklemedikleri ima edilmiştir.⁹²

91 “Gülen: Darbeyi Uluslararası Bir Komisyon Araştırsın”, DW Türkçe, 17 Temmuz 2016.

92 Tülin Daloğlu, “Canımızı Gidiyor Bizim”, DW Türkçe, 29 Aralık 2015.

GÖRSEL 30. DOĞUDA GERÇEKLEŞTİRİLEN OPERASYONLARIN HABERLEŞTİRİLMESİ

Yaşananlar bir iç savaş

DW Türkçe, 29 Aralık 2015

GÖRSEL 31. DOĞUDA GERÇEKLEŞTİRİLEN OPERASYONLARIN HABERLEŞTİRİLMESİ

GÜNDEM / AVRUPA

AVRUPA

'Canımız gidiyor bizim'

Diyarbakır'da sokağa çıkma yasağının sürdüğü Sur ilçesinde çatışmalar devam ediyor. Gazeteci Tülin Daloglu'nun Diyarbakır izlenimleri.

DW Türkçe, 29 Aralık 2015

PKK'ya karşı başlatılan Hendek operasyonları sırasında DW Türkçe PKK mensuplarını “terörist” olarak nitelendirmekten kaçınarak YPG'li ve PKK'lı teröristleri “YPG-PKK güçleri” olarak isimlendirmiştir.⁹³ Polis ve askerle silahlı çatışmaya giren örgüt üyelerini “güçler, gençler, militanlar” olarak nitelendirmiştir. 27 Eylül 2015'teki bir haberde PKK'lı teröristler “Kim Bu Militan Gençler” başlığıyla adeta birtakım sosyal faaliyetlerde bulunan gençlerden bahsediliyor gibi aktarılmıştır.⁹⁴

GÖRSEL 32. “MİLİTAN GENÇLER” SÖYLEMİNİN HABERLEŞTİRİLMESİ

Kim bu militan gençler?

Güneydoğu'da hendek ve barikatlar kuran, sokaklarda devriye gezip, saldırılar düzenleyen silahlı gençler kim, PKK'ya ve HDP'ye nasıl bakıyorlar?

DW Türkçe, 27 Eylül 2015

Türkiye'de tutuklu bulunup ardından serbest kalan Alman *Die Welt* gazetesi muhabiri Deniz Yücel'in açıklamalarından oluşan haber PKK ve YPG arasında ayrışmanın olduğuna yönelik bir algı yaratmaya çabalamıştır. Hendek operasyonlarına katılan teröristleri “mahallenin gençleri” olarak nitelemiştir.

DW Türkçe PKK'nın siyasi ayağına karşı verilen hukuk mücadelesini de demokrasi karşıtı bir eylem olarak lanse etmiştir. PKK ile doğrudan bağlantısı ispat edilen HDP'li vekillerin tutuklanmasını Avrupa ve ABD'den gelen tepkileri manşete çekerek duyurmayı tercih etmiştir. AB'nin temel değerlerinin ayaklar altına

93 Aram Ekin Duran, “Hendek Savaşlarında Sona Gelindi”, DW Türkçe, 29 Mayıs 2016.

94 Beklan Kulaksızoğlu, “Kim Bu Militan Gençler?”, DW Türkçe, 27 Eylül 2015.

alındığını⁹⁵ söyleyerek Türkiye'nin Avrupa konusunda karar vermesi gerektiği vurgulanmıştır.⁹⁶ Tutuklamalardan sonra iç barışa karşı bir şiddetin tırmanışa geçeceği iddiası da haberlere eklenmiştir.⁹⁷

DW Türkçe, 4 Kasım 2016

DW Türkçe, 4 Kasım 2016

Bu haber örneklerinden de anlaşılacağı üzere DW Türkçe dünya çapında bir terör örgütü olarak kabul edilen PKK'ya karşı Türkiye'nin verdiği askeri ve hukuki mücadeleyi yeterince desteklememiştir.

Türkiye'nin Suriye Politikası (FKH ve ZDH)

Türkiye'nin sınır güvenliğini sağlamak amacıyla DEAŞ'a karşı Cerablus'ta başlattığı FKH, DW Türkçe tarafından "Türkiye'nin Suriyeli Kürtlerle Savaşı" olarak aktarılmıştır. Her ne kadar operasyonun ilk günlerinde Almanya'nın Türkiye'nin yanında olduğu mesajı iletilse de⁹⁸ ilerleyen günlerde bu askeri operasyon "işgal" olarak nitelendirilerek Suriyeli Kürtlerin operasyonlara karşı çıktığı iddia edilmiştir. PKK'nın Suriye uzantısı olan PYD'nin eş başkanı Salih Müslim'in görüşleri tüm Suriyeli Kürtlerin görüşü gibi aktarılmış ve Suriyeli Kürtlerin operasyonu sert bir tepkiyle karşıladığı savunulmuştur.⁹⁹ Ayrıca çeşitli Alman gazetelerinin Erdoğan'ın Kürtleri bir "takıntı" haline getirdiği ve Suriye'nin

95 "Merkel'den HDP ile ilgili Açıklama", DW Türkçe, 4 Kasım 2016.

96 "Steinmeier: Türkiye Avrupa Konusunda Karar Vermeli", DW Türkçe, 4 Kasım 2016.

97 Seda Sezer Bilen, "Tutuklamalar Sonrası Şiddet Endişesi", DW Türkçe, 4 Kasım 2016.

98 "Almanya: Türkiye Meşru Hakkını Kullanmaktadır", DW Türkçe, 24 Ağustos 2016.

99 "Suriyeli Kürtlerden Cerablus Operasyonuna Sert Tepki", DW Türkçe, 24 Haziran 2016.

içişlerine müdahalede bulunduğuna yönelik tepkilerine yer verilmiştir.¹⁰⁰ Sivil ölümlerinin olduğu iddialarıyla beraber¹⁰¹ ABD ve Rusya'nın operasyonla ilgili Türkleri uyardığı bilgisi haberleştirilerek uluslararası kamuoyunda operasyonun itibarı zedelenmeye çalışılmıştır.¹⁰²

DW Türkçe, 24 Ağustos 2018

DW Türkçe, 29 Ağustos 2016

FKH ile bağlantılı şekilde başlatılan ZDH ise daha farklı noktalara temas edilerek eleştirilmiştir. İlk günler operasyona dair teknik bilgilerin verildiği haber içerikleri zamanla operasyona karşı yürütülen eleştirileri aktarmaya evrilmiştir. Alman siyasetçilerin NATO'ya çağrısından Türk muhalefetinin uyarılarına kadar birçok eleştirel yorumlara yer verilmiştir.¹⁰³ Türkiye'de bu dönem operasyonla ilgili sosyal medyada yanlış haberlerin yayılması neticesinde bilgilendirme amacıyla devlet tarafından medyaya verilen notlar "sansür" olarak nitelendirilmiş ve basın özgürlüğü eleştirileri çerçevesinde haberleştirilmiştir.¹⁰⁴ Ayrıca yine Alman medyasının operasyon nedeniyle Erdoğan'ı suçladığı haberler aktarılmıştır. Erdoğan'ın "büyük adam" olmak için bölgede etnik temizlik yapmak istediği iddiaları iletilmiştir.¹⁰⁵

100 Başak Özay, "FAZ: Erdoğan için Öncelikli Olan Kürtlerle Mücadele", DW Türkçe, 29 Ağustos 2016.

101 "Suriye İnsan Hakları Gözlemevi: 35 Sivil Hayatını Kaybetti", DW Türkçe, 28 Ağustos 2016.

102 "Pentagon'dan Türkiye'ye Operasyon Uyarısı", DW Türkçe, 29 Ağustos 2016; "Rusya'dan Türkiye'ye Fırat Kalkanı Uyarısı", DW Türkçe, 31 Ağustos 2016.

103 "Alman Siyasetçilerden NATO'ya Çağrı", DW Türkçe, 24 Ocak 2018.

104 "RSF: Türkiye'de Hükümet Medyadan Savaş Hedeflerine Destek İstiyor", DW Türkçe, 23 Ocak 2018.

105 "Frankenpost: Afrin Terörle Mücadele Kisvesi Altında Etnik Temizlik", DW Türkçe, 23 Ocak 2018.

GÖRSEL 35. AFRİN'E YÖNELİK OPERASYONLARIN HABERLEŞTİRİLMESİ

Frankenpost: Afrin terörle mücadele kisvesi altında etnik temizlik

Alman basınında yer alan yorumlarda Türkiye'nin düzenlediği Afrin harekati bağlamında Almanya'nın Türkiye ile gerçekleştirdiği silah ticareti konusu ön plana çıkıyor.

RSF: Türkiye'de hükümet medyadan savaş hedeflerine destek istiyor

Süriye İnsan Hakları Gözetçileri, Afrin operasyonu ile ilgili gazetecilere verilen 15 maddelik "terazi" listesinden koygü. Afrin paylaşımını nedeniyle yapılan gözaltılar da örgüt tarafından kınandı.

DW Türkçe, 24 Ocak 2018

DW Türkçe, 23 Ocak 2018

Türkiye için terörle mücadele ve iç güvenlik gibi oldukça önemli konu başlıkları altında yürütülen askeri operasyonların bu şekilde manipüle edici içeriklerle sunulması DW Türkçe için habercilik alanında bir başarısızlık örneği olarak görünmektedir. DW Türkçe PKK ile mücadelede olduğu gibi YPG ve DEAŞ ile mücadelede de Türkiye'nin yanında net bir tavır sergilememiştir.

Mega Projelere Verilen Tepkiler (Yavuz Sultan Selim Köprüsü ve İstanbul Havalimanı'nın Açılışı)

DW Türkçe Yavuz Sultan Selim Köprüsü'ne dair çok kapsamlı haberler işleme- se de mega projelerin genelini kapsayacak şekilde çeşitli eleştiriler bağlamında konuyu ele almıştır. Özellikle çevre ve yeşil alanların tahrip edilmesi hususunda¹⁰⁶ eleştiriler yöneltilen Yavuz Sultan Selim Köprüsü ve İstanbul Havalimanı projelerinin Türkiye'yi aynı zamanda büyük bir borç yükünün altına soktuğu da iddia edilmiştir.¹⁰⁷

Öte yandan İstanbul Havalimanı üzerine çokça haber yapan DW Türkçe özellikle havalimanı inşaatında çalışan işçilerin eylemleri üzerinde durmuştur. "İstanbul'da Panzerler Eşliğinde Havalimanı İnşaatı"¹⁰⁸ başlıklı haberinde inşaat alanının adeta OHAL bölgesine döndüğünü ve işçi ölümleri önemsenmeden ça-

106 Miray Gökçe, "Türkiye'de Fidanlar Artıyor Ormanlar Azalıyor", DW Türkçe, 16 Ocak 2019.

107 Aram Ekin Duran, "Türkiye'deki Dev Projelerde Dev Borç Yüğü", DW Türkçe, 1 Aralık 2019.

108 Burcu Karakaş, "İstanbul'da Panzerler Eşliğinde Havalimanı İnşaatı", DW Türkçe, 18 Eylül 2018.

lışmaların sürdüğünü iddia etmiştir. “Her Şey Hazır Olmasa da Açıldı” başlığıyla verdiği haberde ise ağaçların kesildiğini söyleyerek işçilerin kötü şartlarda çalıştığını iddia eden bir video yayımlamıştır.¹⁰⁹ Diğer haberlerde de İstanbul Havalimanı üzerine yapılan tartışmalar ön plana çıkarılmış ve bu gelişmenin İstanbul için yeni sorunların başlangıcı olabileceğini iddia etmiştir.¹¹⁰ Banu Güven’in yazmış olduğu “Mega Projede Sessiz Ölümler”¹¹¹ yorum haberi de işçi sorunları üzerinden hükümete eleştiriler yöneltmektedir. Görüldüğü gibi DW Türkçe Türkiye için önemli kalkınma projelerinden olan İstanbul Havalimanı ve Yavuz Sultan Selim Köprüsü’nü Türkiye’nin ihtiyaçları ve başarıları perspektifinden değil de neden olduğunu iddia ettiği sorunlar perspektifinden değerlendirmeyi seçmiştir.

DW Türkçe, 29 Ekim 2018

DW Türkçe, 18 Eylül 2018

Ekonomik Dalgalanma

Ağustos 2018’de Türkiye adeta ekonomi üzerinden bir kuşatmaya maruz kalmıştır. Bir iki gün içerisinde aniden yükselen dolar kuru ve yaklaşık bir hafta devam eden dolardaki hızlı iniş çıkışlar Türkiye’de ekonomik dalgalanmaya yol açtığı gibi dünya basınında da çok ses getirmiştir. DW Türkçe tarafından Rahip Brunson krizinden sonra Türkiye ve ABD arasında yaşanan bir “ekonomik savaş”¹¹² olarak yorumlanan süreç birçok habere konu olmuştur. Bu süreçte daha çok Erdoğan’ın Trump’a karşı

109 “Her Şey Hazır Olmasa da Açıldı: İstanbul Havalimanı”, DW Türkçe, 29 Ekim 2018.

110 Aram Ekin Duran, “Tartışmalı 3. Havalimanı Hizmete Açıldı”, DW Türkçe, 29 Kasım 2018.

111 Banu Güven, “Mega Projede Sessiz Ölümler”, DW Türkçe, 21 Eylül 2018.

112 “ABD-Türkiye Arasındaki Ekonomik Savaş Büyüyor”, DW Türkçe, 10 Ağustos 2018.

eleştirilerine yer veren gazete ekonomik güvenin kaybolduğunu¹¹³ ve Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın halkın güvenini kaybettiğini¹¹⁴ iddia etmiştir.

DW Türkçe, 10 Ağustos 2018

DW Türkçe, 14 Ağustos 2018

Öte yandan DW Türkçe Alman Başbakan Angela Merkel'in Türkiye'ye destek açıklamasını da paylaşmış¹¹⁵ ve istikrarlı Türkiye ekonomisinin Almanya'nın da çıkarına olduğunu¹¹⁶ söylemiştir. Bu süreçte genel olarak dolar üzerinden yaşanan ekonomik saldırının Erdoğan ve Trump arasında yaşanan siyasi bir çatışmanın sonucu olduğu vurgulanmıştır. Buradan hareketle Türk ekonomisinin dünya piyasasındaki yerinin Almanya çıkarları için de önemli olduğu görülmektedir.

DW TÜRKÇE ÇALIŞANLARI

DW Türkçe resmi sitesinde verilen iletişim adresine mail atılmış ve yazar kadrosu talep edilmiştir. Ancak olumlu-olumsuz herhangi bir geri dönüş alınamamıştır. Aşağıda bilgileri bulunan çalışanlar sitedeki imzalı haberler ve Twitter paylaşımlarından ulaşılmış kişilerdir.

- **Gezal Acer** (twitter.com/GezalAcer)

Kocaeli Üniversitesi'nden 2003'te mezun olup Almanya'ya giden Acer 2010'dan beri DW'de çalışmaktadır. Yazılarındaki ana vurgu Türkiye'de insan hak-

113 Aram Ekin Duran, "Kur Krizi, Bankacılık Krizine Döner mi?", DW Türkçe, 13 Ağustos 2018.

114 "NOZ: Erdoğan Güvenin Kaybolmasına Şaşırılmamalı", DW Türkçe, 13 Ağustos 2018.

115 "Merkel: Almanya Zengin Bir Türkiye Görmek İstemektedir", DW Türkçe, 13 Ağustos 2018.

116 "Berlin: İstikrarlı Türkiye Ekonomisi Almanya'nın da Çıkarına", DW Türkçe, 13 Ağustos 2018.

larına saygı duyulmadığı, gazetecilerin yeterince özgür olmadığı ve ülkenin otoriter bir yönetime sahip olduğu üzerinedir. Gezal Acer Türkiye'nin kadın hakları konusunda çok geride olduğunu belirten yazı ve haberler de kaleme almıştır.

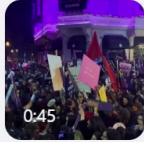
GÖRSEL 38. GEZAL ACER'İN TWEET ÖRNEKLERİ

Gezal Acer
@GezalAcer

Takip et

Yürümelerinden korktukları kadınları,
öldürülmekten, şiddetten, istismardan
koruyacaklar öyle mi...

Mahmut Hamsici @Mahmut_Hamsici
İstanbul'da 8 Mart Feminist Gece Yürüyüşü: Polis gösteriye
müdahale etti, kadınları Taksim Meydanı'nda doğru itiyor.

Gezal Acer
@GezalAcer

Takip et

Demirtaş davası: Sayfa çok, delil yok
@banuguven

BanuGuven @banuguven

Selahattin Demirtaş hk. ana davanın duruşması bugün. Demirtaş 1 kez örgüt yöneticiliği, 18 kez propaganda, 5 kez gösteri ve yürüyüş yasasına muhalefet, 2 kez halkı kin ve düşmanlığa, 1 kez suç işlemeye ve 1 kez de kanunlara uymamaya tahrikle suçlanıyor. Pekiyi hangi delillerle? [twitter.com/DikenComTr/sta...](https://twitter.com/DikenComTr/status/1104077928499945472)

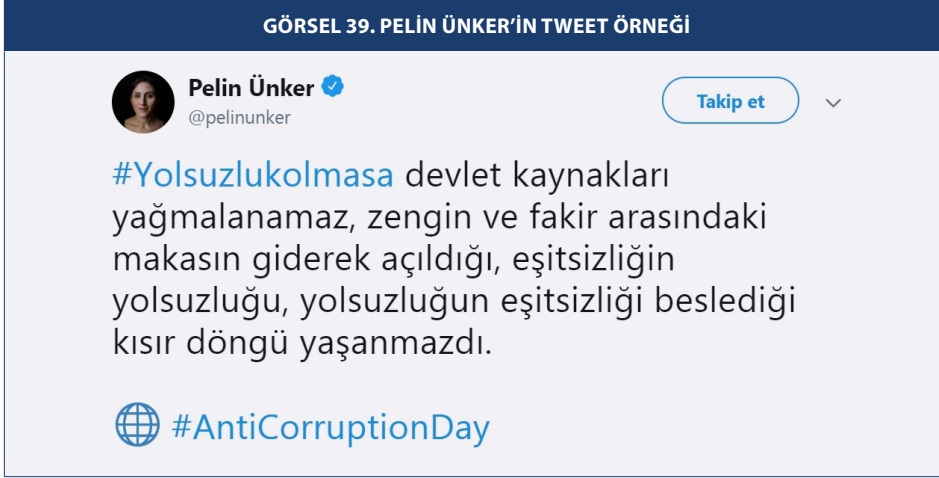
Gezal Acer, Twitter, 8 Mart 2019, <https://twitter.com/GezalAcer/status/1104077928499945472>, (Erişim tarihi: 8 Nisan 2019).

Twitter hesabından HDP'nin tutuklu eş başkanı Demirtaş için ısrarlı bir özgürlük talebine sahipken Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın taraflı ve baskıcı bir yönetim sergilediğine, özellikle basın özgürlüğüne saygı duymadığına yönelik birçok paylaşımında bulunduğu görülmektedir. Sosyal medya hesabı ve yazılarının içeriğinden anlaşılacağı üzere gündemdeki konuları eleştirel bir dil ile haberleştirmiştir.

- **Pelin Ünker** (twitter.com/pelinunker)

Cumhuriyet gazetesinde muhabir olarak görev yapmıştır. *Cumhuriyet*'te çalıştığı dönemde Panama Papers ve Paradise Papers araştırmalarının Türkiye ayağını yürüten Ünker 6 Mayıs 2016'da Uluslararası Araştırmacı Gazeteciler Komisyonu'nun (ICIJ) Türkiye partneri seçilmiştir. Ardından DW Türkçe'ye geçmiştir.

GÖRSEL 39. PELİN ÜNKER'İN TWEET ÖRNEĞİ

Pelin Ünker, Twitter, 9 Aralık 2018, <https://twitter.com/pelinunker/status/1071685390954835969>, (Erişim tarihi: 8 Nisan 2019).

GÖRSEL 40. PELİN ÜNKER'İN RETWEET ÖRNEĞİ

Utku Çakırözer, Twitter, 15 Aralık 2018, <https://twitter.com/utkucakirozer/status/1073987324541837313>, (Erişim tarihi: 8 Nisan 2019).

Twitter üzerinden özellikle “Paradise Papers” haberi ve bu haberin davasıyla alakalı çok fazla içerik paylaşılan Ünker genellikle *Cumhuriyet*, *Evrensel*, *Gazete Duvar* ve *Sınır Tanımayan Gazeteciler*’in (RSF Türkçe) içeriklerine sosyal medya hesabında yer vermektedir. Haber içerikleri hükümetin yolsuzluk yaptığı iddia-

ları, basın özgürlüğü ve işçi hakları üzerine yoğunlaşmıştır. Araştırmacı-gazeteci olarak çalışan Ünker spekülasyon konular üzerinden hükümete yönelik yaptığı suçlayıcı iddialarla dikkat çekmektedir.

- **Çağrı Özdemir** (twitter.com/CgrOzdemir)

DW Türkçe'den önce Middle East Eye'da çalışmıştır. Şimdilerde ise hem DW Türkçe hem de Aljazeera İngilizce'de yazılar yazmaktadır. Halen Middle East Eye sitesinde Türkiye siyasetine yönelik yazıları da mevcuttur. Twitter adresi üzerinden DW Türkçe ile beraber ara ara dünya gündemine yönelik BBC Türkçe, *Guardian*, *Economist* gibi çeşitli uluslararası medya kuruluşlarının haberlerini paylaşan Özdemir daha çok kültür ve sanatla ilgilenen bir profil çizmektedir. Güncel siyasete ek olarak kültürel ve sanatsal çalışmalara dair haberleri de Twitter hesabından paylaşmaktadır.

- **Hülya Schenk** (twitter.com/koeylue)

GÖRSEL 41. HÜLYA SCHENK'İN TWEET ÖRNEKLERİ

Hülya Schenk @koeylue · 7 Ara 2018

Partiler üstü takdir edilen ve saygı duyulan çok az sayıda lider vardır. Merkel onlardan biri:

DW Türkçe @dw_turkce

"Benim için büyük bir mutluluk ve büyük bir onurdu. Kalpten teşekkürler"

Tam 18 yıl. Angela Merkel bugün parti liderliğine veda...

Hülya Schenk Retweetledi

RSF Türkçe @RSF_tr · 25 Eki 2018

#BIAmedyaGözlem Raporları'na göre R.Tayyip Erdoğan'ın Cumhurbaşkanı olduğu Ağustos 2014'ten beri en az 52 gazeteci "Cumhurbaşkanı'na hakaret"ten hapis, ertelemeli hapis & para cezasına mahkum oldu. Son cezalandırılanlar İhsanÇarakan, HüseyinAykol & İnanKızılkaya oldu #TCK299

RSF_EECA, Amnesty Turkey, Fatih Polat ve diğer 6 kişi

RSF Türkçe, Twitter, 25 Ekim 2018, https://twitter.com/RSF_tr/status/1055438063592239105, (Erişim tarihi: 3 Nisan 2019).

Hülya Schenk, Twitter, 7 Aralık 2018, <https://twitter.com/koeylue/status/1071148909446205441>, (Erişim tarihi: 3 Nisan 2019).

DW Türkçe'nin haber editörü olan Schenk daha önce *Radikal* ve *Milliyet* gazetelerinde çalışmıştır. Twitter hesabından en son Aralık 2018'de paylaşım- da bulunan Schenk insan hakları ve tutuklu gazetecilerle alakalı oldukça yoğun paylaşımlar yapmıştır. Her ne kadar Selahattin Demirtaş terör suçu nedeniyle tutuklansa da kendisinin tutuklanmasını bir “insan hakları” meselesi olarak dikkate aldığı görülmüştür. Tutukluluk kararına karşı çıkan paylaşımlar gerçekleştirmiştir. Kadına şiddet, çocuk gelinler gibi Türkiye gündeminde yer eden konularla ilgili paylaşımları da mevcuttur. *BirGün*, *Diken* ve *Sınır Tanımayan Gazeteciler* gibi eleştirel pozisyonlarıyla tanınan mecraların haberlerine Twitter hesabında yer vermiştir.

Genel olarak Türkiye’de basın özgürlüğü ve insan hakları konusunda zafiyet bulunduğuna yönelik bir haber üretim politikası takip etmektedir. Merkel’e yönelik övgü içeren paylaşımları da dikkat çekmektedir.

- **Melis Yüksel** (twitter.com/mlsyueksel)

Almanyada eğitim alan Yüksel DW Türkçe'nin multimedya editörü olarak görev yapmaktadır. Twitter hesabında genellikle dünya gündemine dair haberleri paylaşmıştır. Bununla beraber Türkiye ile ilgili kadına şiddet, kadın hakları gibi konulara sıkça yer vermiştir. Çeşitli mecraların Demirtaş'ın tutuklanmasına karşı çıkan haber içeriklerini de sık sık retweet etmiştir. DW Türkçe ile birlikte Bianet, *Diken*, BBC ve *Guardian* sayfalarının haberlerini çokça paylaşmıştır.

- **Burak Ünveren** (twitter.com/burakuenveren)

Burak Ünveren, Twitter, 24 Aralık 2018, <https://twitter.com/burakuenveren/status/1077240224781164544>, (Erişim tarihi: 3 Nisan 2019).

Berlin Üniversitesi'nde okumuş olan Ünveren 2009'da Doğan Medya grubunda çalışmıştır. 2015'te European Centre for Press and Media Freedom kurumunda görev alan Ünveren yayın hayatına 2016'dan itibaren DW Türkçe'de editörlük ve muhabirlik yaparak devam etmektedir. Twitter hesabında dünya kamuoyuna yönelik haberlerin yanı sıra Türkiye gündeminde tartışılan konulara dair içerikler de paylaşmaktadır. Örneğin Metin Akpınar ve Müjdat Gezen'e yönelik başlatılan soruşturmayı eleştiren birçok paylaşım yapmıştır.

GÖRSEL 43. BURAK ÜNVEREN'İN RETWEET ÖRNEĞİ

Mecliste YPG pankartı açan ve Afrin operasyonları sırasında NATO'yu Türkiye'ye müdahaleye çağıran Alman milletvekili Sevim Dağdelen'i öven paylaşımları dikkat çekmektedir. Yerel seçimlere giden süreçte ise sık sık AK Parti, CHP, MHP ve İYİ Parti'ye yönelik alaycı söylemlerde bulunmuş, Türkiye'de yargının olmaması ve muhalefetin kendine ait bir söylem dili geliştirememesinden şikayet etmiştir. Bu süreçte Abdullah Gül'ün yeni parti kuracağı hakkındaki iddiaları içeren *Cumhuriyet* gazetesinin haberlerine de şahsi Twitter sayfasında yer vermiştir. Genel olarak DW Türkçe'nin haberlerini paylaştığı görülmektedir.

- **Burcu Karakaş** (twitter.com/burcuas)

DW Türkçe'den önce Bianet, Sol Haber ve *Milliyet*'te çalışmış bir gazetecidir. Sosyal medyada DW Türkçe ve eski çalıştığı gazeteler dışında *Evrensel* ve *Duvar* gazetelerinin haberlerini paylaşmaktadır. Sınır Tanımayan Gazeteciler'in haberlerine de kişisel hesabında yer vermiştir. Twitter hesabından daha çok ço-

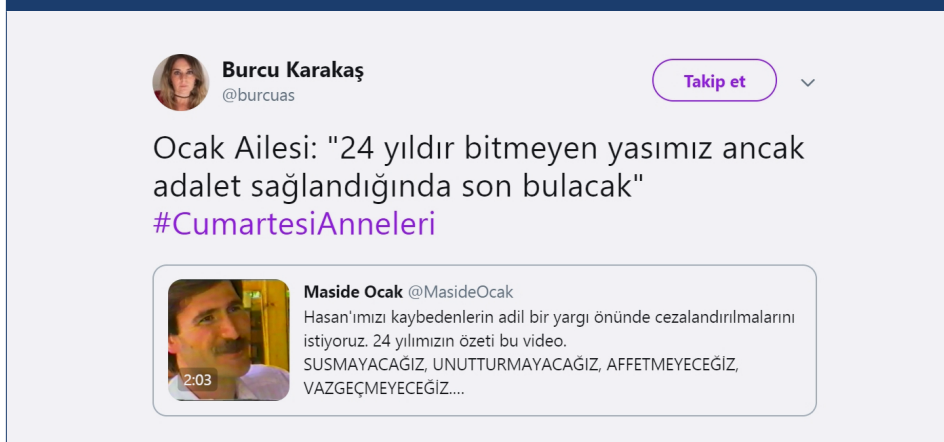
cuk istismarı, kadın cinayetleri ve kürtaj gibi meseleler hakkında paylaşımlar yapmıştır. Türkiye’de kadınlara yönelik devlet baskısının olduğunu iddia eden paylaşımlarda bulunmuştur. Özellikle 8 Mart Kadınlar Günü paylaşımlarında bu içeriklere rastlamak mümkündür. Türkiye ile ilgili basın özgürlüğünü eleştirdiği içerikler de mevcuttur.

GÖRSEL 44. BURCU KARAKAŞ’IN TWEET ÖRNEĞİ

Burcu Karakaş, Twitter, 8 Mart 2019, <https://twitter.com/burcuas/status/1104099433636089858>, (Erişim tarihi: 8 Nisan 2019).

GÖRSEL 45. BURCU KARAKAŞ’IN TWEET ÖRNEĞİ

Burcu Karakaş, Twitter, 23 Mart 2019, <https://twitvter.com/burcuas/status/1109350236147933184>, (Erişim tarihi: 8 Nisan 2019).

Üzerinde durduğu konulardan biri de Türkiye'nin terörle mücadelesi olmuştur. Doğu Anadolu Bölgesi ve Kürtlerle alakalı birçok haber yapmıştır. Terör örgütü PKK/PYD saflarında Ayn el-Arab'da savaşırken ölen teröristlerin yakınlarıyla röportajlar yapmıştır. Cumartesi Anneleri ile ilgili haberleri sık sık hesabı üzerinden aktarmıştır.

- **Tunca Öğreten** (twitter.com/tuncaogreten)

2013-2015 arasında *Taraf* gazetesinde çalışan Tunca Öğreten günümüzde DW'de çalışmakla birlikte "diken.com.tr"ye de katkı vermektedir. DW Türkçe ve Diken haberleri hariç *Evrensel* gazetesinin haberlerini sık sık Twitter sayfasından paylaşmıştır. Selahattin Demirtaş'ın 24 Haziran öncesi seçim konuşmasını kendi hesabından paylaşmıştır.

GÖRSEL 46. TUNCA ÖĞRETEN'İN RETWEET ÖRNEKLERİ

Tunca Öğreten Retweetledi

Yaman Akdeniz @cyberrights · 14 Şub

TRT'nin telif hakkı iddiası ile YouTube'dan kaldırmaya çalıştığı Selahattin Demirtaş 24 Haziran öncesi seçim konuşmasını, inatla YouTube üzerinden paylaşıyorum:

Selahattin Demirtaş Seçim Konuşması

Selahattin Demirtaş'ın 24 Haziran Seçimlerinden önce yayınlanan tek konuşması TRT tarafından sansürlenmeye çalışılıyor.

youtube.com

Tunca Öğreten Retweetledi

Rifat Doğan @RifatDogann · 11 Mar

Kabataş yalanında da tekmlı birden insanları hedef gösterdi. Yalan olduğunu bilmelerine rağmen günlerce bunu sürdürdüler. Bunun adı ne gazetecilik ne de basın. Bunun adı düpedüz tetikçilik, iktidar tetikçiliği.

Yaman Akdeniz, Twitter, 13 Şubat 2019, <https://twitter.com/cyberrights/status/1095944211118153735>, (Erişim tarihi: 8 Nisan 2019).

Rifat Doğan, Twitter, 11 Mart 2019, <https://twitter.com/RifatDogann/status/1104996911780634625>, (Erişim tarihi: 8 Nisan 2019).

Ayrıca doğu ve güneydoğudaki hendek terörüne karşı devam eden terörle mücadele operasyonları sürerken operasyonları eleştiren bildiriye imzalayan akademisyenler hakkında verilen gözaltı ve tutuklama kararlarına açıktan karşı çıkmıştır. Öğreten’in HDP politikalarına yakın bir çizgide habercilik yaptığı ve bu doğrultuda hükümeti suçlayıcı ifadeler kullandığı görülmektedir. Hükümete yakın gördüğü medya kuruluşlarını “yandaş medya” ve “iktidar tetikçisi” olarak isimlendiren paylaşımlara Twitter sayfasında yer vermiştir.

- **Hilal Köylü** (twitter.com/hilalkoylu)

Radikal gazetesinin diplomasi muhabirliğini yapmıştır. Ardından Habertürk’e geçmiştir. Şu an DW Türkçe için çalışmaktadır. Twitter hesabından DW Türkçe ile birlikte *BirGün*, *Duvar*, *T24*, *Cumhuriyet* gibi mecraların yanı sıra BBC Türkçe ve Sputnik Türkiye gibi global ajansların haberlerine de yer vermiştir. “halagazeteciyiz” platformunun haberlerinin de sık sık şahsi paylaşımları arasında bulunduğu görülmüştür. Köylü güncel siyasetin yanı sıra kültürel konularla ilgili haberlerle de ilgilenmiştir.

GÖRSEL 47. HİLAL KÖYLÜ’NÜN RETWEET ÖRNEĞİ

Hala Gazeteciiz, Twitter, 18 Mart 2019, <https://twitter.com/halagazeteciiz/status/1107600766699823105>, (Erişim tarihi: 8 Nisan 2019).

31 Mart yerel seçimlerinde muhalefetin rolü ve etkinliğine değinen tweetleri mevcuttur. CHP’nin seçim propagandası için sunduğu “derman belediyeciliği” ile ilgili bir yazı kaleme almış ve bu fikrin gerçekleşip gerçekleşemeyeceğini tartış-

mıştır.¹¹⁷ Köylü'nün paylaşımları ve yazılarına dayanarak hükümete eleştirel bir çizgiye sahip olduğu ve CHP'yi de AK Parti karşısında yeterince güçlü bir muhalefet partisi olarak görmediği söylenebilir.

- **Hülya Topçu** (twitter.com/HulyaTopcu)

Almanya'dan DW Türkçe'ye haber içeriği üretmektedir. Genellikle Türk-Alman ilişkilerini araştırırken Türkiye'nin güncel siyasetine yönelik yorumlarda bulunmuştur. Şehirleşme ve mimari konusunda eleştirel çeşitli yazı ve yorumlara kendi Twitter paylaşımlarında yer vermiştir. Kadın cinayetleri, erkek şiddeti ve LGBT haklarına yönelik haberleri de sık sık paylaşmıştır. Sık sık DW Türkçe'nin haberlerini paylaşan Topçu Bianet, *BirGün*, ve BBC Türkçe'nin haberlerine de zaman zaman Twitter hesabında yer vermiştir.

Şahika Yüksel, Twitter, 30 Ocak 2019, <https://twitter.com/SahikaYuksel/status/1090502030341402624>, (Erişim tarihi: 8 Nisan 2019).

- **Başak Özay** (twitter.com/BaschakOezay)

DW Türkçe'de muhabirlik yapan Özay DW Türkçe haberlerini Twitter hesabından sıklıkla paylaşmaktadır. Zaman zaman bir diğer Alman medya kuruluşu olan *Der Spiegel* gazetesinin haberlerini de sosyal medya hesabı üzerinden etkileşime sokmuştur.

¹¹⁷ Hilal Köylü, "CHP 'Derman Belediyeciliği' Yapabilecek mi?", DW Türkçe, 10 Şubat 2019.

GÖRSEL 49. BAŞAK ÖZAY'IN TWEET ÖRNEĞİ

Başak Özay, Twitter, 10 Mart 2019, <https://twitter.com/BaschakOezay/status/1104782647061106688>, (Erişim tarihi: 8 Nisan 2019).

Genelde Cumhurbaşkanı Erdoğan'a karşı ekonomi odaklı eleştirilerin derlendiği haberleri ve basın özgürlüğünün olmadığına yönelik haberleri paylaşmıştır. Almanya'nın Türkiye hakkındaki tartışmalarını ve hükümete karşı Alman medyasının bakışını işleyen haberler yapmaktadır. Almanya-Türkiye ve Türkiye-AB ilişkilerine yönelik haberleri de mevcuttur.

Katkıda Bulunanlar

- **Banu Güven** (twitter.com/banuguven)

1994-1997 arasında *Milliyet* gazetesinin Dış Haberler Servisinde çalışmıştır. Ardından 2011'e kadar on dört yıl NTV'de çalışmıştır. Aynı zamanda 2007'den itibaren *Radikal* gazetesinde de köşe yazarlığı yapmıştır. 2014'te kapanana kadar İMC TV'de "Artı Haber" ve "Kandilin Kadınları" isimli programları sunmuştur. 2016'da "milli güvenliği tehdit eden yapı, oluşum ve gruplarla terör örgütlerine aidiyeti belirlenen kanallar" arasında bulunduğu için İMC TV'nin kapatılmasının ardından buradaki görevi son bulmuştur. 24 Haziran seçimi döneminde TELE1 kanalında program sunuculuğu yapmıştır. DW Türkçe'ye güncel meselelerle alakalı yazılarıyla katkıda bulunmaktadır. Twitter üzerinden daha çok Sınır Tanıma-

yan Gazeteciler, Diken, Gazete Duvar, DW Türkçe, *Evrensel* gazetesi haberlerini paylaştığı görülmektedir.

GÖRSEL 50. BANU GÜVEN'İN RETWEET ÖRNEĞİ

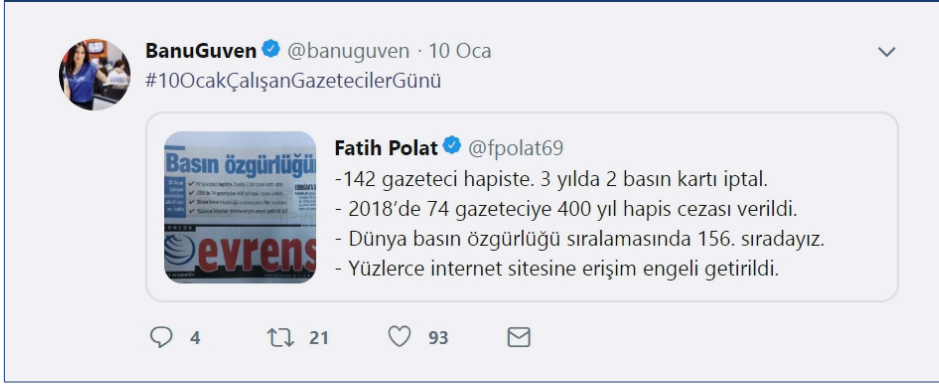

Yeni Yaşam Gazetesi, Twitter, 23 Mart 2019, <https://twitter.com/yeniyaşamgazete/status/1109335293235208193>, (Erişim tarihi: 8 Nisan 2019).

GÖRSEL 51. BANU GÜVEN'İN HABER ÖRNEĞİ

GÖRSEL 52. BANU GÜVEN'İN TWEET ÖRNEĞİ

Banu Güven, Twitter, 10 Ocak 2019, <https://twitter.com/banuguven/status/1083298870153621504>, (Erişim tarihi: 8 Nisan 2019).

Türkiye’de basın özgürlüğü ve insan hakları konusunda zafiyet olduğunu iddia eden paylaşımlarda bulunmaktadır. Cumhurbaşkanı’na hakaret suçlamasıyla yargılanan gazetecilerin açıklamalarına bu minvalde sıkça yer vermiştir. HDP’li milletvekillerinin devlet baskısına uğradıklarını iddia ettikleri çeşitli tweetleri retweet etmesi dikkat çekmektedir.

- **Nevşin Mengü** (twitter.com/nevsinmengu)

Hürriyet gazetesi ve CNN Türk’te çalışmıştır. Özellikle CNN Türk kanalındaki sunuculuk performansı ile ismini duyuran Mengü *BirGün* gazetesinde yazar yazmaktadır. DW Türkçe kanalına haftalık olarak “Nevşin Mengü ile Bire Bir” isimli bir program yapmaktadır. Bu program gündeme dair çağırıldığı konuklara soru-cevap şeklinde ilerlemektedir. Ekonomist Atilla Yeşilada’yı konuk ettiği program çok ses getirmiştir. Yeşilada’nın “Yolun sonuna geldik” sözlerini haber başlığı olarak seçen Mengü Türkiye ekonomisinin iflas ettiğine yönelik bir algı oluşturmaya çalışmıştır.¹¹⁸ Twitter paylaşımları ve haberlerinden hükümet karşıtı bir profile sahip olduğu anlaşılmaktadır. Birçok paylaşımında doğrudan Binali Yıldırım ve Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ı suçlamaktadır. Türkiye’de basın özgürlüğü ve adalet sistemi hakkında oldukça eleştirel bir bakış açısına sahip olduğu anlaşılmaktadır. AK Parti’nin 24 Haziran seçimleri öncesi öne sürdüğü seçim vaatleriyle 11 Şubat 2019’da bile dalga geçen paylaşımlar yapmaktadır. Kırathanelerde kek ve çay dağıtımını konusunu İran’ın 40. yıl kutlamaları üzerinden dahi hatırlatarak “kek mühim...” tweetiyle her iki tarafı da kinayeli bir dille yermiştir.

118 Nevşin Mengü, “Atilla Yeşilada: Yolun Sonuna Geldik”, DW Türkçe, 19 Temmuz 2018.

GÖRSEL 53. NEVŞİN MENGÜ'NÜN TWEET ÖRNEKLERİ

nevsin mengü
@nevsinmengü

Takip et

Kek mühim...

DW Türkçe @dw_turkce

İran'da halk, İslam Devrimi'nin 40. yıldönümünü törenlerle kutluyor

Tahran'da meydanlarda devrim şarkıları söylenirken, hükümetin kurduğu standlarda da vatandaşla kek ve çay dağıtıldı

nevsin mengü
@nevsinmengü

Takip et

Adam faşizmde bunlar olur diyor. Türkiye'de faşizm mi var ki, neden savcılar üstlerine alınmış

HAYAT @ys_hayat

Halk Tv'de darbe çağrısında bulunan #MetinAkpınar:

"Her faşizmde olduğu gibi belki liderini ayağından asarlar, belki mahzenlerde zehirlenerek ölür, belki de başka liderlerin yaşadığı..."

11:47 - 23 Ara 2018

Nevşin Mengü, Twitter, 11 Şubat 2019, <https://twitter.com/nevsinmengü/status/1094892168471371777>, (Erişim tarihi: 25 Mart 2019).

Nevşin Mengü, Twitter, 23 Aralık 2018, <https://twitter.com/nevsinmengü/status/1076927177147461632>, (Erişim tarihi: 25 Mart 2019).

- **Aram Ekin Duran** (twitter.com/ARAMduran)

Radikal gazetesinde 2010'da ekonomi muhabiri olarak mesleğe başlamıştır. Ardından 2013'te TV 360 adını alan SkyTürk360'da 2011'de ekonomi müdür yardımcısı olarak görev yapmıştır. Sonrasında *Ekonomist* dergisinde editör olarak çalışmıştır. Ayrıca DW Türkçe'ye bağımsız olarak içerik desteği sağlamaktadır. Sosyal medya paylaşımlarını genellikle ekonomik temelli paylaşımlar oluşturmaktadır.

GÖRSEL 54. ARAM EKİN DURAN'IN TWEET ÖRNEKLERİ

ARAM EKİN DURAN
@ARAMduran

Takip et

Türkiye'de artık anayasal bir rejim yok. Bu olay da bunu ispatlayan onlarca örnekten biri. Daha trajik olanı ise, muhalefetin Meclis kürsüsünden etkili konuşmalar yaparak bu süreci tersine çevireceğini sanıyor olması.

Gulfem Saydan Sanver @gulfemsaydan

Anayasa'nın 94. Maddesine göre TBMM Başkanı bulunduğu siyasi partinin Meclis içinde veya dışındaki faaliyetlerine katılamaz. Meclis Başkanı, İzmir milletvekili Binali Yıldırım AKP İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı adayı oldu...

ARAM EKİN DURAN
@ARAMduran

Takip et

Türkiye'de artık hiçbir kurum dikiş tutmuyor. Seçimlerde oylarımızı sayan YSK da bu kurumlardan biri...

"Her yerden sahte seçmen fişkırıyor"
Kalemine sağlık @hilalkoylu

DW Türkçe @dw_turkce

- Bingöl'de bir dairede 224 seçmen
- Diyarbakır'da bir evde 208 seçmen
- Hakkari'de bir evde 1108 seçmen
- Beyoğlu'nda dört katlı binanın olmayan beşinci katında seçmenler tespit edildi...

AramEkinDuran, Twitter, 29 Aralık 2018, <https://twitter.com/ARAMduran/status/1079054519525347328>, (Erişim tarihi: 5 Nisan 2019).

Aram Ekin Duran, Twitter, 16 Ocak 2019, <https://twitter.com/ARAMduran/status/1085485945695162368>, (Erişim tarihi: 5 Nisan 2019).

GÖRSEL 55. ARAM EKİN DURAN'IN HABER ÖRNEĞİ

Retweetledi

DW Türkçe @dw_turkce · 1 Şub

"Artık iktidarın bu yöntemle kendisine yakın grupları palazlandırmasının sonuna gelindi"

Osmangazi Köprüsü ve 3'üncü havalimanı gibi projelerde yaşanan gelişmeleri uzmanlarla konuştuk

Türkiye'deki dev projelerde dev borç yükü

Osmangazi Köprüsü, 3'üncü havalimanı gibi dev projelerde yaşanan gelişmeler dikkat çekiyor. Uzmanlara göre, hükümet destekli kredilerle büyük borç yükü altına

dw.com

DW Türkçe'nin İstanbul Havalimanı, Osmangazi Köprüsü gibi dev projelerin dev borç yükü bıraktığını iddia ettiği haberini paylaşmıştır. YSK'nın tıpkı Türkiye'nin diğer kurumları gibi dikiş tutmadığını ve doğru çalışmadığını, sahte seçmen sayısı iddiaları üzerinden dile getirmiştir. Türkiye'de anayasal bir rejimin olmadığını ileri sürmüştür. Habercilik alanlarını daha çok Türkiye ekonomisi ve Türkiye iç siyaseti oluşturmaktadır. Hükümete yönelik oldukça eleştirel bir tutum takındığı sosyal medya paylaşımlarından anlaşılmaktadır.

- **Bülent Mumay**

Hürriyet, NTV, *Radikal*, *BirGün* ve *Cumhuriyet* daha önce çalıştığı medya kuruluşlarıdır. Son olarak 2019'un başında Halk TV'de çalışmaya başlayan Mumay aynı zamanda 2016'dan itibaren de Almanya'nın önemli gazetelerinden biri olan ve Türkiye'ye yönelik sert eleştirileriyle bilinen *Frankfurter Allgemeine Zeitung* (FAZ) için haber yapmaktadır. Sosyal medya hesabından daha çok Halk TV ve FAZ'ın haberlerini paylaşan Mumay'ın hükümet karşıtı bir dili olduğu açıktır.

GÖRSEL 56. BÜLENT MUMAY'IN TWEET ÖRNEĞİ

Bülent Mumay ✓
@bulentmumay

Takip et

"İktidarın her gün terörist ilan ettiği HDP'nin seçmenleri, 31 Mart'ta evlerinde mi oturacaklar yoksa Demirtaş'ın çağrısına uyarak Erdoğan çizgisinin İstanbul'daki 25 yıllık saltanatına son mu verecekler?"

Bu haftanın **#SansürsüzTürkiye** yazısı 📌

Özel | Eksklusiv: Seçmen köpürdü, bira hisseleri fırladı! | Die Wähler b...

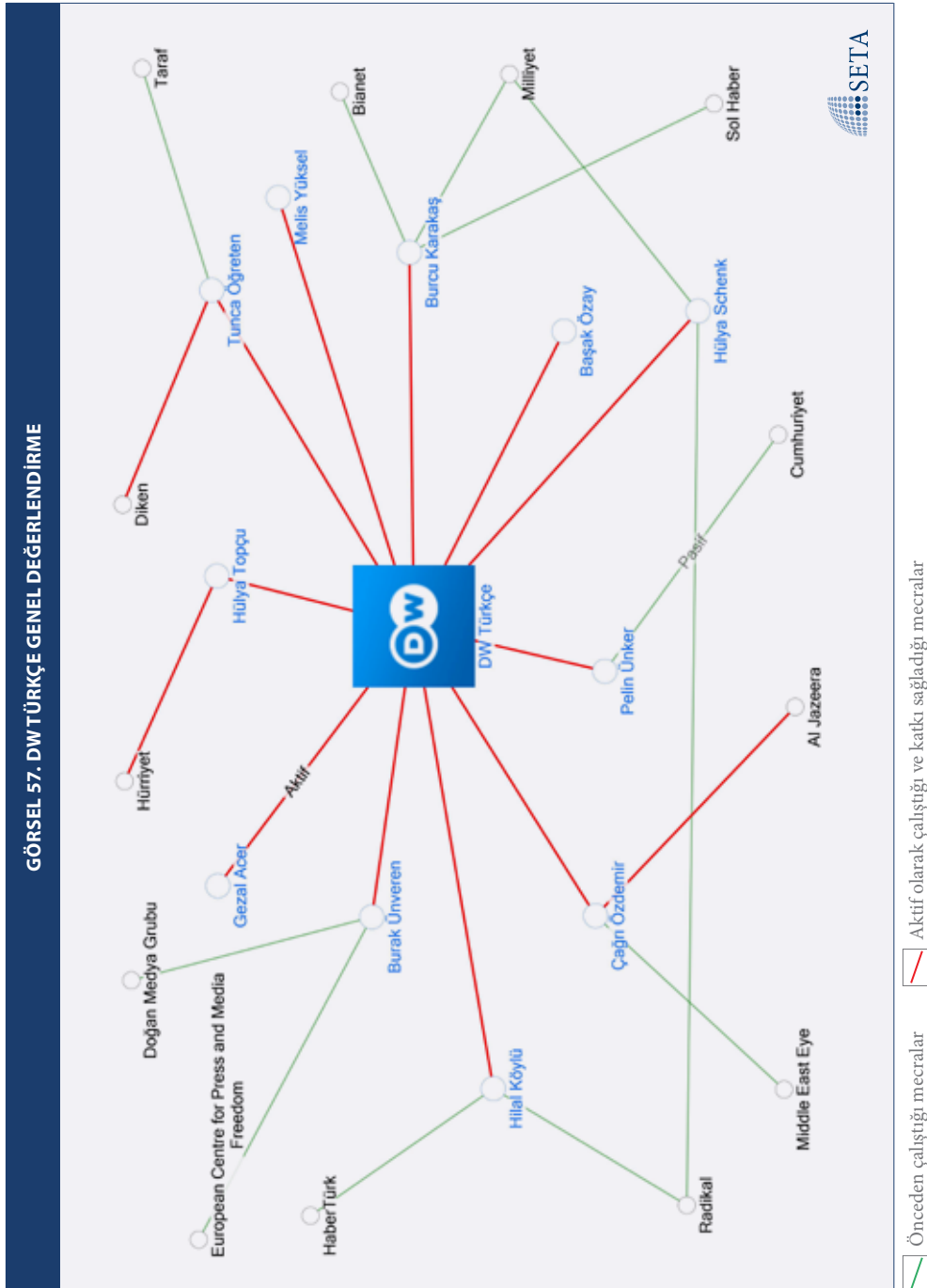
Dünyanın hangi ülkesinde iktidarın muhalefete belediye kaptırması, bira şirketlerini daha kıymetli hale getirir? Elbette ileri demokrasinin beşiği, Tü...

wdr.de

Bülent Mumay, Twitter, 26 Mart 2019, <https://twitter.com/bulentmumay/status/1110463454501130240>, (Erişim tarihi: 8 Nisan 2019).

GENEL DEĞERLENDİRME

Görsel 57, DW Türkçe çalışanlarının geçmişte görev aldıkları veya katkıda bulundukları kurumlar dikkate alınarak oluşturulmuştur. Bu görsele göre DW Türkçe çalışanları önceden ağırlıklı olarak *Milliyet* ve *Radikal*'de yer almıştır.

DW'nin yayın prensiplerine bakıldığında “bağımsız fikirler üzerine kurulu olması gerektiği ve tek bir siyasi partiyi, siyasi grubu ya da belirli bir çıkar grubunu desteklememesi gerektiği”¹¹⁹ görülmektedir. Ancak hem belirli olaylar üzerinden ele alınan haber dili hem de çalışan profili göstermektedir ki DW Türkçe Türkiye’ye dair haberlerde eleştirel bir çizgi benimsemiş ve haber içeriklerini bu doğrultuda hazırlamıştır.

DW Türkçe’nin Türk siyasetine dair incelenen konu başlıklarına verdiği tepkilere ve çalışan profiline bakıldığında en dikkat çekici noktanın HDP’ye ve PKK’ya karşı takındığı tavır olduğu görülmektedir. PKK uluslararası arenada bir terör örgütü olarak kabul edilmiş olsa da gerek hendek olayları gerekse Suriye’de YPG ile bağlantılı olaylarda PKK mensuplarına karşı “terörist” ifadesinin kullanılmaması ve ayrıca YPG ve PKK’nın sürekli ayrıştırılmak istenmesi oldukça ilginçtir. Selahattin Demirtaş ve Figen Yüksekdağ’ın da dahil olduğu HDP’li vekillerin terör örgütü bağlantısı suçlamasıyla tutuklanması sonrası konunun “demokrasiye darbe” ekseninde işlenmesi de bu bağlamda şaşırtıcı değildir.

DW Türkçe çalışanlarının şahsi sosyal medya paylaşımlarına bakıldığında da DW Türkçe’nin HDP’ye yönelik politikalarına benzer bir çizgi dikkat çekmektedir. Birçok çalışanının Selahattin Demirtaş’ın cumhurbaşkanı adaylığını destekleyecek nitelikte paylaşımında bulunduğu fark edilmiştir. Bununla beraber çalışanlarının önceden çalıştıkları kurumlara ve Twitter’den paylaştıkları haber mecralarına bakıldığında *BirGün*, *Cumhuriyet*, *Diken*, *Bianet*, *Hürriyet*, *Milliyet*, *Sol Haber*, *Evrensel* ve *Radikal* gibi Kemalist sol ve seküler merkez çizgiden beslenen gazetelerin ön planda olduğu anlaşılmaktadır. Aynı zamanda özellikle *BirGün*, *Cumhuriyet* ve *Evrensel* gazetelerinin analitik bir tavırdan öte refleksif bir şekilde hükümete yönelik muhalif tepkilerinin DW Türkçe’ye sirayet ettiği de görülmektedir.

DW bünyesinde barındırdığı farklı dillerdeki yayınlarıyla tüm dünyaya hitap etmeyi ve uluslararası bir yayın politikasına ulaşmayı hedeflemektedir. Mecranın kurulduğu günden itibaren Alman hükümetiyle dirsek temasında olduğu da herkes tarafından bilinen bir gerçektir. Yayın politikasında da DW yayınlarının Almanya Cumhuriyeti’nin diğer devletlerle ilişkisini etkileyebileceğinin farkında olması gerektiği bildirilmiştir.¹²⁰ Bu durumda gazetenin Türkiye’de etkili olan belli bir medya çevresinden beslenmesi iki ülke arasındaki siyasetin anlaşılması açısından oldukça önemlidir.

119 “Deutsche Welle Act Understanding Germany”, DW, <https://www.dw.com/downloads/36383966/dwgesetzen.pdf>, (Erişim tarihi: 11 Nisan 2019).

120 “Deutsche Welle Act Understanding Germany”.

AMERİKA'NIN SESİ (VOICE OF AMERICA, VOA)

GENEL BİLGİLENDİRME

ABD'nin en çok takip edilen uluslararası yayıncılarından biri olan Amerika'nın Sesi (VOA) 1 Şubat 1942'den bu yana hizmet vermektedir.¹²¹ Merkezi Washington olan yayın kuruluşu ABD tarafından desteklenmektedir. VOA'nın genel müdürü ise Amanda Bennett'tir. ABD'nin önemli olaylarına şahitliği olan medya kuruluşu Amerikan Uluslararası Medya Ajansı'na (USAGM) bağlı olup Amerikan Kongresi tarafından finanse edilmektedir.¹²²

ABD'nin uluslararası bir medya organına sahip olması gerektiği fikri ilk olarak 1939'da Amerikalı oyun yazarı Robert Sherwood'un uluslararası basının önemini vurgulayan çalışmalarıyla başlamıştır. O dönemde devlet destekli bir uluslararası radyo servisi bulunmamaktadır. Bu konuyla ilgili yapılan çalışmalar 1942'ye kadar sürmüştür.¹²³ Bu tarihte ABD'nin İkinci Dünya Savaşı'na girmesine neden olan Pearl Harbor saldırısı¹²⁴ gerçekleşmiş ve ABD savaşa girmiştir.¹²⁵ As-

121 Esra İlkay Keloğlu ve Serdar Analı, "Voice of America'dan Ankara Radyosu'na: Kore Savaşı'nda Kamuoyu Oluşturma", *Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi*, Sayı: 22, (2015), s. 83 - 99.

122 "Mission and Values", VOA, <https://www.insidevoa.com/p/5831.html>, (Erişim tarihi: 3 Nisan 2019).

123 "VOA Through the Years", VOA, <https://www.insidevoa.com/a/3794247.html>, (Erişim tarihi: 3 Nisan 2019).

124 ABD, Japonya'nın yaptığı Pearl Harbor baskınıyla İkinci Dünya Savaşı'na girmiştir. 7 Aralık 1941'de yaşanan bu baskında Japonya Büyük Okyanus sahilindeki ABD üssüne hava saldırısı düzenlemiştir. Bu saldırının amacı dünyaya meydan okuma ve bir süper güç olma hedefi olarak görülmüştür. Saldırının ABD'ye zararı büyük bir şokla birlikte meydana gelen insan ve mülhimat kaybıyla açıklanmaktadır. Öyle ki Pearl Harbor baskınıyla 2 bin 400 Amerikan askeri hayatını kaybetmiş, 21 gemi zarar görmüş ve 164 uçak enkaza dönmüştür. Bunun üzerine 8 Aralık 1941'de ABD Japonya'ya savaş ilan etmiştir.

125 "Mission and Values".

keri sahada savaşa dahil olan ABD propaganda alanında da savaşı sürdürmeye niyetlenmiş ve yaklaşık iki ay sonra VOA'yı kurmuştur.¹²⁶

VOA ilk yayınını “Amerika’nın Sesi konuşuyor. Amerika yetmiş dokuz gündür savaşta. Size Amerika ve savaş hakkında bilgi vereceğiz. Haberler iyi ya da kötü olabilir ama size gerçeği söyleyeceğiz”¹²⁷ cümleleriyle açmıştır. 1950’den sonra vizyon ve misyonunu genişleterek etkisini ve gücünü arttırmış ve küresel yayıncılık alanında ilerlemiştir. Yayınlarının etki alanının artırılması ve kurumun amacının tanımlanması için 1960’ta hazırlanan Amerika’nın Sesi Bildirgesi 12 Temmuz 1976’da ABD Başkanı Gerald Ford tarafından imzalanarak yürürlüğe girmiştir.¹²⁸ Bildirgeye göre:

- Amerika’nın Sesi tutarlı bir şekilde güvenilir ve saygın bir haber kaynağı olarak görev yapar. Amerika’nın Sesi haberleri doğru, tarafsız ve kapsamlı olacaktır.
- Amerika’nın Sesi yalnızca Amerikan toplumunun bir bölümünü değil, tüm Amerika’yı temsil eder, Amerika’nın Sesi, Amerikan düşünce yapısını ve kurumlarını dengeli ve kapsamlı bir şekilde yansıtmakla yükümlüdür.
- Amerika’nın Sesi Amerikan yönetiminin politikalarını açıkça ve etkili bir şekilde yansıtır ve bu politikalar konusunda sorumlu tartışmaları ve görüşleri yayınlar.

(Public Law 94-350)¹²⁹

VOA savaş sırasında kurulsada ilk amacı Amerikan müziği, sanatları ve kültürünü dünyaya tanıtmaktır. İlk kuruluş misyonu Amerikan halkını eşsiz bir topluluk olarak resmetmek ve ABD’deki yaşamın güzelliklerinden bahsederek ülkeye dair sempatik bir bakış açısı kazandırmak olarak belirlenmiştir.¹³⁰ Fakat İkinci Dünya Savaşı ve sonrasında gelen Soğuk Savaş döneminde komünizme karşı Amerikan tezlerini savunmuş ve bu tezlerin propagandasını yürütmüştür.

1978’de ise ABD Başkanı Jimmy Carter VOA’nın vizyon ve misyonunu değiştirmiştir. 1978’e kadar bürokratik olarak Amerika Enformasyon Dairesi (USIA) tarafından kontrol edilmiştir. Ancak 1978’de Amerika Enformasyon Dairesi, Uluslararası İletişim Ajansını şekillendirmek amacıyla Amerika Dışişleri Bakanlığı Eğitim ve Kültürel İşleri Bürosuna katılmıştır. Böylece USIA tarafından denet-

126 David F. Krugler, *The Voice of America and the Domestic Propaganda Battles: 1945-1953*, (University of Missouri Press, Columbia and Londra: 2000).

127 Laura Clarkson Lefler, “A War of Words: America’s Domestic and Foreign Propaganda Efforts in World War II”, Bahar 2001, Tennessee Üniversitesi Onur Programı.

128 “Biz Kimiz?”, Amerika’nın Sesi, <https://www.amerikaninsesi.com/p/3781.html>, (Erişim tarihi: 4 Mart 2019).

129 “Voice of America Marks 40th Anniversary of Its ‘Charter’”, VOA, <https://www.insidevoa.com/a/voice-of-america-marks-40th-anniversary-of-its-charter/3409688.html>, (Erişim tarihi: 4 Mart 2019).

130 Frank Stanton, “Separating American Messages”, *New York Times*, Cilt: 45, Sayı: 4, (1975), s. 23.

lenen vizyonu çift kutuplu bir hal almıştır. Yeni vizyona göre medya kuruluşunun amacı uluslararası platformda ABD'nin kültürel çeşitlilik ve kişisel özgürlükler ülkesi olduğundan bahsetmekle beraber Amerikan halkına da dünyadan ve diğer milletlerin kültürleri ve problemlerinden bahsetmek olmuştur.¹³¹

VOA, 1990'lara kadar ABD'nin en önemli uluslararası basın kuruluşu olmuştur. Rusya'nın komünizm propagandasına karşı çıkarak Soğuk Savaş döneminde bir düşman yaratmış ve antikomünizm medyasını yönlendirmiştir.¹³² VOA 1989'da Doğu Avrupada komünizmin etkisini kaybetmesiyle bu bölgede de etkisini artırmıştır.¹³³

Günümüzde kırk beş dilde gerçekleştirdiği yaklaşık bin 800 saat yayınlı dünya çapında haber servis eden ve bilgi aktaran medya organına, haftalık erişen kişi sayısı ise 275 milyon civarındadır. Çalışan sayısı ortalama bin 100 olan yayın kuruluşu televizyon ve radyonun yanında internet sitesi ve diğer dijital platformlardan takipçileriyle buluşmaktadır.¹³⁴

Ağırlıklı olarak haber, eğitim ve kültür alanında yayınlar yapan VOA Amerika için politik ve stratejik öneme sahip birçok ülkede yayınlarını sürdürmektedir. 12 Şubat 1942'den itibaren de Türkçe yayın yapmaktadır. Medya kuruluşunun Türkçe yayını 1945'te kesintiye uğrasa da 1949'dan itibaren tekrar başlamıştır. Truman Doktrini çerçevesinde Türkiye'yi komünizm tehdidinden korumak isteyen Amerika medya aracılığıyla Türkiye ile ilişkilerini güçlendirmek istemiştir.¹³⁵

Türkçe sayfasında Türkiye siyaseti çerçevesinde özel dosyalar oluşturmaktadır. DEAŞ Dosyası Mülteci Krizi ve Türkiye'den Amerika'ya göç eden kişiler için hazırlanan "Amerikan Rüyası" isimli dosya bu spesifik çalışmalara örnektir. Ayrıca internet sitesinde İngilizce öğrenimini teşvik eden "İngilizce Öğrenimi" bölümü de mevcuttur.

Zaman zaman TGRT Haber ile ortak haber yayını gerçekleştiren Amerika'nın Sesi Washington merkezli olarak yayın hayatına devam etmektedir. Türkiye'de yerleşik ve resmi bir ofisi olmayan medya organı Washington'daki stüdyolardan canlı bağlantılarla Türkiye haberlerini gerçekleştirmektedir. Amerika'nın Sesi'nde yayımlanan haberler aynı zamanda "Mynet" ve "sanalbasın" gibi internet siteleri üzerinden de paylaşılmaktadır. YouTube hesabını aktif olarak kullanan yayın organı Mehmet Ali Alabora, Barbaros Şansal, Tolga Savacı gibi hükümet

131 Ralph Uttaro, "The Voices of America in International Radio Propaganda", *Law and Contemporary Problems*, Cilt: 45, Sayı: 4, (1982).

132 Uttaro, "The Voices of America in International Radio Propaganda", s. 103-122.

133 Alan Heil, "A History. Jhistory, H-Net Reviews", ed. John Jenks, <http://www.h-net.org/reviews/showrev.php?id=13815>, (Erişim tarihi: 4 Mart 2019).

134 "Who We are?", VOA, <https://www.insidevoa.com/p/5831.html>, (Erişim tarihi: 8 Mart 2019).

135 Krugler, *The Voice of America and the Domestic Propaganda Battles: 1945-1953*.

karşıtlığıyla tanınan kişilerin röportajlarına yer vermiştir. Daha çok Amerika'ya yerleşen yazar, sanatçı ve oyuncuların hikayelerini aktarmış ve Amerika'ya taşınma sebeplerini, hükümete yönelik eleştirilerini sık sık gündeme getirmiştir. Ayrıca gündemi uzun süre meşgul eden Rahip Brunson olayının ardından Brunson ve eşiyle gerçekleştirdiği ve “Yüreğimiz Türkiye’de Kaldı” başlığıyla yayımladığı Türkçe röportaj da dikkat çekmektedir.¹³⁶

ABD’nin siyasi konjonktüründen oldukça etkilenecek yayın politikası geliştirdiği açık olan mecranın rapor kapsamında incelenen Türkiye için önemli siyasi olaylarda kullandığı yayın dili ve çalışan profili sonraki bölümlerde incelenmektedir.

KRİTİK OLAYLARDAKİ TAVIR

15 Temmuz Darbe Girişimi

VOA’nın Türkiye ayağı olan Amerika’nın Sesi 15 Temmuz darbe girişimi döneminde Türkiye’ye tam destek göstermemiştir. Darbeyi açıktan kınayan ve mecranın Türk hükümeti ve Meclisin yanında olduğunu belirten bir paylaşımına rastlanmamıştır. Daha çok idam, işkence, işten çıkarımlar gibi manipülasyona açık konuları gündeme getirmiştir. Amerika’nın Sesi darbe girişiminin ilk anlarında yorumsuz haber aktarımı yapsa da sonrasında özellikle idam konusuyla beraber haber içeriğini değiştirmiştir. İdam için yapılacak düzenlemeyi Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın kabul edeceği belirtilirken siyasetçilerin bu konudaki görüşleri de aktarılmıştır.¹³⁷ Hukukun geriye dönük işlemeyeceği vurgulanarak Erdoğan’ın bu isteğinin hukuka karşı olduğu algısı oluşturulmuştur.

Amerika’nın Sesi, 18 Temmuz 2016

Amerika’nın Sesi, 21 Temmuz 2016

¹³⁶ “Rahip Brunson VOA Türkçe’ye Konuştu: ‘Yüreğimiz Türkiye’de Kaldı’”, Amerika’nın Sesi, 26 Ekim 2018.

¹³⁷ Yıldız Yazıcıoğlu, “Türkiye Siyasetinde Gözler ‘İdam’ Tartışmalarında”, Amerika’nın Sesi, 19 Temmuz 2016.

Darbeden iki gün sonra ise FETÖ elebaşı Gülen'in bazı savunma ve taleplerini içeren bir video yayımlanmıştır. Darbe iddialarının reddedildiği görüntüler ve bu iddiaları uluslararası komisyonun araştırması gerektiği yönündeki talepler yansıtılmıştır. Ayrıca Gülen'in talepleri haber başlığı olarak servis edilmiştir.¹³⁸

Amerika'nın Sesi, 17 Temmuz 2016

Mecra OHAL kararı üzerinden Meclisin devre dışı kalacağı ve bunun dikta-ya yol açacağı algısını işlenmiştir. Askeri darbe gibi demokratik yönetime doğrudan müdahaleyi dahi hükümete karşı birçok soru ve eleştiriyle beraber işleyen haber sitesinin OHAL konusunda bu tür bir demokrasi refleksi göstermesi tutarlı ve inandırıcı görünmemektedir. Amerika'nın Sesi "Türkiye'de Parlamento Devre Dışı mı Kalacak?"¹³⁹ başlıklı haberiyle Meclise ihanet edildiğini ve Meclis kararına gerek duymadan kanun çıkartılmasının demokratik olmayacağını belirtmiştir. Kılıçdaroğlu'nun hükümet karşıtı konuşmaları haber başlığına çekilerek "dikta-törlük" iddialarına zemin hazırlanmıştır.¹⁴⁰

138 "Fethullah Gülen: 'Suçlamalar İftira, Darbe İddialarını Uluslararası Komisyon Araştırsın'", Amerika'nın Sesi, 17 Temmuz 2016.

139 Yıldız Yazıcıoğlu, "Türkiye'de Parlamento Devre Dışı mı Kalacak?", Amerika'nın Sesi, 21 Temmuz 2016.

140 Hilmi Halacoğlu, "Kılıçdaroğlu: 'Ne Darbe Ne Dikta'", Amerika'nın Sesi, 24 Temmuz 2016.

GÖRSEL 60. DİKTATÖRLÜK İDDİALARININ HABERLEŞTİRİLMESİ

Amerika'nın Sesi , 24 Temmuz 2016

Terörle Mücadele/PKK-Hendek Terörü ve HDP'li Vekillerin Tutuklanması

Terörle mücadele kapsamında 2015'te Türkiye'nin doğu illerinde başlatılan askeri operasyonlar çoğunlukla Amerika'nın Sesi haberlerinde "bölgede iç savaş ve tahribat" algısı üzerinden ele alınmıştır. Türkiye'nin yıllardır mücadele halinde olduğu PKK'nın şehir yapılanmasına karşı başlatılan mücadele adeta devletin bölge halkına karşı uyguladığı bir "şiddet eylemi" olarak lanse edilmiştir. Sivil ölümler olduğu öne sürülen birçok haberle¹⁴¹ suçsuz insanların öldürüldüğü ve ailelerin de öldürülme tehlikesi yaşadığı iddia edilmiştir.

GÖRSEL 61. TERÖR OPERASYONLARININ HABERLEŞTİRİLMESİ

Amerika'nın Sesi, 21 Aralık 2015

Amerika'nın Sesi, 13 Kasım 2015

141 Mahmut Bozarslan, "Ağabeyim Gibi Bizi de Öldürecekler mi?", Amerika'nın Sesi, 21 Aralık 2015.

PKK’nın şehir yapılanmasına karşı başlatılan operasyonlar “iç savaş” ve “göçe neden olan bir kriz” olarak değerlendirilmiştir.¹⁴² Dönemin başbakanının bölgede “temizlik” yapıldığını söylediği açıklamalar HDP’nin hükümete yönelik “katliam” eleştirileriyle beraber sunulmuştur. PKK ile ilişkili bir parti olarak HDP’nin devletin başlattığı operasyonlara karşı olan tavrı ise “demokrasi taraftarlığı” bağlamında ele alınmıştır. HDP’nin operasyonları protesto etmek amacıyla başlattığı eylemlerin engellenmesi eleştirilmiş ve “Cizre’den ölüm, su ve gıda sorunu haberleri geliyor”¹⁴³ yorumlarıyla HDP’nin Kürt halkını devlete karşı savunduğu mesajı iletmeye çalışılmıştır. Mecra PKK’nın Türk devleti ve bölge halkı için nasıl büyük bir tehdit olduğunu göz ardı ederek örgütün şehir yapılanmasına karşı başlatılan operasyonları manipülatif bir dille aktarmıştır.

GÖRSEL 62. İÇ SAVAŞ VE GÖÇ TARTIŞMALARININ HABERLEŞTİRİLMESİ

Türkiye’de İç Savaş ve Göç Tartışması

Amerika’nın Sesi, 15 Aralık 2015

6-8 Ekim olaylarında halka sokağa çıkın çağrısı ve terör propagandası yaptıkları için HDP’li milletvekillerinin ve eş başkanlar Selahattin Demirtaş ile Figen Yüksekdağ’ın tutuklanması meselesi de Amerika’nın Sesi tarafından “demokrasi” ve “siyasal katılım hakkı” çerçevesinde ele alınarak gerçek bağlamından uzak bir dille haberleştirilmiştir. İlk günden itibaren AB, BM, Almanya ve ABD’den üst düzey yetkililerin ağızından Türkiye’yi kınama mesajları paylaşılmıştır.¹⁴⁴ AP

142 “Türkiye’de İç Savaş ve Göç Tartışması”, Amerika’nın Sesi, 15 Aralık 2015.

143 Mahmut Bozarslan, “HDP’nin Cizre Yürüyüşü Yine Engellendi”, Amerika’nın Sesi, 10 Eylül 2015.

144 “BM’den Türkiye’deki Gözaltılara Tepki”, Amerika’nın Sesi, 4 Kasım 2016.

Başkanı Martin Schulz'un bu tutuklamaların Türkiye'nin Avrupa hedefiyle bağdaşmayacağına yönelik açıklamaları vurgulanmıştır.¹⁴⁵ Ayrıca HDP'nin Kürtlerin doğrudan temsilcisi olduğuna yönelik bir algı inşa edilmeye çalışılmıştır. "Kürt Siyaseti TBMM'den Uzaklaştırılıyor mu?" başlığıyla verilen haberde¹⁴⁶ Kürt siyasetinin temsilcisinin HDP olduğu ve bu tutuklamanın Kürtlere ve Kürt siyasetine karşı olduğu mesajı iletmeye çalışılmıştır.

GÖRSEL 63. HDP MİLLETVEKİLİ TUTUKLAMALARININ HABERLEŞTİRİLMESİ

Kürt Siyaseti TBMM'den Uzaklaştırılıyor mu?

Amerika'nın Sesi, 4 Ekim 2016

Amerika'nın Sesi, Türkiye'nin önemli iç meselelerinden biri olan terör sorununu gerçek bağlamı içerisinde değerlendirmemiş ve Türkiye'yi terörle mücadele alanında gerektiği gibi desteklememiştir. Terörle bağlantılı vekillerin tutuklanmasına yönelik gösterdiği tepkilerse uluslararası medyanın alışılmış ezberinin dışına çıkmamıştır.

Türkiye'nin Suriye Politikası (FKH ve ZDH)

Amerika'nın Sesi web sitesinde Suriye'de DEAŞ'a karşı düzenlenen FKH'yi ilk günlerde operasyona dair teknik detaylarıyla aktarsa da zamanla Türkiye'nin sınır güvenliği meselesinden uzaklaştırmış ve "Türkiye-Amerika gerilimi" bağlamında ele almıştır. Ayrıca operasyonlara yönelik Suriye'nin ve uluslararası örgüt-

145 Yıldız Yazıcıoğlu, "AB Büyükelçilerinden Türkiye Raporu", Amerika'nın Sesi, 4 Kasım 2016.

146 Yıldız Yazıcıoğlu, "Kürt Siyaseti TBMM'den Uzaklaştırılıyor mu?", Amerika'nın Sesi, 4 Kasım 2016.

lerin verdiği tepkilere de geniş yer vermiştir.¹⁴⁷ İlk gün haberlerinde PYD elebaşı Salih Müslim'in Türkiye'nin çok şey kaybedeceğini belirten bir açıklamasına yer verilmesi dikkat çekmektedir.¹⁴⁸ Türkiye'nin sınır güvenliği ve DEAŞ'la mücadelede merkeze alan bu askeri girişime başta ABD'nin destek verdiği yönünde haberler¹⁴⁹ servis edilmişse de zamanla konu Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Washington'ı PYD'ye destek olmakla suçlamasına dönmüştür.¹⁵⁰

Amerika'nın Sesi, 29 Aralık 2016

Amerika'nın Sesi, 27 Aralık 2016

Türkiye'nin gerçekleştirdiği ZDH de FKH ile benzerlik gösterecek şekilde Türkiye-Amerika arasındaki YPG krizi ve Avrupa devletlerinin operasyona tepkileri bağlamında haberlerde yer bulmuştur. Türkiye'nin Amerika ile olan ilişkisinin YPG konusu nedeniyle gerildiğine işaret eden çokça habere rastlamak mümkündür. Türkiye'nin bir terör örgütü olarak kabul ettiği ve hem kendi sınır güvenliğini korumak hem bölgeyi teröristlerden temizlemek amacıyla başlattığı bu barış operasyonu realitesi dışında sadece Türkiye'nin Amerika ile anlaşmazlığı bağlamında ele alınmıştır. Bununla beraber özellikle Almanya'nın operasyona karşı sergilediği sert tutum göze çarpmaktadır.¹⁵¹

147 "Suriye Fırat Kalkanı Operasyonu'nu Kınadı", Amerika'nın Sesi, 24 Ağustos 2016.

148 "Türkiye Cerablus'a Operasyon Başlattı", Amerika'nın Sesi, 24 Ağustos 2016.

149 "Pentagon: 'Operasyona Hava Desteği Verdik'", Amerika'nın Sesi, 25 Ağustos 2016.

150 Yıldız Yazıcıoğlu ve Hilmi Hacaloğlu, "Erdoğan'dan Koalisyon'a 'IŞİD ve PYD'ye Destek Veriyorsunuz' Suçlaması", Amerika'nın Sesi, 27 Aralık 2016.

151 Cem Dalaman, "Gabriel: 'Çatışmalar Önceden Hesaplanamayacak Riskleri Getiriyor'", Amerika'nın Sesi, 21 Ocak 2018; Cem Dalaman, "Almanya'da Zeytin Dalı Operasyonuna Tepki", Amerika'nın Sesi, 23 Ocak 2018.

GÖRSEL 65. ABD-TÜRKİYE İLİŞKİLERİNDEKİ GERGİNLİĞİN HABERLEŞTİRİLMESİ

Türkiye: "Amerika Terör Örgütüne mi Destek Verecek Karar Versin"

Amerika'nın Sesi, 31 Ocak 2018

Türkiye'den ABD'ye YPG Mesajı: 'Terörist Kıyafeti Giyen Hedefimiz Olur'

Amerika'nın Sesi, 4 Şubat 2018

Haber içeriklerindeki Türkiye'nin Kürtlerle savaştığı vurgusuysa yanıltıcıdır. Türkiye bölgedeki Kürtlerle değil terör gruplarıyla savaşmak için operasyon başlatmıştır. HDP'nin operasyona karşı çıktığı ve hükümeti Ortadoğu'daki savaşı tetiklemekle suçladığı açıklamaları da haberlerde yerini almıştır.¹⁵²

GÖRSEL 66. AFRİN OPERASYONUNUN HABERLEŞTİRİLMESİ

Afrin Harekatı Erdoğan'la HDP'yi Bir Kez Daha Karşı Karşıya Getirdi

Amerika'nın Sesi, 21 Ocak 2018

¹⁵² Hilmi Hacaloğlu, "Afrin Harekatı Erdoğan'la HDP'yi Bir Kez Daha Karşı Karşıya Getirdi", Amerika'nın Sesi, 21 Ocak 2018.

Amerika'nın Sesi'nin Türkiye'nin Suriye operasyonlarına verdiği tepkilere baktığında Ankara-Washington ilişkileri ekseninde konuyu değerlendirdiği gözlenmektedir. YPG'yi bir terör örgütü olarak anmayan haberler aynı zamanda bu örgüt üzerinden Türkiye'ye yönelik eleştirileri de sıkça gündeme getirerek terör örgütüne dolaylı yoldan destek olmuştur.

Mega Projelere Verilen Tepkiler (Yavuz Sultan Selim Köprüsü ve İstanbul Havalimanı'nın Açılışı)

Uluslararası medya kuruluşlarının Türkçe servisleri Türkiye'nin mega projelerine karşı ortak bir tutum sergilemiştir. Bu tutuma göre Yavuz Sultan Selim Köprüsü ile ilgili çok fazla habere yer verilmezken İstanbul Havalimanı sadece son dönemde ortaya çıkan işçilerin şikayetleri ve eylemleri üzerinden ele alınmıştır. Her iki proje de Türkiye'nin son dönemde gelişmesi ve büyümesiyle bağlantılı olduğu halde projelerin gerekçelerine değinmeyen haberler eleştirilen noktalara odaklanmayı tercih etmiştir.

GÖRSEL 67. İSTANBUL HAVALİMANI'NIN HABERLEŞTİRİLMESİ

Üçüncü Havalimanında Sorunlar Devam Ediyor

İstanbul'un Üçüncü Havalimanı Açıldı Ama İtirazlar Sürüyor

Amerika'nın Sesi, 29 Eylül 2018

Amerika'nın Sesi, 30 Ekim 2018

Yavuz Sultan Selim Köprüsü'nün açılışında yapılan konuşmalar, projeye alakalı bilgiler ve köprü yapımına karşı çıkan Mimarlar Odası gibi kurumların argümanlarını yorum yapmadan tek haberle duyuran Amerika'nın Sesi¹⁵³

153 Hilmi Hacıoğlu, "Yavuz Asya'yı 3. Kez Avrupa'ya Bağladı", Amerika'nın Sesi, 27 Ağustos 2016.

İstanbul Havalimanı'nın açılışında ise objektif bir yayın politikası uygulamamıştır. “İstanbul’un Üçüncü Havalimanı Açıldı Ama İtirazlar Sürüyor”¹⁵⁴ başlıklı haberde Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın açıklamasına yer verilse de Meral Akşener’in Kuzey Ormanları Savunması ve havalimanı inşaatına karşı bir ekonomistin açıklamaları daha çok ön plana çıkarılmıştır. Bu haberlerde havalimanının ekonomik bir proje olmadığı ve çevreye zarar verdiğine yönelik iddialar mevcuttur.

Haber içeriklerinden anlaşıldığı üzere Amerika’nın Sesi her iki projenin Türkiye için gerekliliği ve getirisini görmezden gelmiş ve mega projelerin hayata geçirilmesini eleştiren yorumları ön plana çıkarmayı tercih etmiştir.

Ekonomik Dalgalanma

Rahip Brunson olayıyla birlikte ABD’nin yaptırım tehditleri neticesinde Türkiye ekonomisinde yaşanan ekonomik dalgalanma Amerika’nın Sesi web sitesinde yoğun şekilde işlenmiştir. Bir Amerikan yayın kuruluşu olarak haber içeriklerinde Türkiye’nin Rahip Brunson’ın tutuklanmasını krize çevirdiği algısı hakimdir. Erdoğan’ın ve diğer devlet yetkililerinin ABD’ye yönelik sözleri sık sık haber başlığına çekilmiştir. Özellikle Erdoğan’ın doların yükselmesini Türkiye’ye yönelik bir “kuşatma” olarak gördüğü vurgulanmıştır.¹⁵⁵ Haberlerde yer verilen yorumlarda ise krizin aşılsa da kalıcı izler bırakacağı belirtilmiştir.¹⁵⁶ Haber içerikleri Moskova’nın Ankara’ya destek olduğunu vurgulamış ve Türkiye’yi ABD ekseninden kayarak Rusya’yla yakınlaşan bir ülke olarak resmetmiştir.¹⁵⁷

Ağustos 2018’de dolar Türkiye ekonomisinin gerçeklerinden bağımsız bir şekilde siyasi gerilimler sonucu hızla artmıştır. Türkiye ekonomisi ve Ankara-Washington ilişkilerini normale döndürmek için gösterilen çabalara değinmeyen Amerika’nın Sesi haberleri krizin sorumlusu olarak Cumhurbaşkanı Erdoğan’ı işaret etmiştir.

154 Hilmi Hacaloğlu, “İstanbul’un Üçüncü Havalimanı Açıldı Ama İtirazlar Sürüyor”, Amerika’nın Sesi, 30 Ekim 2018.

155 “Erdoğan: ‘Türkiye Ekonomik Kuşatmayla Karşı Karşıya’”, Amerika’nın Sesi, 13 Ağustos 2018.

156 “Erdoğan Brunson Kozunu Kaybetmemek için Türk Ekonomisini Feda Ediyor”, Amerika’nın Sesi, 10 Ağustos 2018.

157 Yıldız Yazıcıoğlu, “ABD’nin Yaptırımlarına Karşı Rusya’dan Türkiye’ye Destek”, Amerika’nın Sesi, 14 Ağustos 2018.

GÖRSEL 68. EKONOMİK DALGALANMANIN HABERLEŞTİRİLMESİ

'Erdoğan Brunson Kozunu
Kaybetmemek için Türk
Ekonomisini Feda Ediyor'

Amerika'nın Sesi, 10 Ağustos 2018

AMERİKA'NIN SESİ ÇALIŞANLARI

Amerika'nın Sesi web sitesinde çalışanlara ait bir liste bulunmamaktadır. Bilgi almak için sitelerinde bulunan iletişim formuyla mail atılmış fakat cevap alınmamıştır. Aşağıda bulunan çalışan listesi sitede bulunan haberlerden ve Twitter ağlarından ulaşılmış kişilerdir.

- **Hülya Polat** (twitter.com/hulya_polat)

Amerika'nın Sesi çalışanlarından Polat TRT kökenli olan yayıncılık hayatına Ankara Radyosu'nda başlamıştır. Washington'da yaşayan Polat Gökkuşığı adlı bloğunda Washington üzerine yazılar yayımlamaktadır. Sosyal medya paylaşımlarında sadece Amerika'nın Sesi ve VOA sayfalarının haberlerini paylaşmış, herhangi bir kişisel paylaşımda bulunmamıştır.

- **Özlem Özek Tınaz** (twitter.com/ozlemozek)

2014-2016 arasında Washington TRT ofisinde muhabir olarak çalışmıştır. 2016'dan bugüne kadar VOA Türkçe Servisi için çalışmaktadır. Twitter'ı ve diğer sosyal medya ağlarını çok etkin kullanmadığı gözlenen Tınaz paylaşımlarında ABD'nin yerel siyasetine dair içeriklere ve VOA'nın haberlerine yer vermiştir.

- **Soner Kızılkaya** (twitter.com/sonerkizilkaya)

Habercilik kariyerine Kanal E'de başlayan Kızılkaya NTV, Kanal 1, Haber-türk ve Star TV'de çalışmış, CNN Türk'te Dış Haberler Servisinde görev almıştır. *Radikal* gazetesi Dış Haberler Servisinde yer aldıktan sonra TV8'de bir süre bulunmuştur. Ardından Aljazeera Türk kanalında çalışmaya başlamıştır. Uzun bir Aljazeera Türk kariyerinden sonra Amerika'nın Sesi kurumuna geçiş yapmıştır.

Sosyal medya paylaşımlarına bakıldığında Amerika'nın Sesi'ne geçtikten sonra sosyal medyayı kullanmayı neredeyse bıraktığı görülmektedir. Amerika'nın Sesi web sitesinde sadece siyasetle ilgili değil spor, gezi ve kültürel faaliyetlerle ilgili birçok konuda yazısı bulunmaktadır.

- **Burcu Gündoğan** (twitter.com/burcu_liv2luv)

İki ay ABD Temsilciler Meclisinde ve dört ay New York'ta BM Türkiye Cumhuriyeti masasında staj yapmıştır. Ardından asistan olarak Türkiye Washington Büyükelçiliğinde çalışmıştır. Sonrasında Amnesty International'a geçmiş ve son olarak *BirGün* gazetesinde editör olmuştur. Ekim 2018'den bu yana da Amerika'nın Sesi'nde çalışmaktadır. Amerika'nın Sesi'ne geçtikten sonra sosyal medyayı aktif kullanmamıştır. Fakat çoğu paylaşımını *BirGün* gazetesinin haberleri oluşturmaktadır. Türkiye siyaseti ve ekonomisi hakkında da paylaşımları bulunmaktadır.

- **Serdar Cebe** (twitter.com/serdarcebe)

CNN Türk Haber kadrosunda yıllarca çalışmıştır. Mehmet Ali Birand'ın ölümünden sonra Kanal D Ana Haber'de ana haber sunucusu olarak görev yapmış ve ardından Doğan Grubu'nun Washington temsilcisi olmuştur. Demirören Grubu'nun Doğan Grubu'nu satın almasıyla medya organıyla yolları ayrılmıştır. Sonrasında Amerika'nın Sesi'nin Washington muhabiri olarak görev yapmaya başlamıştır. Ergun Babahan, Eser Karakaş, Fehim Taştekin gibi isimlerin yazar olarak bulunduğu "artigercek.com" haber sitesinin Cumhurbaşkanı Başdanışmanı Prof. Gülnur Aybet'in bir İngiliz kanalındaki tartışmasını "Zor Anlar" başlığıyla verdiği haberi sosyal medya hesabından paylaşması dikkat çekmektedir.¹⁵⁸

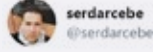
Paylaşımlarında Türkiye'de basının özgür olmadığını dile getirmiştir. *Akşam*, *Sabah*, *Star*, *Güneş* gazetelerinin aynı gün manşetlerini paylaşıp tek sesli olduklarını ve özgür olmadıklarını savunmuştur.¹⁵⁹ "Yobazlar"a karşı olarak Atatürk ilkelerinin öne çıkarılması gerektiğini belirtmiştir.¹⁶⁰ "Yobaz" ibaresiyle kendi hür fikirleriyle hükümeti destekleyen muhafazakar kesimi hedef aldığı anlaşılmaktadır. Hükümete düşünce özgürlüğü alanında eleştiriler getiren bir gazetecinin İslamofobik bir ifadeyle toplumun değişik kesimlerine saldırması çelişkilidir. Bu çelişki Cebe'nin düşünce özgürlüğünü herkes için bir hak olarak görmekten uzak olduğunu ve hükümete yönelik eleştirilerinde samimi olmadığını göstermektedir.

158 Serdar Cebe, Twitter, 19 Aralık 2018, <https://twitter.com/serdarcebe/status/1075410995173093378>, (Erişim tarihi: 8 Nisan 2019).

159 Serdar Cebe, Twitter, 24 Kasım 2018, <https://twitter.com/serdarcebe/status/1066388631760322560>, (Erişim tarihi: 8 Nisan 2019).

160 Serdar Cebe, Twitter, 13 Kasım 2018, <https://twitter.com/serdarcebe/status/1062370927692996608>, (Erişim tarihi: 8 Nisan 2019).

GÖRSEL 69. SERDAR CEBE'NİN TWEET ÖRNEKLERİ

Çok isimli tek sesli

OS 8:50 · 24 Kas 2018 konumundan Washington, DC · Twitter for iPhone

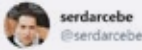

Erdoğan'ın başdanışmanının zor anları: Umurunuzda olsaydı... - Artı Gerçek

Erdoğan'ın başdanışmanının zor anları: Umurunuzda olsaydı...
BBC'den Stephen Sackur'un sorularını yanıtlayan Prof. Gönül Aybıt zor anlar yaşadı.
artigercek.com

OS 6:22 · 19 Ara 2018 · Twitter for iPhone

İnadına ATATÜRK! yobazlara en büyük cevap ATATÜRK'ün öğretileridir

OS 6:45 · 13 Kas 2018 konumundan Washington, DC · Twitter for iPhone

4 Retweet 34 Beğeni

- **Begüm Dönmez** (twitter.com/Begumdonmez)

Çalışma hayatına İBB Başkanı Kadir Topbaş'ın çevirmenliğiyle başlamıştır. Ardından CNN Türk Dış Haberler Masasında görev almıştır. CNN Türk Dış Haber Müdürlüğüne kadar yükselmiştir. Demirören Grubu'nun kanalı satın alması üzerine CNN Türk'ten ayrılmıştır. Washington'da CNN kanalının geçici muhabirliği ve Amerika'nın Sesi'nin Washington muhabirliği görevlerini yürütmektedir. Twitter'ı aktif kullanmakla birlikte kişisel yorumlardan ziyade Amerika'nın Sesi web sitesinin haberlerini paylaştığı görülmektedir. Türkiye'den ise yalnızca DW Türkçe ve BBC Türkçe'nin az sayıda haberini paylaşmıştır. Dış haberlerden gelmenin de etkisiyle genel olarak Türkiye'nin dış politikası özelde de Türk-Amerikan ilişkileri üzerine haberler hazırlamaktadır. Dönmez mecra için kaleme aldığı yazılarda daha çok Amerikalı yetkililerin demeç ve söylemlerini aktararak Türk-Amerikan ilişkilerine yönelik yorumlarda bulunmuştur.

- **Mehmet Sümer** (twitter.com/mehmetsumer)

CNN Türk, Habertürk ve TRT kanallarında haber spikeri, dış haberler ve savaş muhabiri olarak çalışmıştır. TRT Bağdat ve New York temsilcilikleri görevlerinde bulunmuştur. Irak, Ukrayna, Mısır ve Suriye iç savaş ve karışıklıkları başta olmak üzere dünyanın birçok noktasından canlı yayın, haber ve röportajlar yapmıştır. Aralık 2016'dan bu yana Amerika'nın Sesi kadrosunda görev yapmaktadır. Sosyal medya paylaşımında genelde Amerikalı yetkililerin açıklamalarını ve yorumlarını paylaşmıştır.¹⁶¹ Genel olarak Amerika'nın Sesi web sitesine Türk-Amerikan ilişkileri üzerine haberler geçmektedir.

- **Mehtap Çolak Yılmaz** (twitter.com/@Mehtap_Colak)

1997'de Star Haber'de başladığı televizyon haberciliğine 2000'de ATV Haber'le devam etmiştir. 2003'te iki ay boyunca Irak'ın işgalini Bağdat ve Kuzey Irak'tan takip etmiştir. 2005'te ATV Haber Washington temsilcisi olarak mesleğine Amerika'da devam eden Yılmaz 2012'den bu yana da Amerika'nın Sesi'nde çalışmaktadır. Twitter'ı çok aktif kullanmamaktadır. Yaptığı paylaşımlarda da Amerika'nın Sesi web sitesinin içeriklerini paylaşmaktadır. Amerika'nın Sesi Türkçe'de yaptığı haberlerde Türkiye'nin ve ABD'nin iç siyasetine yönelik haberler kaleme almıştır.

- **Hilmi Hacaloğlu** (twitter.com/hilmihacaloglu)

1995'te HBB TV'de (Has Bilgi Birikim TV) dış haber editörü olarak gazeteciliğe başlayan Hilmi Hacaloğlu NTV'de on üç yıl muhabirlik yapmıştır. 2010'da

¹⁶¹ Twitter hesabını raporun yazıldığı ilk günlerin ardından kilitlediği görülmüştür.

TRT Türk için Ruanda, Uganda, Kolombiya ve Venezuela'da dosyalar hazırlamıştır. 2012'de Radyo 24'te "Vakanüvis" adlı programını hazırlayıp sunmuştur. 2012 Haziran-2013 Ekim arasında SkyTürk 360'ta yayımlanan "Şimdi Söz Sizde" ile ekrana geri dönmüştür. Ekim 2013'ten sonra "32. Gün" programının genel yayın yönetmenliğini üstlenmiştir. Şu an VOA'nın İstanbul temsilciliğini yürütmektedir. Hacaloğlu'nun Twitter paylaşımlarından eleştirel bir çizgide olduğu anlaşılmaktadır.

GÖRSEL 70. HİLMİ HACALOĞLU'NUN TWEET ÖRNEĞİ

Hilmi Hacaloğlu, Twitter, 27 Ocak 2019, <https://twitter.com/hilmihacaloglu/status/1089455853453930496>, (Erişim tarihi: 5 Nisan 2019).

Amerika'nın Sesi için hazırladığı haberlerin temaları da ağırlıklı olarak basın ve ifade özgürlüğüyle alakalıdır. Adaletin ve özgürlüğün olmadığı bir Türkiye portresi çizmektedir.

- **Can Kamiloğlu** (twitter.com/cankamiloglu)

Uzun yıllar DHA New York muhabiri olarak görev yapmıştır. New York muhabirliği görevindeyken 2012'de isminden dolayı "Turkey" isimli kasabayı haberleştirmek için Kuzey Carolina'ya gitmiş ancak daha sonra Amerikan askerlerinin eğitildiği Fort Bragg Askeri Üssü'nden de röportaj talep ettiği için dokuz FBI ajanı tarafından gözaltına alınmıştır. Dört yıldır Amerika'nın Sesi'nde çalışan Kamiloğlu sosyal medya hesabında çok aktif değildir. Twitter'da genelde Amerika'nın Sesi haberlerini paylaşmaktadır. Amerikan iç siyaseti ve Türkiye-Amerika ilişkilerine yönelik haberleri ön plana çıkmaktadır.

- **Yıldız Yazıcıoğlu** (twitter.com/@journalofyy)

Gazeteciliğe 2000’de *Milliyet*’te muhabir olarak başlayan Yazıcıoğlu dokuz yıl görev almıştır. 2009-2012 arasında dönem dönem VOA’nın Türkçe Servisinde çalışmıştır. Ardından *Nokta* haber dergisinde, Artı Bir TV’de ve Habertürk TV’de çalışmıştır. 2013’den itibaren Amerika’nın Sesi’nin Ankara temsilcisi olan Yazıcıoğlu’nun genelde Türkiye’nin Suriye politikası, Irak, İran ve Rusya ile olan ilişkiler ve Ortadoğu siyaseti üzerine yazılar yazdığı görülmektedir. 31 Mart yerel seçimine yönelik hazırladığı haberler de mevcuttur. Twitter’ı etkin şekilde kullanan Yazıcıoğlu kişisel paylaşımlarının yanında Gazete Duvar, *Sözcü*, *BirGün* ve *Cumhuriyet* gazetelerinin haberlerini de çokça paylaşmıştır. Özellikle *BirGün* gazetesinin satın alınmasını “#BirGünüBirlikteBüyütelim” hashtagiyle teşvik edecek tweetler atmıştır.

GÖRSEL 71. YILDIZ YAZICIOĞLU’NUN TWEET ÖRNEĞİ

Yıldız Yazıcıoğlu
@journalofyy

Memlekette umut yeşermesi; #haberci ruhu direnişi,
#gazetecilik mesleği onuru ve keyifle okuma için
#BirGünüBirlikteBüyütelim
Satın alınmadığımızı lafla değil sosyal medyadan değil
gazete satın alıp gösterelim #Türkiye

ÖS 9:13 · 5 Mar 2019 · Twitter for Android

Yıldız Yazıcıoğlu, Twitter, 5 Mart 2019, <https://twitter.com/journalofyy/status/1102995572515053568>, (Erişim tarihi: 5 Nisan 2019).

Hükümete yönelik sert eleştirileri sosyal medya hesabından etkileşime sokan Yazıcıoğlu Barış Atay, Christiane Amanpour, Selahattin Demirtaş gibi isimlerin paylaşımlarına da kendi hesabında yer vermiştir.

- **Melek Çağlar** (twitter.com/melekcaglar)

Gazeteciliğe haftalık *Barometre* gazetesinde muhabir ve pazarlama yönetimi (*management marketing*) sayfa editörü olarak başlamıştır. 1990'ların başında aynı gazetenin yazı işleri müdür yardımcısı olarak görev yapmıştır. Sonrasında gazeteciliğe ara vererek İngiliz Kraliyet bursuyla City University of London'da gazetecilik eğitimi almıştır. 1994'te ABD'ye yerleşmeden önce *Hürriyet* gazetesinde çalışmıştır. Meslek yaşamına Amerika'nın Sesi'nde devam etmektedir. Sosyal medyayı aktif kullanmamaktadır. Son dört yılda üç-dört kez paylaşım yapmış ve bu paylaşımların tamamını Amerika'nın Sesi web sitesinden retweetlemiştir. Amerika'nın Sesi web sitesinde Amerikan iç siyasetine yönelik haberler kaleme almıştır.

- **Arzu Çakır**

Bir dönem *Hürriyet* gazetesinde çalışmıştır. Ardından CNN Türk Paris muhabiri olarak görev yapmıştır. 2001'de *BirGün*, *Star*, *Radikal*, *Hürriyet* gazetelerinin de Paris ve Brüksel temsilciliklerini yürütmüştür. Şu an Amerika'nın Sesi Paris muhabiridir. Yazılarında Türkiye-AB ilişkileri, Fransa, Arap Baharı ve Suriye krizi üzerine odaklanan Çakır'ın herhangi bir sosyal medya hesabına ulaşamamıştır.

- **Murat Karabulut**

Amerika'nın Sesi web sitesinde Türkiye-Suriye ilişkileri ve güncel Türkiye meselelerine odaklanan Karabulut hakkında detaylı bilgiye ve sosyal medya hesabına ulaşamamıştır.

- **Ayşegül Smith**

Amerika'nın Sesi web sitesinde Türkiye ekonomisi ve Türkiye-Amerikan ilişkileri hakkında yazıları bulunan Smith hakkında ayrıntılı bilgi bulunamamıştır. Twitter adresine rastlanmamıştır.

- **Cem Dalaman**

Herhangi bir sosyal medya hesabı bulunmayan Dalaman hakkında ayrıntılı bilgiye ulaşamamıştır. Dalaman'ın hazırladığı haberler genel olarak Türkiye-Almanya ilişkileri üzerinedir.

Katkıda Bulunanlar

- **Mahmut Bozarslan** (twitter.com/mahmutbozarslan)

Gazeteciliğe 1996'da Diyarbakır'da başlamıştır. *Sabah* gazetesi, NTV ve Al Jazeera Türk'te muhabirlik yapan Bozarslan bu sırada AFP'ye serbest muhabir olarak katkı sağlamıştır. Bozarslan Kürt sorununun çeşitli yönleri, Irak Kürdistanı, kadın sorunu, mülteciler, yerel ekonomi gibi konularda haberler yapmıştır. Kendisini serbest gazeteci (*freelance journalist*) olarak tanımlayan Bozarslan Al-Monitor ve Amerika'nın Sesi'nde yazılar yayımlamaktadır.

GÖRSEL 72. MAHMUT BOZARSLAN'IN TWEET ÖRNEKLERİ

Mahmut Bozarslan, Twitter, 25 Mart 2019, <https://twitter.com/mahmutbozarslan/status/1110247172413505536>, (Erişim tarihi: 5 Nisan 2019).

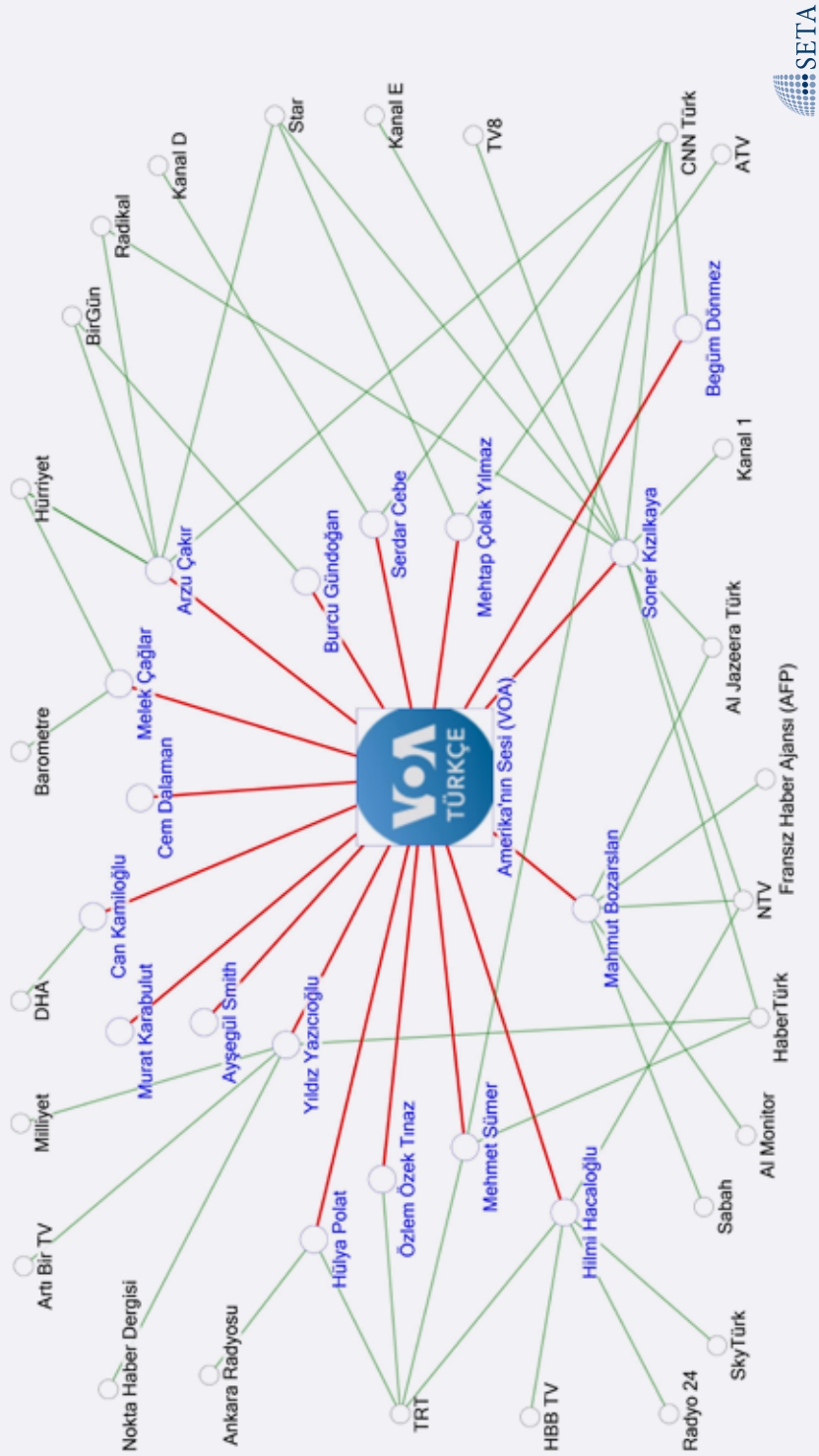
Mahmut Bozarslan, Twitter, 25 Mart 2019, <https://twitter.com/mahmutbozarslan/status/1110057663478595584>, (Erişim tarihi: 5 Nisan 2019).

Türkiye, Irak, Suriye, Kürt sorunu ve mülteciler Bozarslan'ın habercilik alanlarıdır. Twitter hesabından yaptığı paylaşımlardan hükümete yönelik eleştirel bir yaklaşıma sahip olduğu gözlemlenen Bozarslan Halk TV, *Cumhuriyet*, *Gazete Duvar*, Türkiye'nin Gerçekleri gibi sayfaların haberlerini paylaşmaktadır. Amerika'nın Sesi ve Al-Monitor siteleri de sosyal medya üzerinden etkileşimde olduğu haber sitelerindendir.

GENEL DEĞERLENDİRME

Amerika'nın Sesi çalışanlarının geçmişte çalışmış oldukları veya katkıda bulundukları kurumlar dikkate alınarak oluşturulan ve networklerinin açıkça görülmesini sağlayan Görsel 73'te ortak olan mecraların ağırlıklı olarak CNN Türk ve TRT olduğu anlaşılmaktadır.

GÖRSEL 73. AMERİKA'NIN SESİ'NİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

Önceden çalıştığı mecralar / Aktif olarak çalıştığı ve katkı sağladığı mecralar

Amerika'nın Sesi'nin yayın ilkeleri¹⁶² incelendiğinde haber yaparken alternatif fikirlere yer vermek, bir olayın farklı taraflarına dair dengeli ve eşit bilgi akışı sağlamak prensiplerinin ön planda olduğu görülmektedir. Bununla beraber olayları dramatize etmemek, abartmadan doğru bir şekilde aktarmak, bölgesel ve ulusal yayınlarda objektif olmak da önemli prensipler olarak aktarılmıştır. Ancak VOA'nın Türkiye uzantısı olan Amerika'nın Sesi'nin yine ABD eksenli bir yayın politikası izlediği ve objektif bir bakış açısı sunmadığı açıktır.

Amerika'nın Sesi online haberciliğin gelişmesiyle yayın yaptığı ülkelerdeki siyasi gündeme dair Amerikan hükümetinin bakış açısına göre haberler geçmektedir. Bu durum mecranın Türkiye ayağı üzerinden de okunmaktadır. Rapor kapsamında ele alınan kritik konu başlıklarına dair haberlerin büyük kısmı Amerikan hükümetinin yaptığı açıklamalara dayanmakta ve Türkiye'ye yönelik eleştirileri ön plana çıkarmaktadır. Yerel dinamikleri ve Türkiye'nin güncel siyasetini okuma gayreti göstermeyen haber içerikleri bu nedenle nesnel bir haber dilinin uzağında kalmış ve olayları taraflı bir bakış açısıyla okuyucuya iletmıştır.

Amerika'nın Sesi'nin yayın kurallarından biri de çalışanlarının kişisel politik fikirlerini hazırladıkları haberlerde belli etmemeleri üzerinedir. Ancak çalışanların sosyal medya hesaplarında sergilemekten çekinmedikleri siyasi fikirlerinin haber diline de sirayet ettiği gözlemlenmiştir.

Mecranın bünyesinde çalıştırdığı personellerin geçmişte çalıştığı ağlara bakıldığında ise neredeyse tüm çalışanlarının daha önce mevcut hükümete karşı eleştirel tonda haber üreten mecralarda çalışmış olması dikkat çekmektedir. Amerika'nın Sesi'nin çalışanlarının network haritasına bakıldığında *BirGün*, *Cumhuriyet*, *Hürriyet*, *Radikal*, CNN Türk, NTV, *Star*, Habertürk, Aljazeera Türk ve TRT'nin bu haritada bulunduğu görülmektedir. Bu veriler üzerinden BBC Türkçe ve DW Türkçe ile karşılaştırıldığında Amerika'nın Sesi'nin daha farklı tonlarda haber üreten Türkçe yayın ağlarıyla etkileşimde olduğu anlaşılmaktadır.

162 "Journalist Standards & Practices Document", VOA, https://www.governmentattic.org/4docs/VOA-Stylebook_2009-2010.pdf, (Erişim tarihi: 11 Nisan 2019).

SPUTNIK TÜRKİYE

GENEL BİLGİLENDİRME

Sputnik, Federal Devlet Üniter Kurumu “Rossiya Segodnya” Uluslararası Haber Ajansı (MIA Rossiya Segodnya) tarafından 10 Kasım 2014’te Moskova merkezli olarak kurulmuştur. Sputnik uluslararası bir medya kuruluşu olarak internet siteleri, sosyal medya hesapları, mobil uygulamalar, radyo programları ve multimedya basın merkezleri gibi ürünlerle hizmet veren modern bir haber ajansı olarak faaliyet göstermektedir. Radyo programlarının zenginliğiyle dikkat çeken ajansın Sputnik, FM, DAB/DAB+ gibi frekanslar ve internet siteleriyle yaptığı günlük radyo yayını hacmi ise 800 saatten fazladır.¹⁶³

Farklı başlıklarda ve platformlarda ürettiği geniş haber ağıyla birlikte Rusya’nın önemli haber ajanslarından biri olan Sputnik’in selefleri arasında Rusya’nın uluslararası RIA Novosti devlet haber ajansı ve 2013’te lağvedilen Golos Rossii radyosu gösterilmektedir. Baş editörü Anton S. Anisimov olan medya kuruluşu dünya siyaseti ve ekonomisine dair haberler servis etmektedir. 2013’te Putin tarafından Rusya’nın uluslararası haber ajansının başına getirilen Dmitry Kiselyov Sputnik’in kuruluş amacını “dünyanın talepleri doğrultusunda alternatif yorumlamalar üretmek”¹⁶⁴ olarak tanımlamıştır. 2013’te Sputnik’i ziyaret eden Putin de

¹⁶³ “Hakkımızda”, Sputnik Türkiye, <https://tr.sputniknews.com/docs/about/hakkimizda.html>, (Erişim tarihi: 8 Mart 2019).

¹⁶⁴ Groll Elisas, “Kremlin’s ‘Sputnik’ Newswire is the Buzz Feed of Propaganda”, *Foreign Policy*, 10 Kasım 2014.

mecranın kuruluş amacını “küresel Anglo-Sakson ajansların haber üretimindeki tek merkezliliği yıkmak”¹⁶⁵ olarak ifade etmiştir.

Kuruluşundan itibaren Putin ile yakın temas halinde olan Sputnik Almanya, Fransa ve özellikle ABD tarafından devlet yanlısı haber içeriği üretmekle ve Putin destekçisi olmakla suçlanmaktadır. ABD’de yayımlanan *New York Times* gazetesi Sputnik’in Putin propagandası yaptığını söylerken Avrupa merkezli farklı düşünce kuruluşları ajansın yalan haber üreterek Batı’ya karşı bir “bilgi savaşı” içinde olduğunu iddia etmektedir.¹⁶⁶ Yine *New York Times* Putin’in Sputnik gibi medya kanalları sayesinde yalan haber üreterek AB ve NATO üyesi ülkelerin arasındaki birliği bozmayı hedeflediğini iddia etmiştir.¹⁶⁷ CNN Business ise Sputnik’in başta Facebook olmak üzere sosyal medya kanallarını farklı ülkelerle ilgili yalan ya da eksik bilgiye dayalı haber üretmek için kullandığını söylemiştir.¹⁶⁸ 2019’un ilk ayında Facebook Sputnik tarafından kullanıldığını iddia ettiği 289 sayfayı ve 75 hesabı kapatmıştır.¹⁶⁹

Hakkında öne sürülen birçok olumsuz iddiaya rağmen Sputnik global alandaki gücünü ve varlığını giderek artırmaktadır. Sputnik’in uluslararası kadrosu İngilizce, İspanyolca, Fransızca, Almanca, Arapça, Çince dahil olmak üzere otuzdan fazla dilde içerik üretmektedir. Günümüzde de Moskova merkezli yayın hayatına devam eden medya kuruluşunun ABD (Washington), Çin (Pekin), Fransa (Paris), Almanya (Berlin), Mısır (Kahire) ve İngiltere (Londra ve Edinburgh) olmak üzere dünyanın önemli başkentlerinde ofisleri bulunmaktadır.¹⁷⁰

Sputnik’in Türkiye servisi ise Aralık 2014’ten itibaren faaliyete geçmiştir. Radyo yayınları çok fazla dinlenmektedir. Radyo Sputnik’in (RS FM) karasal radyo yayını 7 gün/24 saat Türkiye’nin beş kentinden yapılmaktadır. İstanbul (97.8), Ankara (96.2), İzmir (91.0), Bursa (101.4) ve Kocaeli (90.2) Türkiye’den radyo yayını gerçekleştirilen illerdir. Ayrıca internetten “tr.sputniknews.com/popup/radio” adresi aracılığıyla Radyo Sputnik’in (RS FM) yayınlarına ulaşabilmektedir.

165 Jim Rutenberg, “RT, Sputnik and Russia’s New Theory of War”, *New York Times*, 13 Eylül 2017.

166 “Sputnik. Propaganda in a New Orbit”, Center for European Policy Analysis (CEPA), http://infowar.cepa.org/files/?id_plik=2083, (Erişim tarihi: 14 Mart 2019).

167 Neil MacFarquhar, “A Powerful Russian Weapon: The Spread of False Stories”, *New York Times*, 28 Ağustos 2016,

168 Donie O’Sullivan, “Facebook Takes down anti-NATO Pages Linked to Russian News Agency Sputnik”, CNN Business, 17 Ocak 2019.

169 “Facebook Accuses Staff at Russia’s Sputnik of Fake Accounts”. *Telegraph Journal*, (Erişim tarihi, 7 Mart 2019).

170 “Hakkımızda”.

Yavuz Oğhan'dan "Bi de Bunu Dinle", Ceyda Karan'la "Eksen", Zafer Arapkirli'yle "Seyr-i Sabah", Derya Yaşar'la "Ekonomi Raporu" ve Serhat Sarısözen'le "Gündem Dışı" RS FM radyolarında gerçekleştirilen programlardır. Her programa katılan farklı konuklar gündemi değerlendirmektedir. Ardından radyoda konuşulanlar web sitesine içerik olarak aktarılmaktadır.

Sputnik Türkiye web sitesindeki haberlerde Rus uzmanlardan sık sık yorum ve görüşler alınmaktadır. Ayrıca Rus televizyonlarında yapılan yorumlar çevrilip Türkiye sayfalarında da paylaşılmaktadır.

Ürettiği haber içeriğinin yanı sıra sitede yer alan "Multimedia" bölümü Sputnik'i diğer ajanslardan ayırmaktadır. Fotoğraf, karikatür ve infografikten oluşan bölüm gündemdeki konulara dair geniş bir görsel içerik sunmaktadır.¹⁷¹ Ajansın "Sputnik Images" isimli bir fotoğraf bankası bulunmaktadır. Sputnik bu banka üzerinden fotoğraf ve videoların yanı sıra dünya siyaseti ve ekonomisine dair hazırladığı infografikleri satmaktadır. Ajansın fotoğrafçıları dünyanın her yerinde görev yapmakta ve birçoğu World Press Photo¹⁷² ve Magnum Photography Awards¹⁷³ gibi fotoğraf gazeteciliği alanındaki yarışmalarda uluslararası prestijli ödüller kazanmıştır. Ajansın hazırladığı "Karikatür" bölümü de oldukça dikkat çekicidir.¹⁷⁴ Trump üzerine daha fazla yoğunlaştığı görülen karikatürler genel olarak gündemdeki konuları esprili bir dille ifade etmeye çalışmaktadır. Karikatürler zaman zaman siyasetçilerin sosyal medya hesaplarından paylaştıkları yorumları da konu edinmektedir.

Sputnik haber ajansında yer alan bir diğer önemli bölüm de "Sputnik Anket"tir.¹⁷⁵ Bu başlık altında gündemdeki önemli konulara dair kamuoyu yoklama anketleri gerçekleştirilmekte ve bu anket sonuçları haberleştirilerek sunulmaktadır. Araştırmanın yapılacağı ülkelerdeki prestijli araştırma kuruluşlarıyla çalışarak gerçekleştirilen anketlerin değerlendirmeleri medya kuruluşunun internet sitesinde yer almaktadır. Ayrıca internet sitesi üzerinden online olarak okuyucuların katılabileceği anketler de mevcuttur.

Amerika ve Avrupa merkezli yayın kuruluşlarının Sputnik'e yönelttikleri suçlamaların ne kadarının gerçeği yansıttığı tartışma konusu olsa da özellikle Soğuk Savaş sonrası Rusya'nın dünya kamuoyunu etkilemek için kendisine medyayı araç

171 "Multimedia", Sputnik Türkiye, <https://tr.sputniknews.com/multimedia>, (Erişim tarihi: 28 Mart 2019).

172 "Prestijli Fotoğraf Ödülünü Alan Rus Foto Muhabirinden Çarpıcı Kareler", Sputnik Türkiye, 13 Nisan 2018.

173 "Sputnik Wins Magnum Photography Awards", Sputnik International, 15 Temmuz 2016

174 "Sputnik Karikatür", Sputnik Türkiye, <https://tr.sputniknews.com/karikatur>, (Erişim tarihi: 28 Mart 2019).

175 "Sputnik Oylama", Sputnik Türkiye, <https://tr.sputniknews.com/vote>, (Erişim tarihi: 28 Mart 2019).

olarak seçtiği ve Sputnik'in Rus devletinin en önemli silahlarından biri olduğu açıktır. Rusya bu silahı Türkiye'ye karşı da kullanabilecek güçtedir. Sputnik İngilizce'nin takipçi sayısı 243 bin¹⁷⁶ civarında iken Türkiye hesabının ise 618 bin olması¹⁷⁷ bile Rusya'nın Türkiye üzerinde oldukça etkili bir propaganda yürütebileceğinin sinyalini vermektedir. Mecranın Türkiye-Rusya ilişkileriyle paralellik gösteren yayın diliyse aşağıdaki bölümde incelenecektir.

KRİTİK OLAYLARDAKİ TAVIR

15 Temmuz Darbe Girişimi

Demokratik yönetimin en büyük düşmanı addedilen “askeri darbe” 15 Temmuz gecesi Türkiye’de gerçekleştirilmeye çalışılırken dünya basınının önemli haber kaynaklarından Sputnik bu girişime karşı gerekli tavrı sergilememiştir. Darbe girişimini kınamak yerine korku ve panik iklimini empoze eden ve sonrasında darbe girişiminden hükümeti sorumlu tutan¹⁷⁸ hatta dünyanın önemli devlet adamlarının darbe başarılı olursa orduya destek olacaklarına dair açıklamalarını yayımlayarak neredeyse darbe girişiminden taraf olmuştur.¹⁷⁹ 15 Temmuz gecesi ve sonrasında Sputnik’in haber dili küresel habercilik etiği ve doğru haber anlayışıyla bağdaşmamaktadır. Sputnik’in Türkçe yayın yapan haber ajansı Sputnik Türkiye ise aradan geçen yaklaşık iki yılın ardından darbe gecesine ve ertesi günlere dair haberlerin çoğunu internet sitesinden kaldırmıştır. Sitede bulunan haberlerse yalnızca uluslararası arenadan Türkiye’ye yöneltilen eleştirileri kapsayarak okuyucusuna Türkiye’nin kazandığı demokrasi mücadelesini teğet geçen bir arşiv sunmaktadır.

Sputnik Türkiye uzun bir zamanın ardından Türkiye’nin tekrar darbeye karşılaştığına dikkat çekmiş ve bu durumdan ABD’yi sorumlu tuttuğunu ifade etmiştir.¹⁸⁰ Darbe girişimi sonrası tutuklamalara dikkat çeken mecra¹⁸¹ Erdoğan’ın idam talebi önüne gelirse onaylayacağını söylediği açıklamalara haberle-

176 Sputnik, Twitter, <https://twitter.com/sputnikint>, (Erişim tarihi: 28 Mart 2019).

177 Sputnik Türkiye, Twitter, https://twitter.com/sputnik_TR, (Erişim tarihi: 28 Mart 2019).

178 “Turkish Coup Attempt Caused by Erdogan’s ‘Support of Islamists’”, Sputnik News, 16 Temmuz 2016; “Four Reasons Behind Turkish Instability That Lead to Military Coup Attempt”, Sputnik News, 16 Temmuz 2016.

179 “US, Turkish Military to Remain Partners if Coup Successful – Congressman”, Sputnik News, 16 Temmuz 2016.

180 “Çalışma Bakanı Soylu: Darbenin Arkasında Amerika Var”, Sputnik Türkiye, 16 Temmuz 2016.

181 “Eski Hava Kuvvetleri Komutanı Orgeneral Akın Öztürk ve 25 General Tutuklandı”, Sputnik Türkiye, 18 Temmuz 2016.

rinde yer vermiştir.¹⁸² Bu haberleri AP, Almanya, Hollanda gibi Batılı kanalların Türkiye karşıtlıklarını içeren haberlerle desteklemiştir.¹⁸³ Darbe gecesini silahlı terör örgütü üyelerine karşı korumasız bir şekilde sokağa dökülen halkı darbecilere zarar vermekle suçlayan haberler¹⁸⁴ medya organının ne denli yanlı bir tutum takındığını göstermektedir. 22 Temmuz'da ülkede yaşananların normale dönmesi için gerekli olan OHAL sürecinin başlatılması da yine demokrasi ve özgürlük çerçevesinde Türkiye'ye yöneltilen bir eleştiri malzemesi olarak kullanılmıştır.¹⁸⁵ Bu haber arşivinden anlaşılacağı üzere Sputnik Türkiye darbe karşısında Türkiye'nin yanında yer almak yerine darbe sonrası yaşananlar üzerinden eleştiriler yöneltilmiştir.

GÖRSEL 74. 15 TEMMUZ DARBE GİRİŞİMİNİN HABERLEŞTİRİLMESİ

Sputnik Türkiye, 20 Temmuz 2016

Sputnik Türkiye, 20 Temmuz 2016

Terörle Mücadele/PKK-Hendek Terörü ve HDP'li Vekillerin Tutuklanması

Sputnik Türkiye 15 Temmuz darbe girişimi döneminde Türkiye'ye her ne kadar eleştirel yaklaşmış ve konuyla ilgili birçok haber yayımlamışsa da öncesinde PKK'nın bir terör eylemi olan "hendek" olaylarını görmezden gelmiştir. Olayların yaşandığı dönemde sadece Demirtaş'ın "barış" mesajlarını¹⁸⁶ ileten mecra hükümetle ilgiliyse yalnızca Erdoğan'ın Demirtaş'a dava açtığına dair bir haber yayımlamıştır.¹⁸⁷

182 "Erdoğan: İdam Konusunu Hükümet Muhalefetle Görüşecek, Fazla da Geciktirmeyiz", Sputnik Türkiye, 17 Temmuz 2016.

183 "Avrupa Parlamentosu'nda Olağanüstü Türkiye Toplantısı", Sputnik Türkiye, 19 Temmuz 2016; "Hollanda ve Almanya: Türkiye'de Yaşananlardan Büyük Kaygı Duyuyoruz", Sputnik Türkiye, 20 Temmuz 2016.

184 "AFP Muhabirleri Darbe Gecesini Anlattı: Askerleri Durdurdular, Kendilerini Durduramadılar", Sputnik Türkiye, 20 Temmuz 2016.

185 "AB: OHAL İlanından Sonra Yaşananlardan Kaygı Duyuyoruz", Sputnik Türkiye, 21 Temmuz 2016.

186 "Demirtaş: PKK Elini Derhal Tetikten Çekmeli", Sputnik Türkiye, 8 Ağustos 2015; "Demirtaş: Barışı Vicdanla İnşa Etmeliyiz", Sputnik Türkiye, 9 Ağustos 2015.

187 "Erdoğan'dan Demirtaş'a İki Ayrı Dava", Sputnik Türkiye, 11 Ağustos 2015.

GÖRSEL 75. TERÖRİSTLERİN HABERLEŞTİRİLMESİ

Sputnik Türkiye, 4 Kasım 2016

GÖRSEL 76. DİKTATÖRLÜK TARTIŞMALARININ HABERLEŞTİRİLMESİ

Sputnik Türkiye, 4 Kasım 2016

Medya organının bu yanlı tutumu HDP’li milletvekillerinin tutuklamalarına karşı olan yaklaşımından da anlaşılmaktadır. Aralarında HDP eş başkanları Selahattin Demirtaş ve Figen Yüksekdağ’ın da bulunduğu dokuz milletvekilinin terör bağlantısı başta olmak üzere birçok suçlama neticesi tutuklanmasının ardından meclis Türkiye’deki demokrasi adına endişeli olduğuna yönelik haberler paylaşmıştır. İlk gün girilen haber başlıklarında Türkiye’ye yönelik “Nazi tipi diktatörlük”¹⁸⁸ ve “anti-demokratik uygulamalar”¹⁸⁹ suçlamaları görülmektedir. Bununla

188 “Kürkçü: Erdoğan Türkiye’yi ‘Nazi Tipi’ Bir Diktatörlüğe Götürüyor”, Sputnik Türkiye, 4 Kasım 2016.

189 “İHD Genel Başkanı: Bu Tip Antidemokratik Uygulamalar Geçmişte Çözüm Getirmedi”, Sputnik Türkiye, 4 Kasım 2016.

beraber Almanya, ABD, Fransa gibi Batılı ülkelerin HDP tutuklamalarına dair duydukları “derin kaygılar”¹⁹⁰, PKK militanları ve sempatanlarının yurt dışında söz konusu tutuklamalara karşı yaptıkları protestolar aktarılmıştır. Uluslararası arenada da bir terör örgütü olarak kabul edilen PKK’nın elebaşı Murat Karayılan’ın “Mücadelemiz devam edecektir”¹⁹¹ açıklamalarına yer verilmesiye Sputnik Türkiye’in medya gücünü terör örgütü propagandası yapmak için kullandığını göstermektedir.

Türkiye’nin Suriye Politikası (FKH ve ZDH)

Türkiye’nin DEAŞ’la mücadele amacıyla 24 Ağustos 2016’da başlattığı FKH Sputnik Türkiye tarafından ilk olarak “Cerablus’a Fırat Kalkanı Operasyonu: Türk Tankları Suriye’de” haber başlığıyla duyurulmuştur.¹⁹² Türkiye’nin Suriye’de başlattığı bu askeri operasyonun daha çok Türkiye-Rusya ilişkileri bağlamında ele alındığı göze çarpmaktadır. Bu bağlamda “Rusya Olmasa Türkiye Cerablus’a Giremezdi”¹⁹³ başlıklı haberi dikkat çekicidir. Gazeteci-yazarların konuya ilişkin görüşlerini aktaran haberde Türkiye ve Rusya arasında bir normalleşme yaşandığı için bu operasyonun başlayabildiğinin altı çizilmiştir. Türkiye’nin bölgede müttefikleriyle uyum içerisinde dikkatli bir askeri taarruz hareketi izlemesi, küresel güç dengelerini gözetmesi bir anlamda “Rusya’ya bağlı Türkiye” imajıyla gölgelenmeye çalışılmıştır. Bununla beraber Rusya’nın operasyon nedeniyle bölge halkı adına endişeli olduğunu duyurduğu haberler gündeme gelmiştir.¹⁹⁴ HDP’nin operasyonu bir “Kürt karşıtı girişim”¹⁹⁵ olarak değerlendirdiği de aktarılmıştır.

20 Ocak 2018’de ZDH’nin başlaması da yine Türkiye’nin Suriye politikasıyla bağlantılı şekilde ancak Rusya merkezli ele alınmıştır. Haberler Erdoğan’ın fiili olarak operasyonun başladığını söylemesinin ardından hız kazanmıştır. İlk günden itibaren Kremlin’in operasyonu yakından izlediği ve Türkiye’yi Suriye’nin toprak bütünlüğü konusunda uyardığına yönelik haberlere rastlamak mümkündür.¹⁹⁶ Ancak bu operasyon sırasında Rusya’nın Kürtlere desteğini azalttığı ve bu nedenle Türkiye’yi operasyon nedeniyle kınamadığı, sadece duy-

190 “Almanya’dan Türkiye’ye HDP Çağırısı”, Sputnik Türkiye, 4 Kasım 2016.

191 “Karayılan: Bu Tarihi Anda Mücadelemiz Daha da Yüksелеcektir”, Sputnik Türkiye, 4 Kasım 2016.

192 “Cerablus’a Fırat Kalkanı Operasyonu: Türk Tankları Suriye’de”, Sputnik Türkiye, 24 Ağustos 2016.

193 “Rusya Olmasa Türkiye Cerablus’a Giremezdi”, Sputnik Türkiye, 24 Ağustos 2016.

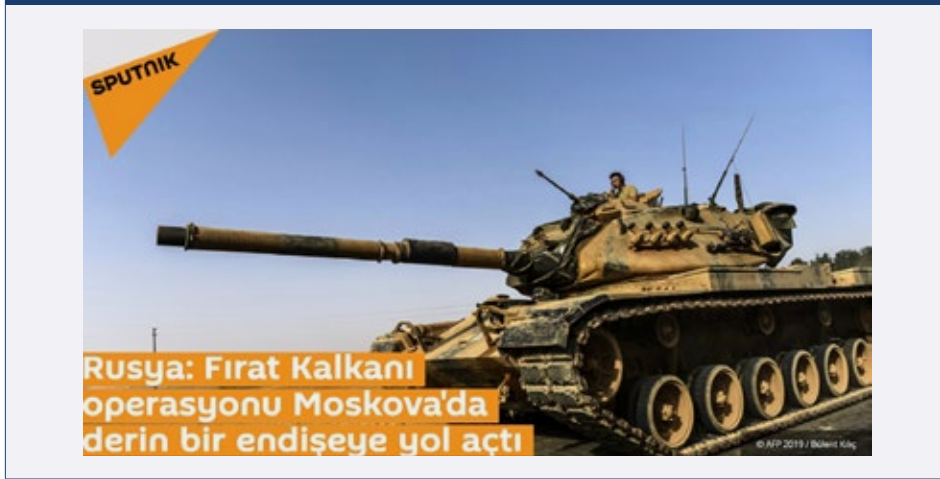
194 “Rusya: Fırat Kalkanı Operasyonu Moskova’da Derin Bir Endişeye Yol Açtı”, Sputnik Türkiye, 24 Ağustos 2016.

195 “HDP’den Cerablus Operasyonuna Tepki: Kürt Karşıtı Bir Girişimdir”, Sputnik Türkiye, 24 Ağustos 2016.

196 “Lavrov’dan Zeytin Dalı Harekatı Açıklaması: Suriye’nin Toprak Bütünlüğüne Saygı Gösterilsin”, Sputnik Türkiye, 22 Ocak 2018.

duğu rahatsızlığı dile getirdiği belirtilmiştir.¹⁹⁷ Bu haberlerin Türkiye'nin askeri operasyonları üzerinde Rusya'nın söz sahibi olduğuna dair yanlış bir ön kabul le hazırlandığı görülmektedir. Ayrıca birçok haber içeriğinde TSK'nın vurduğu YPG güçlerine dikkat çekilirken ABD'nin konuyu "bölgede tansiyonun yükselmesi"¹⁹⁸ olarak değerlendirdiği ve Rusya'nın da iki tarafı da itidalli davranmaya davet ettiği¹⁹⁹ iletilmiştir. Mecranın Türkiye'nin Suriye operasyonlarına dair hazırladığı haberlere bakıldığında Rusya'yı bölgedeki kontrol mekanizması olarak resmetmek istediği fark edilmektedir.

GÖRSEL 77. FKH'NİN HABERLEŞTİRİLMESİ

Sputnik Türkiye, 24 Ağustos 2018

Mega Projelere Verilen Tepkiler (Yavuz Sultan Selim Köprüsü ve İstanbul Havalimanı'nın Açılışı)

Türkiye'nin AK Parti döneminde gerçekleştirdiği mega projeler yurt içinde oldukça ses getirirse de uluslararası kamuoyunda görmezden gelinmiştir. Bu durum Sputnik Türkiye'nin Yavuz Sultan Selim Köprüsü ve İstanbul Havalimanı açılışı dönemlerindeki tavrında da gözlemlenmiştir. Yavuz Sultan Selim Köprüsü'nün İstanbul'un üçüncü köprüsü olarak açılmasının Sputnik Türkiye'de öne çıkan bir konu başlığı olmadığı, bu konuyla ilgili arşivlerinde iki haberin yer aldığı görülmektedir. Bu haberlerden birinde yalnızca "Yavuz Sultan Selim Köprüsü Açıl-

197 "Rusya, Kürtlere Desteğini Neden Çekti?", Sputnik Türkiye, 22 Ocak 2018.

198 "ABD'den Zeytin Dalı Harekatı'na İlişkin İlk Açıklama", Sputnik Türkiye, 20 Ocak 2018.

199 "Rusya'dan Afrin'de Karşı Karşıya Gelen Taraflara İtidal Çağrısı", Sputnik Türkiye, 20 Ocak 2018.

dı”²⁰⁰ başlığıyla köprü fotoğraflarına yer verilirken diğer haberde ise köprüde fotoğraf çekenlerin trafiği kilitlediği belirtilmiştir.²⁰¹

Sputnik Türkiye, 29 Ekim 2018

Türkiye'nin bir diğer mega projesi olan İstanbul Havalimanı'nın açılışı 29 Ekim 2018'de gerçekleşmiştir. Bu açılış Sputnik Türkiye'de daha çok “havalimanının ismi” ve öncesinde gerçekleşen “havalimanı işçilerinin protestoları ve tutuklanmaları” bağlamında ele alınmıştır. Erdoğan'ın çok tartışma konusu olan havalimanının adını “İstanbul” olarak açıkladığı duyurulmuştur. 29 Ekim töreninde Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Anıtkabir defterine “Türkiye'nin gücünün sembolü” olarak İstanbul Havalimanı'nın açılacağını yazmasına dikkat çekilmiştir.²⁰² Konuya ilişkin haberlerin bir kısmıysa İstanbul Havalimanı'nın sıfırdan inşa edilen en büyük havalimanı olduğuna değinmiştir.²⁰³ Ancak İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün (HRW) havalimanının inşaatında çalışan işçilerin tutuklanmalarını konu alan bir rapor yayımladığı belirtilmiştir.²⁰⁴ Görüldüğü gibi mega projelerin Türkiye için önemi Sputnik Türkiye tarafından ıskalanmış, yayımlanan haberlerin çoğu da sadece tartışmalı konuları iletmek üzere hazırlanmıştır. Bu durum Sputnik'in Türkiye'ye karşı tarafsız bir yayın dili kullanmadığı ve olumsuz bir profil çizdiğini işaret etmektedir.

200 “Yavuz Sultan Selim Köprüsü Açıldı”, Sputnik Türkiye, 27 Ağustos 2016.

201 “Yavuz Sultan Selim Köprüsü'nde Selfie Çekenler, Trafiği Kilitledi”, Sputnik Türkiye, 27 Ağustos 2016.

202 “Erdoğan'dan Anıtkabir'deki 29 Ekim Töreninde 3. Havalimanı Vurgusu: Tarihi Açılış Türkiye'nin Gücünün Sembolüdür”, Sputnik Türkiye, 29 Kasım 2018.

203 “Rakamlarla İstanbul'un Yeni Havalimanı”, Sputnik Türkiye, 29 Ekim 2018.

204 “HRW'den 3. Havalimanı Açıklaması: Hapisteki İşçiler Serbest Bırakılmalı”, Sputnik Türkiye, 29 Ekim 2018.

Ekonomik Dalgalanma

Ağustos 2018'in ilk haftasında Türkiye'de doların Türk lirası karşısında ani yükselmesi dünya basınının oldukça ilgisini çekmiştir. Birçok mecra konuyu ekonomik bir çalkalanmadan ziyade ABD-Türkiye arasında yaşanan siyasi bir kriz olarak ele alırken Sputnik Türkiye ise Türkiye'nin ABD ve NATO'dan uzaklaşarak Rusya'ya yaklaştığı iddiaları çerçevesinde işlemiştir.

GÖRSEL 79. EKONOMİK DALGALANMANIN HABERLEŞTİRİLMESİ

Sputnik Türkiye, 10 Ağustos 2018

Sputnik Türkiye, 11 Ağustos 2018

Sputnik Türkiye'de bu konu hakkında yayımlanan haberlere bakıldığında öncelikle Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın ABD'ye yönelik tepkisinin haberleştirildiği görülmektedir.²⁰⁵ Rahip Brunson olayının ardından iki ülke arasında yaşanan gerginliğin sebep gösterildiği dolar yükselişini Türkiye'nin bir "ekonomik savaş"²⁰⁶ olarak nitelendirdiği belirtilmiştir. Türkiye'nin ABD'ye karşı içerisinde bulunduğu söylediği ekonomik savaş karşısında Rusya'nın²⁰⁷ ve İran'ın²⁰⁸ Türkiye'yi destekleyen mesajlarına yer veren haberlerde Suriye konusunda müttefik olan üç ülkenin yine yan yana olduğuna vurgu yapılmıştır. Sık sık iki ülke arasındaki uçurumun giderek açıldığını ileri süren haberler Türkiye'nin ABD'den uzaklaşırken müttefik arayışları içine girdiği mesajını²⁰⁹ iletmeye çalışmıştır. Türkiye'nin alternatif müttefiki olarak da Rusya'nın işaret edildiği birçok haber içeriğinden anlaşılmaktadır.

205 "Erdoğan: Onların Doları Varsa Bizim de Allah'ımız Var", Sputnik Türkiye, 10 Ağustos 2018.

206 "Erdoğan: Ekonomik Savaşı Kaybetmeyeceğiz", Sputnik Türkiye, 10 Ağustos 2018; "Erdoğan: Neymiş, Dövizmiş Kurmuş, Geçin O İş", Sputnik Türkiye, 10 Ağustos 2018.

207 "Rusya'dan Türkiye'ye Destek: Türkiye, ABD'nin Ekonomik Saldırısına Direnmeli", Sputnik Türkiye, 10 Ağustos 2018.

208 "Ruhani'den Erdoğan'a 'Trump'ı Pişman Edeceğiz' Mesajı", Sputnik Türkiye, 10 Ağustos 2018.

209 "Erdoğan'dan ABD'ye: Bu Trendi Tersine Çeviremezlerse Yeni Dost ve Müttefikler Arayacağız", Sputnik Türkiye, 11 Ağustos 2018.

SPUTNİK TÜRKİYE ÇALIŞANLARI

Sputnik Türkiye çalışanlarına ulaşmak için “tr.sputniknews.com” sitesindeki talep formu doldurulmuş fakat bir yanıt alınamamıştır. Aşağıdaki çalışanlara Twitter onaylı hesaplar ve sitedeki haberler aracılığıyla ulaşılmıştır.

Yabancı Muhabirler

- **Amur Gadjeiev**

Rusya’da Diplomatik Akademisi’nde uzmanlık eğitimi almış ve Şarkiyat Enstitüsü’nde doktorasını yapmıştır. Herhangi bir Twitter hesabına ulaşamayan Gadjeiev, Türkiye’nin iç ve dış politikasıyla yakından ilgilenmektedir. Özellikle Rusya-Türkiye ilişkileri ve Türkiye-Avrupa ilişkileri üzerine görüşleri Sputnik Türkiye’de mevcuttur.

- **Maksim Durnev**

Rusya Devlet Sosyal Bilimler Üniversitesi’nden mezun olmuştur. Rusya’nın en büyük Türkoloji merkezinin bulunduğu Rusya Devlet Beşeri Bilimler Üniversitesi’nde (RGGU) eğitim görmüştür. Herhangi bir Twitter hesabına ulaşamayan Durnev Sputnik Türkiye’de Türkiye’nin uluslararası politikalarına dair yazılar yazmaktadır.

- **Tatiana Şuvalova**

Rusya Devlet Sosyal Bilimler Üniversitesi Türkoloji Bölümü’nden mezun olmuştur. Çağdaş Türkiye Araştırmaları Merkezi’nin başkanlığını yürütmektedir. Sputnik Haber Ajansı’nda Türkiye’nin uluslararası siyasi ve kültürel ilişkileri konusunda haber yapmaktadır. Aktif bir Twitter hesabına erişilememiştir.

Türk Muhabirler

- **Mahir Boztepe** (twitter.com/mahirboztepe)

2008’de Kanal D’de yapımcı asistanı olarak çalışmıştır. Ardından Digitürk’e geçen Boztepe 2010’da Voice of Russia mecrasında haber editörü olarak işe başlamıştır. 2012’de buradan ayrılıp RS FM’e geçiş yapmıştır. Burada halen yayın yönetmeni olarak çalışırken aynı zamanda Sputnik Türkiye’de de genel yayın yönetmenliği yapmaktadır. Twitter hesabını aktif olarak kullanmaktadır. Venezuela’nın lideri Nicolas Maduro’ya destek paylaşımları emperyalizm karşıtı olduğunu göstermektedir. Sputnik Türkiye haberlerini paylaşırken Rusya-Türkiye ilişkilerine yönelik paylaşımlar da yapmıştır.

- **Elif Sudagezer** (twitter.com/elifsudagezer)

2010'da Doğan Medya Grubu'nda çalışma hayatına başlayan Sudagezer ardından 2011-2015 arasında Aljazeera Türk'te çalışmıştır. Yeni Şafak English'te bir yıl çalıştıktan sonra Sputnik muhabiri olarak görev yapmaya başlamıştır.

GÖRSEL 80. ELİF SUDAGEZER'İN TWEET ÖRNEKLERİ

Türkiye'nin bir süredir Fırat'ın doğusunda ABD destekli YPG'ye karşı gerçekleştirmeyi planladığı askeri operasyona ilişkin "Türkiye, Kürtleri vurursa onları ekonomik olarak yıkıma uğrattırız" ifadelerini kullanan ABD Başkanı Donald Trump, İstanbul'da protesto edildi.

OS 1:26 - 15 Oca 2019 - Twitter for iPhone

İstanbul'da gerçekleşen Türk-Rus Türkologlar Çalıştay'ından öne çıkan notları derledik. Akademisyenler "Rusya'daki raflarda Türkçe'den çevrilen kitaplar Orhan Pamuk'tan ibaret kalmamalı, çalıştaylar artmalı, iki ülkenin arşiv kapıları birbirine açık olmalı" diyor.

OS 12:29 - 4 Oca 2019 - Twitter Web Client

Elif Sudagezer, Twitter, 15 Ocak 2019, <https://twitter.com/elifsudagezer/status/1085120934078492672>, (Erişim tarihi: 8 Nisan 2019).

Elif Sudagezer, Twitter, 4 Ocak 2019, <https://twitter.com/elifsudagezer/status/1081120394923388929>, (Erişim tarihi: 8 Nisan 2019).

Siyaset ve ekonomi alanında hazırladığı haberlerde uzman görüşlerine başvuran Sudagezer eğitim, teknoloji, spor gibi konulara dair de haberler paylaşmaktadır. İstanbul'da Türkiye Cumhuriyetler, Çeçenistan ve Rusya konulu toplantılara katılmaktadır. Özellikle Vatan Partisi üyelerinin toplantıları ve röportajlarına paylaşımlarında yer vermiştir.

- **Yurdağül Şimşek** (twitter.com/yurdagulsimsek)

Gazeteciliğe 1987'de staj yaptığı *Tercüman* gazetesinde başlamıştır. *Akşam*, *Evrensel*, *Son Havadis* ve *Radikal* gazetelerinde eğitim, sağlık, başbakanlık, siyasi partiler ve parlamento muhabirliği yapmıştır. *Akşam*, *Son Havadis* ve *Radikal* gazetelerinin kuruluşunda yer almıştır. Parlamento büro şefi ve istihbarat şefliği görevlerini yürütmüştür. Çağdaş Gazeteciler Derneği, Parlamento Muhabirleri Derneği ve Ankara Gazeteciler Cemiyeti üyesi olan Şimşek Sputnik Haber Ajansı Ankara temsilciliğini yapmaktadır. Ankara muhabiri olduğu için siyasi parti temsilcilerinin yorumları, basın toplantıları ve meclis görüşmelerinin haberlerini yapmaktadır. Sosyal medya hesabında *Cumhuriyet* gazetesi ve Gazete Duvar'a ait paylaşımlara yer verdiği görülmüştür.

- **Hikmet Durgun** (twitter.com/hikmetdurgun)

Taraf ve *Yurt* gazetelerinde çalışmıştır. Suriye'deki savaşı yakından takip ederek savaşın sonuçları ve göçle alakalı çok sayıda haber yapmıştır. Sputnik Türkiye muhabiri olarak sınırdaki gelişmeleri takip etmektedir. Twitter paylaşımlarını Suriye izlenimleri ve Sputnik haberleri oluşturmaktadır. Suriye iç savaşı, Türkiye'nin sahadaki konumu ve Kürt grupların Suriye bakışı gibi alanlarla ilgilenmektedir.

- **Sertaç Kayar** (twitter.com/sertac_kayar)

Türkiye'nin Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden Reuters'a fotoğraf geçmektedir. Diyarbakır merkezli bölge illerinde Sputnik muhabirliği yapmaktadır. Genel olarak bölgedeki siyasete ve Kürtlerin HDP ile ilişkilerine dair haberler yapan Kayar sosyal medya hesabı üzerinden de Suriye iç savaşı ve Kürtlerin Ortadoğu'daki durumuyla alakalı paylaşımlarda bulunmaktadır.

GÖRSEL 81. SERTAÇ KAYAR'IN RETWEET ÖRNEĞİ

Mahmut Bozarslan, Twitter, 22 Mart 2019, <https://twitter.com/mahmutbozarslan/status/1109016425828618240>, (Erişim tarihi: 9 Nisan 2019).

GÖRSEL 82. SERTAÇ KAYAR'IN TWEET ÖRNEĞİ

Sertaç Kayar, Twitter, 19 Ocak 2019, https://twitter.com/Sertac_Kayar/status/1086668210194264069, (Erişim tarihi: 9 Nisan 2019).

- **Zafer Arapkirli** (twitter.com/ZaferArapkirli)

Gazeteciliğe *Cumhuriyet*'te başlamıştır. 1990'da Londra'ya giden Arapkirli burada altı yıl BBC radyosunun Türkçe yayınlar bölümünde çalışmıştır. Sonrasındaki yirmi yılda da Londra'dan *Cumhuriyet*, *Milliyet*, *Radikal* gazeteleri ile NTV ve Kanal D gibi yayın kuruluşlarında muhabir veya köşe yazarı olarak görev almıştır. Türkiye'ye döndükten sonra NTV, Habertürk, ATV, A Haber gibi yayın organlarında editör ve haber spikeri, Gazeteport ve *Yeni Yüzyıl* gazetelerinde de köşe yazarı olarak çalışmıştır.

GÖRSEL 83. ZAFER ARAPKİRLİ'NİN RETWEET ÖRNEKLERİ

Mustafa Kemal Erdemol, Twitter, 25 Mart 2019, <https://twitter.com/mkerdemol/status/1110086468163256320>, (Erişim tarihi: 9 Nisan 2019).

Cumhuriyet Gazetesi, Twitter, 22 Mart 2019, <https://twitter.com/cumhuriyetgzt/status/1109019807549145088>, (Erişim tarihi: 9 Nisan 2019).

Şu an Cem TV'de haftada bir siyasi içerikli program yapmaktadır. Aynı zamanda Sputnik Haber Ajansı'nın radyosu olan RS FM'de "Seyr-i Sabah" programını sunmakta ve *Cumhuriyet*'te yazarlık yapmaktadır. Twitter hesabını oldukça aktif kullanan Arapkirli, eleştirel görüşlerini ön plana çıkardığı siyasi paylaşımlarda bulunmaktadır. Ayrıca CHP vekilleriyle Halk TV'de katıldığı programlarda genel olarak Türkiye iç siyasetine yönelik hükümet karşıtı söylemlerde bulunmaktadır.

GÖRSEL 84. ZAFER ARAPKIRLI'NIN TWEET ÖRNEĞİ

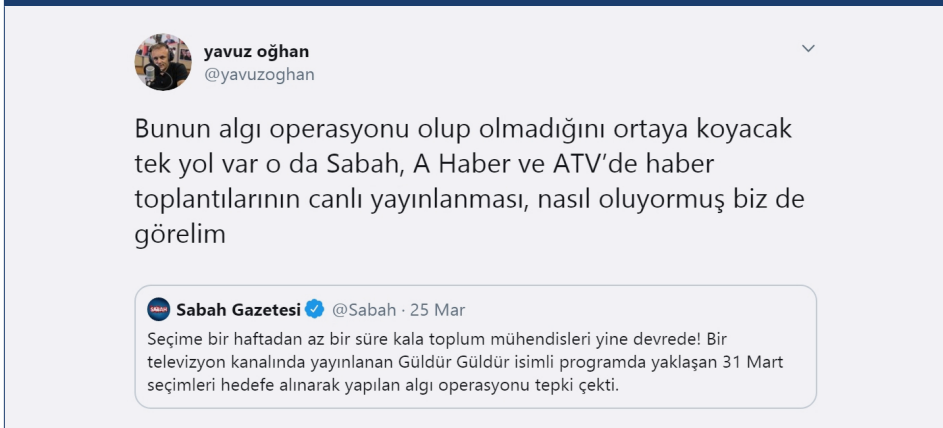

Zafer Arapkirli, Twitter, 18 Temmuz 2019, <https://twitter.com/ZaferArapkirli/status/1019825848860463105>, (Erişim tarihi: 9 Nisan 2019).

- **Yavuz Oğhan** (twitter.com/yavuzoghan)

Uğur Dündar döneminde *Star*'da ve hemen sonrasında CNN Türk'te Ankara temsilciliği görevinde bulunmuştur. Ardından *Posta* ve *Radikal* gazetelerinde çalışmıştır. Şimdilerde Sputnik Türkiye radyosu RS FM'de "Bi de Bunu Dinle" adıyla program yapmaktadır. Gündeme göre belirlenen program konusu çerçevesinde İsmail Saymaz, Ertuğrul Günay, Mithat Sancar, Kadri Gürsel ve Sezai Temelli gibi isimleri konuk etmiştir.

GÖRSEL 85. YAVUZ OĞHAN'IN TWEET ÖRNEĞİ

Yavuz Oğhan, Twitter, 25 Mart 2019, <https://twitter.com/yavuzoghan/status/1110427393284546560>, (Erişim tarihi: 9 Nisan 2019).

GÖRSEL 86. YAVUZ OĞHAN'IN RETWEET ÖRNEKLERİ

Bidebunuizle, Twitter, 20 Mart 2019, <https://twitter.com/Bidebunuizle/status/1108383739237855232>, (Erişim tarihi: 9 Nisan 2019).

Bidebunuizle, Twitter, 15 Ocak 2019, <https://twitter.com/Bidebunuizle/status/1085202215516717057>, (Erişim tarihi: 9 Nisan 2019).

İsmail Saymaz ve Akif Beki ile beraber her pazartesi ve çarşamba 19.15'te "Söylenmesi Bizden" isimli programda da yer almaktadır. Twitter hesabı üzerinden programlarına ait paylaşımları dolaşıma sokmaktadır. Twitter hesabında hükümeti eleştiren paylaşımlarda bulunduğu görülmektedir.

- **Ahu Özyurt** (twitter.com/ahuozyurt)

Uzun yıllar CNN Türk'ün ve *Milliyet*'in Washington temsilciliğini yapan Ahu Özyurt ardından CNN Türk'ün "10'dan Sonrası" kuşağı ve "Türkiye'nin Gündemi" tartışma programının moderatörlüğünü yürütmüştür. 2018'de *Hürriyet Daily News* gazetesindeki haftalık köşe yazarlığı görevini ve CNN Türk'teki görevlerini bırakmıştır. Şu an Sputnik Türkiye'de her gün "Fotoğrafın Tamamı" isimli radyo programını sunmaktadır.

GÖRSEL 87. AHU ÖZYURT'UN RETWEET ÖRNEKLERİ

T24, Twitter, 22 Mart 2019, <https://twitter.com/t24comtr/status/1109142389682290689>, (Erişim tarihi: 9 Nisan 2019).

Woman TV, Twitter, 22 Şubat 2019 <https://twitter.com/womantvtr/status/1098889587907350528>, (Erişim tarihi: 9 Nisan 2019).

Radyo programında ekonomi konulu haberlerin yanı sıra teknoloji içerikli sunumlar da yapmaktadır. Aynı zamanda Türkiye'nin ilk kadın kanalı olan Woman TV'nin genel yayın yönetmeni olmuştur. Twitter'ı aktif kullanan Özyurt'un paylaşımları daha çok kadın sorunları üzerine olmakla beraber zaman zaman hükümete yönelik eleştirel haberleri de paylaşmıştır.

- **Fatih Kuduğ** (twitter.com/rusya_russia)

2006'dan bu yana Rusya ve Avrasya coğrafyası üzerine çalışmalar yürüten Kuduğ Türk-Rus Araştırmalar Merkezi'nde görev yapmıştır. Sputnik'te çevirmen olarak çalışmaktadır. Sosyal medya hesabında daha çok Sputnik Türkiye'nin Rusya ile ilgili haberlerine yer vermiştir.

- **Erkin Öncan** (twitter.com/erknoncn)

Oda TV'de editör ve muhabir olarak çalışmıştır. 2011'den bu yana Asya-Pasifik siyaseti üzerine çalışmaktadır. Sputnik Türkiye'de haber editörü olarak görev yapmaktadır. Sosyal medyayı oldukça aktif olarak kullanmaktadır. Kişisel hesabında sol fikri benimsemiş Fikir Kulüpleri Federasyonu'nun paylaşımları görülmektedir. BAAS rejimini savunduğu tweet dikkat çekmektedir.

Erkin Öncan, Twitter, <https://twitter.com/erknoncn/status/1107679181737996288>, (Erişim tarihi: 25 Mart 2019).

Erkin Öncan, Twitter, <https://twitter.com/erknoncn/status/1104088206478376961>, (Erişim tarihi: 25 Mart 2019).

Osman Kavala'ya yönelik "halk düşmanı, sol düşmanı" suçlamalarını yöneltmiş ve Gezi Parkı Şiddet Eylemleri için "En temiz haziranımız" ifadesini kullanarak Osman Kavala'nın Gezi'yle ilişkisi olmadığını iddia etmiştir. Kaleme aldığı yazılarda Çin-Türkiye ilişkileri, Asya-Pasifik ve Ortadoğu politikalarına eğilmiştir.

- **Murat Erdin**

Gazeteciliğe 1989'da Gelişim Yayınları'nda başlayan Erdin sonrasında sırasıyla BRT, TGRT, NTV, CNN Türk ve ATV televizyonlarında muhabir ve program yapımcısı olarak görev yapmıştır. 2003'te radyo programları yapmaya başlayan Erdin Best FM'de yayımlanan "Konuşan Türkiye" adlı haber-aktüalite programıyla "yılın gazetecisi" seçilmiştir. RS FM'de hazırladığı "Burası Türkiye" isimli bir radyo programıyla yayın hayatına devam etmektedir. Twitter hesabı bulunmamaktadır.

- **Tuğba Bolat**

Twitter hesabına rastlanmayan Bolat, İstanbul Üniversitesi Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirmiştir. Lisan eğitimi sonrası Belarus'ta Baranoviçi Üniversitesi'nde öğrenim görmüştür. Sputnik'te çevirmen olarak görev yapmaktadır.

- **Erkan Kurtuluş**

Ankara Üniversitesi'nde Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirmiştir. İş hayatına Rusya'da devam etmiştir. Sputnik'te çevirmen olarak görev yapmaktadır. Aktif bir sosyal medya hesabı bulunamamıştır.

- **Derya Yaşar**

Sputnik'ten önce on yıl Kocaeli merkezli yerel bir kanalda çalışmıştır. 2014'ten beri Sputnik'te Türkiye ve Ortadoğu haberlerinden sorumlu editör olarak görev yapmaktadır. Twitter hesabına rastlanmayan Yaşar çoğunlukla Türkiye ve Ortadoğu üzerine haberler hazırlamaktadır.

Katkıda Bulunanlar

- **İsmail Saymaz** (twitter.com/ismailsaymaz)

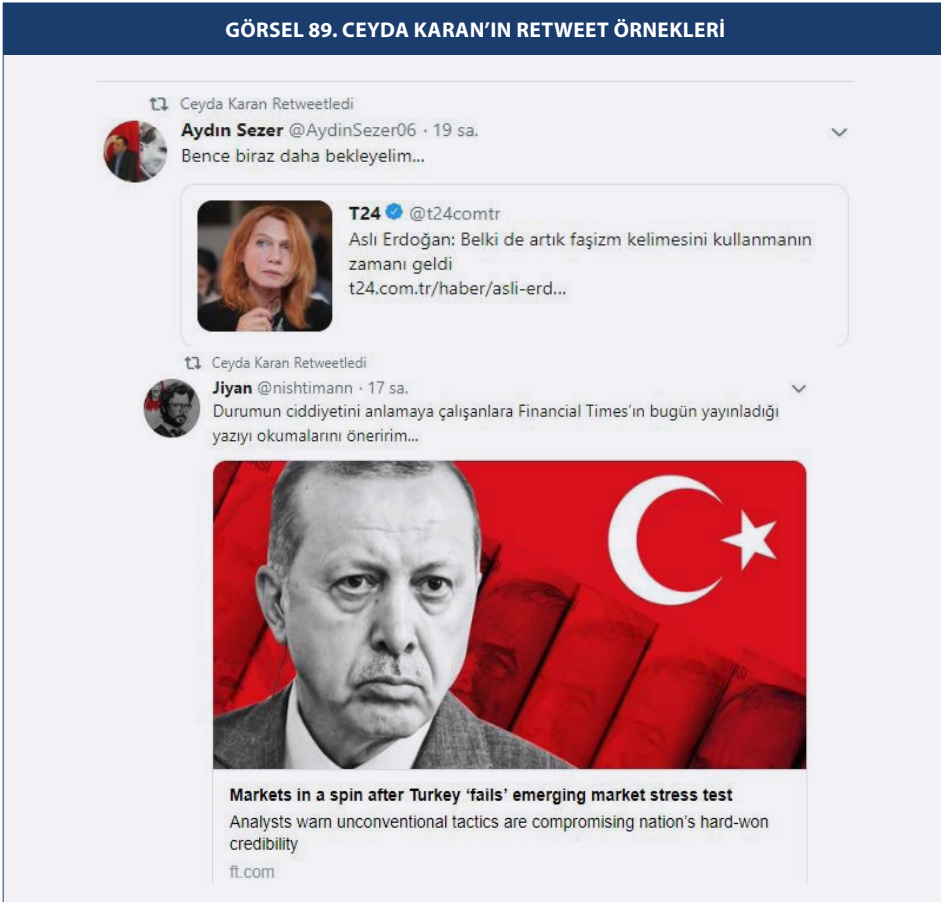
Radikal'de on dört yıla yakın muhabirlik yapmıştır. 2016'dan itibaren *Hürriyet* gazetesinin muhabiri olarak görev yapmaktadır. Sosyal medyayı aktif olarak kullanmaktadır. DW Türkçe, *Cumhuriyet*, *BirGün*, BBC, OdaTV, Diken, T24 gibi mecraları sosyal medya sayfasında sıkça paylaşmıştır. Son dönemde *Karar* gazetesinin haberlerini ve özellikle Mehmet Ocaktan'ın yazılarını beğenmiş ve paylaşmıştır. RS FM'de Yavuz Oğhan ve Akif Beki ile birlikte "Söylemesi Bizden" adlı programı sunmaktadır.

- **Akif Beki** (twitter.com/makifbeki)

1990'dan sonra sırasıyla *Zaman*, *Flash TV*, *Yeni Şafak*, *Yeni Yüzyıl* gibi medya kuruluşlarında çalışmıştır. 1998'de Kanal 7 Washington temsilcisi olmuştur. Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan'ın 2005-2009 arasındaki başbakanlığı döneminde basın danışmanlığı ve sözcülüğünü yapmıştır. 2009'da *Radikal*'de yazmaya başlayan Beki sonrasında *Hürriyet* gazetesine geçmiştir. *Hürriyet* gazetesiyse de yollarını 2017'de ayırmıştır. Aynı zamanda 2009'da 24 Haber'in genel yayın yönetmeni olmuş ve bu görevini 2012'ye kadar sürdürmüştür. *Karar* gazetesinin köşe yazarlarındandır. Twitter'da genelde kendi yazılarını paylaşmıştır. Twitter'da Yıldırım Oğur'un tweetlerini sıkça paylaşması dikkat çekicidir. RS FM'de İsmail Saymaz ve Yavuz Oğan ile birlikte "Söylemesi Bizden" adlı programı sunmaktadır.

- **Ceyda Karan** (twitter.com/ceydak)

GÖRSEL 89. CEYDA KARAN'IN RETWEET ÖRNEKLERİ

Aydın Sezer, Twitter, 27 Mart 2019, <https://twitter.com/AydinSezer06/status/1110970377998618626>, (Erişim tarihi: 9 Nisan 2019).

Jiyan, Twitter, 27 Mart 2019, <https://twitter.com/nishtimann/status/1110998317809524736>, (Erişim tarihi: 5 Nisan 2019).

Mesleğine Anadolu Ajansı İstanbul Bölge Müdürlüğünde başlamıştır. Ardından Kanal D Dış Haberler Servisinde görev alan Karan “32. Gün” programında Mehmet Ali Birand’ın asistanlığını üstlenmiştir. Bu görevinin ardından *Radikal*e geçmiş ve burada on üç yıla yakın çalışmıştır. 2010-2013 arasında Habertürk TV’de dış haberler şefliğini yürütmesinin ardından bir yıl *Taraf* gazetesinde köşe yazarlığı yapmıştır. Son olarak Ağustos 2014’ten bu yana *Cumhuriyet* gazetesinde köşe yazarı olarak görev yapmaktadır.

Suriye meselelerinde Rusya’yı desteklediği yorumlarında görülmektedir. Sosyal medyayı aktif bir şekilde kullanmaktadır. FETÖ firarisi Ergun Babahan, Diken, Sol Haber ve Halk TV paylaşımları yapmıştır. Hemen hemen tüm paylaşımları güncel siyasetle ilgilidir. RS FM’de “Eksen” isimli programın yapımcılığını yürütmektedir.

- **Yunus Soner** (twitter.com/yunussonerr)

Vatan Partisi Merkez Karar Kurulu üyesidir. Twitter’da Türkiye’nin Suriye ve Ortadoğu ülkeleriyle ilişkilerine dair yorumlarda bulunmuştur. Paylaşımlarında Türkiye Gençlik Birliği, Doğu Perinçek ve Çin-Rusya-ABD arasındaki gelişmelere dair haber ve yorumlara sıkça yer vermiştir. Doğu Perinçek’in yakın çalışma ekibindedir. Son dönem tweetlerinde farklı konularda *Yeni Şafak*’ı hedef almış ve eleştirmiştir.

GÖRSEL 90. YUNUS SONER’İN TWEET ÖRNEĞİ

Yunus Soner, Twitter, 16 Mart 2019, <https://twitter.com/yunussonerr/status/1106911371378262016>, (Erişim tarihi: 9 Nisan 2019).

31 Mart yerel seçimlerinin yaklaşmasıyla beraber Vatan Partisi'nin seçim çalışmalarları ve hükümetin politikalarını eleştiren paylaşımlara ağırlık vermiştir.

- **Soner Polat** (twitter.com/amiralpolat)

Emekli amiral ve Vatan Partisi genel başkan yardımcısıdır. *Aydınlık* gazetesinde yazılar yayımlamaktadır. Asker kimliğinden dolayı ABD'nin Ortadoğu politikası ve Doğu Akdeniz ve Suriye özelinde askeri meseleleri detaylıca incelemiş ve Sputnik Türkiye'ye bu alanlarda yorum ve görüşler paylaşmıştır. ABD'nin Suriye'den çekilmesine yönelik fikirlerini belirtmiş ve bu kararın bir devlet kararı olmadığını yalnızca Trump'ın kararı olduğunu aktarmıştır.²¹⁰ Türkiye'nin Fırat'ın doğusuna beklenen operasyonu bir an önce gerçekleştirmesi gerektiği yorumunda bulunmuştur.

- **Abdullah Ağar** (twitter.com/abdullahagar2)

Kara Harp Okulu'ndan mezun olmuş ve Özel Kuvvetlere girmiştir. Tim komutanlığına kadar yükselen Ağar 24 Haziran 2018 genel seçimlerinde MHP'den Ankara milletvekili adayı olarak gösterilmiştir. Sosyal medyayı aktif olarak kullanmakta ve özellikle askeri meselelerle alakalı Sputnik'e değerlendirmelerde bulunmuştur.

- **Hasan Ünal** (twitter.com/hasanunal1920)

Maltepe Üniversitesi'nde profesör olan Hasan Ünal, Kazakistan ve Azerbaycan üniversitelerinde dersler vermiştir. Sputnik Türkiye'de genelde uluslararası ilişkiler hususunda demeçleri bulunmaktadır. Sputnik Türkiye'ye yaptığı değerlendirmede "Esad ile diyalogun gerektiğini" ve Türkiye'nin Suriye'yle artık barışmasının elzem olduğunu belirten ve Şam yönetimini destekler nitelikte açıklamaları mevcuttur.²¹¹

- **Ceyhun Bozkurt** (twitter.com/cyhnbzkr)

Ceyhun Bozkurt mesleğe 2000'de *Aydınlık* gazetesinde başlamıştır. *Aydınlık* gazetesinin istihbarat şefi olarak görev almıştır. Aynı zamanda Ulusal Kanal'da da programlar yapmaya devam etmiştir. 2015'te *Aydınlık* gazetesinin istihbarat servis şefi olan Bozkurt yönetimine kayyum atanmasının ardından *Bugün* gazetesinin İstihbarat Servisi birimine getirilmiştir. *Yörünge* dergisinde dış haberler koordinatörlüğü görevini yürütmektedir. Suriye ve Türkiye'nin uluslararası politikaları üzerine yorumlarda bulunmaktadır. FETÖ firarisi Ekrem Dumanlı'nın 31 Mart 2019 yerel seçimlerine ilişkin açıklamasıyla alakalı FETÖ'nün "15 Temmuz gecesi

210 Elif Sudagezer, "ABD, Suriye'den Gerçekten Çekiliyor mu?", Sputnik Türkiye, 20 Aralık 2018.

211 Elif Sudagezer ve Yurdanur Şimşek, "Esad ile Diyalog Gerekiyor, Kanal Açılmalı", Sputnik Türkiye, 4 Eylül 2018.

tüm Türkiye’de yüzlerce şehidin katili” olduğunu ifade etmiştir. Bu paylaşım darbe girişimine karşı ortaya koyduğu tavrı göstermektedir.

GÖRSEL 91. CEYHUN BOZKURT’UN TWEET ÖRNEKLERİ

Ceyhun Bozkurt
@cyhnbzkrt

Siz kumpaslarda, güneydoğuda, 15 Temmuz gecesi tüm Türkiye’de yüzlerce şehidin katilisiniz. Hangi partiye destek vererseniz verin bu teröristlere ve vatan hainlerine karşı kininizi diri tutun. Yoksa acınacak hale geliriz ve elimizde vatan diye bir şey kalmaz.

FETÖ Gerçekleri @FetoGercekleri - 20 Mar

FETÖ’nün tepe yöneticilerinden Ekrem Dumanlı 31 Mart seçimlerine ilişkin çağrıda bulundu:
"Sandığa gidip oy verin. Biz masum (!) insanları 'terörist' ilan edenlerden hesap sorun."

Ceyhun Bozkurt
@cyhnbzkrt

Yerli ve milli hava savunma sistemi Hisar’ın ilk dik atışı tam isabet

Yerli ve milli hava savunma sistemi Hisar’ın ilk dik atışı tam isabet
Türkiye’nin ilk yerli ve milli hava savunma sistemi ‘HİSAR-A’ ile deneme yapıldı. İlk kez dik olarak gerçekleştirilen atışta hedefe ulaşıldı. haberleri
@ulusal.com.tr

Ceyhun Bozkurt, Twitter, 20 Mart 2019, <https://twitter.com/cyhnbzkrt/status/1108424533025935360>, (Erişim tarihi: 9 Nisan 2019).

Savunma sanayiindeki milli yapımların kalitelerine yönelik paylaşımlarda bulunmuştur. *Sabah* gazetesi İstihbarat Servisinden Ferhat Ünlü ve Mete Yazar'la çokça program yapmıştır. TİKA ve bakanlıkların paylaşımlarını yinelemiştir. Sputnik Türkiye'ye NATO'nun Rusya ve Türkiye'nin Balkanlardaki gücünü alt etme hevesi içinde olduğuna yönelik bir demec vermiştir.²¹²

GENEL DEĞERLENDİRME

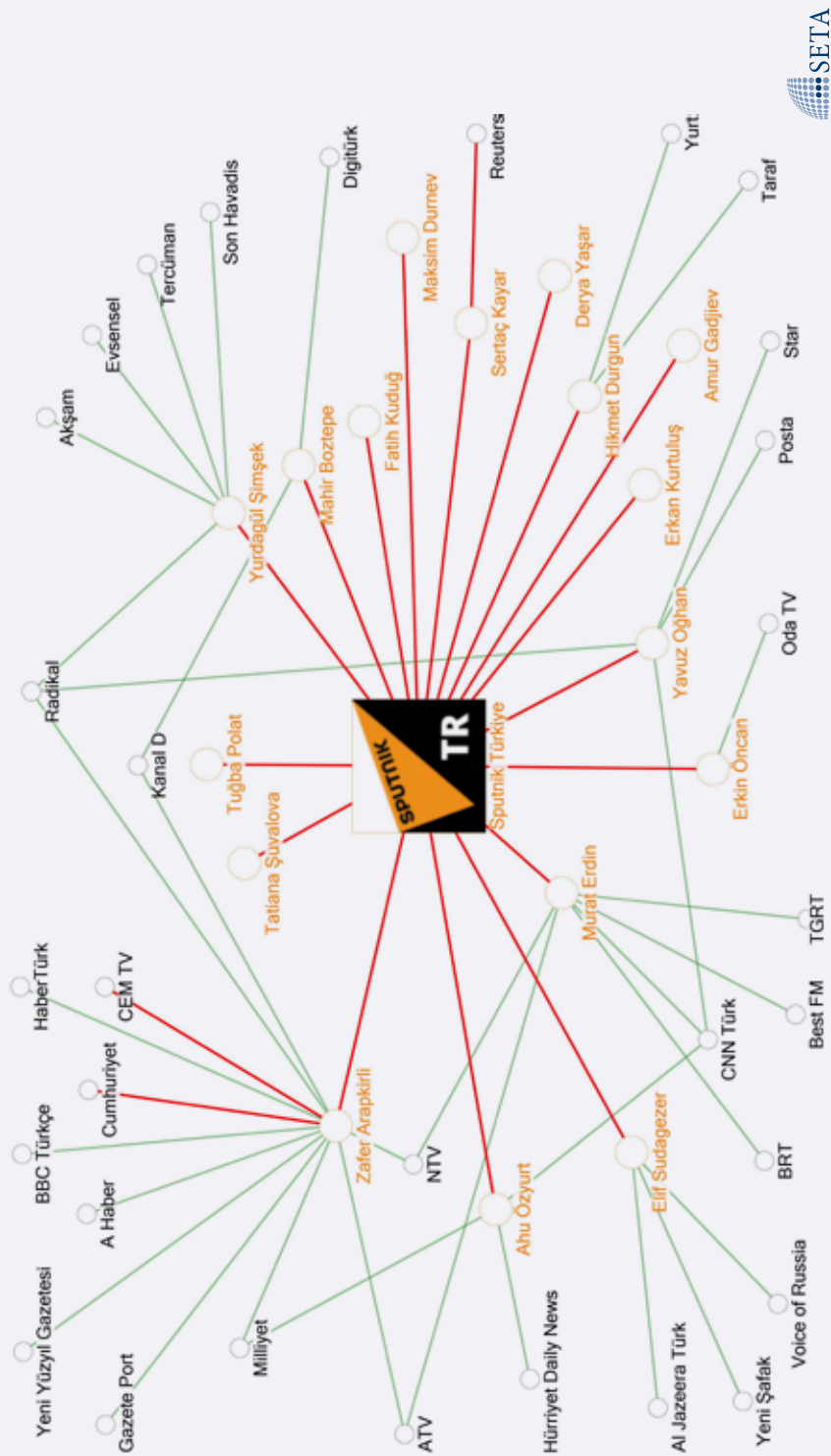
Sputnik Türkiye çalışanlarının geçmişte çalışmış oldukları ve katkı sağladıkları kurumlar dikkate alınarak Görsel 92 oluşturulmuştur. Buna göre Sputnik Türkiye çalışanlarının geçmişte görev aldıkları ortak mecralar ağırlıklı olarak CNN Türk ve *Radikal*'dir.

Avrupa ve özellikle ABD tarafından Rusya ve Putin yanlısı haber yapmakla eleştirilen Sputnik'in Türkiye uzantısına bakıldığında başta Suriye meselesi olmak üzere bölgesel gelişmelerde Rusya merkezli bir bakış açısı geliştirdiği görülmektedir. Türkiye için önemli kırılmaların yaşandığı belli olaylar çerçevesinde mecranın haber dili incelendiğinde Türkiye iç siyasetine dair olaylarda hükümeti eleştiren bir yaklaşıma sahip olduğu anlaşılmaktadır. Suriye meselesi gibi Rusya'yı da ilgilendiren konularda ise merkeze Rusya'nın çıkarlarını ve konuya dair görüşlerini yerleştiren ve Türkiye'nin hamlelerini bu ekseninde değerlendiren haberler bulunduğu anlaşılmaktadır. Özellikle FKH ve ZDH'nin haberleştirilmesi üzerinden bu durum okunabilmektedir. Bu durumda bağımsız bir medya kuruluşu olduğunu söyleyen Sputnik, Putin'in uluslararası siyasi adımlarıyla paralel hareket ederek kendi iddialarını dünya kamuoyunun gözünde şüpheyi düşürmektedir.

Sputnik'in hükümete ve Türkiye'ye dair tutumu Rusya-Türkiye ilişkileri bağlamında güncellenmektedir. 15 Temmuz darbe girişimi sonrasında açıkça kınamada bulunmayan Sputnik'in Türkiye'nin PKK ve terörle mücadelesi sürecinde de hükümet politikalarını desteklemediği, Suriye operasyonlarında Rusya merkezli haber ürettiği ve mega projelerin Türkiye için faydalarını görmezden geldiği dikkat çekmektedir. Buna rağmen ABD ile ilişkilerin gerilmesi sonucu doların yükseldiği dönemde Rusya-Türkiye ittifakını destekleyecek içerikte haberler paylaşması Sputnik Türkiye'nin Rus siyasetine bağlı, kontrollü bir yayın politikası geliştirdiğini göstermektedir.

212 Elif Sudagezer, "NATO, Rusya ve Türkiye'nin Balkanlar'daki Gücünü Kırma Peşinde", Sputnik Türkiye, 12 Şubat 2019.

GÖRSEL 92. SPUTNIK TÜRKİYE’NİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

Önceden çalıştığı mecralar

 Aktif olarak çalıştığı ve katkı sağladığı mecralar

Sputnik Türkiye her ne kadar güncel göre kendini yenileyen kontrollü bir yayın diline sahip olsa da çalışan personel kadrosu öz geçmişleri ve Türkiye bağlantıları çerçevesinde değerlendirildiğinde mecrada hükümete yönelik eleştirel bir çizginin hakim olduğu görülmüştür.

EURONEWS TÜRKİYE

GENEL BİLGİLENDİRME

İlk olarak 1992’de kuruluş çalışmalarına başlanan Euronews 1993’te Fransa’nın Lyon kentinde yayın hayatına başlamıştır. SOCEMIE ve SECEMIE şirketleri tarafından kurulan mecra daha sonra iki şirketin birleşmesiyle Euronews SA adını almıştır. 2017’de NBC News ile ortaklık kuran kurum, yüzde 25 oranında NBC News tarafından finanse edilmektedir.²¹³ Böylece yayın organına sahiplik eden şirketin adı Euronews NBC olmuştur.²¹⁴ Bir kamu yayıncısı olan Euronews’in his-selerinin yüzde 53’ü 2015’te bir özel şirket olan Media Globe Networks’e satılmış-tır.²¹⁵ Avrupa Yayın Birliği’ne bağlı ajanslardan haberler derleyen kurum AB tara-fından da finansal olarak desteklenmektedir.²¹⁶ Özellikle ABD’nin domine ettiği düşünülen tek kutuplu iletişim dünyasıyla savaşmak ve Amerikan bakış açısı ye-rine Anglo-Sakson bir yaklaşımı küresel ölçekte benimsetmek amacıyla kurulan Euronews²¹⁷ bu doğrultuda AB tarafından sübvansede edilmektedir.

213 Georg Szalai, “NBC News Execs Tout \$30M Euronews Deal, Increased International Reach”, <https://www.hollywoodreporter.com/news/nbc-news-execs-tout-30m-euronews-deal-increased-global-reach-1008897>, (Erişim tarihi: 11 Mart 2019).

214 Michael P. Hil, “Newly Formed Euronews NBC Melds Networks’ Two Logos”, <https://www.newscaststudio.com/2017/06/01/euronews-nbc-logo-design>, (Erişim tarihi: 11 Mart 2019).

215 “TRT’den Euronews Açıklaması”, Sputnik Türkiye, 24 Mart 2017.

216 Olivier Baisnee ve Dominique Marchetti, “The Economy of Just-in-Time Television Newscasting”, *Ethnog-raphy*, Cilt: 7, Sayı: 1, (2006), s. 102.

217 Baisnee ve Marchetti, “The Economy of Just-in-Time Television Newscasting”, s. 102.

Avrupa Konseyine bağlı Avrupa Yayın Birliği üyelerinin oluşturduğu Euro-news'in kuruluş amacı uluslararası bir yayın kuruluşu olmak ve dünya haberlerini Avrupa perspektifinden yansıtmak olarak belirlenmiştir.²¹⁸ Editoryal şartlarında yer alan kanalın yayın ilke ve esasları da “uluslararası enformasyon akışını Avrupa bakış açısıyla sunmak ve AB'nin rolüne odaklanmak”²¹⁹ olarak kayıtlarda yer almaktadır. Ayrıca Avrupa'daki milli kamu yayıncılığı şebekesini geliştirmek ve böylece bir “Avrupalı kimliği” oluşturmak da medya kuruluşunun temel amaçlarındandır.²²⁰

Euronews televizyon sektörü ve dijital platformlarda yayın yapmaktadır. Arapça, İngilizce, Fransızca, Almanca, Yunanca, Macarca, İtalyanca, Farsça, Portekizce, Rusça, İspanyolca ve Türkçe olmak üzere toplam on iki dilde yayını bulunmakla birlikte otuz ayrı ülkede beş yüzün üzerinde çalışanı bulunmaktadır. Televizyon ve internet yoluyla 166 ülkede 430 milyondan fazla eve ulaşmaktadır. Global Web Endeksi'ne göre 2016'nın ikinci çeyreğinde dünya çapında günlük 52 milyon televizyon ve dijital platform izleyicisine ulaşarak ilk sırada yer almıştır.²²¹ Avrupa'da her gün 2,9 milyon kişinin kablo ve uydu üzerinden ve 3,6 milyonluk kitlenin de karasal yayın aracılığıyla takip ettiği Euronews Kıta'da en çok izlenen uluslararası haber kanalı olarak kaydedilmiştir.²²² Haber içeriklerini her yayın yaptığı bölgeye yönelik belirli oranda özelleştirmektedir. Bu bağlamda internet yayınlarının kısmi oranda sunulduğu bölgeyle ilişkili içeriklerden oluştuğu ve ağırlıklı olarak dış politika haberlerine yer verildiğini söylemek mümkündür.

Euronews'in Türkçe yayınlarına bakıldığında da öncelikle güncel meselelerin ele alındığı, buna ek olarak özellikle AB ülkeleriyle ilişkilere yönelik haberlerin derlendiği görülmektedir. Euronews, TRT ile arasında bir ortaklık kurulmasının ardından Türkçe yayın hayatına başlamıştır. TRT 28 Nisan 2009'daki *Resmi Gazete*'de yayımlanan Bakanlar Kurulu ve TRT Yönetim Kurulu'nun kararı doğrultusunda Euronews SA'ya yüzde 15,70 oranında hisse satın almak suretiyle hissedar olarak katılmıştır. Türkiye'nin France Televisions (Fransa), RAI (İtalya) ve RTR'nin (Rusya) ardından dördüncü büyük hissedarı olarak Euronews'e katılma-

218 Faik Uyanık, “Uluslararası Gündem Belirleme Yarışı ve Euronews Örneği”, (Yayımlanmayan Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul: 2006).

219 http://ec.europa.eu/avservices/about/euronews_en.cfm, (Erişim tarihi: 11 Mart 2019).

220 Cris Shore, *Building Europe*, (Routledge, Londra: 2000), s. 258.

221 “About Euronews”, Euronews, <https://www.euronews.com/about>, (Erişim tarihi: 17 Ocak 2019).

222 2009'un ilk çeyreğinde yapılan euronews/Telmar Peaktime© seyirci kitlesi değerlendirme sistemi için bkz. <https://www.avrupa.info.tr/tr/news/euronews-turkce-yayina-basliyor-5372>, (Erişim tarihi: 11 Mart 2019).

sının gerekçesi ise Türkiye'nin AB'ye giriş sürecine katkı sağlamak, uluslararası Türkçe yayıncılığın geliştirilmesi ve Türkiye'nin yurt dışında tanıtılması olarak ifade edilmiştir.²²³ Ortaklığın ardından internet sitesi 22 Ocak 2010'da faaliyete geçerken Euronews televizyon kanalı da Türkçe yayını ilk olarak 30 Ocak 2010'da gerçekleştirmiştir.²²⁴ Ancak Euronews'in kamu yayıncılığıyla çelişecek şekilde bir özel şirket olan Media Globe Networks ile ortaklık kurmasının ardından TRT'nin hisseleri aşamalı olarak düşürülmüştür. Euronews'in ekonomik nedenlerden dolayı özel şirketlerle ortaklığa gitmesinin neticesinde TRT ile Euronews SA arasındaki lisans anlaşması 16 Aralık 2016'da sonlandırılmıştır. Lisans anlaşmasındaki ilgili madde gereği Türkçe yayınların Ocak 2018'e kadar devam edeceği duyurulmuştur.²²⁵

Euronews Türkçe internet ortamından haber servisine devam etmektedir. İnternet sitesi haberleri ve içerikleri çoğunlukla Avrupa merkezli Euronews sitesinden çeviri olarak alınmaktadır. Euronews her yarım saatte bir haber bülteni sunmakta ve hemen ardından Avrupa, Avrupa'nın önde gelen gazetelerinden satır başları, iş dünyası, spor ve hava durumuna ilişkin ayrıntılı programlara yer vermektedir. Euronews'in tematik programlarıysa bilim, sinema, moda, yeni teknolojiler ve uzay gibi birçok konuyu kapsamaktadır.²²⁶ Euronews Türkçe internet sitesi programlarını Avrupa, dünya, kültür, bilim-teknik, gezi ve özel yayın olarak sınıflandırmıştır. Bu programların içerik ve görüntülerini internet sitesine koyan Euronews Avrupa kanalından farklı olarak programlar da yapmaktadır. Bunların arasından özellikle "dünya" bölümünün altında bulunan RÖP isimli program oldukça dikkat çekicidir. RÖP programı gündeme göre değişen konuklarla yapılan röportajları içermektedir. Ece Temelkuran, Dilek Dünder, Tuluhan Tekelioğlu, Hayko Bağdat, Mansur Yavaş ve Ekrem İmamoğlu gibi isimlerle röportajlar gerçekleştirilmiştir.²²⁷

Euronews Avrupa'nın en büyük kamu yayıncılarından biri olarak Türkçe yayınlarına başlamış ve ilk olarak Türkiye'nin AB sürecine destek olmak amacıyla harekete geçmiştir. Ancak sonrasında hem kendi içerisinde geçirdiği dönüşüm hem Türkiye'nin AB üyelik sürecinin yaşanan siyasi gelişmeler sonucu yavaşlaması kurumun Türkçe yayınlarında kesintiye neden olmuştur. Yine de Euronews'in Türkiye'yi önemli

223 "Euronews Türkçe'nin Yayını Durduruldu", Sputnik Türkiye, 31 Ocak 2018.

224 Helene Frechette, "Euronews Türkçe Yayına Başlıyor", <https://www.avrupa.info.tr/tr/news/euronews-turkce-yayina-basliyor-5372>, (Erişim tarihi: 11 Mart 2019).

225 "TRT, 'Avrupa'yla' Yollarını Ayırdı", Sputnik Türkiye, 23 Mart 2017.

226 "Euronews Türkçe Yayına Başlıyor", Euronews, 26 Ocak 2010.

227 "Euronews Programlar", Euronews, <https://tr.euronews.com/programlar/rop>, (Erişim tarihi: 15 Mart 2019).

bir etkileşim alanı olarak gördüğü ve kurduğu bağları muhafaza etmek istediği yayınlarına internet ortamından aktif bir şekilde devam etmesinden anlaşılmaktadır. Türkiye’ye özel yayınlarında hükümete yönelik eleştirileriyle tanınan isimlere yer vermesiye Türkiye ile Avrupa arasında özellikle 15 Temmuz darbe girişimi sonrası yükselen tansiyon ve AB üyelik sürecinin yavaşlamasıyla paralel olarak okunabilir.

KRİTİK OLAYLARDAKİ TAVIR

15 Temmuz Darbe Girişimi (15-23 Temmuz 2016)

Türkiye’yi ayağa kaldıran 15 Temmuz darbe girişimi Euronews tarafından sıklıkla haberleştirilmiştir. Euronews darbe girişimi sonrası Cumhurbaşkanı Erdoğan’ın FETÖ elebaşı Gülen’in iadesi konusunda ABD’ye olan tepkisine dikkat çekmiştir.²²⁸ Bu durum yayın kuruluşunun darbe girişimini daha çok Türkiye-ABD arasında ortaya çıkan büyük bir çatışma alanı olarak değerlendirdiğini göstermektedir. Darbe girişimi sonrası haberlerinde kamu hizmetlerinden ihraç edilen ve tutuklanan FETÖ mensuplarını ön plana çıkaran mecra görevden uzaklaştırılan terör örgütü üyeleriyle röportajlar gerçekleştirerek darbe girişiminin ciddiyetine gölge düşürmüştür. Euronews’in konuyla ilgili daha çok video haberlerine ulaşılmıştır. “Türkiye’de Askeri Darbe Girişimi”²²⁹ şeklinde olayı duyuran mecra ilk anlarda Erdoğan’ın mesajlarına ve sokağa dökülen halkın tepkisine odaklanmıştır. Bu bağlamda bilgi vermek için 16 Temmuz’da A Haber’den Gizem Adal’ın “15 Temmuz 2016: Türk Demokrasisi için Kara Bir Loke”²³⁰ haberinin yayımlandığı görülmektedir. Sonrasında ise tutuklanan ve yurt dışına kaçan darbeci askerlerle ilgili haberlere rastlamak mümkündür.²³¹ Bununla birlikte NATO’da çalışan subaylardan FETÖ bağlantısı tespit edildiği için ihraç edilenlerle gerçekleştirilen bir röportaj tamamen darbenin gerçek olmadığı iddialarına dayanmaktadır.²³²

Erdoğan’ın darbe girişiminden sorumlu tuttuğu Gülen’in iadesini ABD’den talep etmesi de ele alınan konulardan biridir.²³³ Haberler bir yandan ABD ile ilişkilerin gerildiği algısını yayarken bir yandan da Türkiye’nin AB

228 “Erdoğan Amerika’ya Seslenerek Fethullah Gülen’in İadesini Talep Etti”, Euronews Türkçe, <https://www.youtube.com/watch?v=19Iess4NxRU>, (Erişim tarihi: 5 Mart 2019).

229 “Türkiye’de Askeri Darbe Girişimi”, Euronews Türkçe, 16 Temmuz 2016.

230 Gizem Adal, “15 Temmuz 2016: Türk Demokrasisi için Kara Bir Loke”, Euronews Türkçe, 16 Temmuz 2016.

231 “Yunanistan’a Kaçan 8 Asker Darbeden Haberdar Değilmi”, Euronews Türkçe, 18 Temmuz 2018, <https://www.youtube.com/watch?v=EBSqm2yRfd4>, (Erişim tarihi: 13 Mayıs 2019); “Yunanistan’a Kaçırılan Helikopter Türkiye’ye Getiriliyor”, Euronews Türkçe, 17 Temmuz 2016, <https://www.youtube.com/watch?v=yIBRjpehSaw>, (Erişim tarihi: 13 Mayıs 2019).

232 “İhraç Edilen NATO Subayları Euronews’e Konuştu”, Euronews Türkçe, 14 Temmuz 2017, <https://www.youtube.com/watch?v=q3WPtElkqlk>, (Erişim tarihi: 5 Mart 2019).

233 “Erdoğan Amerika’ya Seslenerek Fethullah Gülen’in İadesini Talep Etti”.

sürecinin olumsuz etkilendiğini savunmaktadır.²³⁴ 2013 Gezi Parkı Şiddet Eylemleri döneminde Türkiye ile gerilen AB ilişkilerinin 15 Temmuz sürecinde daha da bozulduğu ileri sürülmüştür. Özellikle işkence ve insan hakları ihlali, basın ve ifade özgürlüğü gibi konular üzerinden değerlendirmelerde bulunan 15 Temmuz haberleri AB üyelik sürecinin bu iddialardan olumsuz etkilendiğini ifade etmiştir.²³⁵

Euronews Türkçe, 24 Kasım 2016

Terörle Mücadele/PKK-Hendek Terörü ve HDP'li Vekillerin Tutuklanması

Euronews 2015'te PKK'nın Çözüm Süreci'ni bozarak şehir merkezlerinde başlattığı terör eylemleri ve bölgesel özerklik ilanlarına karşı başlatılan operasyonları aktarırken PKK'yı Türkiye'nin mücadele içinde olduğu bir terör örgütü kabul etmiş ancak özellikle bölgede gerçekleştirilen askeri operasyonlara halkın bir kısmının tepkili olduğunu vurgulamıştır. Mecra bölgeye ve PKK'ya dair haber aktarımında her ne kadar terör ve terörist vurgusu yapsa da sık sık sivil halkın ve masum in-

234 "Tatbikat Zannediyorduk", Euronews Türkçe, <https://www.youtube.com/watch?v=-T2ebi2xWBA>, (Erişim tarihi: 5 Mart 2019).

235 "Türkiye-Avrupa Birliği: 53 Yıl Süren Zorlu Yolculuk", Euronews Türkçe, <https://www.youtube.com/watch?v=IYaTqWylp0w>, (Erişim tarihi: 5 Mart 2019).

sanların devlet ve PKK arasındaki savaşın mağduru olarak zarar gördüğünü ileri sürmüştür.²³⁶

Cizre ve Sur'daki operasyonlar sırasında uygulanan sokağa çıkma yasağı halkın mağdur edildiği iddiaları üzerinden ele alınmıştır. Cizre'yi PKK'dan temizlemek üzere yapılan operasyonların ardından şehrin oldukça tahrip edildiğine yönelik vurgu dikkat çekmektedir.²³⁷ Üç ay süren operasyonların bitmesinin şehir halkı tarafından hayatın normale dönmesini ve işlerine tekrar başlamalarını sağlayacağı için memnuniyetle karşılandığı ifade edilmiştir. Teröristlerin açtığı hendekleri kapatma gerekçesiyle başlatılan operasyonlarda şehrin “savaş alanına döndüğü” belirtilmiştir.²³⁸

Euronews Türkçe, 2 Mart 2016

HDP'li milletvekillerine yönelik tutuklama ve gözaltı kararları da Euronews tarafından “HDP'ye operasyon”²³⁹ çerçevesinde ele alınmıştır. Haberlerde

236 “Güneydoğudaki Kürt Halkı Erken Seçimler Öncesinde Ne Düşünüyor?”, Euronews Türkçe, 30 Ekim 2015.

237 Euronews Türkçe, “Cizre'de Sokağa Çıkma Yasağı Kalktı, Yıkım Ortaya Çıktı”, YouTube, 2 Mart 2016, <https://www.youtube.com/watch?v=rtVvhtqTVo8>, (Erişim tarihi: 6 Mart 2019).

238 Euronews Türkçe, “Cizre'de Sokağa Çıkma Yasağına 36 Saatlik Ara”, YouTube, 13 Eylül 2015, <https://www.youtube.com/watch?v=xfTPpEuA4zw>, (Erişim tarihi: 15 Mart 2019).

239 Euronews Türkçe, “Türkiye'de HDP Operasyonu Sonrası Tansiyon Yükseldi”, YouTube, 4 Kasım 2016, https://www.youtube.com/watch?v=IkNKq9EZd_U, (Erişim tarihi: 10 Nisan 2019).

dokunulmazlıklarının kaldırılmasının ardından Demirtaş ve Yüksekdağ için tutuklama kararının beklendiğine yönelik yorumlara da yer verilmiştir.²⁴⁰ Türkiye’de ve dünyanın çeşitli yerlerinde HDP’ye yönelik “operasyonların” protesto edildiği vurgulanmıştır.²⁴¹

GÖRSEL 95. TERÖR OPERASYONLARININ HABERLEŞTİRİLMESİ

Türkiye'de HDP operasyonu sonrası tansiyon yükseldi

Gizem Adal & AA • Son güncelleme: 04/11/2016

Euronews Türkçe, 4 Kasım 2016

HDP’li vekillerin tutuklanması ile *Cumhuriyet* gazetesi yazarlarının tutuklanmasına yönelik protestolar aynı başlık altında değerlendirilmiş, “Türkiye’nin en köklü gazetesi”ne yapılan operasyona yoğun tepki geldiği ifade edilmiştir. Ancak gazetecilere yönelik suçlama içeriklerine yer verilmeyerek tutuklama ve gözaltıların “basın özgürlüğü” çerçevesinde tartışılması olayın nesnel içeriğiyle çelişmektedir.²⁴² Aynı şekilde tutuklanan HDP milletvekilleri hakkındaki suçlamalara yer verilmemesi olayın okuyucu tarafından eksik anlaşılmasına neden olabilmektedir.

240 Euronews Türkçe, “HDP’ye Terör Operasyonu”, YouTube, 4 Kasım 2016, https://www.youtube.com/watch?v=FlGfYOy9_vg, (Erişim tarihi: 10 Nisan 2019).

241 Euronews Türkçe, “HDP’ye Operasyon Protestoları Beraberinde Getirdi”, YouTube, 5 Kasım 2016, https://www.youtube.com/watch?v=woZ_RSpVIow, (Erişim tarihi: 10 Nisan 2019).

242 Özgür Zentürk, “Cumhuriyet ve HDP’deki Tutuklamalara Tepkiler Devam Ediyor”, Euronews Türkçe, 6 Kasım 2016.

GÖRSEL 96. TUTUKLAMALARIN HABERLEŞTİRİLMESİ

Cumhuriyet ve HDP'deki tutuklamalara tepkiler devam ediyor

Ozgur Zenturk • Son güncelleme: 06/11/2016

Euronews Türkçe, 4 Kasım 2016

Türkiye'nin Suriye Politikası (FKH ve ZDH)

Euronews Türkçe 24 Ağustos 2016'da Türkiye'nin son dönemlerde artan DEAŞ saldırıları sonrası hudut güvenliğini sağlamak amacıyla operasyon başlattığını duyurmuştur. DEAŞ'ın Türkiye'ye yönelik saldırılarının hatırlatıldığı haberlerde operasyona dair gelişmeler gün gün aktarılmıştır.²⁴³ ÖSO ile ortak hareket edildiğini vurgulayan haberlerde dikkat çeken nokta YPG'nin "PKK'nın Suriye uzantısı" olarak tanımlanmasıdır.²⁴⁴ ABD tarafından PKK ile olan bağlantısı açıkça kabul edilmeyen YPG'nin Euronews Türkçe tarafından Türkiye'ye yakın bir söylemle anıldığı görülmüştür. İlerleyen günlerde Türkiye'nin Suriye operasyonları daha çok PYD ile bağlantılı şekilde ele alınmıştır. Sık sık Türkiye'nin YPG'yi geri çekilmesi ve ABD'yi de PYD'ye destek vermemesi için uyardığı söylenmiştir.²⁴⁵ Bu haber içerikleri Türkiye ve ABD'nin PYD üzerinden daha gergin bir siyasi zemine çekildiği mesajını taşımaktadır.

243 Euronews Türkçe, "TSK, Cerablus'u DAES'ten Temizlemek için Suriye Topraklarında Operasyon Başlattı", YouTube, 24 Ağustos 2016, <https://www.youtube.com/watch?v=xYewI-VNBrg>, (Erişim tarihi: 4 Mart 2019).

244 Euronews Türkçe, "Fırat Kalkanı Operasyonu'nda 1 Asker Şehit Oldu", YouTube, 28 Ağustos 2016, <https://www.youtube.com/watch?v=IslXWRpjw0Q>, (Erişim tarihi: 3 Mart 2019).

245 Euronews Türkçe, "Cumhurbaşkanı Erdoğan: 'YPG, Fırat'ın Doğusuna Geçmedi'", YouTube, 1 Eylül 2016, <https://www.youtube.com/watch?v=Iwrlqpr1FzQ>, (Erişim tarihi: 7 Mart 2019).

GÖRSEL 97. FKH'NİN HABERLEŞTİRİLMESİ

Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu: "YPG Fırat'ın doğusuna geçmezse hedef olacak"

Euronews • Son güncelleme: 29/08/2016

Euronews Türkçe, 29 Ağustos 2016

Euronews Türkçe Türkiye'nin Afrin'e gerçekleştirdiği ZDH'yi "Afrin'e Zeytin Dalı Harekatı" başlığıyla Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın fiili operasyonun başladığını söylemesinin ardından duyurmuş²⁴⁶ ve operasyona dair genel bilgilendirmeleri iletmiştir. Aynı zamanda ZDH'nin Köln ve Brüksel gibi Avrupa'nın bazı şehirlerinde protesto edildiği,²⁴⁷ ABD tarafından tepkiyle karşılandığı ve anlaşmazlığa neden olduğuna yönelik içeriklere de yer vermiştir.²⁴⁸ Bu içeriklere bakıldığında Türkiye'nin terör örgütleriyle mücadele amacıyla başlattığı operasyonların uluslararası arenada desteklenmediği ve özellikle ABD ile bir çatışma sebebi olduğuna yönelik algıya neden olabilecek haberlerin paylaşıldığı görülmektedir.

ZDH'nin Türkiye içindeki etkisi de yine negatif bir perspektifle değerlendirilmiştir. Harekatın Hatay'a olumsuz etkisine değinen bir haber yayımlanmıştır.²⁴⁹ Turistlerin operasyon nedeniyle Hatay'a gelmediği söylenmiştir. Sonraki günlerde de bölgede bulunan PKK ve PYD taraftarlarının operasyon karşıtı gösteriler yaptığı belirtilmiş ve operasyonun uluslararası hukuka aykırı olduğu iddia edilmiştir.²⁵⁰

246 "Afrin'e Zeytin Dalı Harekatı", Euronews Türkçe, 20 Ocak 2018.

247 "Köln'de Zeytin Dalı Operasyonu Karşıtı Gösteri", Euronews Türkçe, 27 Ocak 2018.

248 "Türkiye-ABD Arasında 'Menbiç' Anlaşmazlığı", Euronews Türkçe, 21 Mart 2018.

249 "Afrin Operasyonunun Hatay'a Etkisi", Euronews Türkçe, 22 Şubat 2018.

250 "Zeytin Dalı Harekatı Uluslararası Hukuka Uygun mu?", Euronews Türkçe, 22 Ocak 2018.

Euronews'in paylaştığı haber içeriklerinden Türkiye'nin Suriye operasyonlarının uluslararası alanda çok ses getirdiği ve tartışmaya neden olduğu söylenebilir. Ancak bölgenin ve özellikle Türkiye'nin güvenliği için oldukça mühim olan bu operasyonların gereklilik şartlarından bahsetmeden yalnızca uluslararası çatışma zeminine dayandırılarak aktarılan haberlerin tarafsız olduğunu söylemek oldukça zordur.

Mega Projelere Verilen Tepkiler (Yavuz Sultan Selim Köprüsü ve İstanbul Havalimanı'nın Açılışı)

Türkiye'nin mega projelerine dair çok yoğun bir haber trafiğine rastlanmasa da Euronews Türkçe projelerin hayata geçişini farklı tartışma zeminleri üzerinden okuyucuya aktarmıştır. Özellikle İstanbul Havalimanı'nın açılışına dair Türkiye'de ve dünyada tartışılan konu başlıklarına ayrıntılarıyla yer vermiştir. Olumlu veya olumsuz farklı görüşleri ileten haberlerin genel yaklaşımı ise daha çok projelerin Türkiye ekonomisini zarara uğrattığı üzerinedir.

Türkiye'nin son yıllarda hayata geçirdiği en önemli projelerden olan Yavuz Sultan Selim Köprüsü'nün olumlu bir tonla haberleştirildiği görülmüştür. Özellikle Erdoğan'ın bu projenin Türkiye'nin gelişimini simgelediğine dair sözlerine ve projede çalışan işçilerin ikramiye almasını sağlamasına vurgu yapılmıştır.²⁵¹

GÖRSEL 98. MEGA PROJELERİN HABERLEŞTİRİLMESİ

Ekonomi uzmanları uyardı: "Türkiye iflasın eşiğinde bekliyor"

Euronews • Son güncelleme: 11/07/2018

Euronews Türkçe, 11 Temmuz 2018

251 "Yavuz Sultan Selim Köprüsü Açıldı: 31 Ağustos'a Kadar Ücretsiz", Euronews Türkçe, 26 Ağustos 2016.

İstanbul Havalimanı'na dair ise olumsuz temaların ön plana çıktığı görülmüştür. İşçi ölümleri, havalimanının maliyeti, ismi ve büyüklüğü üzerinden çeşitli spekülasyonlar ortaya atılmıştır. Bu spekülasyonlara dayanan tartışmalar Euronews Türkçe tarafından farklı görüşlere yer verilmeden ve tartışmalara konu olan iddiaların aslı araştırılmadan gündeme getirilmiştir.²⁵² Üzücü işçi ölümlerini gerçek dışı abartılı rakamlarla aktaran haberler uluslararası sendikaların işçilere verdiği desteğe de yer vermiştir.²⁵³ Havalimanının açılışı aynı zamanda ekonomide dalgalanmaların yaşandığı bir döneme denk gelmiştir. Bu nedenle havalimanına dair en çok konuşulan konulardan biri de projenin maliyeti ve Türkiye ekonomisine etkisi olmuştur. Ancak bu eksende üretilen haberlerin de gerçeklikten uzak, abartılı yorumlara dayandığı gözlenmiştir. Projenin Türkiye'yi dünyanın en büyük havalimanlarından birine ulaştırdığı göz ardı edilmiş, artan yolcu kapasitesinin ekonomiye sağlayacağı katkı da görmezden gelinmiştir.²⁵⁴

Euronews Türkçe, 12 Şubat 2018

Ekonomik Dalgalanma

Türkiye'de tutuklu bulunan Amerikalı Rahip Brunson üzerinden yaşanan Ankara-Washington hattındaki gerilim ve karşılıklı açıklamalar sonucu Türk lirası dolar karşısında keskin bir düşüş yaşamıştır. Doların yükselişi haberlerde ABD'nin

252 "Dört Başlıkta İstanbul'daki 'En Büyük Havalimanı' Tartışmaları", Euronews Türkçe, 29 Ekim 2018.

253 "İstanbul 3. Havalimanında İşçi Ölümleri Skandalı", Euronews Türkçe, 12 Şubat 2018.

254 "Ekonomi Uzmanları Uyardı: 'Türkiye İflasın Eşiğinde Bekliyor'", Euronews Türkçe, 11 Temmuz 2018.

Türkiye'ye yaptırımını olarak değerlendirilmiştir.²⁵⁵ Bu konu hakkında Türk ekonomistlerin eleştirildiği haberlerle²⁵⁶ beraber Cumhurbaşkanı Erdoğan ve Mevlüt Çavuşoğlu gibi devletin üst kademelerinin açıklamaları da okuyucuya iletilmiştir. Özellikle Erdoğan'ın “Biz savaşa hazırız” söylemi dikkat çeken haber başlıkları arasına girmiştir.²⁵⁷ Bununla birlikte Türk ve yabancı ekonomistlerin konuya dair görüşleri tek tek incelenmiştir. Özellikle yabancı ekonomistlerin oldukça karamsar bir tablo çizdiği yayımlanan haberlerden anlaşılmaktadır. “Türkiye krizinin cahil otokratlar yönetiminde olduğunda yaşanabilecek türden bir şey olduğu”²⁵⁸ aktarılan yorumlardan biridir.

Euronews Türkçe, 13 Ağustos 2018

Euronews Türkçe, 26 Temmuz 2018

Türkiye ekonomisinde yaşanan dalgalanma Euronews tarafından ABD ve Türkiye arasında siyasi gerilimlerden dolayı yaşanan mali bir savaş olarak değerlendirilmiştir. Haberler her ne kadar bu krizin sorumlusu olarak doğrudan Cumhurbaşkanı Erdoğan'ı işaret etmese de yorumlarına başvurduğu kişiler aracılığıyla Türkiye yönetiminin krize neden olduğunu aktarmıştır.

EURONEWS TÜRKÇE ÇALIŞANLARI

Euronews Türkçe sayfası için herhangi bir çalışan listesine ulaşılammıştır. Talep formu göndermek istendiğinde ise Euronews Türkçe'nin sayfasında ilgili form

255 Faruk Can, “Yaptırım Krizinin Etkileri Sürüyor, Dolar 5.56 Seviyesine Çıktı”, Euronews Türkçe, 9 Ağustos 2018.

256 Beraat Gökkuş, “Türk Ekonomistler Yükselen Dolar için Ne Dedi?”, Euronews Türkçe, 13 Ağustos 2018.

257 Beraat Gökkuş, “Cumhurbaşkanı Erdoğan: Biz Savaşa Hazırız”, Euronews Türkçe, 13 Ağustos 2018.

258 Beraat Gökkuş, “Yabancı Ekonomistler Türk Lirası'nın Düşüşü Hakkında Ne Dedi?”, Euronews Türkçe, 14 Ağustos 2018.

bulunamadığından Euronews merkezine mail gönderilmiş fakat cevap alınamamıştır. Sitedeki haberler ve Twitter paylaşım ağı üzerinden mecranın aşağıdaki çalışanlarına ulaşılmıştır.

- **Gülsüm Alan** (twitter.com/Gulsum_ALAN)

Belçika'da La Radio Television Belge Francophone'da muhabirlik yapmıştır. Ardından Fransa Senatosunda basın görevlisi olarak çalışmıştır. Kasım 2009'da Euronews kanalına girmiş ve mesleğine orada devam etmiştir. Şu an Belçika'da yaşamakta ve Euronews Türkçe'ye haberler geçmektedir. Twitter'ı çok aktif kullanmaktadır. Alman milletvekili Cem Özdemir'i birçok kez retweet etmiştir. Brüksel'de Ece Temelkuran ve Barbaros Şansal'la fotoğraflarını paylaşmıştır.

GÖRSEL 101. GÜLSÜM ALAN'IN TWEET ÖRNEĞİ

Gülsüm Alan ✓
@Gulsum_ALAN

Biz çok güzeliz @barbarosansalfn @ETemelkuran 🤗🤗
🤗 #Bruksel #Falstaff

Gülsüm Alan, Twitter, 16 Ocak 2019, https://twitter.com/Gulsum_ALAN/status/1085609407537397761, (Erişim tarihi: 15 Mart 2019).

Sosyal medyada “diken.com.tr”nin Osman Kavalı'nın mektubunu paylaştığı haberini retweet etmiştir. Enes Kanter'in Londra'daki NBA maçını MİT tarafın-

dan yakalanma korkusuyla kaçırdığını yazmıştır. Habercilik yaşamında Avrupa bölgesindeki siyasi olaylar ve Türkiye-AB ilişkileri üzerine yoğunlaşmıştır.

- **Mustafa Bağ** (twitter.com/mustafa__bag)

Öncesinde Habertürk, SKY, NTV, MSNBC, CBNC-e kanallarında ve *Akşam* gazetesinde çalışmıştır. Sosyal medyada Suriyeliler, Doğu Türkistan ve Filistin-İsrail meselesinde Filistin'i savunan paylaşımlarda bulunmuştur. Güncel siyasetle ilgili fazla paylaşım yapmayan Bağ dünyanın birçok yerine dair haberler yazmış ve beraberinde Türkiye'nin dış politikasına da hazırladığı haberlerde ve Twitter hesabında yer vermiştir.

- **Tuba Altunkaya** (twitter.com/tubaaltunkaya)

İlk olarak Radio DJ isimli bir Londra Türk radyosunda kısa süre çalışmıştır. 2012'de iki ay TRT'de görev aldıktan sonra Fransa'ya giden Altunkaya, Euro-news'te çalışmaya başlamıştır. Twitter paylaşımlarında basın özgürlüğü üzerine eleştirilerde bulunmaktadır. Türkiye'nin özgür ve demokratik olmadığına yönelik paylaşımlar yapmıştır. "Yandaş medya" eleştirilerine sayfasında yer vermiştir. Seçim süreci içerisinde AK Parti'lilere yönelik birtakım göndermeleri bulunmaktadır. Euronews Türkçe sitesine Avrupadan haberler geçmektedir.

GÖRSEL 102. TUBA ALTUNKAYA'NIN TWEET ÖRNEKLERİ

Tuba Altunkaya
@tubaaltunkaya

Peki biz Allah'a hesap sorabilecek miyiz bu beyinlerle aynı gezegene tıkıldık diye?

Tuba Altunkaya
@tubaaltunkaya

How many journalist does it take to write one very same sentence? And I wonder if they ever sue each other for plagiarism? (Kağıda yazık)

Tweeti Çevir

Tuba Altunkaya, Twitter, 3 Mart 2019, <https://twitter.com/tubaaltunkaya/status/1102288089609850892>, (Erişim tarihi: 9 Nisan 2019).

Tuba Altunkaya, Twitter, 9 Şubat 2019, <https://twitter.com/tubaaltunkaya/status/1094218253088550912>, (Erişim tarihi: 9 Nisan 2019).

- **Enis Günaydın** (twitter.com/gunaydinenis)

2013'te Adalet Bakanlığında staj yapmıştır. İstanbul ve Paris'te hukuk bürolarında çalıştıktan sonra Paris Danıştayında altı ay asistanlık yapmıştır. Şu anda Euronews'te çalışan Günaydın'ın sosyal medya paylaşımlarından hükümete karşı eleştirel bir çizgiye sahip olduğu anlaşılmaktadır. Türkiye'nin insan hakları ve adalet konusunda geri kaldığını ve ülkenin "birileri"nin egosuna kurban gittiğini belirtmektedir. Kaşıkçı davasında "Sultan'ın insafına kalan prens" manşeti atan Fransız *Liberation* gazetesinin haberini paylaşmış ve "Sultanımız sınırları genişletiyor" yorumunu yapmıştır. Bu paylaşımıyla bir süredir Batı medyasında kasıtlı olarak oluşturulan Erdoğan'ı sultan olarak gösteren oryantalist tutumu benimsediğini göstermiştir. Ayrıca bu paylaşımın gazeteciliğin içerisinde olan eleştireliliğin ötesine geçerek Erdoğan karşıtı partizan bir yaklaşıma sahip olduğunu ortaya koymuştur.

GÖRSEL 103. ENİS GÜNAYDIN'IN TWEET ÖRNEĞİ

Enis Günaydın, Twitter, 23 Ekim 2018, <https://twitter.com/gunaydinenis/status/1054815472577904642>, (Erişim tarihi: 9 Nisan 2019).

Sosyal medya hesaplarında gazeteci özgürlüğü ve yargı bağımsızlığına dikkat çekmiştir. Eren Erdem'in gözaltına alınışını gerekçe göstererek ifade özgürlüğünün olmadığı yorumunu yapmıştır. Paris başta olmak üzere dünyanın çeşitli bölgelerine dair haberler paylaşmaktadır. Türkiye-Fransa ilişkilerine dair yorumlarda da bulunmuştur.

- **Sertaç Aktan** (twitter.com/sertac_aktan)

Diken, *Cumhuriyet* gibi mecralarda yazıları yayımlanmıştır. Twitter hesabını oldukça etkin kullandığı görülen Aktan sıklıkla hükümete eleştiriler yöneltmek-

GÖRSEL 104. SERTAÇ AKTAN'IN TWEET ÖRNEKLERİ

Sertaç Aktan, Twitter, 8 Şubat 2019, https://twitter.com/sertac_aktan/status/1093850565686235137, (Erişim tarihi: 9 Nisan 2019).

Sertaç Aktan, Twitter, 11 Şubat 2019, https://twitter.com/sertac_aktan/status/1094998113708720128, (Erişim tarihi: 9 Nisan 2019).

tedir. Gündemdeki konulara dair paylaşımlar yaptığı görülen Aktan yolsuzluk, israf, medyanın tekelleşmesi, basın özgürlüğünün olmaması gibi eleştirilere sıkça paylaşımlarında yer vermiştir.

Eleştirilerin hedefinde daha çok Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın olduğu göze çarpmaktadır. Türkiye iç gündeminin yanı sıra Avrupa'dan haberler de paylaşmıştır. Euronews Türkçe'de AB iç siyaseti ve Türkiye-AB ilişkilerine odaklı yazılar yazmaktadır. Genelde Euronews haberlerini paylaşan Aktan zaman zaman T24'ün ve uluslararası basından CNN, BBC ve Sputnik gibi ajansların haberlerine de paylaşımları arasında yer vermiştir.

- **Menekşe Tokyay** (twitter.com/MenekseTK)

İki buçuk yıl bir danışmanlık şirketinde çalıştıktan sonra 2009-2010 arasında İstanbul Kültür Üniversitesi'nde proje asistanı olarak görev yapmıştır. Ardından 2010-2011 arasında *Kriter*²⁵⁹ isimli bir dergiye geçmiş ve sonra TBMM'de çocuk hakları ve sağlık politikalarıyla alakalı danışmanlık yapmıştır. Southeastern European Times'da beş yıl çalıştıktan sonra El Arabiya News Channel'da çalışmaya başlamıştır. Bu çalışmaların yanında Euronews, *Washington Post*, Deutsche Welle, Arap News gibi mecralara haberler geçmektedir. Sosyal medya paylaşımlarında kadın cinayetleri ve kadın haklarıyla alakalı paylaşımlar görülmüştür. Güncel siyasetin yanı sıra kültür sanata dair paylaşımları bulunmaktadır. Göç, Türkiye'nin Ortadoğu ilişkileri ve güncel meselelerle ilgili haberleri de mevcuttur.

- **Kamuran Samar** (twitter.com/kamuran_s)

Marmara Üniversitesi Gazetecilik Bölümü mezunu olan Samar yaklaşık sekiz yıldır Euronews'de muhabirlik yapmaktadır. Sosyal medyayı aktif kullanmaktadır. Sosyal medyada Millet İttifakı Ankara büyükşehir belediye başkan adayı Mansur Yavaş'ın paylaşımını ve Cumhur İttifakı Ankara büyükşehir belediye başkan adayı Mehmet Özhaskeki'nin Pensilvanya'ya mektup gönderdiğini iddia eden haberi retweet etmiştir. Gezi Parkı Şiddet Eylemleri için sembolik bir isme dönüşen Mehmet Ali Alabora ile yapılan röportajı da kendi hesabında paylaşmıştır. Türkiye'de demokrasi ve özgürlüklerin kısıtlı olduğunu ve bu durumun da ekonomik krize kapı araladığını ima etmiştir. Basın özgürlüğü konusunda sık sık eleştirel içeriklere sayfasında yer vermiştir.

259 Bahsi geçen dergi SETA bünyesinde 2016'dan itibaren yayımlanan *Kriter* dergisinden farklıdır.

GÖRSEL 105. KAMURAN SAMAR'IN TWEET ÖRNEKLERİ

Kerim Yılmaz, Twitter, 16 Mart 2019, <https://twitter.com/KERMYILMAZ9/status/1106992041303650304>, (Erişim tarihi: 9 Nisan 2019).

Kamuran Samar, Twitter, 11 Mart 2019, https://twitter.com/kamuran_s/status/1105080411145805826, (Erişim tarihi: 9 Nisan 2019).

- **Tuluhan Tekelioğlu** (twitter.com/tuluhantekeli)

Paris'te Sipa Press'te gazetecilik hayatına başlamıştır. 1994-2001 arasında *Hürriyet*'te, 2001'de Cine5'te, 2001-2003 arasında Habertürk TV'de çalışmıştır. 2005-2006 arasında ise Kanal D sabah haberlerini sunmuştur. "40'ında 40 Kadın" isimli belgeseli büyük ilgi görmüş ve Turkuvas Kitap tarafından kitaplaştırılmıştır. Euronews sitesinde "RÖP" isimli röportaj programında gündeme dair konuları değerlendiren konukları misafir etmiştir. Sosyal medyayı aktif kullanmaktadır. Sosyal medyada Berkin Elvan meselesine çok dikkat çekmiştir. Metin Akpınar'ın gözüne alınmasına büyük tepki göstermiştir. Ayrıca Tuluhan Tekelioğlu Halk TV'yi ve "muhalif tiyatro yapan" Genco Erkal'ı hesabından paylaşmıştır. Euro-

news Türkçe sitesinde güncel siyaset, sinema ve cinsiyet eşitsizliği konularında yazıları bulunmaktadır.

GÖRSEL 106. TULUHAN TEKELİOĞLU'NUN RETWEET ÖRNEKLERİ

Tuluhan Tekelioğlu, Twitter, 30 Mart 2019, <https://twitter.com/Tuluhantekeli/status/1112055903723888641>, (Erişim tarihi: 9 Nisan 2019).

Genco Erkal, Twitter, 30 Mart 2019, <https://twitter.com/DOSTLARTIYATRO/status/1111953929108103168>, (Erişim tarihi: 9 Nisan 2019).

• Murat Dinler

Hatay'da yerel bir gazetede mesleğe başlamıştır. Ardından Fransa ve Almanya'da gazetecilik ve muhabirlik yapmıştır. Yaklaşık on yıl Avrupa'da çalıştıktan sonra Euronews Türkçe'de haber editörü olmuştur. Şu an Almanya'da yaşamakta ve Euronews Türkçe'de çalışmaktadır. Sosyal medya hesabına rastlanmamıştır. Euronews sitesinde yaptığı röportajlarla gündeme gelmiştir. Piyanist Tuluyhan

Uğurlu, Semih Yalçın, Yusuf Halaçoğlu, Alman Yeşiller Partisi eş başkanı Cem Özdemir ve Hatay belediye başkanıyla röportajları vardır. Öte yandan Türkiye-AB ilişkileri, göç ve Türkiye'nin Suriye politikaları hususunda haberler de yapmıştır.

- **Hüseyin Koyuncu** (twitter.com/Huseyin_Kyc)

Öncesinde çalıştığı kurum hakkında herhangi bir bilgiye ulaşamamaktadır. Twitter'ı çok aktif kullanmamaktadır. Euronews sitesinde Avrupa'nın günlük haberleri, Türkiye-Ortadoğu ilişkileri ve ekonomi üzerine yazıları ve haberleri mevcuttur.

- **Bahtiyar Küçük** (twitter.com/bahtiyarkucuk)

Öncesinde çalıştığı kurumlara yönelik herhangi bir bilgi bulunamamıştır. Twitter'da çok etkin değildir. Paylaşımlarının genelini Euronews haberleri oluşturmuştur. Euronews sitesine Fransadan ve AB bölgesinden haberler geçmektedir.

- **Zeki Saatçi** (twitter.com/saatcizeki)

Dokuz yıldır Euronews Türkçe'de yönetici olarak çalışmaktadır. Twitter hesabını çok etkin kullanmamaktadır. Paylaşımlarının hepsini Euronews haberleri oluşturmuştur.

- **Fatih Yetim** (twitter.com/fatihyetim)

Tarih alanında doktora çalışmalarına Paris'te EHESS'te (Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales) devam etmektedir. Sosyal medya hesabını aktif olarak kullanmamaktadır. Genelde haber sayfalarını paylaşıırken Euronews haberlerini de sıkça paylaşmıştır. Avrupa'dan siyasi ve genel kültür içerikli haberler retweet etmiştir.

- **Kerem Congar**

Hakkında herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Herhangi bir sosyal medya hesabına ulaşamamıştır. Euronews sitesinde spor, teknoloji ve genel kültür konularında haberler yapmaktadır.

- **Rengin Arslan** (twitter.com/RenginArslan)

İstanbul Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun olan Arslan Reuters'ta çevirmen olarak çalışmıştır. Yayıncılık alanında da çalışan Arslan birçok kitabın editörlüğünü üstlenmiştir. 2012'den beri BBC Türkçe Servisinde çalışan Arslan görevinden Eylül 2018'de ayrılmıştır. Şu anda serbest olarak gazetecilik yapmakla birlikte Euronews'te de görev almaktadır. Twitter hesabında Türkiye'de basın özgürlüğünün olmadığı ve ülkenin kötü yönetildiğini belirtmiştir. İstanbul Havalimanı'yla alakalı olumsuz ve sert tweetleri mevcuttur. Hükümet karışılığıyla bilinen "Cumartesi Anneleri" ve "Barış Akademisyenleri"ne dair çeşitli haberlere Twitter hesabında yer vermiştir.

GÖRSEL 107. RENGİN ARSLAN'IN RETWEET ÖRNEĞİ

Rengin Arslan
@RenginArslan

Öyle bir havalimanı yapalım ki kimse gün yüzü görmesin deseniz ancak bu kadarını yapabiliydiniz. Pes!

euronews Türkçe @euronews_tr · 8 Nis

#Sondakika Atatürk Havaalanı operasyonlarının durdurulması sonrası 4 bin 500 kişi işten çıkarılıyor

Euronews'e konuşan bir TAV yetkilisi işten çıkarmaları doğruladı

tr.euronews.com/2019/04/08/tav...

Rengin Arslan, Twitter, 7 Nisan 2019, <https://twitter.com/RenginArslan/status/1115142716491554816>, (Erişim tarihi: 9 Nisan 2019).

GÖRSEL 108. RENGİN ARSLAN'IN RETWEET ÖRNEĞİ

Sezgin Tanrikulu ✓
@MSTanrikulu

"Hiçbir güç evladı için adalet isteyen bir anneyi susturamaz"

Hasan Ocak 24 yıl önce gözaltına alındı. 2 ay sonra kimsesizler mezarlığında işkence izleriyle dolu cenazesine ulaşılmıştı...

[#HasanOcak24Yıl](#)

[#CumartesiAnneleri730Hafta](#)

Sezgin Tanrikulu, Twitter, 23 Mart 2019, <https://twitter.com/MSTanrikulu/status/1109383939087654912>, (Erişim tarihi: 9 Nisan 2019).

GÖRSEL 109. RENGİN ARSLAN'IN TWEET ÖRNEĞİ

Rengin Arslan, Twitter, 6 Mart 2019, <https://twitter.com/RenginArslan/status/1103314383340490753>, (Erişim tarihi: 9 Nisan 2019).

Euronews Türkçe'de "AK Parti treni'nden kimler indi?" isimli video haber yapmıştır.²⁶⁰ Aynı zamanda 15 Mart 2019'da Mehmet Ali Alabora ile Gezi iddiası hakkında bir röportaj gerçekleştirmiştir.²⁶¹

GENEL DEĞERLENDİRME

Türkiye gerek coğrafi konumu gerekse AB'ye üyelik süreci nedeniyle her zaman Avrupa ile yakın ilişkiler içinde olmuştur. Özellikle AK Parti dönemiyle başlayan siyasi ve ekonomik gelişmelerle beraber Avrupa'nın dikkat kesildiği ülkelerden biri konumuna gelmiştir. Bu nedenle Türkiye Avrupa'nın haber alma ve haber aktarma konusunda hassas davrandığı ülkelerden biridir. Euronews bu bağlamda Avrupa'nın en önemli medya kuruluşlarından biri olarak Türkiye uzantısını kurmuştur. Türkiye için önemli olduğu düşünülen belirli olaylardaki haber servisleri incelendiğinde Euronews'ın Avrupa merkezli bir bakış açısıyla haberleri aktardığı gözlemlenmiştir. 15 Temmuz darbe girişimi her ne kadar bütün demokratik toplumların kayıtsız şartsız karşı çıkması gereken bir olay olsa da Euronews darbe girişimi sonrası örgüt üyelerine yönelik tutuklama ve tasfiyeleri Türkiye'nin AB sürecine zarar veren gelişmeler olarak aktarmıştır. Yine terör örgütüne destek olma suçlamasıyla HDP'li milletvekillerinin tutuklanması Avrupa'da tutuklama-

260 Rengin Arslan ve Osman Korur, "Özel | 'AK Parti Treni'nin 16 Yıllık Yolculuğu: 58. Hükümetten Bu Yana Kimler Geldi Kimler Geçti?", Euronews Türkçe, 1 Mart 2019.

261 Rengin Arslan, "Mehmet Ali Alabora Gezi iddiası hakkında İlk Kez Konuştu: Savunulamayacak Kadar Gerçek Dışı", Euronews Türkçe, 15 Mart 2019.

lara karşı gerçekleştirilen protestolar üzerinden haberleştirilmiştir. Benzer şekilde Türkiye'nin bölge ve sınır güvenliği gerekçesiyle Suriye'ye yönelik başlattığı FKH ve ZDH de Avrupa'da gerçekleşen operasyon karşıtı gösteri ve protestolar üzerinden aktarılmıştır. Euronews Türkçe her ne kadar kendisini birçok farklı görüş arasındaki önemli bir köprü olarak ifade etmiş ve diğer uluslararası medya organlarından daha çoğulcu bir pozisyonda²⁶² değerlendirmiş olsa da Avrupa'ya yakın, tek sesli bir haber dili geliştirmiştir. Bu durum mecranın yayın ilkelerinde belirttiği olaylar karşısında adil, eşit ve dengeli haber akışı sağlamak prensibiyle de çelişmektedir.²⁶³

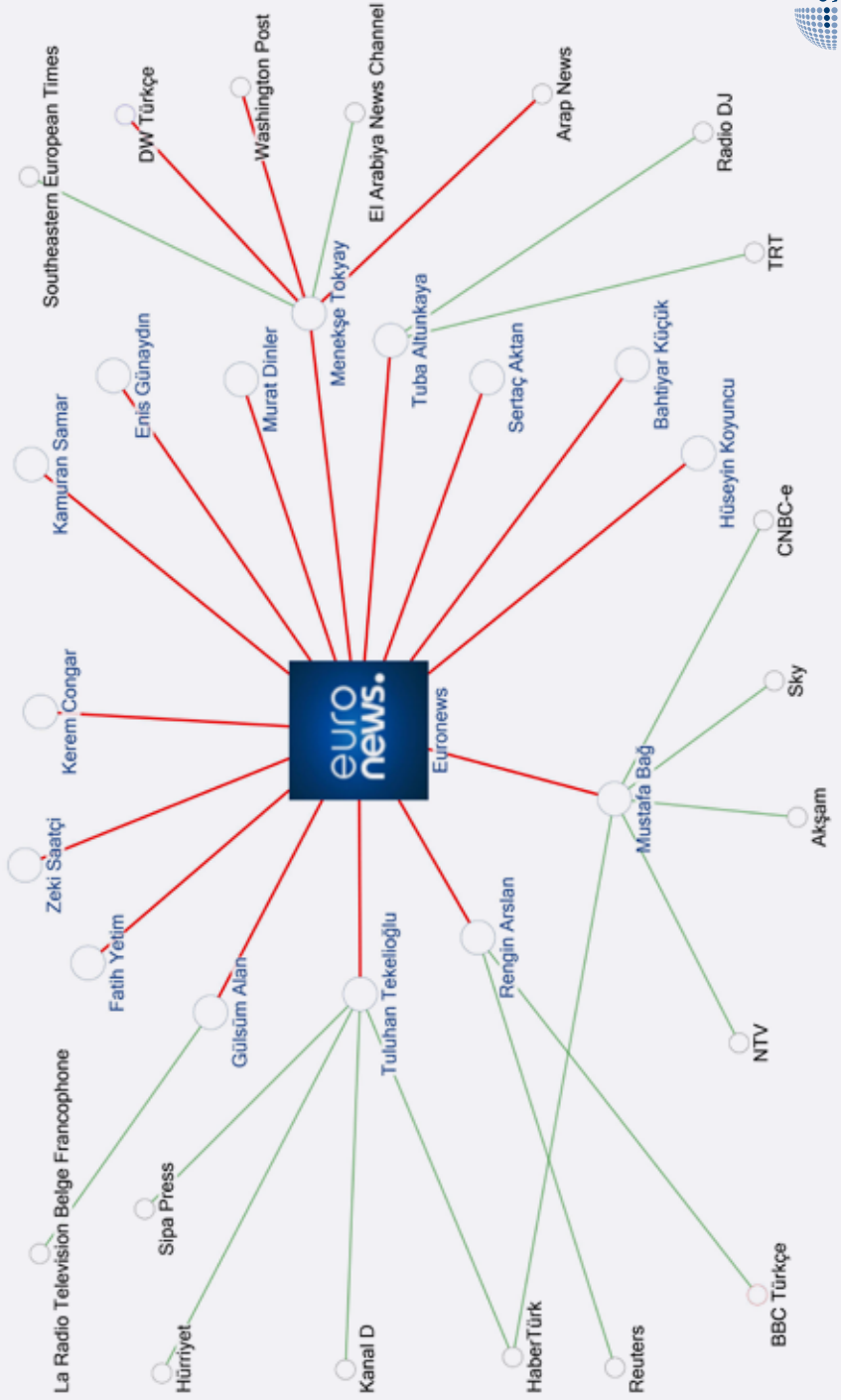
Daha önce çalıştıkları kurumlar üzerinden Euronews Türkçe'nin çalışan profili incelendiğinde de tek sesli haber diline hizmet eden bir çalışan profili tercih edildiği söylenebilir. Euronews çalışanları Türkiye'de *Habertürk*, *Hürriyet*, *Akşam* gazeteleriyle beraber Kanal D, NTV ve TRT'de, uluslararası medya kuruluşlarında da CNBC-e, SKY, *Washington Post*, *Deutsche Welle*, *Arap News* gibi yayın kuruluşlarında görev almıştır. Mecranın network ağının TRT hariç ağırlıklı olarak Türkiye'nin seküler merkez medyasına ait yayın organlarından oluştuğu görülmektedir. Bu durum Euronews'ın yayın ilkelerinde sahip olduğunu iddia ettiği çoğulcu bakış açısıyla çelişmektedir.

Görsel 110 Euronews Türkçe çalışanlarının geçmişte çalıştıkları veya katkıda bulundukları kurumlar dikkate alınarak oluşturulmuştur.

262 "About Euronews", Euronews, <https://tr.euronews.com/about>, (Erişim tarihi: 10 Nisan 2019).

263 "Euronews 2017 Transparency Report", Euronews, <https://static.euronews.com/website/pdf/euronews-transparency-report-2017.pdf>, (Erişim tarihi: 10 Mayıs 2019).

GÖRSEL 110. EURONEWS'İN TÜRKÇE GENEL DEĞERLENDİRMESİ

CRI TÜRK (ÇİN ULUSLARARASI RADYOSU-TÜRKİYE)

GENEL BİLGİLENDİRME

CRI 3 Aralık 1941’de “Pekin Radyosu” adıyla Pekin’de kurulmuştur. Daha sonra “Beijing News” adıyla yayın hayatına devam eden radyo 1978’de resmi olarak “Uluslararası Çin Radyosu” adını almıştır. Radyonun kuruluş amacı Çin’i dünyaya tanıtmak, Çin’in diğer ülkelerle dostluğunu desteklemek ve global haberleri dünyaya servis etmek olarak belirtilmiştir. Bunların yanında radyonun kuruluş amaçlarından biri de propaganda alanını genişletmektir. Çin Komünist Partisi kurulduğu 1921’den itibaren propaganda faaliyetlerine çok büyük önem vermiştir. CRI 1941’de kurulmasına rağmen 1949’da Çin Halk Cumhuriyeti’nin kurulmasının hemen ardından 1950’de sistematik olarak yabancı dillerde yayına öncelik tanımıştır.²⁶⁴ Çin Komünist Parti Merkez Komitesi Genel Sekreteri ve Cumhurbaşkanı Xi Jinping, Çin’in küresel iletişim kapasitesini yükseltmesi ve uluslararası arena da daha fazla söz hakkına sahip olması için “dış tanıtım yollarında inovasyona gidilmesi, Çin hikayelerinin daha iyi şekilde anlatılması ve böylece Çin’in sesinin dünyaya doğru şekilde iletilmesi”²⁶⁵ gerektiğini söyleyerek radyonun kurulmasını desteklemiştir.

Günümüzde genel müdürü Wang Gengnian olan radyonun otuz ikisi uluslararası ve altısı Çin’de olmak üzere toplam otuz sekiz bürosu bulunmakta ve mecra gün-

264 Çağdaş Üngör, “China Reaches Turkey? Radio Peking’s Turkish Language Broadcasts During the Cold War”, *A Journal of Foreign Policy and Peace*, Cilt: 1, Sayı: 2, (2012) s. 21-23.

265 “CRI 76 Yaşında”, CRI Türk FM, <http://www.criturk.fm/13972-2>, (Erişim tarihi: 15 Mart 2019).

de 2 bin 700 saat program yaparak 3 milyon dinleyiciye ulaşmaktadır. Çalışanlarının yüzde 95'i yerel halklardan oluşan CRI dört yüzden fazla kişiyi istihdam etmektedir. Farklı dillerde yayın yapma hususunda altmış bir dille dünyanın ilk sırasında yer alan radyonun yetmiş denizaşırı radyo istasyonu ve on sekiz de internet radyo kanalı bulunmaktadır.²⁶⁶

İlk dış radyosunu 2006'da Kenya'nın başkenti Nairobi'de kuran CRI 18 Ocak 2011'de resmi olarak Çin Uluslararası Yayıncılık Ağı'nı (CIBN) kurmuştur.²⁶⁷ CRI ortaklık, birleşme ve hisse alımı gibi yollarla bugüne kadar elliden fazla ülkenin başkentinde ve başlıca kentlerinde yüz otuz radyo kurmuş, yüz atmıştan fazla frekans açmıştır.²⁶⁸ Programların içerikleri siyaset, ekonomi, kültür sanat, bilim ve uluslararası gündemi meşgul eden son gelişmeler olmak üzere çeşitlenmektedir. CRI her yıl dünyanın her köşesinden 48 milyon dinleyici mektubu alırken internet ve yeni medya kanalları üzerinden 170 milyon dinleyici kitlesine ulaşmaktadır.²⁶⁹ Radyo yeni medya kanallarını da etkin şekilde kullanmaktadır. CRI Online yirmi dört dilde mobil internet sitesine, "china.com" da yirmi iki dilde mobil internet sitesine sahiptir. CRI'nın yirmi sekiz dildeki mobil uygulamalarının toplam sayısı kırk yediyi bulmuştur. CRI'nın yurt içi ve dışında kırk üç dilde açtığı toplam sosyal medya hesabı sayısı 228'e erişmiş ve bu hesapların takipçi sayısı 76 milyonu aşmıştır.²⁷⁰

Pekin radyosu ismiyle birçok dilde günlük bir saat yayın yapan mecra Türkçe yayınlarına 1957'de başlamıştır.²⁷¹ Pekin radyosu kısa kısa Türkçe yayınlar yapmıştır. İlk dönemlerde Arapça ve Farsça birlikte yayın yapan Türkçe Servisi müstakil yayınına ise ilk kez 1961'de Rukiye Hacı isimli Uygur asıllı bir Çin vatandaşının spiker olmasıyla başlamıştır. 1960'ların ilk yarısında Türk halkının sempatisini kazanacak ve etkili olabilecek özel programlar hazırlamıştır. "Muslim Life in China" temalı programlar bu amaç çerçevesinde gerçekleştirilmiştir.²⁷² 1978'de dışa açılma politikası uygulayan Çin, CRI'nın yayıncı kadrosunu ve alanlarını genişletmiştir. Sovyetler Birliği çökene kadar yoğun bir siyasi propaganda yürüten CRI

266 "Who We are", China Plus, <http://chinaplus.cri.cn/aboutus/aboutcri/62/20170216/393.html>, (Erişim tarihi: 15 Mart 2019).

267 "History", China Plus, <http://chinaplus.cri.cn/aboutus/aboutcri/62/20170216/391.html>, (Erişim tarihi: 15 Mart 2019).

268 "CRI 76 Yaşında", CRI Türk FM, <http://www.criturk.fm/13972-2>, (Erişim tarihi: 15 Mart 2019).

269 "Uluslararası Çin Radyosu 75 Yaşında", *Aydınlık*, 4 Aralık 2016.

270 "CRI 76 Yaşında".

271 Veli Boztepe, "Bir Yumuşak Güç Kaynağı Olarak Türkiye'deki Çin Medyası", *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 16, Sayı: 4, (2016), s. 93-110.

272 Üngör, "China Reaches Turkey? Radio Peking's Turkish Language Broadcasts During the Cold War", s. 26-28.

ardından radyo yayınlarını siyasi propaganda aracı olarak kullanmayı azaltmış, giderek artırdığı yayın süresinde Sovyetler'e yönelik olumsuz propaganda harici konulara yönelmiştir.

Yurt dışında radyo yayını kapasitesini artırmaya çalışmış ve 2004'e gelindiğinde Türkçe yayınları günde bir saat ve dört tekrara çıkartmıştır.²⁷³ Çin Uluslararası Radyosu'nun Türkçe yayınları hala günde bir saat olmak üzere "turkish.cri.cn" uzantılı CRI online Türkçe sitesi üzerinden servis edilmektedir. Yöntem Radyo aracılığıyla gerçekleştirilen yayında ortalama 20-25 dakika Türkçe haberler sunulduktan sonra "Uzak Doğudan Esintiler" adlı müzik programıyla Çin halk müziğine yer verilmektedir. Son olarak ise Günlük Çince Konuşma Programı yayımlanmaktadır. Bu sitede aynı zamanda Çin Uluslararası Radyosu'nda yer alan haberler çeviri olarak paylaşılmaktadır.

Ancak Çin Uluslararası Radyosu'nun müstakil bir dış radyo servisi olarak Türkçe yayın yapan kanalı ve haber sitesi 1 Kasım 2016'da CRI Türk adıyla kurulmuştur. CRI Türk'e "www.criturk.com" sitesi aracılığıyla ulaşılabilmektedir. Çin'in yurt dışındaki medya faaliyetlerini yürüten Global Times (GB Times) isimli bir medya kuruluşunun Türkiye şubesi daha kapsamlı bir Türkçe radyo kanalı için kolları sıvayınca CRI TÜRK FM ortaya çıkmıştır. İlk olarak Radyo Mega ile yayınlara başlayan GB Times ardından CRI TÜRK kanalını kurmuştur. "İyi Müzik Doğru Haber" sloganıyla yayın yapan mecra "Radyo dinleyicisinin özlediği radyo yayıncılığını sunacağız" vizyonuyla yayın hayatına başlamıştır.²⁷⁴

CRI Türk Haber Müdürü Kamil Erdoğan da kuruluş amaçlarından birinin Çin'i doğru tanımak olduğunu belirtirken Çin'in Türkiye'ye bankalar ve teknoloji firmaları aracılığıyla yatırım yapacağını duyurmuştur. Ayrıca CRI Türk'ün bir televizyon kanalı açmayı hedeflediğini de eklemiştir.²⁷⁵

Türkiye'de İstanbul, Ankara, İzmir, Antalya, Bodrum, Eskişehir, Adana, Kocaeli, Bursa, Tekirdağ, Gaziantep ve Kayseri merkezli yayın yapan radyoda ekonomi, spor, müzik, siyaset alanında özel haber programlarının yanı sıra sevilen müzik içeriklerine de yer verilmektedir. 1970'lerden günümüze kadar Türkiye'nin ve dünyanın hit müziklerini sunan radyonun bir diğer önemli özelliği kendi özel haberini yapan tematik müzik ve haber radyosu olmasıdır.²⁷⁶ Radyo karasal ya-

273 "CRI Türkçe Servisinin 50 Yılı", CRI Türkçe, 22 Mayıs 2007.

274 "CRI TÜRK Mecralarını Basına Tanıttı", CRI Türk FM, <http://www.criturk.fm/cri-turk-mecralarini-basina-tanitti>, (Erişim tarihi: 11 Mart 2019).

275 "Çin Ulusal Radyosu Türk'ün Türkiye'deki Yeni Hedefi", İnternet Haber, <https://www.internethaber.com/cin-ulusal-radyosu-turkun-turkiyedeki-yeni-hedefi-1913131h.htm>, (Erişim tarihi: 14 Mart 2019).

276 "CRI Türk Hakkında", Uluslararası Çin Radyosu, <http://www.criturk.com/criturk>, (Erişim tarihi: 11 Mart 2019).

yınlara yanında IOS ve Android uygulaması ve bünyesinde bulundurduğu CRI TÜRK Easy, CRI TÜRK Info, CRI TÜRK Music Plus, CRI TÜRK Klasik ve CRI Türk Mutfak adlı web radyoları ve CRI TÜRK Belgesel Web TV ile tüm mobil platformlardan yayın yapmaktadır.²⁷⁷

Türkiye ve Çin'den geniş bir ekiple içerik sunmaya başlayan CRI TÜRK özellikle radyo ve dijital medya alanında büyümeyi hedeflemiştir. CRI Türk Çin'e ve Asya'ya sunulmak istenen haberlerin aracılığını da üstlenerek bu konuda bir haber ajansı gibi çalışmakta ve ürettiği özel haberleri hem Türkiye'de hem de Çin ve Asya bölgelerinde İngilizce ve Türkçe olarak servis etmektedir.²⁷⁸ Radyo iki ülkenin kültürel ve ekonomik ilişkilerine de katkıda bulunarak yakınlaşmasına öncülük etmeyi amaçladığını ifade etmektedir.

KRİTİK OLAYLARDAKİ TAVIR

15 Temmuz Darbe Girişimi

CRI Türk 1 Kasım 2016'da kurulduğu için 15 Temmuz süreciyle ilgili haber yapmamıştır.

Terörle Mücadele/PKK-Hendek Terörü ve HDP'li Vekillerin Tutuklanması

Türk devletinin PKK'nın 2015 genel seçimlerinin ardından bölgede terör olayları gerçekleştirmesi ve bölgesel özerklik ilan etmesi üzerine başlattığı operasyonun ilk günlerinde yayında olmasa da CRI Türk kuruluşunun ardından bu olaya dair önemli gelişmeleri takipçileriyle paylaşmıştır. İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'nun Cizre'ye birlik ve beraberliği vurgulamak amacıyla yaptığı ziyarete haberlerinde yer veren mecras Soylu'nun "teröre sıfır tolerans" yaklaşımını da içerikte vurgulamıştır.²⁷⁹ Cizre'de ve Sur'da yaşanan çatışmaları "devletin Kürt vatandaşlarla çatışması" algısı üzerinden yaymaya çalışan Batı kaynaklı yayın kuruluşlarına göre CRI Türk daha objektif bir yaklaşımla bölgede yaşananları değerlendirmiştir.

CRI Türk'ün teröre karşı duruşu HDP'li milletvekillerinin tutuklanması sürecindeki yaklaşımı üzerinden de okunabilir. CRI Türk Selahattin Demirtaş ve Figen Yüksekdağ'ın tutuklanmasını "Eş Başkanlar Tutuklandı" haber başlığıyla duyur-

277 "CRI TÜRK Mecralarını Basına Tanıttı", CRI Türk FM, <http://www.criturk.fm/cri-turk-mecralarini-basina-tanitti>, (Erişim tarihi: 11 Mart 2019).

278 "CRI Türk Hakkında", CRI Türk, <http://www.criturk.com/criturk>, (Erişim tarihi: 11 Mart 2019).

279 "İçişleri Bakanı Soylu Cizre'de", CRI Türk, 15 Aralık 2016.

muş,²⁸⁰ öncesindeyse Demirtaş'a yönelik tutuklama talebinin nedenlerini sıralayan bir haberle okuyucusuna konu hakkında bilgi vermiştir.²⁸¹ Bunlarla birlikte AB'den HDP'ye yönelik tutuklama ve gözaltı kararlarına ilişkin gelen tepkilere²⁸² ve buna karşılık İçişleri Bakanlığının ve Başbakanlığın dünya basını ve kamuoyuna sunduğu açıklama metinlerine haberlerde yer vermiştir.²⁸³ Başbakanlığın basın açıklaması haberinde “gözaltıların HDP'li vekillerin ifade vermeye gitmemeleri nedeniyle gerçekleştirildiği” vurgusu dikkat çekmektedir. Bu ifade aslında basın duyurusundan bir alıntı olsa da haberde birkaç kez referans gösterilmesi yayın organının gözaltı gerekçesine dikkat çekmek istediğini göstermektedir. Bu açıklamaların ve tutuklama talebi nedenlerinin incelenen diğer mecralarda ön planda olmadığı görülmüştür. Zira HDP'li vekillerin gözaltına alınma ve tutuklanma süreçleri birçok mecra tarafından özellikle Batı'dan gelen eleştiriler çerçevesinde “demokrasiye darbe” alt metniyle sunulmuştur. Tutuklamalara neden olan suçlara değinilmemesi bu açıdan şaşırtıcıdır. CRI Türk bu hususta raporda yer alan diğer mecralardan ayrılmaktadır.

CRI Türk ilerleyen günlerde mahkemelere dair gelişmeleri, tutuklu bulunan Demirtaş'ın duruşmaya ses ve görüntülü bilişim sistemi (SEGBİS) yoluyla katıldığını okuyucusuna aktarmış ve Demirtaş'ın “Milli irade temsil yetkim zorla elinden alınmıştır” ifadesini paylaşmıştır.²⁸⁴ Mecranın HDP operasyonunu değerlendirmek üzere AK Parti 25. dönem Şanlıurfa milletvekili olan Prof. Dr. Mazhar Bağlı ile görüşmesi de dikkat çekmektedir. CRI Türk FM'e operasyon hakkında değerlendirmelerde bulunan Bağlı'nın Selahattin Demirtaş'ın “Seni başkan yaptırmayacağız!” şeklindeki söyleminin “Sana Kürt meselesini çözdüremeyeceğiz”e dönüştüğünü savunduğuna vurgu yapılmıştır.²⁸⁵

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'na göre teröre destek olmak gibi net bir şekilde suç kapsamına giren eylemlerde bulunan HDP'li milletvekillerinin tutuklanması ve şehirlerde devlete karşı hendek kazan teröristlerle mücadele çoğunlukla dünya basınında Türkiye karşıtı bir söylemle gündeme getirilmiştir. Uluslararası bir yayın ağına sahip CRI Türk bu açıdan daha farklı bir yaklaşım sergilemiş, tutuklamaların ve şehir operasyonlarının asıl nedenlerine yoğunlaşarak takipçileri-

280 “Eşbaşkanlar Tutuklandı”, CRI Türk, 4 Kasım 2016.

281 “Demirtaş'a Tutuklama Talebi”, CRI Türk, 4 Kasım 2016.

282 “AB'den Operasyon Açıklaması”, CRI Türk, 4 Kasım 2016.

283 “İçişlerinden HDP Operasyonu Açıklaması”, CRI Türk, 4 Kasım 2016; “Başbakanlık'tan Dünya Basınına HDP Açıklaması”, CRI Türk, 4 Kasım 2016.

284 “Demirtaş'tan Açıklama”, CRI Türk, 25 Kasım 2016.

285 “Prof. Dr. Mazhar Bağlı HDP Operasyonunu CRI Türk'e Değerlendirdi”, CRI Türk, 8 Kasım 2016.

ne daha tarafsız bilgiler sunmuş, PKK'ya ve teröre karşı Türkiye Cumhuriyeti'ni destekleyecek haberler üretmiştir.

Türkiye'nin Suriye Politikası (FKH ve ZDH)

Türkiye'nin Cerablus'a girdiği tarihlerde CRI Türk henüz yayın yapmadığı için sitesinde konuya ilişkin çok fazla haber bulunmamaktadır. İlerleyen günlerde operasyona dair yayımladığı haberlerinin terörle mücadele konseptine uygun, tarafsız ve doğru bir habercilik anlayışına hizmet eder nitelikte olduğu söylenebilir. Rapor kapsamında incelenen diğer mecralarda bu konu hakkında Türkiye-ABD arasında yaşanan YPG krizi, Türkiye ve Rusya'nın bölgede denge kurma stratejisi ve hatta Türkiye'nin Kürtlerle mücadelesi gibi iddialar çerçevesinde haberler yayımlanmıştır. Ancak Dışişleri Bakanlığının açıklamalarına ve etkisiz hale getirilen terörist sayısına sık sık dikkat çeken CRI Türk²⁸⁶ Suriye operasyonlarını "Türkiye'nin sınır güvenliği" çerçevesinde değerlendirmiştir.²⁸⁷ Türkiye'nin sınır güvenliğini sağlamak ve bölgede güvenlik koridoru oluşturmak için Suriye operasyonlarını genişlettiğini duyurmuştur.²⁸⁸

GÖRSEL 111. FKH'NİN HABERLEŞTİRİLMESİ

CRI Türk, 11 Kasım 2016

286 "Fırat Kalkanı'nda 3 Bin 49 Terörist Etkisiz Hale Getirildi", CRI Türk, 11 Şubat 2017.

287 "Fırat Kalkanı'nda Güvenlik Koridoru Genişliyor", CRI Türk, 11 Kasım 2016.

288 "Türkiye'nin Güvenlik Kapısı: Bab", CRI Türk, 24 Aralık 2016.

Mecra ZDH'yi Erdoğan'ın fiilen operasyonun başladığını söylemesiyle gündeme almıştır. ZDH kapsamında yayımlanan haberlerin de terörle mücadeleyi destekleyecek nitelikte olduğu görülmektedir. Öncelikle Cumhurbaşkanlığının Twitter hesabından ZDH'ye ilişkin on soruyu cevaplayan bilgi kartları yayımlamasını haber konusu ederek soru ve cevapları yayımlamış ve takipçilerini bu konu hakkında hükümetin açıklamaları çerçevesinde bilgilendirmiştir.²⁸⁹ Harekata destek mesajlarını sık sık gündeme getiren haberler Türk ordusunun bölgeyi teröristlerden, silah ve patlayıcılardan arındırdığı söyleyerek²⁹⁰ bölgede yaşanan terörle mücadeleyi tüm boyutlarıyla aktarmıştır.

CRI Türk “Bartholomeos’tan Zeytin Dalı Harekatı’na Destek Mektubu” başlığını atarak Fener Rum Patriği Bartholomeos’un Cumhurbaşkanı Erdoğan’a yazdığı mektubu aktarmıştır.²⁹¹ Daha sonra TSK’nın bölgede elde ettiği başarıları haberlerinde yer vermiştir. Harekatın başından bu yana YPG/PKK ve DEAŞ’ın işgalindeki yüz üç noktanın kurtarıldığını ve 782 terör örgütü hedefinin imha edildiğini okuyucularına duyurarak TSK’nın terörle mücadeledeki başarısını ortaya koymuştur.²⁹²

GÖRSEL 112. ZDH’NİN HABERLEŞTİRİLMESİ

CRI Türk, 27 Ocak 2018

CRI Türk, 31 Ocak 2018

Ayrıca PYD/PKK mensuplarınca inşa edilen “Öcalan Anıtı”nın ZDH kapsamında imha edilmesini duyurarak anıt için “sözde anıt” ifadesini kullanmış ve inşasının provokasyon amaçlı olmasına dikkat çekmiştir.²⁹³ ABD ve Rusya’nın Türkiye ile Suriye konusunda irtibatta olduğunu aktarması ve Fener Rum Patri-

289 “Zeytin Dalı Harekatı’yla İlgili 10 Soruya 10 Cevap”, CRI Türk, 26 Ocak 2018.

290 “Mehmetçik’in Afrin’de ‘Patlayıcı’ Mesaisi”, CRI Türk, 31 Mart 2018.

291 “Bartholomeos’tan Zeytin Dalı Harekatı’na Destek Mektubu”, CRI Türk, 27 Ocak 2018.

292 “Afrin’e Yönelik Zeytin Dalı Harekatı Devam Ediyor”, CRI Türk, 24 Şubat 2018.

293 “Afrin’deki ‘Öcalan Anıtı’ İmha Edildi”, CRI Türk, 31 Ocak 2018.

ği'nin destek mektubunu yayımlaması yayın organının ZDH'yi meşru olarak değerlendirdiği ve desteklediği yönünde bir imaj çizmektedir.

Mega Projelere Verilen Tepkiler (Yavuz Sultan Selim Köprüsü ve İstanbul Havalimanı'nın Açılışı)

CRI Türk Yavuz Sultan Selim Köprüsü'nün açıldığı dönemde yayın hayatına henüz başlamadığı için konuya dair haber metinlerine rastlanmamıştır. Mecranın Türkiye'nin bir diğer önemli projelerinden olan İstanbul Havalimanı'nın açılışını ise ülkenin gelişiminin önemli bir parçası olarak değerlendirdiği ürettiği haber içeriklerinden anlaşılmaktadır.

CRI Türk, 29 Ekim 2018

CRI Türkçe İstanbul Havalimanı'nın açılışını Binali Yıldırım'ın "Cumhuriyet'in şanına yakışan bu eser hayırlı, uğurlu olsun" sözlerini haber başlığına çekerek duyurmuştur. Türkiye Cumhuriyeti'nin 95. yıl dönümünde böyle büyük bir projenin hayata geçirilmesinin mutluluğunu takipçileriyle paylaşmıştır. Öncesinde de Binali Yıldırım'ın İstanbul Havalimanı işçileriyle iftar yapması, sohbet etmesi ve yetkililerden brifing alarak inşaat sürecini takip etmesi haberleştirilmiştir.²⁹⁴ "İstanbul Havalimanı'nda İlk Aşamada 16 Bin Kişiye İstihdam" başlıklı haberde

²⁹⁴ "Yıldırım, 3. Havalimanı İşçileriyle İftar Yaptı", CRI Türk, 17 Haziran 2017.

İGA'dan²⁹⁵ yapılan açıklama referans gösterilerek İstanbul Havalimanı'nın ilk aşamasında 16 bin kişiye istihdam sağlaması planlandığı ve 2025'te İstanbul Havalimanı'nın 225 bin kişilik istihdam yaratacağı haber konusu edilmiştir.²⁹⁶ CRI Türk yine havalimanının ekonomik anlamda getirilerine vurgu yaparken İstanbul Havalimanı ile İstanbul'un "transit ticaret merkezi" olacağını ifade etmiş ve Türkiye ekonomisinde sahip olduğu stratejik önemi vurgulamıştır.²⁹⁷ Havalimanı açılışının bu raporda incelenen diğer mecralar tarafından işçi eylemleri ve Türkiye ekonomisine zarar verdiği iddiaları üzerinden haberleştirildiği düşünüldüğünde CRI Türk'ün farklı bir haber dili benimsediği ve mega projeleri desteklediği görülmektedir.

Ekonomik Dalgalanma

CRI Türk Türkiye ve ABD arasında yaşanan Rahip Brunson krizinin ekonomiye etkisine haberlerinde geniş yer vermiştir. Doların yükselişe geçtiğini söyleyen haberler bu durum karşısında Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın verdiği birlik ve dayanışma mesajlarını sıkça tekrarlamıştır.²⁹⁸ Erdoğan'ın ABD'nin dolar yaptırımına meydan okuduğu²⁹⁹ söylenmiş ve aynı zamanda Ankara'nın Washington'ın kaybetmeyi göze alamayacağı bir müttefik olduğu³⁰⁰ vurgulanmıştır. Bununla beraber Çin'in ve Katar'ın müttefik ülkeler olarak ABD'ye karşı Türkiye'nin yanında olduğunu söyleyen açıklamalarına dikkat çekilmiştir.³⁰¹ Yayın organı doların yükselişi haberlerini aktarırken bu yükselişi Türkiye ekonomisine değil Rahip Brunson krizine ve ABD'nin "ekonomik yaptırımlar"ına bağlamıştır.³⁰²

Mecra Çin hükümetince yayımlanan *Çin ve Dünya Ticaret Örgütü* başlıklı kitabın içeriğine haberlerde yer vererek ABD'nin tek taraflı başlattığı ticari ihtilaf ve savaşların galibi olmayacağını söylemiştir. "Çin'in, Türkiye ile el ele vererek güçlerini birleştirip çok taraflı ticaret sisteminin daha açık, kapsayıcı, paylaşımcı, dengeli ve ortak kazanca dayalı bir doğrultuda gelişmesini sağlamayı hedeflediğini" belirtmiştir.³⁰³

295 İstanbul Büyük Havalimanı (Istanbul Grand Airport, IGA). İstanbul Havalimanı'nı inşa etmek ve yirmi beş yıl boyunca işletmek amacıyla 7 Ekim 2013'de kurulan şirket.

296 "İstanbul Havalimanı'nda İlk Aşamada 16 Bin Kişiye İstihdam", CRI Türk, 23 Şubat 2019.

297 "İncekara: İstanbul Yeni Havalimanı Türkiye Milli Gelirinin Yüzde 5'ini Yaratacak", CRI Türk, 28 Kasım 2018.

298 "Cumhurbaşkanı Erdoğan: Türkiye'ye Tehdit Sökmez", CRI Türk, 11 Ağustos 2018.

299 "Oyununuzu Gördük ve Meydan Okuyoruz", CRI Türk, 12 Ağustos 2018.

300 "Türkiye, ABD'nin Kaybetmeyi Göze Alabileceği Bir Müttefik Değildir", CRI Türk, 16 Ağustos 2018.

301 "Çin'den Türkiye'ye Güçleri Birleştirelim Çağrısı", CRI Türk, 18 Mart 2019.

302 "Dolar Yeniden Yükselişte", CRI Türk, 10 Ağustos 2018.

303 "Çin'den Türkiye'ye Güçleri Birleştirelim Çağrısı".

GÖRSEL 114. EKONOMİK DALGALANMA SONRASI HABER DİLİ

CRI Türk, 15 Ağustos 2018

İncelenen diğer mecralar ekonomik dalgalanmayı Türkiye'ye yönelik çeşitli siyasi ve ekonomik eleştirilerin hedefine oturtarak değerlendirse de CRI Türk'ün konuyu Rahip Brunson krizi merkezli ele aldığı ve Türkiye'nin reel ekonomisinden bağımsız bir siyasi gerilimin sonucu olarak gördüğü anlaşılmaktadır. Yayımlanan haberlerin birçoğu Türk halkını motive edici ve olumlu mesajları aktarmaya yöneliktir. Bu bağlamda sık sık Türkiye'ye destek mesajlarına yer vermiştir. CRI Türk'ün haber dilinden ekonomik dalgalanmaya karşı Türkiye'nin yanında yer aldığı sonucuna varılabilir.

CRI TÜRK ÇALIŞANLARI

CRI Türk yetkililerine çalışanların listesi için telefon üzerinden irtibat sağlanmıştır. Fakat yetkililer çalışanlarıyla ilgili bilgi veremeyeceklerini söylemiştir. Bunun üzerine radyo programları ve Twitter paylaşımlarından çalışanlar tespit edilmeye çalışılmıştır.

- **GB Times Türkiye Genel Müdürü:**

Doç. Dr. Michael Kuyucu (twitter.com/michaelkuyucu)

Yunan asıllı Türk akademisyendir. Alem FM, Radyo D, Super FM, Metro FM, Radyo Klas, Number One Türk, Best FM, RS FM gibi kurumlarda program-

cılık ve yöneticilik yapmıştır. Şu an CRI Türk medya grubunun CEO'sudur. Öncesinde *Hürriyet*, *BirGün* ve *Yurt* gazetelerinde köşe yazarlığı yapmıştır. Halen *YeniBirlik* gazetesinde yazarlık yapmaktadır. Twitter'ı sık kullanmayan Kuyucu hesabında siyasi içeriklerden ziyade müzik ve CRI Türk programlarına yer vermeyi tercih etmiştir.

- **CRI TÜRK FM Haber Yönetmeni: Kamil Erdoğan** (twitter.com/kamil1963)

Anadolu Ajansı'nın Pekin temsilciliğini yapan Erdoğan TRT'ye de Pekin'den haber servis etmektedir. Çin Uluslararası Radyosu'nda çalışmıştır. Kısa bir süre BBC Türkçe Servisinde de muhabirlik yapmıştır. Şu an CRI Türk'ün haber yönetmenliği görevini yürütmektedir. Aynı zamanda *Modern İpek Yolu* dergisinin yayın yönetmenidir. CRI Türk'te "Manşet" isimli radyo programını sunmaktadır. Twitter adresinden Vatan Partisi'nin ve *Aydınlık* gazetesinin paylaşımlarını retweetlemiştir. *Cumhuriyet* gazetesi ve Ulusal Kanal'ın paylaşımları da mevcuttur. Türkiye ve Çin ilişkilerine yönelik yazıları vardır. Aynı zamanda Türkiye'nin dış politikasına yönelik görüşleri de mevcuttur.

- **CRI TÜRK FM Yayın Sorumlusu: Yalçın Alaca** (twitter.com/yalcinalaca)

Radyo D ve Süper FM'de çalışmıştır. Ardından Kanal Türk radyosuna geçmiş ve burada programlarına devam etmiştir. CRI Türk'te yayın sorumlusu olarak görev yapmaktadır. Twitter adresinde genelde CRI Türk haberlerine yer vermiştir.

- **CRI TÜRK FM Prodüksiyon Yönetmeni: Gökhan Akyl**

2013'ten bu yana CRI Türk'te prodüksiyon yönetmenliği yapmaktadır. Twitter hesabı ve hakkında detaylı bilgi bulunamamıştır.

CRI Türk Muhabirleri

- **İrmak Hekimoğlu** (twitter.com/HekimogluIrmak)

Yön Radyo ve Best FM'de program sunuculuğu yapmıştır. CRI Türk radyosunda "Pano" isimli bir program sunmaktadır. Sosyal medyayı aktif kullanmasına rağmen siyasi konulara ilişkin paylaşımda bulunmamıştır. Daha çok sanat, film, müzik üzerine paylaşımlar yapmıştır. "Sundupu" adlı programda da müzisyen ve film oyuncularını konuk etmektedir.

- **Tuğçe Marik** (twitter.com/tugceemarik)

2016'da İstanbul Aydın Üniversitesi'nde eğitimini tamamlamış ve CRI Türk radyosunda çalışmaya başlamıştır. Twitter'ı aktif kullanmaktadır. Genelde şiir ve müzik ağırlıklı paylaşımlar yapmaktadır.

- **Emre Demir** (twitter.com/emredem)

Sekiz yıldır Pekin’de yaşamakta ve CRI bünyesinde çalışmaktadır. CRI Pekin ofisi ve Türkçe ofise haberler geçmektedir. 12 Kasım 2018’de *Yeni Şafak* gazetesinde “Çin’in ikinci devrimi ve Deng Xiaoping” başlıklı bir yazısı yayımlanmıştır. Twitter’ı aktif kullanmasına rağmen siyasi içerikli paylaşımlara rastlanmamıştır. Daha çok Çin’den haber endeksli bir profil oluşturmuştur. Çin ekonomisi ve Çin-Türkiye ilişkileri üzerine çok sayıda haber yapmıştır.

- **Tuğçe Akkaş** (twitter.com/tugceeakkas)

Hakkında çok geniş bilgi bulunamamıştır. Twitter hesabı vardır fakat tweet sayısı çok fazla olmadığı gibi hesabı da kapalıdır. CRI Türk’te sunduğu “CRI Türk Özel” isimli programının içeriği çok geniştir. Programında çeşitli alanlarda farklı yönleri haiz konuklar ağırlamıştır. Konuk ettiği isimler arasında kültür sanat bağlamında “Buğday” filminin yönetmeni Semih Kaplanoğlu ve yazar Azra Kohen yer alırken politika alanında ise CHP Kadıköy Belediye Başkan Adayı Şerdil Dara Odabaşı ve Vatan Partisi Genel Başkanı Doğu Perinçek’in yer alması program içeriğinin çeşitliliğine dikkat çekmektedir.

- **Erkan Tan** (twitter.com/ERKANTAN)

Mesleğe TRT Ankara televizyonunda başlamıştır. 2015’ten bu yana A Haber kanalında “Sabah Ajansı” programını sunmaktadır ve aynı zamanda *Takvim* gazetesinde köşe yazarlığı yapmaktadır. CRI Türk’te haftada bir kez “Erkan Tan Vakti” ismiyle siyaset programı sunmaktadır. Verilen Twitter adresinde Erkan Tan’ın şahsi hesabı olduğunu ifade eden mavi tik bulunmasa da A Haber resmi sitesi Erkan Tan’ı bu hesap üzerinden etiketleyerek paylaştığı için hesap dikkate alınmıştır. Kendi paylaşımlarına rastlanmamış, profilini daha çok retweetler oluşturmuştur.

- **Can Ataklı** (twitter.com/can_atakli_)

Günaydın, *Dünya* ve *Tan* gazetelerinde çalışmıştır. 1990’larda *Sabah* gazetesinin etkili yazarlarından. Ardından aynı gazetede yazı işleri müdürü olmuştur. Star TV’de ana haber programı sunuculuğu yapmıştır. Şu an *Sözcü* gazetesinde köşe yazarlığı ve Kemalist bir yayın organı olan TELE1 kanalında programlar yapmaktadır. Twitter adresinde TELE1 kanalı ve *Sözcü* gazetesi haberlerini ve programlarını paylaşmaktadır. Güncel Türkiye siyasetiyle ilgilenmektedir.

- **Tülin Tonkuş**

CRI Türk’te editör, muhabir ve sunucu olarak görev yapmaktadır. “CRI Türk Özel” ismiyle sıklığı belli olmaksızın program yapmış ve güncel konularla ilgili

konuklar ağırlamıştır. Uzun zamandır “Doktorla Randevu” isimli bir sağlık programı sunmaktadır.

GENEL DEĞERLENDİRME

CRI Türk, Türkiye ve Çin arasındaki iş birliği ve dostluğun gelişiminin bir uzantısı olarak kendisini tanımlamıştır. Çin’in sadece Batılı haber ajanslarından izlenmemesi ve dünyayı çok kutuplu hale getirmek için kurulduğu söylenen mecra Türkiye’de gerçekleştirdiği yayınlarla iki ülke arasındaki iletişim için doğrudan bir kanal açmayı ve iki ülke halklarının yakınlaşmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.³⁰⁴ CRI Türk yetkilileri Türkiye’ye dair aktarılan haberlerde yayın ilkesi olarak herhangi bir tarafı korumak gibi bir çabalarının olmadığını altını çizmiştir.³⁰⁵ Bu bağlamda Türkiye’deki siyaset, ekonomi, toplumsal ve kültürel meselelere dair yapılan haberlerin farklı perspektiflerden aktarıldığı gözlemlenmiştir. CRI Türk’ün rapor kapsamında ele alınan olaylara dair yaptığı haberleri bu raporda incelenen diğer mecralardan farklı ele aldığı görülmüştür. Türkiye’nin ezberlenen birtakım eleştiri kalıpları çerçevesinde kritik edildiği olaylarda CRI Türk hem hükümetin hem de ulusal ve uluslararası kamuoyunun görüşlerini aktarmıştır.

Haber içeriklerinde tek taraflı bir bakış açısı sunmamayı hedefleyen mecranın bu tutumunu çalışan profili de desteklemektedir. Rapor kapsamında ele alınan diğer medya kuruluşlarının çalışanları öncesinde de Türkiye’nin AK Parti karşıtlığı tutumlarıyla bilinen medya organları bünyesinde çalışmışken CRI Türk’ün daha renkli ve çoğulcu bir listeye sahip olduğu görülmüştür. Ulaşılan çalışan bilgileri doğrultusunda mecranın *Sözcü*, *BirGün*, *Aydınlık* ve *Hürriyet* gibi Kemalist sol ve seküler merkez medyadan beslenen yayın kuruluşlarında çalışmış kişilerin yanı sıra *Sabah*, *Star*, *Günaydın*, *Takvim*, *YeniBirlik* gibi daha muhafazakar merkez medyada görev yapmış kişileri de bünyesinde barındırdığı tespit edilmiştir. Aynı çeşitlilik gazetelerde olduğu gibi televizyon kanallarında da gözlemlenmiştir. TRT, BBC Türkçe, A Haber, Anadolu Ajansı da CRI Türk’ün çalışan profilini besleyen kurumlardandır. Radyo yayıncılığının ön planda olması sebebiyle Süper FM, Best FM, Radyo D, Alem FM, Number One Türk gibi Türkiye’nin önemli radyo kuruluşlarından gelen kişilerin de CRI Türk’te çalış-

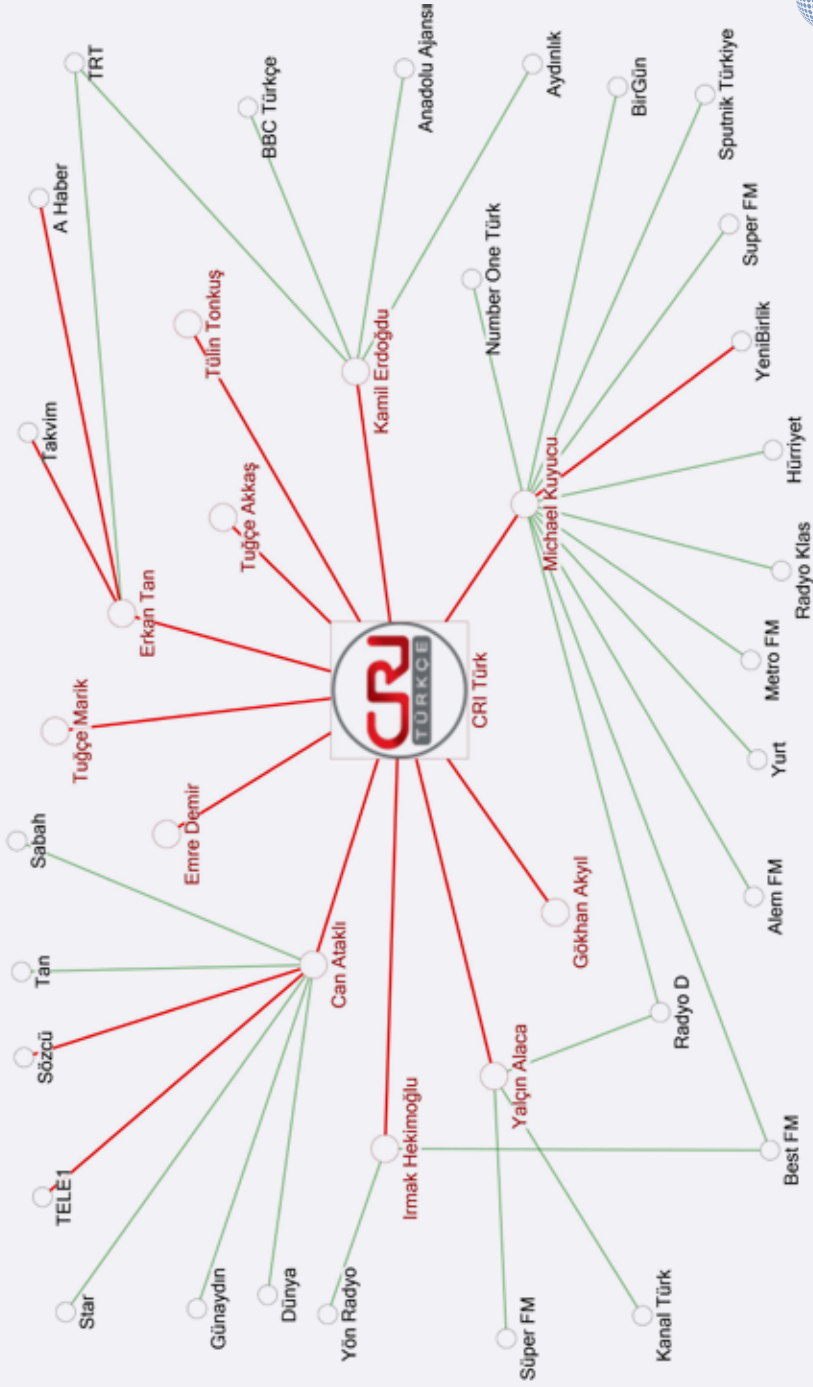
304 “CRI TÜRK Mecralarını Basına Tanıttı”, CRI Türk, <http://www.criturk.fm/cri-turk-mecralarini-basina-tanitti>, (Erişim tarihi: 10 Nisan 2019).

305 “Çin Ulusal Radyosu Türk’ün Türkiye’deki Yeni Hedefi”, İnternet Haber, 5 Şubat 2019, <https://www.internet-haber.com/cin-ulusal-radyosu-turkun-turkiyedeki-yeni-hedefi-1913131h.htm>, (Erişim tarihi: 10 Nisan 2019).

tığı anlaşılmaktadır. Sonuç olarak CRI Türk'ün hem de yayın dili hem çalışan profili yayın ilkesi olarak belirlenen çok sesli olma ve farklı bakış açısı sunma amaçlarına uygun görünmektedir.

CRI Türk çalışanlarının geçmişte çalışmış oldukları veya katkı sundukları kurumlar dikkate alınarak oluşturulan ve networklerini görülmesini sağlayan içerik Görsel 115'te yer almaktadır.

GÖRSEL 115. CRI TÜRK'ÜN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

INDEPENDENT TÜRKÇE

GENEL BİLGİLENDİRME

7 Eylül 1986’da Londra’da kurulmuştur. Gazete halk arasında “Indie” pazar günleri yayımlanan *Independent on Sunday* ise “Sindie” lakaplarıyla geçmektedir. O dönemin önemli yayın organlarından *Daily Telegraph*’ın önde gelen çalışanlarından Andreas Whittam Smith, Matthew Symonds ve Stephen Glover gazetenin kuruculuğunu Newspaper Publishing şirketi aracılığıyla üstlenmiştir.

Independent’ı kuran gazeteciler İngiltere’nin eğitimli ve ekonomik durumu iyi olan vatandaşlarının güçlü politik mesajlar ve ön yargılar taşımayan, aynı zamanda objektif günlük haberler okuyabileceği bir mecra ihtiyacını gördüklerini aktarmışlardır.³⁰⁶ Bu yayının politikası bağlamında *Independent* yeni kurulmasına rağmen eski gazetelere meydan okumuş ve 1989’a kadar tirajı 400 bine ulaşmıştır. İngiltere’nin köklü gazetelerinden *Times* ve *Daily Telegraph* gazetelerinden okuyucu çekmeyi de başarmıştır. Kendisini liberal bir gazete olarak niteleyen *Independent* politik yelpazenin sol merkezine yaslanmak niyetindedir.³⁰⁷ Matthew Symonds *Independent*’a verdiği mülakatta mecranın kurucu ekibinin ekonomik olarak liberal fikre sahip

306 Isabel Wolff, “How We Met”, *Independent*, 18 Şubat 1996.

307 “Editorial: A Liberal Gamble Too Far”, *Independent*, 27 Ocak 2013.

olduğunu belirtirken bu düşüncenin bireysel özgürlük ve ifade hürriyeti talebine de zemin hazırladığını eklemiştir.³⁰⁸

Independent'in ait olduğu Newspaper Publishing 1990'lara finansal sıkıntıyla girmiştir. 1994'te İrlandalı medya patronu Tony O'Reilly'nin medya şirketi ve Mirror Group Newspaper (MGN) gazetesinin üçte bir oranındaki hissesini satın almıştır. Ardından Newspaper Publishing gazetesinin finansörlüğünden tamamen çekilmiş ve *Independent*'in hisseleri 1995'te yeniden yapılandırmıştır. Yeni yapılandırmaya göre gazetesinin yüzde 43'er oranını Independent News-Media ve MGN grubu üstlenirken yüzde 14'ünü Prisa şirketi üstlenmiştir. 1998'e gelindiğinde ise gazetesinin tek hissedarı İrlandalı medya patronu Tony O'Reilly'nin Independent News and Media Company adlı şirketi olmuştur. Ardından bu şirketin ismi Independent Digital News-Media Limited (IDML) olarak değiştirilmiştir.³⁰⁹

Independent 2010'da mali sebeplerden dolayı tekrar el değiştirmiştir. *Forbes* dergisinin 2008'de yayımladığı en zenginler listesinde 358. sırada yer alan ve eski bir KGB ajanı olan Rus milyarder Alexander Lebedev *Independent* gazetesini 2010'da 1 sterline satın almıştır. Sembolik olan bu rakam gazetesinin var olan borçlarından kaynaklanmış ve Lebedev bu borçları ödeyeceğini taahhüt etmiştir.³¹⁰ Alexander Lebedev aynı zamanda Londra'da *Evening Standard* gazetesi ve Rusya'da yayımlanan *Novaya Gazeta* isimli bir muhalif yayının sahibidir.

Artan maliyetlerden dolayı 26 Mart 2016'da son baskısını yapan *Independent* yayın şeklini değiştirerek dijital yayına geçme kararı almıştır. Bu kararı alan İngiltere'deki ilk ulusal gazetedir. Dijital yayıncılıkta aylık 100 milyonu aşan bir okuyucu kitlesine sahiptir. *Independent* günümüzde de liberal ve sol bir çizgiye sahiptir. Irak'ın işgale uğradığı 2003'te işgal karşıtı yayınlarıyla dikkat geçmiştir.³¹¹ *Independent* gazetesi 2014'te her yıl düzenlenen İngiliz Basın Ödülleri'nde yılın ulusal gazetesi seçilmiştir.³¹²

Gazete uzun süre İngilizce dışında farklı bir dilde yayın yapmamıştır. Arapçanın ardından Türkçe yayın yaptığı üçüncü dil olmuştur. IDML ve Suudi Arabistan Araştırma ve Pazarlama Grubu'nun (SRMG) bünyesinde bulunan Media Arabia arasında imzalanan anlaşma çerçevesinde Independent Türkçe kurul-

308 Isabel Wolff, "How We Met", *Independent*, 18 Şubat 1996.

309 Justin Lewis vd., *The Quality and Independence of British Journalism*, (Cardiff University, Galler: 2008), s. 61-62.

310 "Rus Oligark, Oğluna 1 Sterline The Independent'ı Satın Aldı", *Sabah*, 3 Mart 2010.

311 "O Gazete Artık Basılmayacak", *Yeniçağ*, 13 Şubat 2016.

312 "British Press Awards: Past Winners", *Press Gazette*, 29 Kasım 2007.

muştur. Temmuz 2018’de duyurulan anlaşmada Arapça, Türkçe, Urduca ve Farsça dillerinde internet siteleri ve sosyal medya hesapları açılarak *Independent*’in Ortadoğu ülkelerindeki okunurluğunun artırılmasına yönelik çalışmalar yapılacağı söylenmiştir. Bu dillerde kurulan sitelerin kendi gündemi olacağı gibi *Independent*’in olağan içeriği İngilizce Servisi üzerinden yayımlanmaya devam edecektir.³¹³ Bu projenin ilk adımı Ocak 2019’da Arapça Servisinin, ikinci adımı da 15 Nisan 2019’da *Independent Türkçe*’nin kurulmasıyla tamamlanmıştır. SRMG’nin yaptığı açıklamaya göre *Independent Türkçe*’nin genel koordinatörü olarak Muhammed Zahid Gül’ü görevlendirilirken sitenin genel yayın yönetmenliğine de Nevzat Çiçek getirilmiştir. Haber müdürlüğü görevini İnan Demirel üstlenmiştir.³¹⁴

Mecranın genel yayın yönetmeni Nevzat Çiçek sitenin haber içeriğinin *Independent*’in köşe yazarlarından seçilen yazılar, Türkiye’den sesler, dünyadan sesler, özel dosya ve haberler temalı olacağını vurgulanmıştır. Haber merkezinin farklı dünya görüşlerine sahip insanlar tarafından oluşturulduğunu aktaran Çiçek çok sesli habercilik yapacaklarını belirtmiştir. Ayrıca *Independent*’in Türkçe Servisinin editoryal olarak İngilizce Servisinden bağımsız olduğunun altını çizmiştir.³¹⁵

Independent Türkçe haber sitesinin tüm haklarına sahip olan Media Arabia şirketi gazetesinin sloganını “Sizin Dilinizden Konuşuyor” olarak belirlemiş ve habercilikte “doğru, özgün, saygın” kriterlerini benimsediklerini açıklamıştır. SRMG on farklı başkentte (Riyad, Cidde, Beyrut, Amman, Kahire, Dubai, İslamabad, Londra, Washington, New York) yerleşik ofislere sahiptir. *Independent Türkçe*’nin haber ve röportajlar için bu ofisleri kullanabileceği belirtilmiştir. Aynı zamanda “Türkiye’den Sesler” ve “Dünyadan Sesler” bölümlerinde gündeme dair uzman görüşlerine yer verilmiştir. Türkiye ile ilgili özgün dosya örneklerinin konu başlıklarını ise Nevzat Çiçek Twitter hesabından “‘Taziye yemekleri’, ‘Ateizm neden yükseliyor?’, ‘Tarımda gerçekten ne oluyor?’ ve ‘Erbakan’” olarak duyurmuştur.³¹⁶

Uluslararası medya organlarının Türkiye’ye olan ilgisi her geçen gün artarken İngiltere’nin önemli gazetelerinden biri olan *Independent*’in Türkçe Servisini aç-

313 “The Independent Announces Partnership to Create Foreign Language Websites”, *Independent*, 19 Temmuz 2018.

314 “The Independent Gazetesi Türkçe Yayına Başladı”, *Haberim Port*, 16 Nisan 2019.

315 Nevzat Çiçek, “Doğru Özgün ve Saygın... Independent Türkçe Sizin Dilinizden Konuşuyor”, *Independent Türkçe*, 15 Nisan 2019.

316 Nevzat Çiçek, Twitter, 20 Nisan 2019, <https://twitter.com/nevzatcicek/status/1119572718767288320>, (Erişim tarihi: 22 Nisan 2019).

ması şaşırtıcı değildir. Mecranın yayın politikası çerçevesinde rapor kapsamında incelenen medya organlarına dair ele alınan en temel konu olan “çok sesliliğe” vurgu yapması ve farklı görüşlerin fikirlerine yer vereceği yönündeki beyanı bu anlamda dikkate değerdir. Independent Türkçe’nin bu iddialarını gerçekleştirip gerçekleştirmeyeceği ise elbette zaman içerisinde belli olacaktır.

KRİTİK OLAYLARDAKİ TAVIR

Bu bölüm kapsamında incelenen olaylar sırasında Independent Türkçe yayına başlamadığı için konuya dair herhangi bir inceleme yapılamamıştır.

INDEPENDENT TÜRKÇE ÇALIŞANLARI

Independent Türkçe’nin ana sayfasında yazar kadrosuna yer verilmiştir. Dolayısıyla mecranın belirttiği isimler araştırmaya dahil edilmiştir.

- **Nevzat Çiçek** (twitter.com/nevzatcicek)

Üniversite yıllarında Aydın Doğan Genç İletişimciler Yarışması’nda En İyi Röportaj Ödülü’nü kazanan Nevzat Çiçek gazetecilik hayatına Kanal D Haber’de staj yaparak başlamıştır. Ardından *Nokta* dergisinde muhabir olarak çalışırken 12 Eylül ile ilgili hazırladığı dosya nedeniyle dergi kapanmıştır. *Bugün* gazetesinde istihbarat biriminde çalışmaya başlasa da *Nokta* dergisi açılınca tekrar söz konusu mecraya geçiş yapmıştır. Ardından dergi bir kez daha kapanınca *Taraf* gazetesinde çalışmaya başlamıştır. *Taraktan Sabah*’ın Özel Haberler Servisine transfer olan Çiçek sonrasında *Özgün Duruş* gazetesi genel yayın yönetmenliği görevinde bulunmuştur. TESEV’in yürüttüğü “Terörle Mücadele Yasası” projesinde yerel medya danışmanı olarak yer almıştır. 2015-2016 arasında Timetürk’te yazıları yayımlanmıştır. Habertürk televizyonunda “Yeni Bakışlar” ve TRT’de “Ne Yapmalı” programlarını sunmuştur. 2016-2018 arasında CNN Türk’de Hande Fırat ve İsmail Saymaz ile “Gece Görüşü” programını hazırlamıştır.

Twitter hesabından Necmettin Erbakan, Ahmet Kaya gibi toplumun farklı kesimlerini temsil eden kişiler için başsağlığı dilekleri iletmıştır. Anadolu Ajansı, Deutsche Welle Türkçe, *Yeni Şafak*, TGRT Haber, *Karar* gibi farklı siyasi görüşlere yakın medya kuruluşlarının haberlerini zaman zaman paylaştığı görülmüştür. Ayrıca İHH, Kan Duyurusu, İyiliğe El Uzat gibi yardım kuruluşlarının duyurularını da sık sık dolaşıma sokmuştur. Türkiye’de toplumsal kutuplaşma olduğundan kurum ve kişilerin toplumsal erozyona uğradığından zaman zaman şikayetçi olan paylaşımlarda bulunmuştur.

GÖRSEL 116. NEVZAT ÇİÇEK'İN TWEET ÖRNEKLERİ

NEVZAT ÇİÇEK ✓
@nevzatcicek

Türkiye o kadar boş tartışmalarla meşgul ki

Siyasetçiler de gazeteciler de çoğunluk olarak polemik üzerinden yürüyor...

İnsan üzüyor...Ama bu ülkenin hamuru böyle desem değil...

Türkçe ezan tartışması kadar gereksiz bir tartışma olabilir mi?

NEVZAT ÇİÇEK ✓
@nevzatcicek

Vatan Gazetesi de kapanıyor...Meslektaşlarımızdan işsiz kalanlar olacak...Bir renk eksilmiş olacak

Bu medya düzeni bu şekilde devam eder ve inandırıcılık sorununu hal edilmezse sanırım çok ciddi erozyon olacak

İletişim fakültelerinde okuyan gençlere de Allah yardım etsin

Nevzat Çiçek, Twitter, 9 Kasım 2018, <https://twitter.com/nevzatcicek/status/1060827359488761858>, (Erişim tarihi: 19 Nisan 2019).

Nevzat Çiçek, Twitter, 31 Ekim 2018, <https://twitter.com/nevzatcicek/status/1057595319037427712>, (Erişim tarihi: 19 Nisan 2019).

GÖRSEL 117: NEVZAT ÇİÇEK'İN RETWEET ÖRNEĞİ

NEVZAT ÇİÇEK Retweetledi

Erol Erdoğan @Ortaksoz · 18 Eki 2018

Çocukların her sabah "Doğruyum, dürüstüm, çalışkanım, yalan söylemem..." diye yemin etmesine gerek yok, onlar zaten öyle.

Danıştay, HSYK, TBMM ve benzeri yerlerde olanlar her sabah and içerek işe başlasın.

Nevzat Çiçek, Twitter, 18 Ekim 2018, <https://twitter.com/Ortaksoz/status/1053018521863671810>, (Erişim tarihi: 19 Nisan 2019).

- **Robert Fisk**

1946 doğumlu olan İngiliz gazeteci Fisk 1989'dan itibaren *Independent* gazetesinin Ortadoğu muhabirliğini yürütmüştür. Otuz yılı aşkın bir süre Beyrut odaklı çalışmalar yürütmüştür. Fisk yaklaşık kırk yıldır ise Suriye ve Lübnan'daki savaşlar, İsrail'in Filistin'i işgali, İran-İrak Savaşı, Sovyetlerin Afganistan'ı işgali, Cezayir'deki iç savaş, Saddam Hüseyin'in Kuveyt'i işgali, Bosna ve Kosova savaşları, ABD'nin Irak'ı işgali ve 2011 Arap devrimi olmak üzere bölgeye dair önemli olayları yakinen takip etmiştir. *New York Times* gazetesi kendisini Britanya'nın en ünlü yurt dışı muhabiri olarak tanımlamıştır. Dünyanın en çok ödül alan gazetecisi unvanına sahip olan Fisk El-Kaide'nin eski lideri Usame bin Ladin ile 1994-1997 arasında üç defa röportaj yapmıştır. *Independent*'in Türkçe Servisinin kurulmasıyla mecranın Türkiye ayağına destek vermeye başlamıştır. Kendisinin Twitter hesabına rastlanmamıştır.

- **Patrick Cockburn**

İrlandalı gazeteci 1979-1990 arasında *Financial Times*'in Ortadoğu muhabirliğini yürütmüştür. 1990'dan itibaren ise *Independent*'ta çalışmaktadır. Bu sürede Moskova ve Washington temsilcisi olarak da görev almıştır. Gazetecilik alanında birçok ödül kazanmış olan Cockburn Irak tarihi üzerine üç kitap yazmıştır. Aynı zamanda Londra Kitap İncelemeleri'ne (London Review of Book) katkıda bulunmaktadır. 2015'ten itibaren zaman zaman gündemdeki konuları değerlendirmek üzere *BirGün* gazetesine yazılar yazdığı görülmüştür. *Independent* için Ortadoğu, Suriye ve Irak konularında yazılar yazmaktadır. Twitter adresine rastlanmamıştır.

- **Nabila Ramdani** (twitter.com/nabilaramdani)

Cezayir asıllı Fransız gazeteci birçok kez gazetecilik alanında ödül kazanmıştır. *Independent*'in Türkçe Servisinde yazar olarak çalışmaya başlayan Ramdani öncesinde ise *Guardian*, *Observer*, *Independent* ve *London Evening Standard* gazetelerinde görev almıştır. Ayrıca *Mirror*, *Daily Telegraph*, *Sunday Telegraph*, *Daily Mail*, *Mail*, *BBC*, *BBC Arabic*, *Independent on Sunday* ve *Sunday Times*'a da zaman zaman katkıda bulunmaktadır. Sadece İngiltere'deki medya organlarında değil ABD'den *New York Times*'ta ve Fransa'dan *Le Monde*, *Le Figaro*, *Le Parisien*, *Marianne*, *L'Express* gazetelerinde de yaptığı işlerle yer almaktadır. Nabila Ramdani Ortadoğu çalışmalarıyla da ilgilenmektedir. *National*, *Newsweek Middle East*, *al-Arabiya*, *Asharq al-Awsat*, *al-Arab*, *Middle East Monitor*, *Middle East Eye*, *Gulf News*, *Daily News Egypt*, *Gulf Today*, *Aljazeera News*, *Majalla* ve Katar'a ait "Think" isimli şirket Ramdani'nin Ortadoğu odaklı çalışmalarda bulunduğu medya kuruluşlarıdır. Ramdani Twitter hesabından gündemdeki uluslararası ko-

nuları merkeze alan haberlerle beraber kendi ürettiği program ve haberleri paylaşmayı tercih etmiştir.

- **Hamish McRae**

Independent, *Independent on Sunday* ve *London Evening Standard* gazetelerinde ekonomi yazarlığı yapan McRae İngiltere'nin ve Avrupa'nın tanınmış ekonomistlerindendir. Ekonomi gazeteciliği alanında başta British Press Awards'ın oldukça prestijli "Yılın İş ve Finans Dünyası Gazetecisi" ödülü olmak üzere pek çok ödül kazanmıştır. *Independent*'in Türkçe Servisinin açılmasıyla beraber Independent Türkçe bölümüne de katkı vermeye başlamıştır. Twitter hesabına ulaşamamıştır.

- **Muhammed Zahid Gül** (twitter.com/ZahidGol)

Independent Türkçe'nin genel koordinatörlüğünü yapan Türk asıllı Gül medyada daha önce gazetecilik, televizyon programı yapımcılığı, araştırmacılık gibi alanlarda çalışmıştır. Hem Türk hem de Arap camiasında medya alanında yaptığı çalışmalarla tanınmaktadır. Aynı zamanda Şarkiyat Araştırmaları genel direktörlüğü görevini yürütmektedir. 2015-2017 arasında Middle East Monitor'de yazıları yayımlanmıştır. Independent Arabia'da da köşe yazarlığı yapmaktadır. Türkiye-Suud ilişkilerinde uzman olan Gül çalışmalarını çoğunlukla Arapça yayımlamaktadır. Twitter hesabını etkin olarak kullanmadığı görülen Zahid Gül seyrek zaman aralıklarında ve genellikle Türkiye-Suudi Arabistan ilişkileri üzerine haberleri aktarmak amacıyla paylaşımda bulunmuştur.

- **Mary Dejevsky** (twitter.com/marydejvsky)

Independent Türkçe'nin dış politika köşe yazarı olarak çalışan Dejevsky öncesinde ise *Independent*'in Moskova, Paris ve Washington muhabirliğini yapmıştır. Dejevsky aynı zamanda *Guardian* gazetesine de katkıda bulunmaktadır ve çalışmalarında daha çok Rusya'ya odaklanmıştır. Moskova'da komünizmin çöküşü, Sovyetler Birliği'nin dağılması, Irak Savaşı gibi konularda birçok haber ve çalışma yapmış olan Dejevsky Rusya-Batı ilişkileri ve Rus siyaseti alanındaki en yetkin isimlerden biri olarak tanınmaktadır. Twitter hesabını etkin olarak kullanan Dejevsky kendi yazılarıyla beraber uluslararası gündeme dair önemli medya kuruluşlarının çeşitli haberlerine paylaşımlarında yer vermiştir. İncelenen süre kapsamında Dejevsky'nin Türkiye ile ilgili herhangi bir paylaşımının bulunmaması dikkat çekicidir.

- **Mark Steel** (twitter.com/mrmarksteel)

Solcu çizgisiyle tanınan İngiliz bir komedyendir. Aynı zamanda yayıncılık, yazarlık ve gazete yazarlığı yapan Steel *Guardian* ve *Independent* gazetelerine düzenli olarak yazılar yazmaktadır. Mark Steel dönem dönem BBC'nin de çeşitli radyo ve televizyon programlarına katkı sunmuştur. Twitter hesabını etkin şekilde

kullanan Steel *Independent*'in çeşitli yazılarıyla beraber özellikle İngiliz siyasetine dair eleştirel ve esprili yorumlarına paylaşımlarında yer vermiştir.

- **Bel Trew** (twitter.com/Beltrew)

2011'de yaşanan Arap Baharı'nın ardından aktif şekilde bölgedeki gelişmeleri takip eden Trew *Independent*'in Ortadoğu muhabirliğini yürütmektedir. Öncesinde uzun süre serbest gazeteci olarak çalışan Trew başta BBC'nin Televizyon ve Radyo Servisi, France 24, RTE, Talk Radio, LBC ve Radio Zealand olmak üzere Avrupa merkezli çeşitli medya organlarında çalışmıştır. *Independent*'tan önce 2013'ten itibaren İngiltere'nin *Times* gazetesinin Mısır muhabirliği görevini yürütmüştür. Tunus'taki DEAŞ faaliyetlerini haberleştirmesi uluslararası medya alanında oldukça ses getirmiştir. Halihazırda *Independent*'in Türkçe Servisinde yazılar yayımlanan Trew Twitter'ı aktif şekilde kullanmaktadır. *Independent*'in çeşitli yazılarının yanında özellikle Ortadoğu'ya dair yayımlanan çeşitli uluslararası medya kuruluşlarının yazılarını paylaşmaktadır. Paylaşımlarının Ortadoğu'daki ilişkiler bağlamında İsrail üzerine yoğunlaştığı fark edilmektedir. *Independent*'ta Türkiye ile ilgili yazılan çeşitli yazılarla beraber zaman zaman *Daily Sabah* ve *Hürriyet Daily News*'in haberlerini paylaştığı görülmüştür.

- **Sean O'Grady** (twitter.com/_seanogradey)

Independent'in yardımcı yayın yönetmenliğini yürütmektedir. 1998'den itibaren *Independent* bünyesinde çalışmakta olan O'Grady öncesinde parlamento ve belediye yönetimi gibi siyasi görevlerin yanında BBC'de de bir müddet çalışmıştır. *Independent*'ta daha çok politika ve ekonomi konuları üzerine yazılar yazmaktadır. Twitter hesabı bulunan Sean O'Grady en son 3 Eylül 2015'te bir paylaşımda bulunmuştur.

- **Kim Sengupta**

Savunma ve diplomasi alanında yaklaşık yirmi üç yıldır *Independent* için çalışan Sengupta on üç yıla yakın bir süredir mecranın savunma ve diplomasi editörlüğü görevini yürütmektedir. Küresel çatışma alanları üzerine yoğunlaşan Sengupta Afganistan, Irak, Suriye, Libya, Balkanlar, Ukrayna, Gürcistan, Kosova, Mali, Sudan, Somali, Kaşmir, İsrail, Gazze ve Kuzey İrlanda bölgelerinin haberlerini yazmıştır. Aynı zamanda İngiltere ve yurt dışındaki diplomatik ilişkileri de takip etmektedir. *Independent* Türkçe'nin de savunma ve güvenlik muhabirliği görevini yürütmektedir. Asya Medya Ödülleri kapsamında 2016'da yılın gazetecisi ödülünü almıştır. Twitter hesabına ulaşamamıştır.

- **İnan Demirel**

1999'da ATV'de muhabir olarak gazeteciliğe başlamıştır. Ardından 2004-2006 arasında CNN Türk muhabiri olarak görev yapmış ve mesleğine bir süre ara vermiştir. TV 8 kanalındaki editörlük göreviyle tekrar medya dünyasına dönen Demirel dört yıl burada çalıştıktan sonra Habertürk'te editör olarak görev yapmıştır. Habertürk'teki görevinden Nisan 2018'de ayrıldıktan sonra Haber Global kanalında haber koordinatörü olarak bulunmuştur. Şu an Independent Türkçe'nin haber müdürlüğü görevini üstlenmiştir. Twitter hesabı bulunamamıştır.

- **Bengü Şap** (twitter.com/bengushap)

Mesleğe 1993'te *Dünya* gazetesinde başlamıştır. Sonrasında sırasıyla Kanal 6 ve Kanaltürk'te editör olarak görev yapmıştır. Bir dönem Kanal 24'te kreatif editör ve haber programları koordinatörü olarak çalışmıştır. Habertürk'te de çalışan Bengü Şap Şubat 2018'de kanaldan ayrıldıktan sonra Haber Global kanalında haber müdürü olmuştur. Orada kısa bir süre çalıştıktan sonra ayrılan Şap şu an Independent Türkçe'nin şef editörlüğünü yapmaktadır. Sosyal medya hesabında az sayıda paylaşım yapmış ve güncel siyasete çok fazla girmemiştir.

- **Abdulkhakim Günaydın** (twitter.com/abgunaydin)

Çeşitli basın kuruluşları ve sivil toplum örgütlerinde çalışan Günaydın Independent Türkçe'ye özel haber ve dosyalarla destek vermektedir. 2015'te İstanbul'da o dönem Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi başkanlığını yapan Mesud Barzani'nin "Arkamda durursanız bugün bağımsızlığı ilan ederim" temalı konuşmasına destek için bir program organize etmiştir. Türkçe ve Kürtçe bildiri okunan programda Güney Kürdistan'ın bağımsızlık mücadelesinin tarihi bir süreçten geçtiği vurgulanarak verilen bedellerin karşılığı olarak bağımsız Kürdistan'ı ilan etmenin zamanının geldiği belirtilmiştir.³¹⁷ Twitter hesabında Irak bölgesi ve Ortadoğu'nun etnik durumuyla alakalı haberler paylaşmıştır.

- **Cihat Arpacık** (twitter.com/Arpacik)

Gazeteciliğe 2012'de *Yeni Şafak*'ta ve TV Net'te muhabir olarak başlamıştır. Burada beş yıl çalıştıktan sonra TRT Haber'e geçmiş ve kısa bir dönem görev almıştır. Bu dönemlerde Filistin, Irak, Libya, Lübnan, Suriye gibi ülkelerde bulunmuş ve bu bölgeye dair haber ve belgeseller paylaşmıştır. Independent Türkçe'de muhabir olarak görev yapmaktadır. "Şehit Savcı Mehmet Selim Kiraz", "Halep Direnirken" isimli belgeselleri vardır. Sosyal medya hesabı incelendiğinde Türkiye'de basın özgürlüğünün olmadığına yönelik Twitter paylaşımlarının mevcut olduğu görülmüştür.

317 Cesim İlhan, "İstanbul'dan Bağımsız Kürdistan'a Destek", Rudaw, <http://www.rudaw.net/turkish/middleeast/turkey/240520151>, (Erişim tarihi: 22 Nisan 2019).

GÖRSEL 118. CİHAN ARPACIK'IN TWEET ÖRNEKLERİ

Cihat Arpacık
@Arpacik

CNN Türk çalışanlarında bir problem olduğunu sanmıyorum. Ekranı yapanın çalışanlar olmadığını, gizli bir patronajın kanal(lar)ın tüm süreçlerine hakim olduğunu herkes biliyor. Ama o herkesin bildiği medya patronu vallahi eğitilmezdir :)

İbrahim Haskoğlu @haskoglu · 12 Nis

CNN şirketi, CNN Türk'ün kendi kalitesine uygun hale gelmesi için yeni bir ekip görevlendirecek ve CNN Türk çalışanları ile Türkiye'de bir süre beraber çalışacak.

Cihat Arpacık
@Arpacik

Şu an birbirinden farklı en az 10 medya organı aynı kişiden emir ve talimat alıyor. Yani hemen hemen hepsinin aynı çamura bulanmış olması tesadüf değil. Bu karanlıklar prensi kim acaba :) kardeşini herkes tanıyor da bunu pek bilen yok.

@Arpacik

45 dakikalık Ankara uçuşu 3 saat 45 dakikaya çıktı. Esenboğa'dan şehir merkezine gitmeyi de hesaba katarsak... bize yine Aşti yolları göründü yani.

CNN TÜRK @cnntrk · 6 Nis

THY Yönetim Kurulu Başkanı Ayco: En az 3 saat önce gelin buff.ly/2G38b15

Cihat Arpacık, Twitter, 12 Nisan 2019, <https://twitter.com/Arpacik/status/1116746085475733505>, (Erişim tarihi: 22 Nisan 2019).

Cihat Arpacık, Twitter, 12 Nisan 2019, <https://twitter.com/Arpacik/status/1116747450042261504>, (Erişim tarihi: 22 Nisan 2019).

Cihat Arpacık, Twitter, 7 Nisan 2019, <https://twitter.com/Arpacik/status/1114928949409341440>, (Erişim tarihi: 22 Nisan 2019).

- **Ali Dağlar** (twitter.com/adaglar64)

Yirmi yedi yıl *Hürriyet*'te muhabirlik yaptıktan sonra Independent Türkçe'de muhabir olarak çalışmaya başlamıştır. Türkiye siyaseti üzerine haber ve çalışmalar yapmıştır. Sosyal medya hesabında 24 Haziran 2018 cumhurbaşkanı seçimlerinde Muharrem İnce'ye açık desteğiyle beraber siyasi fikrini belirtmiştir.

GÖRSEL 119. ALİ DAĞLAR'IN TWEET ÖRNEĞİ

Yoklama için hazırız, İnce bir bekleyiş içindeyiz:)

Ali Dağlar, Twitter, 23 Haziran 2018, <https://twitter.com/adaglar64/status/1010508170366783489>, (Erişim tarihi: 22 Nisan 2019).

- **Merve Bayrakçı** (twitter.com/alemimerve)

Independent Türkçe'nin haber merkezinde görev yapmaktadır. Türkiye sosyolojisiyle ilgilenmektedir. Twitter adresini aktif olarak kullanmaktadır. Anadolu Ajansı'nın tweetlerini sık sık paylaşmaktadır. AK Parti'nin kadın hareketlerini çokça paylaşmış ve toplantılarına katılmıştır. *Yeni Şafak* muhabirlerinin yazılarına da Twitter hesabında yer vermiştir.

- **Gökçen Tuncer** (twitter.com/tuncergokcen)

İsviçre, Ankara ve İstanbul'da radyocu ve uzman olarak farklı sektörlerde çalışmıştır. Aljazeera Türk kanalında altı ay staj yaptıktan sonra bir buçuk yıl yapımcı olarak çalışmıştır. Ardından Bloomberg HT kanalında web editörü olarak

görev yapmıştır. Son olarak Independent Türkçe’de ekonomi muhabiri olarak çalışmaktadır. Twitter hesabı kilitlidir.

- **Lale Elmacıoğlu** (twitter.com/laleelmacioglu)

Independent Türkçe’de muhabir olarak çalışmaktadır. Öncesinde EKOTÜRK TV’de “Sözüm Var” programını sunmuştur. Twitter hesabını aktif olarak kullanmaktadır. Hesabında genel olarak uluslararası medya organlarının çeşitli haberlerini paylaşmaktadır.

- **Saime Toktaş** (twitter.com/saimetoktas)

Mesleğe Doğan Haber Ajansı’nda dünya haberleri masasında başlamıştır. Ardından CNN Türk ve TRT’de muhabir olarak çalışmış ve A Haber’e geçmiştir. Yedi yıl A Haber’de çalıştıktan sonra Haber Global’in kurulmasına katkı sağlamıştır. Ardından Independent Türkçe’de çalışmaya başlamıştır. Twitter hesabını çok aktif kullanmamaktadır.

- **Meriç Şenyüz** (twitter.com/mericsenyuz)

Radikal, *Taraf* ve *BirGün*’de yazılar yazmıştır. *Cumhuriyet*’te de yazıları yayımlanmıştır. Independent Türkçe’de dış haberler sorumlusu ve çeviri ekibinin başında yer almaktadır. Twitter hesabında *BirGün*’ü ve Marksizmi desteklediğine dair paylaşımları mevcuttur.

- **İbrahim Haskoloğlu** (twitter.com/haskologlu)

Farklı kurumlarda staj yaptıktan sonra bağımsız gazetecilik yapmıştır. YouTube kanalı aracılığıyla spor ve siyaset dünyasından önemli kişileri sayfasına taşıyan Haskoloğlu Independent Türkçe’de dosya haberlerle çalışmaktadır. Cemal Kaşıkçı ile alakalı çok kapsamlı bir video çeken İbrahim Haskoloğlu tanınırlığını Venezuela muhalif lideri Juan Guaido ile yaptığı röportajla³¹⁸ artırmıştır.³¹⁹

Katkıda Bulunanlar

Türkiye’den Sesler³²⁰

- **Osman Can** (twitter.com/CanAnayasa)

Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi eski raportörü, yazar ve akademisyen olan Can Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi mezunudur. Halihazırda

318 İbrahim Haskoloğlu, “Venezuela Muhalif Lider Juan Guaido ile Röportaj Gerçekleştirdim. İlk Kez Türkiye’ye Seslendi”, YouTube, 8 Şubat 2019, <https://www.youtube.com/watch?v=guWgnJsxD2M>, (Erişim tarihi: 22 Nisan 2019).

319 Abdurrahman Koç, Fatih Öztürk, Doğuş Öztürk, Hüseyin Yakar, Mehmet Altunkılıç gibi isimler de haber merkezinde görev yapmakla birlikte bilgilerine ulaşamamıştır.

320 Bu bölüm Independent Türkçe’nin genel yayın yönetmeni Nevzat Çiçek’in Twitter hesabından paylaştığı isimler dikkate alınarak hazırlanmıştır. Zamanla eklenen veya çıkarılan isimler olacaktır.

Marmara Üniversitesi öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Twitter hesabını etkin şekilde kullandığı görülen Can Türkiye'yi hukukun işlevselliği, insan hakları, demokrasi ekseninde eleştirmekte ve zaman zaman hükümeti suçlayıcı ifadeler kullanmaktadır. Sık sık Gazete Duvar'ın haberlerini paylaştığı ve özellikle Demirtaş'ın tutukluluğuyla ilgili eleştirilerde bulunarak AİHM'in verdiği beraat kararını desteklediği görülmüştür.

GÖRSEL 120. OSMAN CAN'IN TWEET ÖRNEKLERİ

Osman Can, Twitter, 1 Ekim 2018, <https://twitter.com/CanAnayasa/status/1046637399906938880>, (Erişim tarihi: 22 Nisan 2019).

Osman Can, Twitter, 20 Kasım 2018, <https://twitter.com/CanAnayasa/status/1064829352821604352>, (Erişim tarihi: 22 Nisan 2019).

- **Mete Gündoğan** (twitter.com/mtgundogan)

Uzun süre Saadet Partisi genel başkan yardımcılığını ve Necmettin Erbakan'ın baş danışmanlığını yürüten Gündoğdu 2015 genel seçimlerinde İstanbul'dan bağımsız aday olmuştur. Öncesinde ise TÜBİTAK ve Devlet Planlama Teşkilatı gibi önemli kurumlarda görev almıştır. Başbakanlık başmüşavirliği yapmış ve TBMM'de müşavir olarak çalışmıştır. Ekonomi, iktisat ve para politikaları alanına yoğunlaşan Gündoğan şimdilerde Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Twitter'da ekonomiye dair daha çok kendi yorumlarını paylaşmaktadır. Zaman zaman hükümeti uyguladığı ekonomi politikaları nedeniyle eleştirmekte ve bu eleştirilerini faiz gibi konular bağlamında daha çok İslami temellere dayandırmaktadır.

GÖRSEL 121. METE GÜNDOĞAN'IN TWEET ÖRNEKLERİ

Prof. Dr. Mete GÜNDOĞAN
@mtgundogan

37_Son

Mevcut sistem ile devam edecekseniz,
karşılaşacağınız süreç Demokrat Parti dönemi sonudur.

Yok eğer,
kendi sürecimizi oluşturacağız diyorsanız,
yeni bir fethin başlangıcını yapmış olursunuz.

Söz de karar da sizin.

Bizden hatırlatması.

Vesselam

Prof. Dr. Mete GÜNDOĞAN
@mtgundogan

31

İçinde bulunduğumuz Borca Dayalı Para Sistemi
faize dayalı bir sistemdir.

Zulümdür.

Lağvedilmesi gerekir.

Bunun yerine piyasada mal ve hizmetler ile para arasında
reel bir matematiksel model kurgulanarak yeni bir sistem
kurulması gerekir.

Mete Gündoğan, Twitter, 23 Ocak 2018, <https://twitter.com/mtgundogan/status/1088157848100589568>,
(Erişim tarihi: 22 Nisan 2019).

Mete Gündoğan, Twitter, 23 Ocak 2018, <https://twitter.com/mtgundogan/status/1088155802366590976>,
(Erişim tarihi: 22 Nisan 2019).

- **Emre Bağce** (twitter.com/emrebagce)

Marmara Üniversitesi Gazetecilik Bölümü öğretim üyesidir. Bir dönem Saadet Partisi'nde genel kurul üyeliği yapmıştır. Has Parti'nin kurulduğu dönemde Numan Kurtulmuş'un daveti üzerine partiye katılıp Kocaeli birinci sıra milletvekili adayı olarak seçimlerde yarışmıştır. 24 Haziran 2018 genel seçimlerinde ise CHP İstanbul 1. Bölge milletvekili adayı olmuştur. Demokrasi, medya ve basının demokratik toplumlardaki rolü üzerine çokça paylaşımında bulunan Bağce 2018 içerisinde açılmış olan TV5'in haber ve programlarına Twitter hesabında sıkça yer vermiştir.

GÖRSEL 122. EMRE BAĞCE'NİN TWEET ÖRNEĞİ

Emre Bağce, Twitter, 13 Aralık 2018, <https://twitter.com/emrebagce/status/1073256593301610496>, (Erişim tarihi: 22 Nisan 2019).

- **Fuat Keyman**

Sabancı Üniversitesi öğretim üyesi ve İstanbul Politikalar Merkezi Direktörü olan Keyman Orta Doğu Teknik Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü'nde lisans ve yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. *Radikal* gazetesinde yazıları yayımlanmıştır. Gazeteci yazar Fehmi Kuru, *Milliyet* gazetesi yazarı Derya Sazak, Ticaret Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanı Mustafa Erdoğan'la birlikte TRT 1'de yayımlanan "Politik Açılım" başlıklı programa katılmıştır. Fuat Keyman 3 Nisan 2013'te AK Parti hükümeti tarafından açıklanan ve barış sürecini yönetecek altmış üç kişilik akıl insanlar listesine Ege Bölgesi'nden girmiştir. Küreselleşme ve demokratikleşme üzerine çalışmalar yürütmektedir. Twitter hesabı bulunamamıştır.

- **Nuray Mert**

Independent Türkçe'nin "Türkiye'den Sesler" bölümüne katkı sunmaktadır. Mert'in yazdığı belli başlı Türk mecraları *Virgöl* dergisi, *Hürriyet*, *Milliyet*, *Bir-*

Gün ve Cumhuriyet gazeteleri, T24 ve Diken siteleri olmuştur. Hükümet karşıtı tutumuyla adından çokça söz ettiren Nuray Mert doğu ve güneydoğudaki hendek terörüne karşı devam eden terörle mücadele operasyonları sürerken devleti terörle mücadele operasyonlarını durdurmaya çağıran “Bu suça ortak olmayacağız” adlı bildiriye imza attığı için terör propagandası yapmak suçlamasıyla bir yıl üç ay hapis cezası almıştır. Ancak daha sonra mahkeme kararıyla bu ceza beş yıllık denetimli serbestliğe dönüştürülmüştür. Çözüm Süreci’nde PKK’nın silah bırakma ihtimalini eleştirmiş ve yine hükümeti hedef alan oldukça sert bir yazı yazmıştır.³²¹ Genel çalışma alanları laiklik, demokrasi, ulus inşası, İslam gibi konular olan Mert’in Twitter hesabı bulunamamıştır. Independent Türkçe için yazdığı ilk yazısıysa “Yeniden Kürtleri Konuşmak Zamanı”³²² olmuştur.

Dünyadan Sesler ³²³

- **Ahed Tamimi**

İsraili askerler tarafından küçük yaşta tutuklanmasıyla beraber tüm dünyada Filistin direnişinin bir sembolü olarak tanınan Ahed Tamimi 2001’de doğmuştur. Küçük yaşından itibaren eylemlerde aktif rol almasıyla bilinen Tamimi 2015’te Nabi Salih köyünde Yahudi yerleşimlerine karşı yapılan gösteride taş atarak İsrail işgalini protesto etmiştir. Ayrıca o sırada on iki yaşında olan kardeşi Muhammed Tamimi’yi kısıp alan İsrail askerlerinin elinden kurtarmasıyla dikkat çekmiştir. İsrail askerlerine karşı cesur tavrı nedeniyle İstanbul’da “Hanzala Cesaret Ödülü”ne layık görülen Tamimi 2017’de işgal altındaki Batı Şeria’nın Ramallah kenti yakınlarındaki evine gelen askerlerce gözaltına alınmış, bu kapsamdaki davada mahkeme celseleri defalarca ileri tarihe atılmıştır. 21 Mart 2018’de sekiz ay hapis cezasına çarptırılan Ahed Tamimi 29 Temmuz 2018’de serbest bırakılmıştır. Uluslararası camiada “Filistin’in cesur kızı” ya da “Filistin’in kahramanı” olarak anılmaktadır. *Independent* için yazılar yazan Tamimi’nin bazı yazıları çevrilerek Türkçe Servisinde okuyucuya sunulmaktadır. Twitter hesabına ulaşamamıştır.

- **Amr Darrag** (twitter.com/amr_darrag)

Mısır Araştırmalar Enstitüsü’nün (Egyptian Institute for Studies, EIS) kurucusu ve başkanıdır. EIS İstanbul’da bulunan bağımsız bir düşünce kuruluşudur.

321 Nuray Mert, “Barış Süreci, İktidar ve İlahi Sır”, Diken, 22 Ekim 2014.

322 Nuray Mert, “Yeniden Kürtleri Konuşmak Zamanı”, Independent Türkçe, 20 Nisan 2019.

323 Dünyadan Sesler bölümü daha çok *Independent*’in İngilizce sayfasına yazılan yazılardan derlenen çevirilerden oluşmaktadır. Türkçe Servisi editöryal olarak bağımsız olduğunu belirttiği için bu bölümde yayımlanan yazıların sonuna not olarak “Bu makalede yer alan fikirler yazara aittir ve Independent Türkçe’nin editöryal politikasını yansıtmayabilir” açıklaması eklenmiştir.

Sisi rejimine karşı bir duruşu vardır. Amr Darrag 7 Mayıs-4 Temmuz 2013 arasında kısa bir dönem için Mısır'ın planlama ve uluslararası iş birliği bakanı olarak görev yapan Mısırlı bir mühendis ve politikacı olarak tanınmaktadır. Zaman zaman *Guardian*'da da yazıları yayımlanan Darrag Independent Türkçe için de yazılar kaleme almaktadır.³²⁴

GENEL DEĞERLENDİRME

Türkçe yayın yapan uluslararası medya organlarına son olarak Independent Türkçe eklenmiştir. İngiltere'nin önemli medya kuruluşlarından biri olan mecra Türkçe haber servisini Nevzat Çiçek'in genel yayın yönetmenliğinde kurmuştur. Çiçek, Independent Türkçe'nin hikayesini kendi yazısıyla okuyucuya iletmıştır. Bu yazıda Independent Türkçe'nin kuruluş amaçlarından biri çok sesli bir medya kuruluşu olarak doğru ve tarafsız bilgi aktarmak şeklinde ileri sürülmüştür. Her türlü siyasi fikre sahip çalışanı bünyesinde barındıracağını ve hükümet yanlısı ya da karşıtı olarak ayırmadan herkese eşit söz hakkı tanıyacağını söyleyen mecranın network analizi ise Görsel 123'te yer almaktadır. Bu görsele göre Independent Türkçe çalışanlarının önceden görev aldıkları veya katkı sundukları kurumlar çeşitlilik göstermektedir. Haber Global, CNN Türk ve Habertürk'ün ön planda olduğu network analizinde *BirGün*'den A Haber'e kadar Türkiye'nin birçok medya organına rastlanmaktadır. Mecranın çalışan profilinde yakalamış olduğu bu çok sesliliği muhafaza edip etmeyeceği, iddia edilen doğru ve tarafsız yayıncılığı sergileyip sergilemeyeceği ise zamanla haber dili üzerinden anlaşılacaktır.

324 Nevzat Çiçek'in tweetinde geçen isimlerden Nina Azadeh ve Laurie Lee hakkında ayrıntılı bilgiye ulaşılamamıştır.

GÖRSEL 123. INDEPENDENT TÜRKÇE'NİN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

Önceden çalıştığı mecralar

 Aktif olarak çalıştığı ve katkı sağladığı mecralar

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye birçok Batı ülkesi için bölgedeki en önemli aktör konumundadır. AK Parti iktidarıyla beraber gelineen noktada Türkiye müstakil bir aktör olarak yakaladığı trendi devam ettirmektedir. Bu durum ise birçok açıdan uluslararası medyanın ilgisini Türkiye üzerine çekmiştir. Batı medyasının önemli kuruluşları uzun süredir Türkçe yayın yapan uzantılarını kurmuş olsa da son dönemde bu ağın giderek genişlediği görülmektedir. Türkiye haberlerinin yoğunlaşması ve yerel gündeme dair konuların bile küresel alanda konuşulur olması bu durumun temel göstergelerinden biridir.

Son dönemde Batılı medya organlarının Türkçe kanallarının haber sayısı ve içeriğinde gözle görülür bir artış mevcuttur. Türkiye için başörtüsü, doların artışı gibi önemli ulusal meselelerin özel dosyalar olarak çalışıldığı görülmektedir. Başta BBC Türkçe olmak üzere DW Türkçe, Sputnik Türkiye ve Amerika'nın Sesi gibi Türkiye uzantılı uluslararası mecralar spekülâtif konular üzerine ayrıntılı dosyalar hazırlamış hatta belgeseller çekmiştir. BBC Türkçe, DW Türkçe, Amerika'nın Sesi, Sputnik Türkiye, Euronews Türkçe, CRI Türk ve Independent Türkçe üzerine odaklanan bu rapor ilgili medya kuruluşlarının Türkiye algısını ortaya koymaya çalışmaktadır.

Rapor kapsamında öncelikle incelenen uluslararası mecraların kısa tarihçesine değinilerek kuruluş amaçları, vizyon ve misyonları tespit edilmeye çalışılmıştır. Birçok mecranın İkinci Dünya Savaşı ya da Soğuk Savaş dönemlerinde propaganda yapmak gibi siyasi sebeplere dayanarak ortaya çıktığı tespit

edilmiştir. Mecraların Türkiye uzantılarının da benzer siyasi sebeplerden ötürü doğduğu ve yayın politikalarının zamanla değişen siyasi-ekonomik ilişkilere göre şekillendiği sonucuna varılmıştır. Rapor bu bağlamda medya organlarının son dönemdeki Türkiye algısını belli başlı siyasi ve ekonomik olaylar üzerinden değerlendirmeyi amaçlamıştır.

İlgili medya kuruluşlarının Türkiye algısı 15 Temmuz darbe girişimi, PKK'nın hendek terörü ve HDP'li milletvekillerinin tutuklanması, FKH ve ZDH, Yavuz Sultan Selim Köprüsü ve İstanbul Havalimanı'nın açılışı ve son olarak Rahip Brunson krizinden sonra yaşanan ekonomik dalgalanma üzerinden ölçülmeye çalışılmıştır. Bu olaylar karşısında medya organlarının kullandığı haber dili ve yansıttığı bakış açısı incelenmiştir. CRI Türk haricindeki mecraların haberlerinde mevcut hükümet karşıtı bir haber dilinin benimsediği görülmüştür.³²⁵ Bu haberlerin kaynağını ise çoğu zaman basın özgürlüğü, demokrasi, ekonomik kriz, siyasal otoriterleşme gibi alanlara yönelik eleştiriler oluşturmaktadır. 15 Temmuz darbe girişimi başta olmak üzere Türkiye'ye yönelik reflekslerin önemli bir turnusol olduğu çeşitli olayların uluslararası basına yansıma şekilleri bu anlamda önem taşımaktadır.

Ardından yayın organlarına bağlı çalışan kişiler üzerinden her bir mecranın Türkiye'de ördüğü network analiz edilmeye çalışılmıştır. Çalışanların önceden görev aldıkları veya katkı sundukları medya kurumları genel değerlendirme kısmındaki şematik görsellerle ifade edilmiştir. Böylece incelenen mecranın çalışanlarının öncesinde hangi ulusal medya organlarında görev aldığı ve hangi ideolojik ve siyasi pozisyonlara sahip oldukları anlaşılmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda çalışanların Twitter hesapları da incelenmiştir. Twitter paylaşımlarında daha çok hangi yayın kuruluşlarını paylaştıkları ve siyasi bir tavır ortaya koyup koymadıkları mercek altına alınmıştır. Bu noktada BBC Türkçe, DW Türkçe, Amerika'nın Sesi, Sputnik Türkiye ve Euronews Türkçe çalışanlarının eski çalıştıkları kurumlarla sosyal medya paylaşımlarında öne çıkardıkları kurumlar arasında bir paralellik olduğu ve mecraların Türkiye'nin Kemalist sol ve seküler merkez medyasına ait gazeteler etrafında birleştiği görülmüştür. Bu bağlamda adı geçen medya organlarının yayın ilkeleriyle çeşicecek şekilde tek sesli bir yayın diline sahip oldukları söylenebilir.³²⁶

Yedi mecranın çalışanlarının önceden görev aldığı ulusal medya kurumları Görsel 124'te yansıtılmaktadır. En az üç kişinin çalıştığı ortak medya organlarına görselde yer verilmiştir. Özet bilgi çıkarımı yapılabilmesi için bu kısıtlama getiril-

325 Independent Türkçe incelenen olayların gerçekleştiği dönemde yayında olmadığı için mecranın haber diline dair bir yorum yapılamamıştır.

326 Sputnik Türkiye'nin yayın ilkelerine ulaşamamıştır.

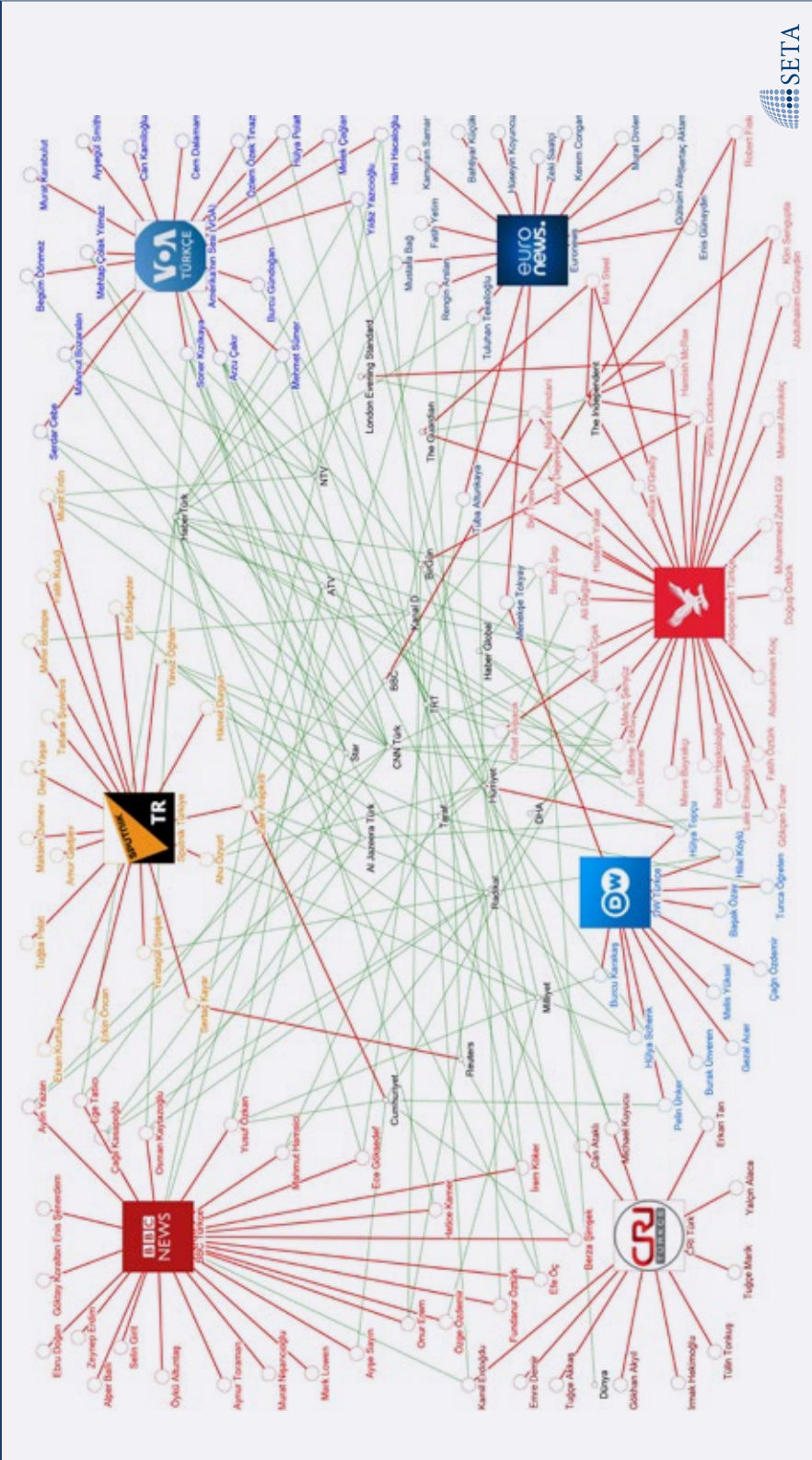
miştir. Görsele göre çalışanların büyük çoğunluğu önceden CNN Türk, *Radikal* ve Habertürk'te görev almıştır. Kamu yayıncılığı yapan TRT de birçok çalışanın önceden yer aldığı kuruluşlardan biri olmuştur. Kanal D, *Hürriyet*, *Milliyet* ve NTV gibi seküler merkez medyayı temsil eden mecralarla beraber *Cumhuriyet* ve *BirGün* gibi Kemalist sol medya olarak bilinen gazetelerin de bu networkte yer aldığı görülmüştür.

Bununla birlikte *Star* gazetesi ve ATV televizyonu gibi muhafazakar merkez medyaya yakın medya kuruluşlarına da rastlanmaktadır. Ancak her iki yayın kuruluşu da uzun süre seküler merkez medya grubunda yer almıştır. *Star* gazetesinin 2004'te Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'nun (TMSF) Uzan Grubu mallarına el koymasının ardından Ethem Sancak tarafından satın alınması, ATV televizyonunun ise TMSF'nin 2007'de el koymasından sonra Turkuvaz Medya Grubu'na bağlanması mecraların sahiplik yapısını değiştirmiştir. Ancak rapor kapsamında incelenen çalışanların birçoğu mecralar el değiştirmeden önce bu medya kurumlarında görev almıştır.

CRI Türk ve Independent Türkçe'nin diğer mecralarla karşılaştırıldığında daha çoğulcu bir tablo çizdiği ve Türkiye'nin farklı renklerini yansıtan birçok medya kuruluşunda çalışmış kişilere bünyesinde görev verdiği görülmüştür. Çalışanlarının önceki çalıştığı kurumlar baz alınarak oluşturulan network analizine göre yedi merra içerisinde en yüksek çeşitliliğe sahip medya kuruluşları CRI Türk ve Independent Türkçe olmuştur. Haber dili olarak değerlendirildiğinde de CRI Türk'ün ele alınan konu başlıklarında hem hükümetin hem de hükümet karşıtı kesimlerin düşüncelerini aktarmaya çalıştığı ancak diğer yayın kuruluşlarının düzenli ve sürekli olarak hükümet karşıtı bir politika ekseninde haber ürettiği gözlemlenmiştir.

Tarafsızlık, objektif bilgi aktarımı, her fikrin eşit derecede haberlerde yer alması, herhangi bir siyasi parti ya da grubu açıkça desteklememe, bir olayı aktarırken olaya dahil olan tüm tarafların görüşlerine eşit derecede yer verme, farklı fikirlerden kişileri çalıştırarak tek sesli bir haber dilinin doğmasını engelleme neredeyse tüm medya kuruluşlarının yayın kuralları arasında bulunmaktadır. İncelenen tüm global yayın kuruluşlarının Türkiye uzantıları da bu uluslararası değerlere göre değerlendirilmiştir. Ancak Türkiye'de yayın yapan popüler beş merranın çoğulculuk prensibinden uzak, belirli bir kesimin sesini iletmeye yönelik yayın politikası uyguladığı hem haber içerikleri hem de çalışan profilinden anlaşılmıştır. Bu bağlamda daha güvenilir bir veri akışının sağlanması için hem medya organlarına hem de Türk hükümetine görevler düşmektedir. Her iki tarafa dair başlıca öneriler şu şekildedir:

GÖRSEL 124. TÜM MECRALARIN GENEL DEĞERLENDİRMESİ

Uluslararası Medya Kuruluşlarına Öneriler

- Türkiye’de yayın yapan yabancı medya organlarının tamamına yakını tek sesli bir profil çizmektedir. Medya organlarının ilan ettikleri yayın ilkeleri doğrultusunda tarafsız ve çok sesli bir haber aktarım dili geliştirmeleri gerekmektedir. Bu hususta Türkiye’ye mahsus öz denetim mekanizmalarını geliştirmeleri faydalı olacaktır.
- Global mecraların Türkiye uzantıları bağlı oldukları ana kademe tarafından denetlenmelidir. Zira zaman zaman medya organının ana haber birimiyle Türkiye uzantısının farklı haber politikaları takip etmesi söz konusu olabilmektedir.
- İncelenen mecraların tek sesliliğini kırması için çalışan profilini çeşitlendirmesi ve toplumun farklı kesimlerini yansıtan kişilere bünyesinde yer vermesi gerekmektedir.
- Mecraların yayın ilkelerinde çalışanlarının siyasi kimliğini belli edecek kamusal paylaşımlarda bulunmaması kuralı yer alırken³²⁷ bu kurala uymayan birçok çalışan olduğu görülmüştür. Medya aracının çalışanlarını bu noktada denetlemesi ve haber diline siyasi kimliğinin yansımamasına özen göstermesi gerekmektedir.
- Özellikle kamu yayıncılığı yapan Batı medyası organlarının Türkiye uzantılarının gündeme dair konularda hükümetin resmi kanatlarından yapılan açıklamaları mutlaka iletmeye dikkat etmesi gerekmektedir. Hükümete yönelik eleştirilerle beraber resmi açıklamaların da haberlerde yer alması okuyucuyu doğru yönlendirme açısından gereklidir.

Kamuya Öneriler

- Her bir mecranın “şikayet ve öneri” bölümü bulunmaktadır. Özellikle doğrudan hükümeti hedef alan haberlerde yanlış bir içerik ve tutum tespit edildiğinde ilgili mercilere itiraz ve uyarıda bulunulmalıdır. Böylece medya kuruluşu ve kamu yayıncıları için ilgili ülke nezdinde denetim mekanizmaları işletilebilir.
- Türkiye’nin uluslararası kamu yayıncılığını yürüten TRT World gibi başarılı örneklerin sayısı artırılmalıdır.

327 Örneğin bkz. “BBC’nin Yayın İlkeleri”, BBC, <https://www.bbc.co.uk/academy/tr/articles/art20140519140326095>, (Erişim tarihi: 26 Nisan 2019).

- Türkiye farklı dillerde yayın yapma kapasitesini ve yurt dışında yayın yapan medya organlarının sayısını artırmalıdır. Kamu yayıncılığı devreye sokulacağı gibi özel medya kuruluşları da bu amaç doğrultusunda desteklenebilir.
- Türkiye’de yayın yapan yabancı medya kuruluşlarının güvenilirliği ve tarafsızlığı takip edilip kamuoyuyla paylaşılmalıdır. Bu maksatla bir yayın takip ve raporlama oluşumu kurulmalıdır. Medyanın tabiatı gereği oluşumun devlet tarafından kurulması isabetli olmayacaktır. Sivil toplumun kuracağı bu oluşum desteklenmeli ve teşvik edilmelidir.

İSMAİL ÇAĞLAR

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyoloji Bölümünde lisans eğitimini bitiren İsmail Çağlar, yüksek lisans ve doktorasını Hollanda Leiden Üniversitesinde yaptı. İstanbul Medeniyet Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümünde öğretim üyesi olan Çağlar, aynı zamanda SETA Toplum ve Medya Araştırmaları Direktörüdür. İlgi alanları arasında medya-siyaset ilişkileri, sosyal tarih, modernleşme ve din-devlet ilişkileri bulunmaktadır.

KEVSER HÜLYA AKDEMİR

2015'te İstanbul Şehir Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun oldu. 2016'da aynı üniversitenin Sosyoloji Bölümü'nde çift ana dal programını tamamladı. Yüksek lisansını İstanbul Şehir Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde tamamlamıştır. İstanbul Medeniyet Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi alanında doktora eğitimine devam etmektedir. Ocak 2017'de SETA İstanbul Toplum ve Medya Araştırmaları Direktörlüğü'nde araştırma asistanı olarak çalışmaya başlayan Akdemir'in akademik ilgi alanları arasında Türkiye'de din-siyaset ilişkileri, medya-siyaset ilişkileri ve İslami hareketler yer almaktadır.

SECA TOKER

Lisans eğitimini 2017'de İstanbul Üniversitesi Ekonometri Bölümü'nde, yüksek lisans eğitimini Marmara Üniversitesi Yöneylem Araştırmaları Bölümü'nde tamamlamıştır. SETA Toplum ve Medya Araştırmaları Direktörlüğü'nde araştırma asistanı olarak çalışmaktadır.

ULUSLARARASI MEDYA KURULUŞLARININ TÜRKİYE UZANTILARI

İSMAİL ÇAĞLAR, KEVSER HÜLYA AKDEMİR, SECA TOKER

Türkiye global alanda artan etki alanı sayesinde uluslararası medya kuruluşlarının Türkçe yayınlarını çeşitlendirdiği bir ülke konumundadır. Dünyanın önemli basın kuruluşları, Türkiye uzantılarını yayına soktuğu gibi halihazırda yayın yapan medya organları da kapsamlarını ve yayın yaptığı platformları genişletmiştir. Son olarak İngiltere'nin önemli mecralarından *Independent*'in Türkçe uzantısı olan "Independent Türkçe"nin kurulması ve BBC, DW, France 24 ve VOA'nın "90+" isimli yeni bir Youtube kanalının açılması uluslararası basının Türkiye'ye olan ilgisini ortaya koymaktadır.

Türkçe yayın yapan uluslararası medya kuruluşlarının kritik olaylar karşısındaki tavrı ve görev verdiği kişiler ayrı bir araştırma konusudur. Bu mecralar Türk medyasında mesai harcamış kişiler aracılığıyla ülkedeki faaliyetlerini yürütmektedir. Çalışan profili, kuruluşun Türkiye'deki imajını oluştururken mecraanın kritik olaylarda ortaya koyduğu haber dili üzerinde de belirleyicidir. Bu haber dili uluslararası medya kuruluşlarının Türkiye uzantılarını muhalif medyanın en önemli bileşeni olarak konumlandırmaktadır.

Raporda ele alınan medya kuruluşları kuruluşundan bugüne incelenirken mecraların Türkiye için kritik olaylardaki tavrı da ölçülmeye çalışılmıştır. Ayrıca çalışan profili incelenerek uluslararası medya kuruluşların çalışanlarının geçmişte hangi mecralarda görev yaptığı ağ analizleriyle ortaya konulmuştur. Her bir mecra için hazırlanan ağ analizleri, yabancı basının uzantılarının Türkiye'deki yerel medya organları ile nasıl bir etkileşim ağına sahip olduğu göstermektedir. Bu bağlamda raporda da ele alındığı gibi yabancı medya gruplarında görev yapanların profil geçmişleri, sosyal medya etkileşimleri ve kritik dönemlerde aldıkları tutum arasındaki ilişki dikkat çekicidir.